

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris:

CZU: 336.225.673:336.22(478)(043)

ȘARGU NICU

**IMPLICAȚIILE CONTROLULUI FISCAL ÎN EFICIENTIZAREA
SISTEMULUI FISCAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

SPECIALITATEA 522.01. FINANȚE

Teza de doctor în științe economice

Conducător științific:

_____

Semnătura

COBZARI Ludmila

Profesor universitar, doctor habilitat

Autor:

_____

Semnătura

CHIȘINĂU, 2024

© ŞARGU NICU, 2024

CUPRINS

ADNOTARE	5
ANNOTATION	6
АННОТАЦИЯ	7
LISTA TABELELOR	8
LISTA FIGURILOR	9
LISTA ABREVIERILOR	12
INTRODUCERE	13
1. REPERE CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA CONTROLUL FISCAL ȘI RELAȚIILE DE CAUZALITATE ÎN VEDEREA EFICIENTIZĂRII SISTEMULUI FISCAL	22
1.1. Abordarea conceptului de control fiscal din perspectivă funcțională și procesuală	22
1.2. Abordări generale privind sistemul fiscal prin evidențierea principiului eficienței și mecanismele de corelare.....	29
1.3. Fundamentarea teoretico-concetală a noțiunii de performanță și eficaciență pliată sistemului fiscal	38
1.4. Concluzii la capitolul 1	49
2. INSTRUMENTARUL DE IMPLICAȚIE A CONTROLULUI FISCAL ÎN VEDEREA ANALIZEI CAUZALE A EFICIENȚEI ȘI PERFORMANȚEI SISTEMULUI FISCAL ..	52
2.1. Analiza cauzalității controlului fiscal în creșterea performanței sistemului fiscal prin prisma eficientizării.....	52
2.2. Evaluarea performanței sistemului fiscal național prin implicarea instrumentelor controlului fiscal	64
2.3. Influența rezultatelor controlului fiscal asupra stabilității indicatorilor de performanță a sistemului fiscal național	81
2.4. Concluzie la capitolul 2	96
3. IMPLICAȚIILE CONTROLULUI FISCAL ÎN EFICIENTIZAREA SISTEMULUI FISCAL AL REPUBLICII MOLDOVA	98
3.1. Prezentarea noilor viziuni de evaluare a eficienței sistemului fiscal prin implicarea controlului fiscal	98
3.2. Identificarea punctelor tari și slabe în procesul de control fiscal și a factorilor ce împiedică sporirea eficienței sistemului fiscal.....	116
3.3. Măsurile privind extinderea ariei indicatorilor de performanță a sistemului fiscal prin eficientizarea procesului de control fiscal	129
3.4. Concluzie la capitolul 3	147
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	149
BIBLIOGRAFIE	155
ANEXE	167
Anexa 1 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2022.....	167
Anexa 2 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate în cadrul evaluării TADAT	175
Anexa 3 Baza de date utilizată în cadrul raportului TADAT	180
Anexa 4 Sistemul-bloc cantitativ și calitativ al indicatorilor eficacității activității de control fiscal	196
Anexa 5 Informația privind încasările la BPN	198
Anexa 6 Chestionar aferent procedurii de control fiscal. Analiza SWOT a procedurii de control fiscal	223
Anexa 7 Răspunsurile primite la chestionar	229
Anexa 8 Analiza statistică a chestionarului.....	237

ACT DE IMPLEMENTARE.....	246
ACT DE IMPLEMENTARE.....	247
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	248
CV-ul AUTORULUI	249

ADNOTARE

la teză pentru obținerea titlului științific de doctor în științe economice cu tema „Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova”, Șargu Nicu, specialitatea: 522.01 – Finanțe, Chișinău, 2024

Structura tezei: Teza este constituită din: introducere, trei capitole, concluzii generale, bibliografie (208 surse). Lucrarea conține 152 de pagini de text de bază, 64 figuri, 18 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: control fiscal, eficientizare, sistem fiscal, implicație, administrare fiscală, eficiență, dezvoltare, indicatori, arii de performanță, venituri fiscale, evaziune, contribuabili.

Scopul cercetării: demonstrarea implicațiilor controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal național și influența acestuia la creșterea responsabilității fiscale. Stabilirea indicatorilor de evaluare a eficienței controlului fiscal utilizați la atingerea performanței și eficienței sistemului fiscal național care va contribui la optimizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova, având în vedere necesitatea adaptării la noile realități economice, precum și asigurarea transparenței și echității în aplicarea politicilor fiscale, ce va permite o mai bună alocare a resurselor și o creștere a conformității voluntare a contribuabililor, consolidând astfel baza fiscală a țării și sprijinind dezvoltarea economică sustenabilă.

Obiectivele cercetării sunt structurate în patru direcții fundamentale, fiecare având un scop specific și clar definit în contextul cercetării privind implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova: analiza conceptelor și metodologiilor de control fiscal, evaluarea impactului controlului fiscal asupra sistemului fiscal, identificarea punctelor tari și slabe ale controlului fiscal și formularea de recomandări pentru ajustarea controlului fiscal.

Noutatea și originalitatea științifică: stabilirea și determinarea componentelor-cheie ale implicațiilor controlului fiscal asupra creării unui sistem fiscal eficient; determinarea implicației controlului fiscal în creșterea eficienței sistemului fiscal; determinarea influenței rezultatelor controlului fiscal asupra eficientizării indicatorilor de performanță a sistemului fiscal național; elaborarea unui set de indicatori pentru analiza complexă a implicației controlului fiscal, identificarea și formularea modalităților de implicare a controlului fiscal din perspectiva transparenței și eficienței administrației fiscale; stabilirea elementelor vulnerabile ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova în vederea ajustării cadrului legal.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în stabilirea modalităților prin care controlul fiscal poate contribui la optimizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova, având în vedere obiectivele de creștere a colectării veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale și corupției, precum și asigurarea transparenței și eficienței administrației fiscale.

Semnificația teoretică a cercetării constă în extinderea cunoștințelor teoretice în domeniul fiscalității și administrației fiscale, adaptate la specificul Republicii Moldova, prin analiza critică a teoriilor existente și a conceptelor aplicate în controlul fiscal și eficientizarea sistemului fiscal.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în utilizarea rezultatelor și concluziilor studiului pentru consolidarea practicilor și politicilor fiscale în Republica Moldova, oferind informații relevante autorităților fiscale, guvernului și altor decidenți politici pentru înțelegerea și formularea de politici eficiente în controlul fiscal și sistemul fiscal. De asemenea, cercetarea contribuie la dezvoltarea și implementarea unor politici fiscale mai eficiente, reducerea evaziunii fiscale și sporirea transparenței în administrația fiscală, consolidând capacitatea instituțională a autorităților fiscale și creșterea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost aprobate de Asociația Contabililor și Auditorilor profesioniști din Republica Moldova pentru formularea direcțiilor abordate în procesul de consultanță. Recomandările formulate și înaintate Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova privind dezvoltarea politicilor fiscale sunt orientate să stimuleze activitatea economică și să reducă inegalitățile sociale.

ANNOTATION

in the thesis for obtaining the scientific title of doctor in economic sciences with the theme "Implications of fiscal control in the efficiency of the fiscal system of the Republic of Moldova", Șargu Nicu, specialty: 522.01 - Finance, Chișinău, 2024

Thesis structure: The thesis consists of an: introduction, three chapters, general conclusions, bibliography (208 sources). The work contains 152 pages of basic text, 64 figures, 18 tables. The obtained results are published in 13 scientific papers.

Key words: tax control, efficiency, tax system, implication, tax administration, efficiency, development, indicators, performance areas, tax revenues, evasion, taxpayers.

The purpose of the research: to demonstrate the implications of fiscal control in making the national fiscal system more efficient and its influence on increasing fiscal responsibility. Establishing the indicators for assessing the effectiveness of fiscal control used to achieve the performance and efficiency of the national fiscal system that will contribute to the optimization of the fiscal system of the Republic of Moldova, considering the need to adapt to the new economic realities, as well as ensuring transparency and fairness in the application of fiscal policies, which it will allow for a better allocation of resources and an increase in voluntary taxpayer compliance, thereby strengthening the country's fiscal base and supporting sustainable economic development.

The objectives of the research are structured in four fundamental directions, each with a specific and clearly defined purpose in the context of research on the implications of fiscal control in the efficiency of the fiscal system of the Republic of Moldova: analysis of concepts and methodologies of fiscal control, assessment of the impact of fiscal control on the fiscal system, identification of points strengths and weaknesses of fiscal control and formulating recommendations for improving fiscal control.

Scientific novelty and originality: establishing and determining the key components of fiscal control implications for creating an efficient fiscal system; determining the implication of fiscal control in increasing the efficiency of the fiscal system; identifying the influence of fiscal control results on the efficiency of the performance indicators of the national fiscal system; the development of a set of indicators for the complex analysis of the implication of fiscal control, the identification and formulation of the ways of involving fiscal control from the perspective of the transparency and efficiency of the fiscal administration; determining the vulnerable elements of the tax control system in the Republic of Moldova in order to adjust the legal framework.

Important scientific problem solved in research consists in establishing the ways in which tax control can contribute to the optimization of the tax system of the Republic of Moldova, considering the objectives of improving tax revenue collection, reducing tax evasion and corruption, as well as improving the transparency and efficiency of tax administration.

The theoretical significance of the research consists in the expansion of theoretical knowledge in the field of taxation and fiscal administration, adapted to the specifics of the Republic of Moldova, through the critical analysis of existing theories and concepts applied in fiscal control and the efficiency of the fiscal system.

The applicative value of the paper consists in using the results and conclusions of the study to improve fiscal practices and policies in the Republic of Moldova, providing relevant information to fiscal authorities, the government and other political decision-makers for the understanding and formulation of effective policies in fiscal control and the fiscal system. Also, research contributes to the development and implementation of more effective tax policies, reducing tax evasion and increasing transparency in tax administration.

Implementation of scientific results. The results of the research were approved by the Association of Professional Accountants and Auditors from the Republic of Moldova for formulating the directions addressed in the consulting process. The recommendations formulated and submitted to the Ministry of Economic Development and Digitalization of the Republic of Moldova, regarding the development of fiscal policies, are aimed at stimulating economic.

АННОТАЦИЯ

в диссертации на получение ученого звания доктора экономических наук по теме «Влияние финансового контроля на эффективность фискальной системы Республики Молдова», Шаргу Нику, специальность: 522.01 – Финансы, Кишинев, 2024 г

Структура диссертации: Диссертация состоит из введения, трех глав, общих выводов, библиографии (208 источников). Работа содержит 152 страниц основного текста, 64 рисунок, 18 таблиц. Полученные результаты опубликованы в 13 научных статьях.

Ключевые слова: налоговый контроль, эффективность, налоговая система, последствия, налоговое администрирование, эффективность, развитие, показатели, направления деятельности, налоговые поступления, уклонение, налогоплательщики.

Цель исследования: продемонстрировать влияние фискального контроля на повышение эффективности национальной фискальной системы и его влияние на повышение бюджетной ответственности. Установление показателей для оценки эффективности фискального контроля, используемых для достижения производительности и эффективности национальной фискальной системы, которые будут способствовать оптимизации фискальной системы Республики Молдова, учитывая необходимость адаптации к новым экономическим реалиям, как а также обеспечение прозрачности и справедливости в применении налогово-бюджетной политики, что позволит лучше распределять ресурсы и повышать добровольное соблюдение требований налогоплательщиками, тем самым укрепляя налогово-бюджетную базу страны и поддерживая устойчивое экономическое развитие.

Задачи исследования: структурированы по четырем фундаментальным направлениям, каждое из которых имеет конкретную и четко определенную цель в контексте исследования влияния налогово-бюджетного контроля на эффективность налогово-бюджетной системы Республики Молдова: анализ концепций и методологий бюджетный контроль, оценка влияния налогового контроля на налогово-бюджетную систему, выявление сильных и слабых сторон бюджетного контроля и формулирование рекомендаций по совершенствованию бюджетного контроля.

Научная новизна и оригинальность: установление и определение ключевых компонентов финансового контроля для создания эффективной налогово-бюджетной системы; определение значения фискального контроля в повышении эффективности фискальной системы; выявление влияния результатов налогово-бюджетного контроля на эффективность показателей деятельности национальной налогово-бюджетной системы; разработка комплекса показателей для комплексного анализа последствий налогово-бюджетного контроля, определение и формулирование способов привлечения налогово-бюджетного контроля с точки зрения прозрачности и эффективности налогово-бюджетного администрирования; выявление уязвимых элементов системы финансового контроля в Республике Молдова с целью корректировки законодательной базы.

Решена важная научная проблема в исследовании заключается в установлении пути, с помощью которых налоговый контроль может способствовать оптимизации налоговой системы Республики Молдова, учитывая цели улучшения сбора налоговых поступлений, сокращения уклонения от уплаты налогов и коррупции, а также повышения прозрачности и эффективности налогового администрирования.

Теоретическая значимость исследования заключается в расширении теоретических знаний в области налогообложения и налогового администрирования, адаптированных к специфике Республики Молдова, посредством критического анализа существующих теорий и концепций, применяемых в сфере финансового контроля и эффективности налогового контроля. фискальная система.

Прикладная ценность статьи заключается в использовании результатов и выводов исследования для улучшения налогово-бюджетной практики и политики в Республике Молдова, предоставления соответствующей информации фискальным органам, правительству и другим лицам, принимающим политические решения, для понимания и формулирования эффективных политика в области финансового контроля и налогово-бюджетной системы. Также исследования способствуют разработке и реализации более эффективной налоговой политики, снижению уклонения от уплаты налогов и повышению прозрачности налогового администрирования, укреплению институционального потенциала налоговых органов и повышению доверия налогоплательщиков к налоговой системе.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования одобрены Ассоциацией профессиональных бухгалтеров и аудиторов Республики Молдова для формулирования направлений, рассматриваемых в консультационном процессе. Рекомендации, сформулированные и представленные Министерству экономического развития и цифровизации Республики Молдова, относительно разработки фискальной политики, направлены на стимулирование экономической активности и сокращение социального неравенства.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1 Caracteristicile principiului clarității ale legislației fiscale din Republica Moldova.....	32
Tabelul 1.2 Caracteristicile principiului stabilității ale legislației fiscale din Republica Moldova.....	33
Tabelul 1.3 Caracteristicile principiului cost-eficiență ale legislației fiscale din Republica Moldova.....	34
Tabelul 1.4 Caracteristicile principiului comodității al legislației fiscale din Republica Moldova.....	34
Tabelul 3.1 Analiza eficienței fiscalității în Republica Moldova în perioada 2018-2022	106
Tabelul 3.2 Analiza elasticității fiscalității calculate la nivel total și general în Republica Moldova în perioada 2018-2022	107
Tabelul 3.3 Analiza eficienței (nivelului) conformării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	108
Tabelul 3.4 Datele necesare calculării eficienței a executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	109
Tabelul 3.5 Analiza eficienței a executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022	110
Tabelul 3.6 Analiza eficienței colectării impozitelor în Republica Moldova în perioada 2018-2022	111
Tabelul 3.7 Analiza indicatorului de conformitate fiscală în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	112
Tabelul 3.8 Analiza indicatorului de randament a controlului fiscal în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	112
Tabelul 3.9 Analiza randamentului executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	113
Tabelul 3.10 Analiza randamentului conformării silită în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	114
Tabelul 3.11 Analiza randamentului de executare silită în Republica Moldova în perioada 2018-2022.....	114
Tabelul 3.13 Punctele tari ale controlului fiscal în Republica Moldova.....	123
Tabelul 3.14 Punctele slabe ale controlului fiscal în Republica Moldova	128

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1 Metodele de desfășurare a controlului fiscal	27
Figura 1.2 Componentele principale ale sistemului fiscal	30
Figura 1.3 Criteriile de eficientizare ale sistemului fiscal	32
Figura 1.5 Factori determinanți ai performanței fiscale	43
Figura 1.6 Abordări privind evaluarea performanței fiscale	45
Figura 1.7 Caracteristicile unui sistem fiscal eficient	45
Figura 1.8 Forme ale unui sistem fiscal și asigurarea unui coraport al ponderii lor în venituri fiscale	48
Figura 2.1 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate la fața locului prin metoda de verificare totală (%)	53
Figura 2.2 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare totală (privind lichidarea sau suspendarea activității agentului economic și alte controale fiscale neplanificate) (%)	55
Figura 2.3 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică (controale planificate) (%)	56
Figura 2.4 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice) (%)	57
Figura 2.5 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare repetată (%)	58
Figura 2.6 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare prin contrapunere (%)	59
Figura 2.7 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare camerală (%)	60
Figura 2.8 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda operativă (%)	61
Figura 2.9 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare parțială (%)	62
Figura 2.10 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate (%) ..	63
Figura 2.11 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 1	67
Figura 2.12 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 2	69
Figura 2.13 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 3	70
Figura 2.14 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 4	72
Figura 2.15 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 5	74
Figura 2.16 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 6	75
Figura 2.17 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 7	77

Figura 2.18 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 8	78
Figura 2.19 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 9	79
Figura 2.20 Scorurile ce reflectă nivelul de performanță a sistemului fiscal în comparație cu bunele practici internaționale.....	81
Figura 2.21 Scorurile obținute în aria de performanță 1 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	82
Figura 2.22 Scorurile obținute în aria de performanță 2 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	83
Figura 2.23 Scorurile planului de îmbunătățire a conformității pentru a aborda riscurile identificate în cadrul Republicii Moldova	84
Figura 2.24 Scorurile obținute în aria de performanță 3 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	86
Figura 2.25 Scorurile obținute în aria de performanță 4 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	87
Figura 2.26 Scorurile obținute în aria de performanță 5 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	88
Figura 2.27 Scorurile obținute în aria de performanță 6 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	90
Figura 2.28 Scorurile obținute în aria de performanță 7 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	91
Figura 2.29 Scorurile obținute în aria de performanță 8 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	93
Figura 2.30 Scorurile obținute în aria de performanță 9 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova.....	94
Figura 3.1 Legătura dintre rata presiunii fiscale și fluxul încasărilor fiscale.....	101
Figura 3.2 Experiența în muncă a respondenților	117
Figura 3.3 Mărimea întreprinderii în care activează respondenții.....	118
Figura 3.4 Genul de activitate/mediul de activitate al întreprinderii în care activează respondenții.....	118
Figura 3.5 Frecvența interacțiunii respondenților cu serviciile de control de stat într-un an	118
Figura 3.6 Evaluarea unui sistem fiscal eficient	119
Figura 3.7 Modalități de verificare a veridicității calculării impozitelor	120
Figura 3.8 Influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor.....	121
Figura 3.9 Avantajele controlului fiscal pentru contribuabilii onești.....	122
Figura 3.10 Puncte tari ale controlului fiscal pentru contribuabili	122
Figura 3.11 Sinteza punctelor tari ale controlului fiscal în Republica Moldova	123
Figura 3.12 Influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal	124
Figura 3.13 Puncte slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili	126
Figura 3.14 Influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor ...	127
Figura 3.15 Sinteza punctelor slabe ale acțiunilor de control	129
Figura 3.16 Indicatori de performanță pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal	131
Figura 3.17 Indicatori de performanță pentru optimizarea sistemului fiscal.....	132
Figura 3.18 Criterii pentru colectarea eficientă a veniturilor și optimizarea sistemului fiscal	134

Figura 3.19 Indicatori pentru optimizarea sistemului fiscal național	135
Figura 3.20 Instrumente de evaluare a controlului fiscal	137
Figura 3.21 Soluții de optimizare a procesului de control fiscal	138
Figura 3.22 Dificultăți procesuale ale controlului fiscal	140
Figura 3.23 Cauzele inițierii controalelor fiscale	141
Figura 3.24 Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemului fiscal .	143
Figura 3.25 Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța contribuabilului.	144
Figura 3.26 Gradul de satisfacție în rezultatul interacțiunii cu organele de control	146

LISTA ABREVIERILOR

CCCSF	- Consiliul Coordonator al Conducătorilor Serviciilor Fiscale
CIT	- Impozitul pe venitul companiilor
CITF	- Centrul de IT în Finanțe
FMI	- Fondul Monetar Internațional
HCR	- Riscul de capital uman
IDNO	- Numărul de Identitate
IOTA	- Organizația Intra-Europeană a Administrațiilor Fiscale
IPC	- Impozitul pe Veniturile Companiilor
ISO	- Organizația Internațională pentru Standardizare
OCDE	- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PAYE	- Impozitul pe venit reținut la sursă
PIT	- Impozitul pe venitul personal
PSA	- Platforma de Servicii pentru Agenții
RM	- Republica Moldova
SFS	- Serviciul Fiscal de Stat
TADAT	- Tax Administration Diagnostic Assessment Tool
TIN	- Număr unic de identificare a contribuabilului
TVA	- Taxa pe valoarea adăugată
UE	- Uniunea Europeană

INTRODUCERE

Actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate rezidă din semnificația controlului fiscal din diverse perspective, subliniind rolul acestuia în asigurarea stabilității economice, în promovarea echității fiscale și în asigurarea sustenabilității finanțelor publice. Implicațiile și rolul controlului fiscal la administrarea fiscală eficientă permite colectarea veniturilor fiscale și menținerea echilibrului bugetar. Prin stabilirea unui control fiscal strict, guvernele pot obține condiții mai favorabile pe piețele internaționale de împrumut, dar tot odată pot contribui la menținerea încrederii investitorilor în economia unei țări. Controlul fiscal nu se referă doar la colectarea de venituri, ci, totodată, asigură că fondurile publice sunt utilizate în mod eficient și în conformitate cu prioritățile strategice, gestionarea cheltuielilor publice și stabilirea unei politici fiscale corecte.

Esența controlului fiscal este determinată de prevenirea deficitelor bugetare excesive, care pot duce la acumularea nesustenabilă a datoriei publice, de necesitatea evitării crizelor economice și financiare, dar și de asigurarea rezilienței economice. Controlul fiscal este un instrument de administrare fiscală care contribuie la asigurarea stabilității macroeconomice.

Eficientizarea sistemului fiscal prin intermediul unui control fiscal adecvat devine esențială pentru asigurarea colectării corecte și echitabile a veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale și dezvoltarea climatului general de afaceri. Mai mult, în contextul global al creșterii digitale și al schimbărilor tehnologice accelerate, administrarea fiscală și controlul fiscal trebuie să țină pasul cu noile provocări și oportunități privind optimizarea administrației fiscale și a sistemului fiscal în ansamblu.

Dezvoltarea și implementarea de politici fiscale bine adaptate la specificul Republicii Moldova prin prisma conformării cu angajamentele asumate prin Acordul de Asociere constituie o problemă primordială a organelor administrării fiscale. Din momentul semnării Acordului de Asociere dintre Republica Moldova cu UE armonizarea și aplicarea unui sistem de administrare fiscală conform standardelor europene devine un obiectiv asumat. În acest context, autoritățile naționale, prin intermediul Guvernului Republicii Moldova, au prezentat mai multe rapoarte privind mersul aplicării acordului de asociere, urmat de un șir de procese de reformă privind reglementarea facilităților fiscale în vederea alinierii cadrului național potrivit angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere. În 22 iunie 2022, Republica Moldova a obținut statut de țară candidată la UE, iar în decembrie 2023 liderii UE au decis să deschidă negocierile de aderare a Republicii Moldova la UE, fapt ce implică un nou set de obligații privind reformele și modificările sistemelor de administrare financiară și fiscală.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor cercetării

Situația actuală a procesului de control fiscal este caracterizată de o serie de evoluții și

provocări care reflectă transformările economice, tehnologice și sociale din ultimii ani. Tehnologiile digitale au devenit un element esențial în procesul de control fiscal.

Prin urmare, sistemele informaționale îmbunătățesc semnificativ eficiența și transparența procesului de administrare fiscală și permit mai multor instituții internaționale de renume să realizeze studii și cercetări privind controlul fiscal, monitorizarea nivelului de conformare fiscală și combaterea evaziunii fiscale.

Instituțiile, precum: Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică; Fondul Monetar Internațional; Banca Mondială; Comisia Europeană; Institutul Internațional pentru Administrare Fiscală și Vamală; Organizația Națiunilor Unite; Organizația Mondială a Comerțului, realizează studii, analize, rapoarte statistice în scopul dezvoltării unor politici fiscale eficiente și pentru perfecționarea practicilor de control fiscal la nivel global.

Astfel, eforturile depuse asigură nivelul de conformare fiscală și consolidează acțiunile de combatere a evaziunii fiscale.

Comunitatea științifică a fost și este preocupată de subiectul administrării fiscale. Studiile din domeniu investighează o gamă variată de aspecte legate de administrarea fiscală, controlul fiscal și eficiența sistemului fiscal, oferind perspective teoretice și empirice semnificative în acest domeniu.

Studii și cercetări privind aspectele fiscale se regăsesc în contexte internaționale și naționale. De exemplu, studiul lui Alsharari N.M. și Abougamos H. [5] se concentrează pe impactul reformelor fiscale și publice asupra structurii și eficienței sistemului fiscal, evaluând modul în care aceste reforme influențează sistemul fiscal. Raudla R. și Douglas J.W., 2022 [144] analizează relația dintre controlul și flexibilitatea bugetară și impactul acestora asupra execuției bugetare și eficiența sistemului fiscal. În același timp, studiul lui Danescu T. și coautorii, 2011 [56] examinează controlul intern și buna guvernare, inclusiv evaluarea eficacității măsurilor de control intern și contribuția acestora la creșterea integrității și transparenței sistemului fiscal. Tsindeliani I. [183] și alții, în 2021, analizează sustenabilitatea financiară a sistemului fiscal, identificând direcțiile necesare pentru asigurarea acesteia. Steshenko J.A. și Tikhonova A.V., 2018 [170] propun abordări integrate pentru evaluarea eficacității stimulentele fiscale și identificarea practicilor eficiente pentru progresul sistemului fiscal. Studiul lui Străpuc C. [172] se concentrează pe această tematică prin identificarea și evaluarea riscurilor fiscale, contribuind la ajustarea proceselor de control fiscal și la creșterea eficienței sistemului fiscal.

Lucrările ce aduc contribuții semnificative la fundamentarea teoretică a conceptelor sistemului fiscal al Republicii Moldova includ manuale și monografiile orientate pentru domeniul profesional, de studii și cercetare, mediul de afaceri etc. Cele mai relevante aspecte legate de cercetarea în cauză sunt oferite de autorii Manole T. [127], Cobzari L., Kuzmina O., Moraru T.

[40], Balaban E. [13], Ulian G. [184], Hîncu R. [86, 87], Manoli M., Zlatina N. [128] etc.

Studiile și articolele recente aduc în discuție o varietate de aspecte legate de administrarea și eficiența fiscală în Republica Moldova. De asemenea, cercetătorii investighează impactul guvernării întreprinderilor publice asupra stabilității financiare și a rezilienței economice, oferind o perspectivă asupra contribuției acestor aspecte la eficiența și sustenabilitatea sistemului fiscal. În acest context, menționăm lucrările autorilor: Berghe N. [18, pag. 354], Timuș A. și Cociug V. [179, pag. 58], Graur A. [83, pag. 217], Casian A. [33], Stratan A., Gutium T., Șavga L. [174], Noroc D. [138]. Studiul, realizat de Stratan A. și Calmîc O. [173], examinează progresele și provocările în evoluția competitivității economice a Republicii Moldova. Autorii analizează evoluția economică a țării și identifică aspectele ce influențează competitivitatea acesteia în contextul globalizării, oferind o perspectivă asupra implicării acestor factori în eficientizarea sistemului fiscal. Aceste studii contribuie la înțelegerea complexă a diverselor aspecte ale sistemului fiscal și la identificarea direcțiilor privind perfecționarea acestuia în Republica Moldova.

Provocările administrative și fiscale din Republica Moldova sunt exacerbate de presiunile economice interne și de necesitatea de a se conforma standardelor internaționale în domeniul fiscalității și transparenței financiare. În vizorul tinerilor cercetători se află aceste aspecte, dar și implicarea bunelor practici pentru sistemul fiscal național. Tezele de doctorat din diverse domenii cu caracter interdisciplinar conțin cercetări despre rolul administrației publice în dezvoltarea mediului de afaceri din țară, cu accent special pe guvernanta fiscală și administrarea eficientă a resurselor publice pentru înțelegerea și modernizarea domeniului fiscalității. Teza de doctor în științe administrative a autorului Carpovici G. [32] explorează acest aspect și analizează modul în care politicile guvernamentale influențează mediul de afaceri, oferind perspective importante pentru dezvoltarea sistemului fiscal. Autorul tezei de doctor în drept, Rusu V. [147], cercetează subiectul administrării fiscale unitare eficiente și echitabile în Republica Moldova în contextul statului de drept. Teza de doctor în economie (domeniul economie și management în ramură) a autorului Sirețeanu V. [165] abordează subiectul administrării fiscale eficiente prin preluarea bunelor practici europene.

Un alt domeniu semnificativ de cercetare vizează importanța utilizării eficiente a informațiilor financiar-contabile în analiza de risc și în controlul antifraudă fiscală. În 2019, Șaptefrăți T. și Graur O. [151] analizează eficiența reformei administrației publice în Republica Moldova prin investigarea impactului reformelor administrative asupra eficienței și transparenței guvernantei fiscale și administrative, oferind o evaluare a progreselor și provocărilor în implementarea acestor reforme. Mihaila S. și coautorii [133], în studiul realizat în 2022, analizează performanța financiară din perspectiva bunăstării sociale, realizând o comparație între România și Republica Moldova.

Cercetările științifice consultate și menționate, precum și referințele aduse în lucrare oferă un suport teoretic și practic pentru argumentarea, fundamentarea și consolidarea poziției privind implicațiile controlului fiscal și eficientizarea acestuia. Din analiza documentării teoretice constatăm că subiectul sistemului fiscal reprezintă un punct de abordare interdisciplinar. Acesta este mai puțin explorat în literatura de specialitate, fapt pentru care se deschide un areal larg pentru comentarii, studii, analize, ipoteze etc.

Domeniul de cercetare este determinat de necesitatea identificării implicațiilor controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal.

Obiectul cercetării îl reprezintă controlul fiscal și eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova; analiza impactului controlului fiscal asupra sistemului fiscal, evaluarea eficienței și eficacității acestuia, precum și identificarea punctelor tari și slabe ale sistemului fiscal și a mecanismelor de fortificare a acestora.

Subiectul cercetării se referă la sistemul fiscal și impactul acțiunilor de control în contextul optimizării administrării fiscale.

Problema științifică, formulată în cadrul cercetării, afirmă că acțiunile de control fiscal nu influențează în mod nemijlocit doar asupra administrării fiscale, acestea implică efecte la nivel macroeconomic, prin indicatori de eficiență a controlului fiscal, rezultatul cărora poate contribui la creșterea colectării veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale, creșterea transparenței, atragerea investițiilor străine și stimularea creșterii economice.

Scopul cercetării îl constituie identificarea modalității implicației controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova prin explorarea aspectelor conceptuale, metodologice și practice ale controlului fiscal și modul în care acesta poate influența performanța sistemului fiscal național. În vederea realizării scopului cercetării au fost stabilite **obiectivele cercetării**, care sunt definite astfel:

- concretizarea și analiza conceptelor, etapelor, formelor și proceselor care stau la baza controlului fiscal în Republica Moldova;
- identificarea și argumentarea principalelor abordări utilizate în evaluarea eficienței sistemului fiscal;
- stabilirea și interpretarea cadrului legislativ și normativ în domeniul controlului fiscal;
- determinarea componentelor-cheie pentru un sistem fiscal eficient;
- stabilirea ariilor de performanță în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova, folosind Metoda 1 (M1) sau Metoda 2 (M2) TADAT „Tax Administration Diagnostic Assessment Tool”;

- evaluarea impactului controlului fiscal asupra sistemului fiscal al Republicii Moldova în baza analizei controalelor fiscale efectuate de Serviciul Fiscal de Stat
- identificarea punctelor tari și slabe ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova și modul în care controlul fiscal influențează colectarea veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale și a corupției, precum și creșterea transparenței și eficienței administrației fiscale;
- identificarea aspectelor care funcționează eficient în cadrul controlului fiscal, precum și a lacunelor și dificultăților întâlnite în realizarea acestuia;
- elaborarea unui set de indicatori pentru analiza complexă a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal (generic – fiscalității);
- formularea recomandărilor pentru dezvoltarea și perfecționarea controlului fiscal.

Metodologii și metode de cercetare. Cercetarea în domeniul implicațiilor controlului fiscal a presupus o abordare structurată și metodică, care să permită identificarea, analiza și optimizarea proceselor și strategiilor de control fiscal în scopul eficientizării sistemului fiscal existent. Realizarea cercetării în sine a condus la parcurgerea anumitor etape:

Identificarea problemei de cercetare bazată pe analiza literaturii existente, teoriilor (*teoria fiscalității, teoria controlului fiscal, teoria eficienței fiscale*), conceptelor și metodelor recunoscute în domeniul fiscalității și al administrației fiscale, pentru a identifica eventualele lacune sau aspecte neabordate. De asemenea, au fost cercetate studii academice, rapoarte guvernamentale și analize realizate de organizații internaționale pentru a putea fi adaptate la specificul contextului Republicii Moldova, a fost analizată baza legislativă și normativă care reglementează sistemul fiscal al Republicii Moldova, inclusiv legile, regulamentele și procedurile fiscale relevante.

Stabilirea obiectivelor și ipotezelor pe baza problemei identificate. Au fost stabilite obiective pentru evaluarea performanței sistemului fiscal cu implicațiile unor practici de control fiscal eficient; analiza SWOT a procesului de control fiscal și identificarea factorilor care influențează conformitatea fiscală; evaluarea eficienței implicațiilor controlului fiscal în colectarea veniturilor fiscale.

Elaborarea metodologiei. Pentru atingerea obiectivelor a fost abordată o metodologie bazată pe o combinație a metodelor *cantitative* (prin analiza datelor fiscale, rapoartelor de analiză și datelor statistice) și *calitative* (chestionarul, interviul, observația) pentru a obține rezultate mai relevante în stabilirea perspectivelor de obținere a eficienței și performanței sistemului fiscal. Utilizarea acestor metode și instrumente specifice pentru evaluarea performanței și eficienței sistemului fiscal, inclusiv analiza datelor fiscale a permis elaborarea unor indicatori care reflectă atât eficiența fiscalității, cât și eficacitatea activității organelor de control.

Colectarea și analiza datelor. Metodele și tehnicile de cercetare selectate au permis colectarea datelor necesare pentru asigurarea relevanței și fiabilității rezultatelor cercetării. Datele colectate au fost prelucrate folosind instrumente și tehnici în funcție de metodologia aleasă. Evaluarea activității legate de control în vederea îndeplinirii obligațiilor fiscale de către contribuabili a permis elaborarea unor recomandări pentru eficientizarea sistemului fiscal.

Formularea concluziilor. Teoriile, conceptele și metodele utilizate sunt integrate și aplicate în mod corespunzător în cercetare pentru a susține argumentele și concluziile lucrării și pentru a furniza o analiză riguroasă și relevantă în contextul cercetării privind implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova.

Suportul informațional al cercetării îl constituie rapoartele Serviciului Fiscal de Stat al Republicii Moldova, rapoartele instituțiilor internaționale (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Comisia Europeană), raportul TADAT, rapoartele SFS privind satisfacția contribuabilului, datele colectate din Chestionarul elaborat de autor, plasat pe platforma SURVIO.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. Argumentarea științifică a cercetării a fost efectuată pe baza situației specifice din Republica Moldova care vizează controlul fiscal și eficientizarea sistemului fiscal.

Cele mai semnificative rezultate în susținerea noutății științifice sunt:

- stabilirea unui set de indicatori privind estimarea eficienței sistemului fiscal, care vor permite identificarea priorităților strategice în materie de politică și administrare fiscală;
- stabilirea unui set de indicatori ai eficienței implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal, ce permit stabilirea efectelor de randament valoric și general;
- concretizarea conceptului de eficiență a sistemului fiscal în baza indicatorilor propuși pentru determinarea implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal;
- determinarea și stabilirea componentelor-cheie ale controlului fiscal care participă la crearea unui sistem fiscal eficient;
- determinarea impactului controlului fiscal asupra nivelului de conformare fiscală a contribuabililor ce demonstrează eficacitatea controalelor fiscale în colectarea veniturilor fiscale și prevenirea evaziunii;
- determinarea elementelor vulnerabile ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova care facilitează orientarea și concentrarea corectă pe punctele slabe, pentru eliminarea acestora și asigurarea performanței administrării sistemului fiscal;
- formularea recomandărilor, adaptate la contextul actual, cu care se confruntă Serviciul Fiscal de Stat în vederea elaborării de orientări practice și fezabile pentru autoritățile fiscale în

contextul armonizării cadrului legislativ național Directivelor Uniunii Europene.

Problema științifică importantă soluționată constă în identificarea noilor elemente de influență prin care controlul fiscal poate contribui la eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova, aplicând modelul de corelare a factorilor de influență a performanței sistemului fiscal prin implicațiile controlului fiscal, fapt ce va permite stabilirea corectă a obiectivelor de monitorizare și evaluare a performanței fiscale. Astfel, se va asigura o implementare mai eficientă a strategiilor fiscale și se va contribui la dezvoltarea unui mediu fiscal mai echitabil și competitiv.

Valoarea teoretică. Sistematizarea cercetărilor științifice din lucrare au permis:

- extinderea și aprofundarea cunoștințelor teoretice în domeniul fiscalității prin analiza critică a teoriilor existente și a conceptelor aplicate în controlul fiscal și eficientizarea sistemului fiscal;
- reformularea sistemului operațional în baza comentării critice și analizei cadrului legal relevant pentru controlul și sistemul fiscal;
- elaborarea și definirea unui set de indicatori pentru analiza complexă a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal;
- adaptarea aspectelor teoretice la contextul specific al Republicii Moldova, furnizând astfel o bază teoretică relevantă pentru luarea deciziilor și elaborarea politicilor fiscale în țară.

Valoarea practică a cercetării. Utilizarea rezultatelor cercetării de către autoritățile din domeniul economiei, finanțelor și fiscalității prezintă un interes sporit în contextul necesității dezvoltării sistemului fiscal precum și creșterea transparenței și eficienței administrației fiscale. Acest interes este amplificat de necesitatea implementării modalităților prin care controlul fiscal poate contribui la optimizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova. Valoarea aplicativă a lucrării constă în utilizarea rezultatelor și concluziilor studiului pentru consolidarea practicilor și politicilor fiscale în Republica Moldova, oferind informații relevante autorităților fiscale, guvernului și altor decidenți politici pentru înțelegerea și formularea politicilor eficiente în controlul fiscal și sistemul fiscal.

Rezultatele studiului empiric privind stabilirea punctelor forte și slabe ale controlului fiscal prin analiza SWOT pot fi utilizate la identificarea oportunităților de ajustare a procedurilor de control fiscal, la creșterea transparenței și responsabilității în administrarea fiscală din Republica Moldova și la consolidarea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele obținute sunt utile pentru implementare în activitatea autorităților publice centrale. Toate rezultatele cercetărilor au fost puse la dispoziția Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova pentru formularea de politici eficiente în controlul fiscal și sistemul fiscal, reducerea evaziunii fiscale, dar și creșterea

transparenței și performanței administrației fiscale. Rezultatele studiului empiric au fost puse la dispoziția Asociației Auditorilor și Contabililor Profesioniști din Republica Moldova pentru consultare și aplicare în practică, contribuind la promovarea echilibrului dintre nevoia de control fiscal eficient, respectarea drepturilor contribuabililor și creșterea responsabilității acestora.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetărilor au fost prezentate la manifestările științifice naționale și internaționale, precum:

1. Proceedings of the International Conference Digital Age: Traditions, Modernity and Innovations (ICDATMI 2020), articolul *The Concept of Taxation and Its Role in an Economic Society Within the Context of Globalization*.
2. International Scientific-Practical Conference Global Economic Challenges: the Main Socio-Economic Directions of Development in the Post-Conflict Territories”, May 6, 2021, Bacu; *Основные задачи финансового управления в деятельности правительства на период 2020-2023 гг.*
3. Simpozionul Științific Internațional al Doctoranzilor "Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători", 15 iunie 2021, Chișinău, INCE, articolul *Obiectul controlului fiscal operativ și procedura de examinare a încălcărilor stabilite în cadrul controlului*.
4. Conferința Științifică Internațională "Development through research and innovation", Ediția 2, din 27 august 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova ASEM; articolul *Mechanisms and particulars of carrying out fiscal controls in the territory of European Union countries*.
5. Proceedings of the 3rd International Scientific Conference on Sustainable Development (ESG 2022), St. Petersburg 2022, articolul *Analysis of the Estimation and Impact Methodology of Tax Evasion for Industrial Entities*.
6. VII. International Applied Social Sciences Congress - (C-IASOS – 2023) Valletta –Malta. 13-15 noiembrie 2023, Valletta. Ankara: articolul *Optimization of fiscal incentives on sustainability of buoyancy and tax elasticity in the Republic of Moldova*.

Sumarul tezei. Teza este constituită din: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (208 de surse). Lucrarea conține 152 de pagini de text de bază, 64 figuri și 18 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Introducerea tezei abordează aspecte esențiale, precum: actualitatea și importanța temei de cercetare, descrierea situației în domeniul de cercetare, scopul și obiectivele cercetării, noutatea și originalitatea științifică a lucrării, ipoteza de cercetare, obiectul și problema științifică importantă soluționată, suportul teoretico-științific și metodologic al lucrării, semnificația teoretică și valoarea

aplicativă a tezei.

Capitolul 1. Repere conceptuale cu privire la controlul fiscal și relațiile de cauzalitate în vederea eficientizării sistemului fiscal prezintă studiul concetual axat pe dimensiunea semantică, normativă și funcțională a sistemului fiscal și controlului fiscal, abordată de cercetători și experți. De asemenea, sunt prezentate principiile abordări, valențe și diferențe noționale privind evaluarea eficienței sistemului fiscal, evidențiindu-se baza legislativă și normativă, precum și cadrul instituțional în domeniu.

Capitolul 2. Instrumentarul de implicație a controlului fiscal pentru analiza cauzală a eficienței și performanței sistemului fiscal se concentrează pe aspectele metodologice și practice aplicabile în evaluarea eficienței sistemului fiscal, în special prin prisma implicațiilor controlului fiscal. Totodată, sunt identificate și analizate componentele-cheie ale unui sistem fiscal eficient, instrumentele de evaluare a performanței sistemului fiscal național, precum și influența rezultatelor controlului fiscal asupra extinderii indicatorilor de performanță.

Capitolul 3. Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova examinează în profunzime implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova. De asemenea, este analizat rolul controlului fiscal în performanța sistemului fiscal, identificându-se punctele tari și slabe în procesul de control fiscal și factorii ce împiedică sporirea eficienței acestuia. Totodată, sunt propuse măsuri pentru extinderea indicatorilor de performanță a sistemului fiscal prin eficientizarea procesului de control fiscal.

Concluziile generale și recomandările reprezintă rezumatul concluziilor generale ale întregii lucrări și oferă recomandări pentru viitoarele cercetări în domeniu sau pentru elaborarea politicilor fiscale și administrative în Republica Moldova. Se subliniază importanța și relevanța rezultatelor obținute în cadrul studiului și se evidențiază eventualele direcții de cercetare sau acțiuni practice care ar putea fi întreprinse pe baza acestora.

Cuvintele-cheie: control fiscal, administrare fiscală, legislație fiscală, aria de performanță, indicatori de performanță, eficiența sistemului fiscal, venituri fiscale, contribuabili, indicatori de eficiență.

1. REPERE CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA CONTROLUL FISCAL ȘI RELAȚIILE DE CAUZALITATE ÎN VEDEREA EFICIENTIZĂRII SISTEMULUI FISCAL

1.1. Abordarea conceptului de control fiscal din perspectivă funcțională și procesuală

Indiferent de forma de organizare, statul a creat întotdeauna un *sistem de control*, având drept principalul obiectiv monitorizarea modului în care contribuabilii, persoane fizice și juridice, își îndeplinesc obligațiile fiscale [3]. Prin *diverse* forme de control, cum ar fi: cel tehnic, economic, financiar, fiscal sau vamal, se urmărește respectarea legislației specifice domeniului respectiv, fiind esențial să „se cunoască condițiile economice și financiare în care operează agenții economici, în strânsă legătură cu cerințele și reglementările pieței, astfel aceste cunoștințe pot fi dobândite prin intermediul controlului, considerat o *formă de cunoaștere* și o *funcție a conducerii*” [23].

Necesitatea controlului fiscal derivă din nevoia de a verifica, supraveghea și a lua măsuri corective în privința *constatării, stabilirii și colectării* impozitelor și taxelor datorate statului pentru a acoperi nevoile publice [25].

Misiunea principală a oricărei administrări fiscale constă în „*colectarea corectă a impozitelor, taxelor și altor contribuții datorate de contribuabilii bugetului public, cu un minim de costuri atât pentru administrație, cât și pentru contribuabil*” [46], iar rolul *administrației fiscale* este de a asigura aplicarea și respectarea legislației financiar-fiscale de către contribuabili, iar în acest context, controlul poate fi definit ca „*o funcție a administrației fiscale*” [37].

Noțiunea de control este definit ca „*un factor care contribuie la menținerea activității într-o stare normală, la soluționarea inteligentă și competentă a problemelor legate de dezvoltarea și modernizarea economică, în condiții de eficiență reală*” [49].

Având în vedere conținutul, obiectul sau domeniul de acoperire, se conturează diverse forme de control, precum: controlul tehnic, controlul economic, controlul financiar, controlul calității, controlul protecției muncii, controlul comercial, controlul juridic etc., iar maniera în care se gestionează și administrează patrimoniul agenților economici, împreună cu rezultatele activității economico-sociale, intră în sfera de acțiune a controlului financiar.

Controlul financiar se manifestă în două forme principale:

- *controlul financiar propriu al instituțiilor publice și agenților economici*, orientat spre „*prevenirea și constatarea posibilelor abateri de la prevederile legale în vigoare privind gestionarea resurselor materiale și financiare*” [84]. Acest tip de control este organizat sub forma controlului financiar preventiv și controlului financiar de gestiune;
- *controlul financiar de stat*, exercitat de Ministerul Finanțelor, își propune să „*supravegheze*

și să asigure conformitatea instituțiilor publice și agenților economici cu normele legale în domeniul financiar” [132].

Conceptul controlul fiscal este definit atât în literatura de specialitate cât și în actele normative, politici și strategii economice care accentuează semnificația și rolul acestuia. Cele mai relevante noțiuni sunt:

Controlul fiscal reprezintă modalitatea prin care este verificată *”corectitudinii cu care contribuabilul îndeplinește obligația fiscală și alte obligații prevăzute de legislația fiscală, inclusiv verificarea altor persoane în ceea ce privește legătura lor cu activitatea contribuabilului, prin metode, forme și operațiuni” [187].*

Controlul fiscal servește ca *„instrument la îndemâna puterii publice pentru a asigura formarea veniturilor publice din surse fiscale, precum și pentru a identifica și corecta omisiunile, subevaluările sau erorile în impozitare” [199].* Organizat în cadrul Ministerului Finanțelor, controlul fiscal dispune de organe fiscale la nivel teritorial și local.

Controlul fiscal, ca parte integrantă a administrării fiscale, reprezintă *„o condiție esențială pentru implementarea eficientă a politicii fiscale” [11],* facilitând legătura dintre contribuabili și organele cu atribuții în administrarea fiscală.

Controlul fiscal acoperă întregul sistem fiscal, fiind realizat și din perspectiva unor impozite individuale, grupuri de contribuabili, teritorii etc. Acesta pătrunde în economie atât pe verticală, cât și pe orizontală, asigurând conformitatea cu regulile *evidenței contabile, raportarea și respectarea legislației fiscale.* Practica socială demonstrează că natura umană tinde întotdeauna să prioritizeze interesul particular înaintea celui general, formând un comportament de ignorare a unor reguli comune - intenția contribuabililor de a se eschiva de la plata impozitelor

Controlul fiscal reprezintă *„o consecință logică a sarcinilor administrației fiscale, având drept obiectiv prevenirea, constatarea și eliminarea cazurilor de evaziune fiscală, asigurând că sumele datorate bugetului de stat și bugetelor locale, precum și orice alte sume care constituie venituri fiscale, sunt calculate, evidențiate și plătite conform legii” [15]. Scopul controlului fiscal* este să verifice modul în care contribuabilii respectă legislația fiscală într-o anumită perioadă sau în mai multe perioade fiscale.

Contradicția inerentă a controlului fiscal poate fi analizată din diverse perspective, pe de o parte, este o *formă de manifestare a funcției de control a impozitelor,* în care operațiunile economice ale companiilor sunt analizate în conformitate cu legislația fiscală, permițând reflectarea cantitativă a încasărilor fiscale, prognozarea veniturilor viitoare și identificarea imperfecțiunilor legislative fiscale, dar, pe de altă parte, *impozitele reprezintă o contribuție bănească obligatorie,* iar controlul fiscal devine o necesitate obiectivă pentru existența aparatului

fiscal. Cu alte cuvinte, controlul fiscal, prin esența sa, este primordial pentru realizarea funcției fiscale a impozitelor și formarea resurselor financiare publice.

În vederea exercitării oricărei forme de control, este esențial să existe un cadru organizatoric precis, substanțial și transparent, precum și un sistem legislativ-normativ clar și concis, care să cuantifice principiile funcțiilor și principii ale acestuia. În acest sens literatura de specialitate subliniază că **obiectul controlului** constă în „*examinarea modului în care se implementează sau s-a implementat programul anticipat, precum și în evaluarea respectării principiilor stabilite, cu scopul de a identifica erorile, abaterile, lipsurile și deficiențele în vederea remedierii acestora și prevenirii lor în viitor*” [190].

Rolul de „*a menține direcțiile de acțiune în limitele unor parametri bine stabiliți și de a identifica factorii care pot perturba sau accelera desfășurarea activităților în scopul promovării celor care au efecte pozitive asupra eficienței tuturor activităților*” [189] sunt redată prin **funcțiile specifice ale controlului** care constau în [183]:

- **funcția preventivă:** această funcție vizează prevenirea abaterilor de la cadrul prestabilit înainte ca acestea să apară și să afecteze desfășurarea normală a activităților;
- **funcția de cunoaștere și evaluare:** această funcție presupune obținerea de informații referitoare la desfășurarea activităților, la procesul de luare a deciziilor și la respectarea cadrului legal. De asemenea, prin intermediul acestei funcții se urmărește „*evaluarea rezultatelor obținute la sfârșitul unei perioade, permițând comparații cu rezultatele din perioade anterioare sau cu obiectivele și sarcinile inițiale, identificând, astfel, domeniile în care este necesară intervenția pentru remedierea sau soluționarea anumitor probleme*” [164];
- **funcția de perfecționare:** controlul nu se limitează doar la constatare și informare, ci contribuie continuu la perfecționarea proceselor, înlăturarea deficiențelor și generalizarea aspectelor pozitive;
- **funcția de stimulare:** se are în vedere stimularea tuturor participanților la procesul de management, încurajând depășirea situațiilor nefavorabile și promovând aspectele pozitive.

Conform articolului 214 din Codul Fiscal nr. 1163 din 24.04.1997, **controlul fiscal** are ca scop „*verificarea respectării legislației fiscale de către contribuabil într-o anumită perioadă sau în mai multe perioade fiscale*” [43].

Controlul fiscal are o natură procedurală și implică un set de metode și operațiuni de organizare și desfășurare, precum și valorificarea rezultatelor acestuia prin:

- **forma de efectuare a controlului fiscal:** se referă la „*modul concret de exprimare și organizare a activității de control*” [45];

➤ **metoda de efectuare:** se referă la „*procedeele, modalitățile tehnice, operațiunile și mijloacele aplicate și exercitate în procesul efectuării controlului fiscal de către funcționarul organului fiscal care efectuează controlul*” [44].

Potrivit prevederilor articolului 214 alineatul (2) din Codul Fiscal, controlul fiscal „*este exercitat de Serviciul Fiscal de Stat și/sau de alt organ cu atribuții de administrare fiscală, în limitele competenței acestora, fie la fața locului, fie la sediul contribuabilului (control fiscal cameral)*” [43].

Controlul fiscal cameral reprezintă forma primordială a controlului fiscal și se desfășoară prin verificarea corectitudinii întocmirii dărilor de seamă fiscale și a altor documente prezentate de contribuabil, care stau la baza calculării și achitării impozitelor și taxelor, precum și prin verificarea altor circumstanțe legate de respectarea legislației fiscale. Începerea controlului fiscal cameral față de un contribuabil are loc în ziua/data prezentării de către acesta a ultimei dări de seamă fiscale ori a altor documente, sau la solicitarea organului fiscal, în cazul în care un terț depune documente care vizează contribuabilul verificat.

Controlul fiscal la fața locului, conform articolului 216 alineatul (1) din Codul Fiscal, are ca scop „*verificarea respectării legislației fiscale de către contribuabil sau de către o altă persoană supusă controlului și se desfășoară la locurile unde aceștia se află, efectuat de funcționari fiscali sau de persoane cu funcții de răspundere ale altor organe cu atribuții de administrare fiscală*” [43]. Acest tip de control poate fi efectuat doar în temeiul unei decizii scrise a conducerii organului care exercită controlul.

Controlul fiscal independent se desfășoară prin audit, care, conform Legii nr. 61 din 16.03.2007 „*Legea privind activitatea de audit*”, reprezintă „*o activitate de antreprenariat, având ca scop final obținerea profitului*” [116]. În aceste condiții, controlul fiscal independent efectuat de către companiile de audit devine un concept contradictoriu asupra concluziilor formulate în rezultatul acțiunilor întreprinse, din cauza scopului urmărit de obținere a profitului.

Spre deosebire de controlul fiscal de stat și controlul fiscal independent, **controlul fiscal intern** nu este reglementat legislativ, iar formele acestui control nu sunt analizate în literatura de specialitate. Cu toate acestea, în funcție de forma de proprietate, structura organizațională și tipul de activitate, fiecare agent economic decide independent despre necesitatea și forma de organizare a controlului intern. În mare parte, reprezentanții businessului mic transferă controlul fiscal intern în sarcina contabilității, iar companiile mari creează subdiviziuni financiare specializate.

În conformitate cu prevederile art. 214, alin. (3) din Codul Fiscal al Republicii Moldova, „*procedura controlului fiscal constă dintr-un ansamblu de metode și operațiuni de organizare și desfășurare a controlului, precum și de valorificare a rezultatelor lui. Controlul fiscal la fața*

locului și/sau la oficiul organului fiscal poate fi organizat și efectuat prin următoarele metode și operațiuni: verificarea faptică, verificarea documentară, verificarea totală, verificarea parțială, verificarea tematică, verificarea operativă, verificarea prin contrapunere” [43].

Totodată, potrivit art. 225 al Codului Fiscal al Republicii Moldova, „în cadrul controlului fiscal, pentru a determina corectitudinea calculării sumei obligației fiscale, autoritatea care efectuează controlul fiscal poate folosi metode și surse indirecte de determinare a obligației fiscale” [43].

În aceeași ordine de idei, potrivit cadrului legal, controlul fiscal se desfășoară în trei etape consecutive:

1. În prima etapă se stabilește starea efectivă a **obiectului controlat**.
2. În a doua etapă se **compară** situația reală cu cerințele legislației fiscale și se identifică abaterile.
3. În a treia etapă se efectuează **corecții** pentru înlăturarea încălcărilor depistate și se iau măsuri pentru prevenirea acestora în viitor.

Primele două etape sunt realizate prin utilizarea diferitelor metode de verificare, iar pentru etapa a treia sunt necesare metode de influențare asupra subiecților verificați, astfel putem defini controlul fiscal ca „ansamblul activităților utilizate de către administrația fiscală pentru a determina respectarea efectivă a prevederilor legislației fiscale de către contribuabili, precum și pentru a influența persoanele controlate în vederea asigurării corectitudinii calculării și plenitudinii încasării obligațiilor fiscale la bugetul statului” [149].

Metodele controlului fiscal pot fi divizate în: metode documentare și metode faptice, această divizare având la bază sursele informaționale utilizate în procesul de control.

În desfășurarea controlului fiscal, metodele documentare și faptice se completează reciproc, furnizând o **evaluare obiectivă** a situației obiectului controlat. Este important de subliniat că separarea acestor metode este în esență convențională, deoarece rezultatele inventarierii sau ale verificării spațiilor sunt înregistrate sub formă documentară. De asemenea, în **procesul inventarierii** se realizează obligatoriu o comparație între **datele obținute faptic** și **datele din evidența contabilă**. Prin urmare, delimitarea procedeeleor de examinare a obiectului controlat se realizează pe baza caracterului predominant al informației.

Metodele de desfășurare a controlului fiscal, fie la fața locului, fie la oficiul organului fiscal sau la alt organ cu atribuții de administrare fiscală, sunt stabilite conform articolului 214 alineatul (3) din Codul Fiscal [43] și includ următoarele metode, prezentate și în figura 1.1.

Aceste metode pot fi aplicate fie în cadrul controlului fiscal desfășurat la sediul contribuabilului (control la fața locului), fie în cadrul controlului efectuat la sediul autorităților

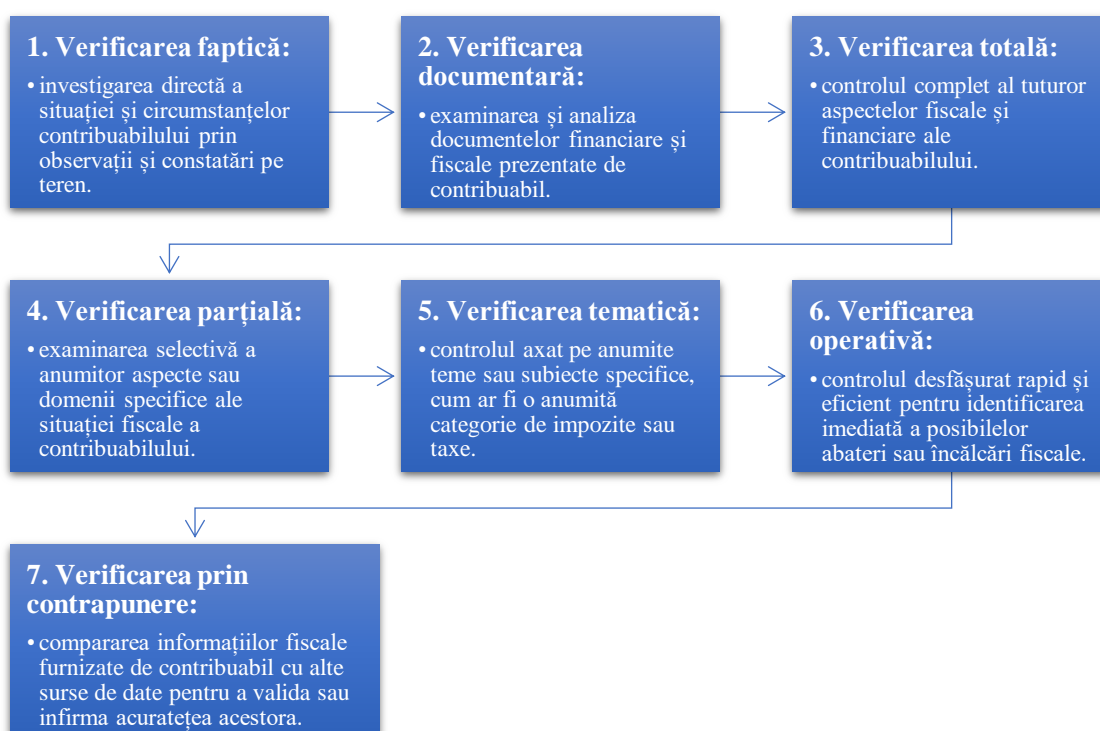
fiscale.

Documentele asociate controlului fiscal includ:

✓ *Actul de control fiscal*: întocmit de funcționarul fiscal sau altă persoană cu funcție de răspundere, document ce consemnează rezultatele controlului fiscal, inclusiv încălcările legislative identificate și trimerile la documentele relevante.

✓ *Citația la organul fiscal*: invitația adresată persoanei să se prezinte la organul fiscal pentru a depune documente sau a furniza alte informații relevante pentru determinarea obligației fiscale.

✓ *Citația bancară*: cererea specifică adresată instituției financiare, solicitând informații despre persoana supusă controlului fiscal și documentele referitoare la operațiunile din conturile bancare ale acesteia.

Figura 1.1 Metodele de desfășurare a controlului fiscal

Sursa: realizată de autor în baza [43]

✓ *Înștiințarea privind instituirea postului fiscal*: document prin care organul fiscal aduce la cunoștință administrației agentului economic sau subdiviziunii instituției unde este instituit postul fiscal sau se prelungește termenul de funcționare al acestuia.

✓ *Decizia asupra cazului de încălcare fiscală*: emisă de Serviciul Fiscal de Stat după examinarea cazului de încălcare fiscală.

Un control fiscal eficient și transparent este esențial pentru asigurarea corectitudinii și echității sistemului fiscal, iar procedura de contestare bine reglementată și accesibilă oferă contribuabililor posibilitatea de a-și exprima nemulțumirile și de a solicita revizuirea deciziilor, consolidând, astfel, încrederea în procesul de administrare fiscală și asigurând respectarea

drepturilor tuturor părților implicate.

Procedura de contestare a acțiunilor și actelor de control fiscal este reglementată conform prevederilor articolului 8 alineatul (1) litera g) din Codul Fiscal, oferind contribuabilului dreptul „*de a contesta, în conformitate cu legislația, deciziile, acțiunile sau inacțiunile organelor cu atribuții de administrare fiscală și ale persoanelor cu funcții de răspundere în cadrul acestora*” [43].

Procesul de contestare a acțiunilor și actelor de control fiscal implică următoarele etape:

1. Prezentarea dezacordului cu actul de control fiscal: contribuabilul are obligația de a contesta în scris acțiunile de control efectuate de funcționarul fiscal în caz de dezacord cu circumstanțele indicate și constatate în actul de control fiscal. Argumentarea dezacordului, împreună cu documentele de suport, trebuie depusă în termen de până la 15 zile calendaristice de la data primirii actului de control fiscal. Conform articolului 267 din Codul Fiscal, dezacordul „*trebuie prezentat și depus la organul fiscal care a efectuat controlul fiscal și a întocmit actul respectiv*” [43].

2. Decizia asupra cazului de încălcare fiscală: după examinarea dezacordului, se pronunță o decizie asupra cazului de încălcare fiscală imediat după încheierea examinării, iar în termen de 3 zile de la emitere, un exemplar al deciziei este înmânat sau expediat prin poștă cu scrisoare recomandată contribuabilului.

3. Contestarea deciziilor emise în baza actelor de control fiscal: contribuabilul sau reprezentantul său are dreptul să conteste decizia emisă sau acțiunea întreprinsă de organul fiscal. Contestarea poate fi depusă în termen de 30 de zile de la data primirii deciziei și se adresează organului fiscal care a emis decizia sau a întreprins acțiunea contestată.

În urma examinării contestației, organul fiscal poate emite una dintre deciziile prevăzute la articolul 271 din Codul Fiscal, iar Republica Moldova nu face excepție în această privință. Odată cu reintroducerea, în anul 2012, a cotei de 12% pentru impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător, autoritățile fiscale din Republica Moldova au implementat o serie de măsuri destinate să extindă baza de impunere și să asigure colectarea veniturilor fiscale către bugetul de stat. Presiunea exercitată de stat pentru finanțarea măsurilor sociale a determinat autoritățile să reevalueze metodele de asigurare și colectare a veniturilor bugetare și să prevină erodarea bazei fiscale, astfel, contribuabilii sunt supuși unui control meticulos și se confruntă cu sancțiuni drastice în cazul încălcării legislației fiscale.

Controlul fiscal poate *viza* verificarea respectării legislației de către companie, confirmarea plății impozitelor, contrapunerea informațiilor privind tranzacțiile, restituirea impozitelor, reorganizarea companiei și altele. Autoritățile responsabile de administrarea fiscală în limitele

competențelor conferite de lege includ următoarele entități [145]:

- **Organul fiscal**, compus din Serviciul Fiscal de Stat unificat cu competență eritoriala pe tot teritoriul Republicii Moldova;
- **Autoritățile vamale**, care cuprind Serviciul Vamal și birourile vamale;
- **Serviciile de colectare a impozitelor și taxelor locale**, operate de primării.

Organul fiscal deține drepturi depline pentru a efectua controale fiscale, a calcula sumele suplimentare de impozite și taxe neachitate la buget în timp util, precum și alte atribuții privind administrarea fiscală.

Autoritățile vamale au atribuții în domeniul controlului și asigurării încasării drepturilor aferente importului sau exportului în conformitate cu prevederile Codului Vamal.

Serviciile de colectare a impozitelor și taxelor locale sunt autorizate să efectueze controale fiscale pentru verificarea respectării legislației fiscale de către contribuabili înregistrați în evidența acestor servicii.

Inspekția Financiară are competențe în efectuarea controlului economico-financiar la persoanele juridice de drept public și privat, precum și la persoanele fizice care desfășoară activități de întreprinzător, la cererea autorităților legale, în limitele subiectelor abordate în ordonanța emisă în cadrul desfășurării urmăririi penale [94].

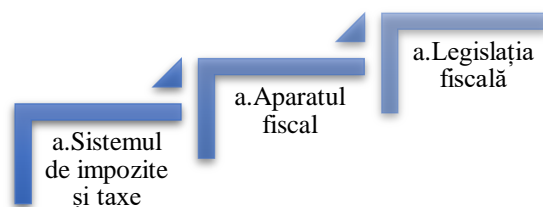
1.2. Abordări generale privind sistemul fiscal prin evidențierea principiului eficienței și mecanismele de corelare

Sistemul fiscal este conceptualizat ca „totalitatea impozitelor și taxelor provenite de la persoanele fizice și juridice, contribuind la finanțarea bugetelor publice” [4].

O altă perspectivă asupra sistemului fiscal subliniază elementele definiției ale acestuia în general și îl interpretează prin prisma relațiilor dintre componentele sale, astfel: „sistemul fiscal cuprinde un ansamblu de concepte, principii, metode, procese referitoare la diverse elemente (materie impozabilă, cote, subiecți fiscali) între care se stabilesc relații în urma proiectării, legiferării, implementării și colectării impozitelor, fiind gestionat conform legislației fiscale în scopul realizării obiectivelor sistemului” [7].

Cu alte cuvinte, conceptul **sistemului fiscal** agrează noțiuni, procese și instrumente care rezultă din definirea și aplicarea impozitelor și taxelor, precum și a mecanismelor necesare acestui proces.

Analiza oricărui sistem implică descompunerea acestuia în componente, iar în cazul sistemului fiscal, aceste componente sunt prezentate grafic în cadrul figurii 1.2 [51]:

Figura 1.2 Componentele principale ale sistemului fiscal

Sursa: realizată de autor în baza [51]

Sistemul fiscal reprezintă „o componentă esențială a oricărui stat, având un rol semnificativ în mobilizarea resurselor bugetare necesare pentru acoperirea cheltuielilor publice” [38]. Pentru a fi *eficient*, acesta trebuie să îndeplinească mai multe funcții fundamentale, contribuind, astfel, la echilibrul și prosperitatea economică și socială a unei țări [39]:

1. Funcția de mobilizare a resurselor bugetare – una dintre cele mai fundamentale funcții ale sistemului fiscal este aceea de a mobiliza resursele necesare pentru finanțarea cheltuielilor publice. Prin intermediul impozitelor, taxelor și contribuțiilor, statul adună fondurile esențiale pentru a asigura servicii publice, cum ar fi: educația, sănătatea, infrastructura și apărarea națională [28].

Sistemul fiscal, prin diversele sale instrumente, trebuie să fie conceput astfel încât să „încurajeze conformitatea fiscală, să descurajeze evaziunea fiscală și să distribuie echitabil povara fiscală între diferitele categorii sociale și economice, astfel o colectare eficientă a resurselor bugetare contribuie la stabilitatea financiară a statului și la capacitatea acestuia de a face față provocărilor economice și sociale” [44].

2. Funcția economică stimulativă – sistemul fiscal poate juca un rol esențial în stimularea activității economice prin politici fiscale care încurajează investițiile, creșterea veniturilor, crearea de noi locuri de muncă și stimularea exportului.

3. Funcția socială – sistemul fiscal trebuie să îndeplinească și o funcție socială, asigurând o protecție adecvată pentru anumite categorii de contribuabili și stimulând agenții economici care utilizează forța de muncă cu randament redus. Prin intermediul politicii fiscale, statul poate „promova incluziunea socială și reducerea inegalităților, iar deducerile fiscale pentru cheltuieli legate de sănătate sau educație pot facilita accesul la aceste servicii esențiale și pot sprijini sărăcia, dar, totodată, impozitele progresive pot asigura că cei cu venituri mai mari contribuie proporțional mai mult la sistemul fiscal, contribuind, astfel, la redistribuirea veniturilor și la sprijinirea celor mai vulnerabili membri ai societății” [46].

4. Funcția de control – organele de administrare fiscală au responsabilitatea de a supraveghea respectarea legilor fiscale de către contribuabili și de a asigura colectarea corectă a impozitelor, taxelor și contribuțiilor. Cu referire la această funcție vor fi aduse în continuare și alte

argumente.

Orice sistem fiscal se află într-un proces continuu de schimbare și trebuie să asigure o interacțiune constantă cu societatea, astfel se conturează mecanisme specifice de interacțiune sau reglare a acestei relații, și anume [51]:

- 1. Mecanismul conexiunii inverse sau feed-back.** Mecanismul de „feed-back” acționează în direcția reglării sistemului fiscal în două situații distincte (a) *atunci când normele de drept fiscal nu sunt respectate în cadrul relațiilor fiscale din sistem, ceea ce duce la abateri intenționate ale fluxurilor valorilor de ieșire față de nivelul normal* [56] și (b) *atunci când apar perturbații ale fluxurilor fiscale de ieșire cauzate de fluctuații în fluxurile valorilor de intrare* [69].
- 2. Mecanismul conexiunii în avans sau feed-before.** Acesta reprezintă un mecanism esențial pentru reglarea sistemului fiscal în conformitate cu strategia de politică fiscală pe termen lung, având ca obiectiv *„prevenirea abaterilor de la obiectivele pre-stabilite și menținerea sau dezvoltarea proceselor pozitive”* [63].

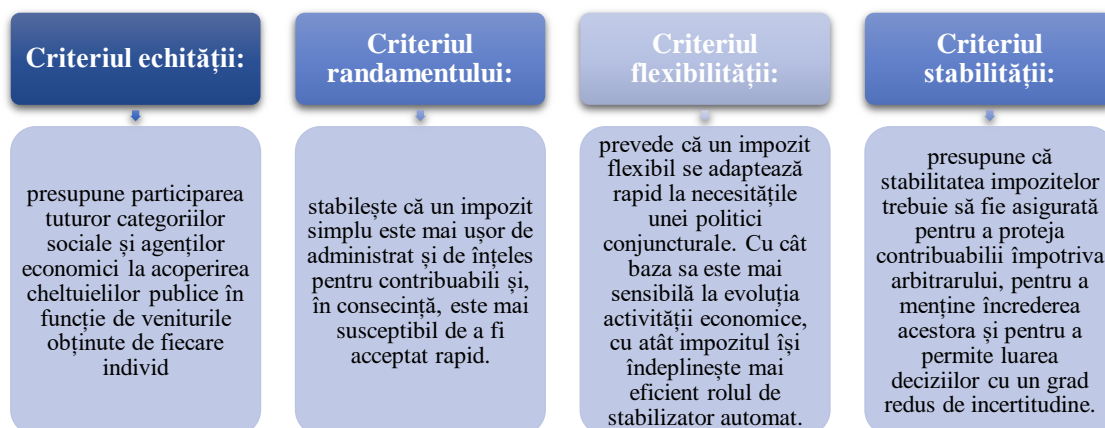
Literatura de specialitate, evidențiază o taxonomie a sistemelor fiscale, fiind esențială în context problemei abordate **sisteme fiscale bazate pe concepții funcționale și tehnico-proiective.**

Sistemele bazate pe concepții funcționale se adaptează la specificul și nevoile economice ale unei țări, căutând să obțină rezultate tangibile în ceea ce privește performanța economică, echitatea socială și eficiența administrativă prin implementarea unor politici fiscale direcționate. Aceste sisteme urmăresc să atingă un echilibru între obiectivele funcționale și realitățile complexe ale contextului economic și social [190]. Acestea reprezintă o abordare pragmatică și orientată către obiective specifice în proiectarea și implementarea structurilor fiscale. În această perspectivă, se urmărește realizarea unor scopuri funcționale concrete, precum: **stimularea activității economice, reducerea inegalităților sociale** sau **gestionarea eficientă a resurselor** [193].

Sisteme fiscale tehnico-proiective: sunt dezvoltate *„în mod tehnic și proiectiv, având la bază aspecte practice și tehnologice, precum eficiența administrativă, ușurința de implementare și capacitatea de adaptare la schimbările economice și sociale”* [150]. Acestea reprezintă o abordare inovatoare și pragmatică în proiectarea și implementarea structurilor fiscale, având la bază aspecte practice, tehnologice și proiective, acestea sunt elaborate cu accent pe **eficiența administrativă, ușurința de implementare și capacitatea de adaptare la schimbările economice și sociale.**

Concluzionând, putem afirma că sistemele fiscale tehnico-proiective sunt centrate pe inovație și eficiență, având potențialul de a transforma modul în care sunt colectate și administrate

resursele fiscale, iar prin utilizarea tehnologiilor emergente, aceste sisteme își propun să creeze un cadru fiscal adaptabil, sustenabil și pregătit să facă față provocărilor viitorului.

Figura 1.3 Criteriile de eficientizare ale sistemului fiscal

Sursa: realizată de autor în baza [26]

Datorită orientării continue către perfecționare, în special în economiile în formare, de exemplu, Republica Moldova, o altă dimensiune importantă de analiză a sistemului fiscal o constituie modalitățile și criteriile de optimizare. Potrivit opiniei lui P. Brezeanu [26], criteriile de eficientizare ale sistemului fiscal sunt evidențiate în cadrul figurii 1.3.

Preocupările privind eficientizarea sistemului fiscal sunt resimțite în evoluția impozitelor și a taxelor care au condus la conștientizarea necesității administrării acestora de către autorități responsabile și transparente, care răspund în fața publicului larg. Astfel, acest proces a generat formarea a **patru principii fundamentale** ale legislației și administrării fiscale, și anume [24]:

a) Claritate. Legile și regulamentele fiscale trebuie să fie clare și ușor de înțeles pentru contribuabili, astfel simplificarea acestora și eliminarea ambiguităților este esențială pentru a asigura înțelegerea corectă atât pentru contribuabili, cât și pentru autoritățile fiscale. *În contextul Republicii Moldova, principiul clarității în legislația și regulamentele fiscale este deosebit de relevant, având în vedere importanța unei abordări transparente și accesibile în domeniul fiscal. Pentru a dezvolta această temă din perspectiva realităților din Republica Moldova, au fost evidențiate câteva caracteristici detaliate în tabelul 1.1.*

Tabelul 1.1 Caracteristicile principiului clarității ale legislației fiscale din Republica Moldova

Nr. crt.	Caracteristicile principiului clarității	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
1	Accesibilitate pentru contribuabili	➤ În Republica Moldova, unde există o diversitate de contribuabili cu diferite niveluri de educație și experiență fiscală, asigurarea clarității în legislație este esențială, iar limbajul folosit în actele fiscale trebuie să fie simplu și accesibil, pentru a fi înțeles de către toate categoriile sociale, inclusiv persoanele cu venituri modeste.
2	Prevenirea discriminării	➤ Având în vedere diferențele economice existente în Republica Moldova, limbajul sofisticat al legilor fiscale ar putea conduce la discriminarea persoanelor cu venituri modeste. Prin simplificarea și clarificarea normelor fiscale, se poate evita această discriminare, asigurându-se că toți contribuabilii pot înțelege și respecta obligațiile lor fiscale.

Nr. crt.	Caracteristicile principiului clarității	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
3	Educație fiscală	➤ Pentru a asigura o mai bună înțelegere a legilor fiscale, Republica Moldova ar putea investi în programe de educație fiscală destinate atât contribuabililor, cât și profesioniștilor din domeniul fiscal, astfel, se poate promova o mai bună conștientizare și înțelegere a regulilor fiscale.
4	Transparență instituțională	➤ Pentru a întări principiul clarității, instituțiile fiscale din Republica Moldova trebuie să ofere informații transparente privind regulile fiscale și procesul de colectare a impozitelor. Publicarea clară a informațiilor fiscale relevante și accesibile poate contribui la construirea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal.
5	Simplificarea procedurilor	➤ O altă dimensiune a clarității în contextul din Republica Moldova poate fi legată de simplificarea procedurilor fiscale, reducerea birocrăției și a formalităților administrative poate facilita respectarea obligațiilor fiscale și poate reduce riscul de nerespectare din cauza complexității excesive.

Sursa: realizat de autor în baza consultării literaturii, sintezei și adaptării pentru RM

b) Stabilitate. Modificările în legislația fiscală ar trebui să fie rare și să se încadreze într-un cadru cunoscut, cu prevederi clare privind tranziția și aplicabilitatea, astfel schimbările frecvente pot afecta negativ conformitatea fiscală și pot genera comportamente care vizează compensarea posibilelor pierderi viitoare, cum ar fi, stocarea excesivă a produselor supuse accizelor în anticiparea majorărilor ulterioare. *Principiul stabilității în legislația fiscală joacă un rol important în Republica Moldova, contribuind la crearea unui mediu fiscal previzibil și evitând posibilele perturbări și comportamente reactive ale contribuabililor* (tabelul 1.2).

Tabelul 1.2 Caracteristicile principiului stabilității ale legislației fiscale din Republica Moldova

Nr. crt.	Caracteristicile principiului stabilității	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
1	Previzibilitatea pentru contribuabili	➤ Stabilitatea în legislația fiscală oferă contribuabililor un cadru de previzibilitate asupra regulilor fiscale și a obligațiilor lor, iar schimbările rare și bine gestionate permit agenților economici să-și planifice mai eficient activitățile și să evite surprizele neplăcute asociate cu modificările frecvente.
2	Tranziție și aplicabilitate clară	➤ Modificările legilor fiscale, atunci când sunt necesare, trebuie să fie însoțite de prevederi clare privind modul în care acestea vor fi implementate și cum vor afecta contribuabilii. Informațiile cu privire la tranziție și aplicabilitate trebuie să fie comunicate în mod transparent, asigurând o înțelegere clară a modului în care schimbările vor influența mediul de afaceri și economia.
3	Riscul de comportamente reactive	➤ Într-un mediu caracterizat de schimbări frecvente ale legislației fiscale, există riscul ca contribuabilii să adopte comportamente reactive. Acestea pot include stocarea excesivă a anumitor produse pentru a evita impactul majorărilor ulterioare de accize sau alte strategii menite să compenseze posibilele pierderi cauzate de schimbările fiscale.
4	Conformitate fiscală	➤ Stabilitatea legislației fiscale poate contribui la menținerea conformității fiscale, deoarece contribuabilii sunt mai predispuși să respecte regulile atunci când acestea sunt stabile și predictibile, iar schimbările bruște pot genera confuzie și dificultăți în adaptarea la noile cerințe fiscale.
5	Impactul asupra mediului de afaceri	➤ Într-un efort de a menține stabilitatea, autoritățile fiscale din Republica Moldova ar trebui să evalueze cu atenție impactul oricăror modificări propuse asupra mediului de afaceri, aceasta implică consultarea cu agenții economici și luarea în considerare a feedback-ului acestora pentru a evita perturbările semnificative.

Sursa: realizat de autor în baza consultării literaturii, sintezei și adaptării pentru RM

c) Cost-eficiență. *Principiul cost-eficiență în administrarea fiscală în Republica Moldova reprezintă un aspect vital, având implicații directe asupra resurselor guvernamentale, agenților economici și, implicit, asupra mediului de afaceri.*

Tabelul 1.3 Caracteristicile principiului cost-eficiență ale legislației fiscale din Republica Moldova

Nr. crt.	Caracteristicile principiului cost-eficiență	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
1	Optimizarea resurselor guvernamentale	➤ În Republica Moldova, unde resursele financiare pot fi limitate, optimizarea costurilor asociate identificării, colectării și verificării taxelor este esențială, iar implementarea unor sisteme și tehnologii eficiente, precum și reducerea birocrăției, poate contribui semnificativ la minimizarea cheltuielilor guvernamentale.
2	Eficiență în procedurile de reținere la sursă	➤ Procedurile de reținere la sursă, utilizate pentru colectarea taxelor, trebuie să fie simplificate și eficientizate în Republica Moldova. Agenții economici, în special cei mici și mijlocii, pot fi afectați de costurile administrative excesive asociate proceselor de reținere la sursă, astfel implementarea unor mecanisme de reținere mai eficiente și a unor proceduri mai puțin oneroase ar putea reduce eforturile și costurile implicate.
3	Aplicarea tehnologiei în beneficiul eficienței	➤ Aplicarea tehnologiilor moderne și a soluțiilor informatice poate duce la o administrare fiscală mai eficientă în Republica Moldova, astfel sistemele informatice integrate, colectarea electronică a datelor fiscale și instrumente de analiză a datelor pot contribui la optimizarea resurselor și la minimizarea erorilor umane.
4	Colaborare cu sectorul privat	➤ Colaborarea între autoritățile fiscale și agenții economici din Republica Moldova poate contribui la identificarea și implementarea unor practici eficiente în ceea ce privește colectarea și verificarea taxelor, astfel dialogul constant și schimbul de feedback pot oferi o înțelegere mai profundă a nevoilor sectorului privat și pot facilita procesele fiscale.
5	Educație fiscală și simplificarea proceselor	➤ O atenție deosebită acordată educației fiscale și simplificării proceselor poate reduce costurile asociate conformității fiscale în Republica Moldova, iar contribuabilii pot beneficia de claritate în privința obligațiilor sale fiscale, iar procedurile simplificate pot reduce eforturile administrative.
6	Mecanisme de control eficiente	➤ Implementarea unor mecanisme eficiente de control și audit poate contribui la minimizarea costurilor asociate evaziunii fiscale și fraudelor printr-o supraveghere adecvată și utilizarea tehnologiilor de detecție a fraudelor pot spori eficiența colectării și verificării taxelor.

Sursa: realizat de autor în baza consultării literaturii, sintezei și adaptării pentru RM

Dezvoltarea acestui principiu în contextul specific al Republicii Moldova este evidențiat în tabelul 1.3. Identificarea, colectarea și verificarea taxelor ar trebui să fie realizate la un *cost cât mai redus* posibil, mai ales în țările în curs de dezvoltare, unde resursele financiare au fost anterior utilizate fără justificare, iar minimizarea costurilor vizează nu doar cheltuielile guvernamentale, ci și costurile agenților economici, în special în ceea ce privește procedurile de reținere la sursă.

d) Comoditate. Procesul de achitare a impozitelor și taxelor trebuie să fie cât mai puțin inconvenient pentru contribuabili, astfel implementarea mecanismelor de eșalonare poate contribui la crearea unor condiții de plată mai acceptabile pentru contribuabili, evitând, astfel, presiunea financiară excesivă și facilitând respectarea obligațiilor fiscale.

Principiul comodității în achitarea impozitelor și taxelor în Republica Moldova reprezintă un pilon esențial în asigurarea unei relații echilibrate între contribuabili și autoritățile fiscale (tabelul 1.4).

Tabelul 1.4 Caracteristicile principiului comodității al legislației fiscale din Republica Moldova

Nr. crt.	Caracteristicile principiului comodității	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
1	Mecanisme de eșalonare și flexibilitate în achitare	➤ În Republica Moldova, implementarea mecanismelor de eșalonare a plăților fiscale poate contribui semnificativ la crearea unor condiții de plată acceptabile pentru contribuabili. Prin oferirea unor termene și opțiuni de plată flexibile, se reduce presiunea financiară asupra contribuabililor, în special a celor cu venituri mai reduse sau cu fluctuații în activitatea economică.
2	Promovarea	➤ Dezvoltarea și promovarea plăților electronice facilitează procesul de achitare a impozitelor

Nr. crt.	Caracteristicile principiului comodității	Descrierea eficientizării sistemului fiscal
	plăților electronice	și taxelor, astfel o infrastructură modernă de plăți online poate aduce beneficii considerabile, precum economisirea timpului contribuabililor și reducerea costurilor administrative pentru autoritățile fiscale.
3	Educație și transparență	➤ Informarea corespunzătoare a contribuabililor cu privire la opțiunile disponibile pentru achitarea impozitelor poate contribui la creșterea nivelului de conștientizare și înțelegere a procesului. Transparența în privința termenelor de plată și a posibilităților de eșalonare poate diminua incertitudinea și poate încuraja contribuabilii să își îndeplinească obligațiile fiscale într-un mod mai eficient.
4	Dialog constant cu contribuabilii	➤ Un dialog deschis și constant între autoritățile fiscale și contribuabili poate identifica nevoile specifice ale acestora în privința procesului de achitare a impozitelor, iar primirea feedback-ului și adaptarea procedurilor în funcție de cerințele reale ale contribuabililor poate contribui la crearea unui mediu fiscal mai comod.
5	Accesibilitatea serviciilor fiscale	➤ Asigurarea unei accesibilități optime la serviciile fiscale, inclusiv prin intermediul agențiilor fiscale locale și a platformelor online, poate facilita procesul de achitare a impozitelor, ce poate reduce barierele pentru contribuabili și încuraja respectarea regulilor fiscale.
6	Promovarea autodeclarării și simplificarea procedurilor	➤ Încurajarea autodeclarării și simplificarea procedurilor fiscale pot face procesul mai prietenos pentru contribuabili, iar reducerea formalităților și a complexității poate crea un mediu în care contribuabilii să poată îndeplini mai ușor obligațiile fiscale.

Sursa: realizat de autor în baza consultării literaturii, sintezei și adaptării pentru RM

Astfel, principiile fundamentale ale legislației și administrării fiscale sunt integrate în cadrul legal pentru a asigura un sistem fiscal funcțional, just și predictibil, care necesită adaptare periodică pentru a reflecta schimbările economice, sociale și tehnologice, astfel asigurându-se că legislația rămâne relevantă și eficientă în gestionarea provocărilor emergente și în susținerea dezvoltării economice sustenabile. Această adaptare continuă permite sistemului fiscal să răspundă nevoilor societății, să mențină echilibrul între interesele statului și drepturile contribuabililor și să asigure eficiența. Deci, prin menținerea unui cadru legislativ stabil, care să ofere instrumentele necesare pentru monitorizarea și ajustarea continuă a politicilor fiscale în funcție de evoluțiile economice și sociale putem asigura eficiența și sustenabilitatea finanțelor publice.

În evoluția științei finanțelor publice, au fost elaborate diverse teorii conceptuale privind apariția și dezvoltarea sistemului fiscal, astfel, ca fundament științific al acestor teorii conceptuale despre sistemele fiscale, teoria impozitării este recunoscută de cercetători în domeniul sistemelor fiscale, avându-l drept fondator pe Adam Smith (1723-1790), [166] economist și filozof scoțian. Cele patru principii ale sale, expuse în partea a III-a, cartea a cincea a lucrării „Avuția națiunilor”, stau la baza formulării diferitelor teorii ale impunerii [12], care s-au succedat de-a lungul timpului pentru a fundamenta dreptul autorităților publice de a institui și colecta impozite în cadrul sistemelor fiscale existente.

Prin urmare, au fost elaborate mai multe concepte ale sistemului fiscal bazate pe principiile fundamentale ale fiscalității, uneori antagoniste (cum ar fi, principiul „capacității de plată” versus principiul „beneficiului primit”). Printre aceste teorii și principii se numără și principiul „capacității de plată” (The Ability-to-Pay Principle), dezvoltat de Adam Smith și John Stuart Mill la sfârșitul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea. Astfel, acest concept susține

că „statul are dreptul să solicite cetățenilor săi să contribuie cu resurse financiare pentru acoperirea cheltuielilor publice, realizate în interesul lor” [47]. Teoria solicită ca fiecare cetățean să plătească impozite în funcție de capacitățile sale financiare și separă explicit acumularea veniturilor de destinația cheltuielilor, adică nu există un *quid pro quo* (principiu utilizat în mod obișnuit în stabilirea modului de funcționare a bugetelor – „*principiul universalității veniturilor*”). În esență, acest concept presupune că cei cu resurse mai mari sau venituri sporite ar trebui să suporte o povară fiscală mai mare (cum ar fi, impozitul pe avere sau impozitul progresiv pe venit personal).

Un alt concept legat de sistemele fiscale este *principiul beneficiului* sau *echivalenței*, cunoscut și sub denumirea de teoria tranzacțională, ce a fost inițial dezvoltat de Wicksell K. și Lindahl E., reprezentanți ai școlii economice suedeze. Acest concept a fost formulat ca principiu al repartizării juste a veniturilor [198]. Ulterior, a fost preluat și dezvoltat de Samuelson P., Musgrave R. și alții, cu aspectul de unanimitate din abordarea lui Wicksell K., fiind un punct de plecare în dezvoltarea teoriei economiei constituționale de către Buchanan J. și Bird R.M. în contextul revizuirii abordării în serviciile publice [21], [22].

Conform acestei teorii, statul percepe impozite în schimbul serviciilor și avantajelor oferite cetățenilor, astfel, quantumul impozitului reprezintă „*un echivalent al costului serviciilor și avantajelor furnizate de stat cetățenilor săi*” [55]. Exemple contemporane frecvente ale aplicării acestei teorii includ accizele la carburanți, taxa pentru acces în muzee și parcuri naționale, taxele pentru utilizarea drumurilor și taxa pentru transportul cu autobuzul.

Susținătorii acestei teorii adoptă o abordare fiscală orientată conform regulilor pieței, cu scopul de a determina cât mai precis cantitatea optimă de venituri necesare pentru bunurile publice. [102]

Cu alte cuvinte, această teorie nu poate fi acceptată integral, deoarece impozitul plătit de un contribuabil nu este în nici un fel echivalent cu valoarea exactă a serviciilor publice pe care le primește de la stat. În unele cazuri, serviciile, precum transportul sau furnizarea de energie, pot fi cuantificate și legate direct, dar majoritatea cheltuielilor publice, cum ar fi, cele legate de poliție, apărare națională sau justiție, nu pot fi determinate și atribuite în mod specific unui cetățean sau altuia.

În plus, mărimea impozitului nu se stabilește în funcție de genul sau valoarea serviciilor de care beneficiază un cetățean. Ca rezultat, persoanele sărace ar putea suporta o presiune fiscală mai mare, deoarece sunt beneficiari primari ai asistenței din partea statului, prezentându-se, astfel, un paradox fiscal.

Un alt concept asociat sistemului fiscal este *teoria siguranței*. Potrivit acestei teorii, „*impozitele sunt văzute ca prime de asigurare plătite către stat în schimbul protejării vieții și*

averii cetățenilor” [57]. În conformitate cu această abordare, statul se obligă să asigure securitatea vieții și bunurilor cetățenilor, solicitând, în schimb, o plată sub forma unui impozit [62]. Totuși, această teorie nu poate fi acceptată fără critici, deoarece tratarea impozitelor ca prime de asigurare plătite statului pentru protejarea vieții și averii cetățenilor distorsionează natura esențială a statului, asemănându-l cu o societate de asigurare. Impozitul nu oferă nicio garanție certă cu privire la protecție în anumite limite, stabilite în avans, sub o formă specifică și într-un moment anume. Principiile de colectare, administrare și funcționare a impozitelor evidențiază clar distanța dintre „*garantarea siguranței*” și impactul real al acestor instrumente financiare.

Teoriile mai recente în materie de fiscalitate sunt axate pe *optimalitate fiscală*. Stabilirea unui sistem fiscal optimal în raport cu sistemul economic reprezintă o problemă importantă, complexă și actuală a oricărui stat. Aceasta este dezvoltată în lucrările lui Richard W. [182], Dinga Emil [59], Sorensen P. B. [168], fiind o preocupare cercetată și de Mihăilă N. [133] Leonida I. ș.a. pentru a dezvolta și moderniza teoria fiscală în corespundere cu practica actuală.

Astfel, având un cadru de referință empiric, mai mulți cercetători abordează teoria fiscală din perspectiva optimalității fiscale pentru a prefigura unele arii de aplicare, din perspectivă macro și microeconomică, dintre care este Sørensen Peter Birch, [168]. Menționam, că cercetările lui Sørensen P. B., privind posibilitatea măsurării optimalității fiscale, conotează că teoria fiscală poate fi un cadru de referință pentru practica economică, în special pentru administrarea fiscală, fiind aplicată pentru ”proiectarea optimă a impozitelor indirecte”, „impozitarea salariului” (impozitul pe venit) pentru a crește gradul de conformare și a reduce evaziunea. Sørensen P. B. susține că ”*progresele recente în teoria fiscală optimă au făcut această teorie mai ușor de aplicat și poate ajuta la explicarea unor tendințe actuale în politica fiscală internațională*”. Totodată teoria fiscală trebuie să fie un cadru de bază pentru a optimaliza sistemul fiscal și a calibra politica fiscală la nevoile statului și potențialul de creștere economică a contribuabililor.

Problematika implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal din perspectiva eficientizării rămâne, totuși, o arie de preocupări permanente, atât teoretice, cât și practice, deoarece sistemele economice și fiscale ale statelor sunt diferite, influențate de diferiți factori și fenomene interne și externe, iar acestea determină comportamentul fiscal, fiind necesară și implicarea diferită la nivel de sistem și control fiscal, inclusiv o analiză de impact și/sau eficiență.

Analizând cercetările și studiile care pun accent pe criteriul eficacității sau optimalității în legături de cauzalitate fiind creșterea economică și sistemul fiscal, menționăm că mai multe aspecte și procese sunt legate de controlul fiscal. Deși studiile scot în evidență controlul fiscal ca instrument prin care contribuie la eficientizarea sistemului fiscal, constatăm că aria acestora conținem mai multe limite, în special metode prin care poate fi măsurată și analizat aceasta influență.

1.3. Fundamentarea teoretico-concetuală a noțiunii de performanță și eficaciență pliată sistemului fiscal

Controlul fiscal este o componentă vitală a funcționării statului și a gestionării economice și sociale a unei societăți. În esență, controlul fiscal implică „aplicarea regulilor și reglementărilor fiscale pentru a asigura colectarea eficientă a veniturilor și gestionarea cheltuielilor publice în mod responsabil și echilibrat” [63]. Deci, bugetul de stat joacă un rol central în sistemul financiar al unui stat, reflectând planurile anuale de cheltuieli și venituri ale administrațiilor publice centrale, fiind „un instrument esențial pentru menținerea echilibrului financiar și prevenirea cheltuielilor excesive” [160].

De-a lungul timpului, crizele economice au avut un impact semnificativ asupra indicatorilor bugetar-fiscali în Republica Moldova, aceste crize au provocat adesea scăderi ale veniturilor bugetare și creșteri ale cheltuielilor, conducând la deficit bugetar și inflație rapidă. În același timp, este evident că Republica Moldova a trecut prin diverse etape în ceea ce privește evoluția sistemului său bugetar național, fiecare marcând schimbări semnificative în economie și în politicile bugetare ale țării [192].

În perioada 1991-2001, țara s-a confruntat cu o recesiune economică profundă și deteriorarea balanței fiscale, principalul obiectiv al politicilor bugetare în această perioadă a fost asigurarea resurselor financiare pentru sectoarele sociale și economice de bază, cum ar fi: educația, sănătatea și protecția socială [85]. Pentru a acoperi deficitul bugetar, Republica Moldova a împrumutat de la instituții financiare internaționale, ceea ce a dus la creșterea nivelului datoriei de stat. Cu toate acestea, introducerea leului moldovenesc ca monedă națională stabilă a reprezentat un pas important către independență economică și autonomie.

Criza financiară globală, în perioada 2001-2011, a afectat și economia Republicii Moldova, iar prioritățile politicii bugetare au fost orientate spre stabilizarea și consolidarea creșterii economice prin asigurarea unui buget sustenabil. În același timp, au fost inițiate reforme extinse în managementul finanțelor publice, iar economia a înregistrat o revenire treptată, în special datorită remitențelor migranților [85].

Între perioada anilor 2011-2021, Republica Moldova a fost supusă unor noi provocări economice și sociale, inclusiv unui furt masiv din bănci în 2014, care a dus la o criză economică și financiară, iar pandemia de COVID-19 și criza energetică au exacerbât și mai mult situația, conducând la creșterea prețurilor și inflației. Toate aceste evenimente au avut un impact semnificativ asupra finanțelor publice și au necesitat măsuri și acțiuni imediate din partea autorităților pentru gestionarea și rectificarea situației [154].

Studiile contemporane din domeniul fiscalității [143, 141, 139, 78, 101] reflectă identificarea

și analiza factorilor principali de performanță și eficacitate a reformei sustenabile a administrației financiare [140] [51]. În mod specific, în cadrul studiului se subliniază importanța unui sistem fiscal eficient, care să asigure venituri adecvate pentru trezoreria statului, fără a impune o povară administrativă excesivă și să fie transparent. Se pune accent pe justiție și eficiență în cadrul sistemului fiscal, subliniind importanța factorilor sociali, culturali și de altă natură în crearea unui mediu de afaceri propice dezvoltării economice.

Implementarea reformelor în sectorul fiscal [146] este esențială pentru atingerea obiectivelor de performanță și eficiență. În plus, în cadrul studiului se explorează legătura dintre capacitatea de inovare și creșterea performanței, subliniind necesitatea unei abordări sistemice în evaluarea performanței organizațiilor din sectorul public. În lumina obiectivelor stabilite în domeniul administrației fiscale, politica economică urmărește mai multe direcții de reformă [76]:

- simplificarea legislației fiscale și clarificarea unor aspecte cu interpretare ambiguă;
- simplificarea sistemului fiscal, reducerea impozitelor directe, și, în cazuri adecvate,
- tranziția de la impozite directe la impozite indirecte.

Reforma finanțelor publice este motivată de nevoia de a finaliza reformele în cadrul administrației publice. Strategia pentru dezvoltarea administrației financiare subliniază importanța consolidării resurselor publice și a creșterii economice în contextul schimbărilor macroeconomice actuale [64]. Obiectivul principal al acestei reforme este unificarea colectării impozitelor, taxelor și impozitelor, având ca scop obținerea unui buget sustenabil și eficient.

În Republica Moldova, starea actuală a managementului fiscal poate fi caracterizată ca un management în două etape. Totuși, prin transferul unor competențe între diferite autorități fiscale, cum ar fi, Direcția Fiscală și Autoritatea Fiscală, se poate evidenția un management în trei etape. Această schimbare reflectă necesitatea de a gestiona eficient opt autorități fiscale și de a asigura o administrare corespunzătoare a resurselor.

În acest context, taxele reprezintă un element esențial pentru stimularea creșterii și dezvoltării economice, iar înțelegerea corectă a sistemului fiscal și a abordării acestuia poate face diferența între succesul și eșecul afacerilor [84]. Fiecare afacere are cerințe specifice în ceea ce privește sistemul fiscal, care variază în funcție de activitatea, dimensiunea, locația, forma și natura afacerii. Adesea, întreprinderile nu sunt conștiente de obligațiile lor fiscale, ceea ce poate afecta deciziile operaționale și financiare [142], cu toate acestea, prin planificarea fiscală adecvată, impactul negativ al impozitelor poate fi redus [176].

În această perspectivă, asigurarea veniturilor fiscale pentru bugete devine esențială pentru dezvoltarea economică durabilă, consolidarea poziției statului pe plan internațional și contracararea riscurilor, precum: scăderea producției, reducerea bazei de impozitare și migrația

contribuabililor către țări cu reglementări mai permissive, iar eficiența sistemului de administrare fiscală este esențială în această privință.

Evaluarea eficacității sistemului fiscal poate fi abordată din diverse perspective. Potrivit cercetătorilor [136], una dintre modalitățile de manifestare a acestei eficacități este capacitatea de a rezista evaziunii fiscale. Acest fenomen este influențat de o serie de factori, printre care se numără nivelul cotelor de TVA și numărul de cote aplicabile în țara respectivă. Scopul acestor considerații este de a investiga modul în care cota standard de TVA și numărul de cote influențează eficiența acestui impozit. Studiul se bazează pe o analiză a literaturii de specialitate privind taxa pe valoarea adăugată în cadrul Uniunii Europene, în plus, se pune în discuție problema evaziunii fiscale și prezentarea datelor agregate privind dimensiunea decalajului fiscal din statele membre [137].

În ceea ce privește dezvoltarea durabilă a administrației fiscale și vamale în Republica Moldova, beneficiile fiscale ale TVA joacă un rol esențial în susținerea activităților de export [18]. Interacțiunea între stat și actorii de afaceri în administrarea fiscală reprezintă o componentă esențială a acestei ecuații [175].

Comunitatea științifică internațională examinează activ modelele de combatere a fraudei fiscale, cu accent pe acțiunile frauduloase care generează goluri de TVA [161]. Importanța conformității fiscale este recunoscută ca fiind un element-cheie în mobilizarea eficientă a resurselor și în asigurarea colectării echitabile și transparente a taxelor vamale și a altor taxe relevante, inclusiv a TVA-ului. Uniunea vamală joacă un rol esențial în protejarea frontierelor externe ale Republicii Moldova și în promovarea unei colectări echitabile și transparente a taxelor vamale și a altor taxe relevante, cum ar fi, accizele și TVA, garantând buna funcționare a comerțului internațional în regiune.

Actualmente, taxa pe valoarea adăugată reprezintă principala sursă de venit pentru bugetele statelor membre ale Uniunii Europene, cu toate acestea, complexitatea sistemului TVA și discrepanțele între state în ceea ce privește aplicarea acesteia conduc adesea la evaziune fiscală. Sistemul actual de TVA din UE, bazat pe legislația adoptată la nivelul UE și transpusă la nivel național, prezintă numeroase deficiențe care îl fac inefficient și incompatibil cu cerințele unei piețe unice funcționale, de asemenea, soluțiile structurale integrate în cadrul legislației sunt vulnerabile la evaziune fiscală [155]. Natura TVA-ului constă în faptul că impozitul este achitat în fiecare etapă a lanțului de vânzare, descentralizând, în acest mod, riscul de evaziune, cu toate acestea, numărul crescut de tranzacții și entități implicate face dificilă supravegherea și colectarea impozitelor.

Taxele pot fi utilizate ca instrumente pentru orientarea economiei spre atingerea anumitor

obiective sociale sau economice specifice, prin urmare, o problemă fundamentală este determinarea nivelului optim al impozitelor și structurii sistemului fiscal care să faciliteze creșterea economică, stimularea producției, consumului și investițiilor. Construirea unui sistem fiscal eficient reprezintă una dintre prioritățile de bază ale politicii fiscale. Sistemul trebuie să furnizeze venituri semnificative pentru stat, care sunt necesare acoperirii cheltuielilor bugetare, fără a împiedica creșterea economică. Taxele joacă un rol central în acest context, iar dezvoltarea, extinderea și eficiența aplicării acestora ar trebui să fie parte a unui program comprehensiv de securitate economică. Acest program trebuie să vizeze stimularea activității economice, atragerea investițiilor și menținerea unor condiții competitive pentru entitățile economice, iar, în acest sens, este necesară revizuirea și ajustarea procedurilor de administrare fiscală pentru a face față provocărilor economice moderne.

Taxele și impozitele sunt elementele fundamentale ale sistemului fiscal, reprezentând principalele surse de venit pentru bugetul public și o preocupare a administrării fiscale în condiții de criză, deoarece asigurarea unei colectări eficiente și echitabile capătă o importanță critică pentru menținerea stabilității economice, susținerea programelor sociale și stimularea redresării economice prin adaptarea rapidă a politicilor fiscale la noile realități și provocări. Realitățile și provocările legate de sustenabilitatea finanțelor publice sunt probleme întâmpinate de toate guvernele în ultima perioadă, inclusiv de cel al Republicii Moldova, precum: necesitatea de a gestiona eficient deficitul bugetar, de a reduce datoria publică în creștere, de a stimula creșterea economică într-un context marcat de incertitudini globale și de a menține stabilitatea macroeconomică prin politici fiscale.

Criza recentă a datoriilor a relevat problemele legate de sustenabilitatea finanțelor publice în statele membre ale UE. Conform lui Hegazy A. [85], criza datoriilor suverane din UE are origini fiscale, disciplina fiscală este esențială, iar regulile fiscale trebuie respectate nu doar pentru stabilitatea finanțelor publice, ci, conform lui Sacchi A. și Salotti S. [197], au și un impact pozitiv asupra stabilizării macroeconomice.

Numeroase studii empirice, precum cele ale lui Afonso A. și Rault C., Fatas A. și Mihov I. [22], Dobrovič J., [62] au arătat că perioada anterioară crizei a fost caracterizată de indisciplină fiscală în majoritatea țărilor europene. Hallerberg M. [68] a argumentat că UE ar trebui să implementeze un model descentralizat de federalism fiscal pentru a evita astfel de scenarii în viitor prin adoptarea unor reguli fiscale naționale care să asigure respectarea obiectivului pe termen mediu de echilibru bugetar.

Cercetările privind sustenabilitatea finanțelor publice și aplicarea prevederilor Pactului Fiscal în statele membre UE au fost întreprinse de Gordon L. Brady., Cosimo Magazzino [82],

Alessandro Giosi [81], Comisia Europeană (2012) [70], Banca Centrală Europeană (2012) [14], Venelin Terziev, Stefcho Bankov, Marin Georgiev [178] și alții. În România, studii similare au fost realizate de Dăianu D. et al. [53], Dragomirescu G. și alții [65], Doiar Y., [63], Danescu T. [56] etc. În Republica Moldova, doar câteva studii tratează sustenabilitatea finanțelor publice, cel mai relevant studiu fiind al lui Berghe N. [19], Enicov I. și alții [67], care includ o analiză comparativă a deficitului bugetar și a datoriei publice în Republica Moldova și în statele membre UE. Hincu V. [88] prezintă un studiu privind performanțele bugetare la nivelul administrării publice.

Eficiența controlului financiar-fiscal este un aspect important pentru buna funcționare a sistemului fiscal al unei țări și pentru *combaterea evaziunii și fraudei fiscale* [180]. Această eficiență este direct influențată de calitatea legislației fiscale și a normelor sociale care reglementează acest domeniu. De asemenea, presiunile fiscale ridicate și birocrăția excesivă contribuie la scăderea eficienței controlului financiar-fiscal. Instituțiile publice au nevoie de resurse financiare constante pentru a-și desfășura activitățile, iar impozitele și taxele sunt principalul mijloc de obținere a acestor resurse. Cu toate acestea, o fiscalitate excesivă poate determina contribuabilii să caute modalități de evitare a plății impozitelor sau să recurgă la diverse practici ilegale.

În plus, existența unor facilități fiscale și a unor lacune în legislație poate crea breșe în sistemul fiscal, permițând unor persoane să evite plata impozitelor sau să obțină avantaje fiscale nejustificate. Aceste practici dăunează veniturilor bugetare și subminează integritatea sistemului fiscal.

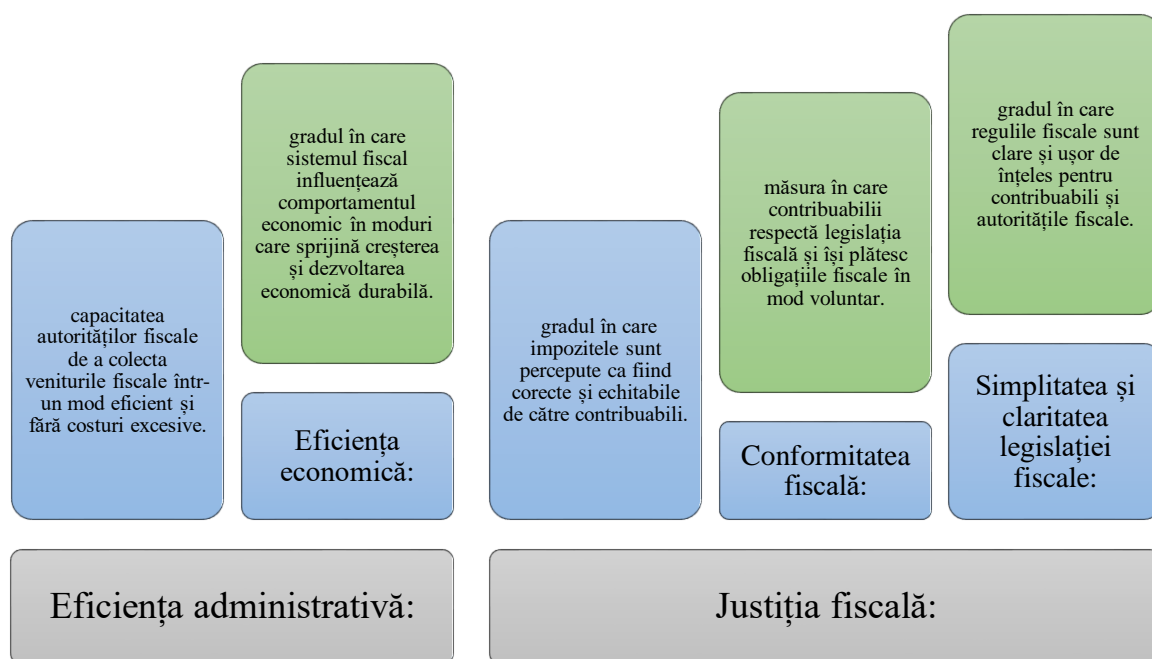
Pentru a crește eficiența controlului financiar-fiscal, este necesară o revizuire și actualizare a legislației fiscale cu scopul de a o adapta la realitățile economice și sociale actuale. De asemenea, este important să se reducă birocrăția și să se ofere stimulente pentru conformitatea fiscală, astfel încât contribuabilii să fie încurajați să își îndeplinească obligațiile fiscale în mod corect și transparent.

Performanța fiscală poate fi definită ca „capacitatea unui sistem fiscal de a colecta veniturile necesare pentru a finanța cheltuielile publice și de a atinge alte obiective, precum: redistribuirea veniturilor și promovarea creșterii economice” [66].

Evaluarea performanței fiscale implică analiza eficienței, echității și conformității unui sistem fiscal, precum și a impactului acestuia asupra comportamentului economic și social al agenților economici și al societății în ansamblu (figura 1.5).

Eficiența administrativă se referă la „capacitatea autorităților fiscale de a colecta veniturile fiscale într-un mod care să minimizeze costurile administrative și să maximizeze resursele

disponibile pentru alte scopuri guvernamentale sau pentru investiții în dezvoltarea societății” [169], [131]. Autoritățile fiscale trebuie să aibă personal bine pregătit și specializat în domeniul fiscal, capabil să implementeze și să monitorizeze politicile și procedurile fiscale într-un mod eficient [196]. De asemenea, este important ca acestea să dispună de resurse financiare adecvate pentru a-și desfășura activitățile și pentru a investi în tehnologii moderne și în alte instrumente necesare pentru colectarea și gestionarea eficientă a veniturilor fiscale. Implementarea unor procese și tehnologii eficiente în administrarea impozitelor este o componentă-cheie a eficienței administrative în controlul fiscal [148], [89]. Utilizarea sistemelor informatice avansate pentru gestionarea datelor fiscale, automatizarea proceselor de colectare și raportare a impozitelor, precum și utilizarea unor instrumente moderne de analiză și monitorizare a evaziunii fiscale pot contribui semnificativ la creșterea eficienței în colectarea veniturilor fiscale și în combaterea fraudei fiscale.

Figura 1.4 Factori determinanți ai performanței fiscale

Sursa: elaborată de autor

Eficiența economică reprezintă modul în care sistemul fiscal influențează comportamentul economic al agenților economici și, implicit, contribuie la stimularea activităților care aduc valoare adăugată și la reducerea distorsiunilor și ineficiențelor în economie [44]. Un sistem fiscal, eficient din punct de vedere economic, trebuie să „ofere stimulente adecvate pentru investiții, inovare și creștere economică” [84]. Un sistem fiscal eficient trebuie să minimizeze distorsiunile și ineficiențele care pot apărea ca rezultat al politicilor fiscale discriminatorii sau excesiv de complicate, respectiv, impozitele și taxele ar trebui să fie structurate într-un mod care să încurajeze *producția și consumul* [73] în sectoarele care aduc valoare adăugată în economie și să descurajeze

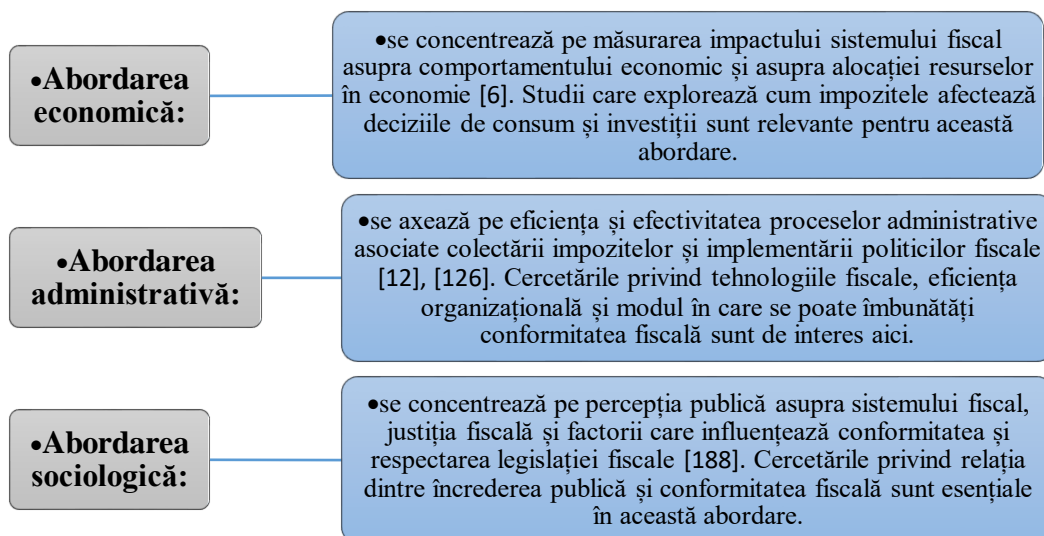
comportamentele dăunătoare sau ineficiente.

Justiția fiscală reprezintă un principiu fundamental în controlul fiscal, reflectând gradul în care impozitele sunt percepute ca fiind corecte și echitabile de către contribuabili. Aceasta nu se referă doar la aplicarea legilor fiscale, ci și la distribuția sarcinii fiscale într-un mod care să țină cont de capacitățile contributive ale fiecărui individ sau entitate economică [30], [127]. Un sistem fiscal just ar trebui să promoveze o distribuție echitabilă a povățuirii fiscale, astfel încât cei care au resurse mai mari să contribuie într-o măsură proporțional mai mare la finanțarea cheltuielilor publice, în timp ce cei cu venituri mai mici să fie protejați de povară excesivă.

Conformitatea fiscală reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai unui sistem fiscal funcțional și eficient, ea se referă la „*gradul în care contribuabilii respectă legislația fiscală și își îndeplinesc obligațiile fiscale în mod voluntar*” [155]. Într-un sistem fiscal ideal, conformitatea ar trebui să fie înaltă, ceea ce înseamnă că contribuabilii înțeleg și respectă regulile fiscale și sunt dispuși să își plătească impozitele și taxele în mod corect și la timp [46]. O conformitate fiscală ridicată este esențială pentru buna funcționare a sistemului fiscal și pentru asigurarea unei colectări eficiente a veniturilor fiscale. Pentru a promova conformitatea fiscală, este important ca autoritățile fiscale să ofere un cadru clar și transparent de reglementare fiscală, astfel încât contribuabilii să înțeleagă în mod clar ce li se cere și cum pot îndeplini *obligațiile fiscale* [158] în mod corect. De asemenea, este esențial ca autoritățile fiscale să ofere asistență și suport adecvat contribuabililor în vederea înțelegerii și respectării regulilor fiscale.

Simplitatea și claritatea legislației fiscale sunt esențiale pentru un control fiscal eficient și pentru funcționarea corespunzătoare a unui sistem fiscal într-o societate modernă. Acești factori au un impact semnificativ asupra conformității fiscale, eficienței administrative și, implicit, asupra performanței generale a sistemului fiscal [45], [8], [134]. Legislația fiscală simplă și clară este importantă, în primul rând, pentru contribuabili [57], [159]. Cu cât regulile fiscale sunt mai simple și mai ușor de înțeles, cu atât este mai probabil ca contribuabilii să înțeleagă obligațiile lor fiscale și să le respecte în mod corespunzător, aceasta reduce riscul de neconformitate fiscală din cauza confuziei sau a interpretărilor greșite ale legilor fiscale. La fel, o legislație fiscală clară poate contribui la reducerea litigiilor fiscale și a disputelor între contribuabili și autoritățile fiscale, ceea ce duce la o mai mare certitudine și stabilitate în mediul fiscal.

Evaluarea *performanței fiscale* este un domeniu complex în cadrul economiei moderne, iar pentru a înțelege mai bine cum funcționează sistemele fiscale și pentru a crește eficiența acestora, cercetătorii și experții utilizează diverse abordări teoretice [162], [155], [156]. Trei dintre cele mai relevante abordări sunt: abordarea economică, abordarea administrativă și abordarea sociologică (figura 1.6).

Figura 1.5 Abordări privind evaluarea performanței fiscale

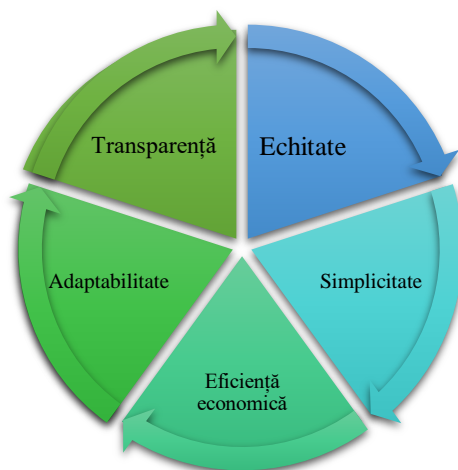
Sursa: elaborată de autor

Performanța fiscală este un indicator al eficienței fiscale în măsura în care un sistem fiscal eficient *atinge obiectivele* sale într-un *mod optim, minimizând costurile administrative și economice* asociate cu colectarea impozitelor și implementarea politicilor fiscale [157], [103].

Un **sistem fiscal eficient** poate fi definit ca „*un sistem care colectează venituri suficiente pentru a susține cheltuielile guvernului într-un mod echitabil și efectiv, fără a crea distorsiuni semnificative în economie și fără a împiedica creșterea economică*” [21].

Sistemul fiscal aflat în controlul autorităților de administrare fiscală reprezintă „*ansamblul normelor, regulilor, procedurilor și instituțiilor guvernamentale responsabile cu administrarea și aplicarea legislației fiscale într-o țară*” [26].

Caracteristicile unui *sistem fiscal eficient* [100] includ: echitatea în impozitare, simplificarea procedurilor fiscale, promovarea eficienței economice și adaptabilitatea la schimbările economice și sociale (figura 1.7).

Figura 1.6 Caracteristicile unui sistem fiscal eficient

Sursa: realizată de autor în baza [154, 52, 196, 9, 164]

a. Echitate: un sistem fiscal trebuie să fie perceput ca fiind echitabil de către contribuabili, astfel încât fiecare contribuabil să participe în mod corect și proporțional la finanțarea cheltuielilor publice.

Echitatea reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai unui astfel de sistem, iar percepția de echitate este esențială pentru a menține încrederea contribuabililor în autoritățile fiscale și în sistemul fiscal în ansamblu. Un sistem fiscal echitabil înseamnă că „*fiecare contribuabil, indiferent de statutul său social sau de nivelul de venit, contribuie în mod corect și proporțional la cheltuielile publice în funcție de capacitățile sale financiare*” [154], [52]. Acest lucru poate fi realizat prin aplicarea **unor reguli și politici fiscale** care să distribuie sarcina fiscală în mod echitabil între diferitele segmente ale societății, astfel încât cei mai avantajați să contribuie mai mult, în timp ce cei mai puțin avantajați să nu fie excesiv împovărați. O lipsă de echitate percepută poate duce la nemulțumiri și la diminuarea respectului pentru sistemul fiscal, ceea ce ar putea afecta sistemul fiscal și ar putea submina funcționarea eficientă a întregului sistem. Prin urmare, asigurarea unei distribuții juste a sarcinii fiscale și a unei percepții de echitate în rândul contribuabililor reprezintă o caracteristică esențială a unui sistem fiscal eficient.

b. Simplitate: un sistem fiscal simplu și clar reduce costurile administrative și creează un mediu favorabil pentru conformitatea fiscală.

Prin simplificarea sistemului fiscal se reduc costurile administrative asociate cu conformitatea fiscală și cu implementarea și monitorizarea regulilor fiscale. Un sistem fiscal simplu și clar este mai ușor de înțeles și de aplicat pentru contribuabili, ceea ce poate reduce riscul de erori în completarea declarațiilor fiscale și poate facilita respectarea legii. De asemenea, claritatea și predictibilitatea regulilor fiscale pot contribui la creșterea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal și la reducerea incertitudinii fiscale, ceea ce poate încuraja conformitatea fiscală voluntară și poate reduce incidența evaziunii fiscale. Pentru autoritățile fiscale, un sistem fiscal simplu „*poate reduce sarcina administrativă asociată cu verificarea și colectarea impozitelor, permițându-le să își concentreze resursele asupra activităților de control fiscal și de prevenire a evaziunii fiscale*” [164]. Prin urmare, simplificarea sistemului fiscal nu numai că poate reduce costurile administrative, dar poate crea și un mediu fiscal favorabil, care **promovează conformitatea voluntară și eficiența în colectarea veniturilor fiscale**, contribuind la eficiența generală a sistemului fiscal.

c. Eficiența economică: un sistem fiscal eficient ar trebui să minimizeze distorsiunile economice și să nu descurajeze activitățile productive și investițiile.

Un sistem fiscal eficient trebuie să fie conceput astfel încât să impună impozite și taxe într-un mod care „*să nu creeze distorsiuni semnificative în comportamentul economic al agenților și*

în procesele de alocare a resurselor” [196]. Distorsiunile economice, cum ar fi, impozitele care descurajează munca, economisirea sau investițiile, pot afecta negativ creșterea economică și inovația, reducând eficiența generală a economiei [9]. Astfel, sistemul fiscal trebuie să fie *echilibrat* și să aibă o structură care să *minimalizeze* aceste distorsiuni economice pentru a încuraja activitățile productive și investițiile. Aceasta poate fi realizată prin aplicarea unor impozite și taxe care sunt proporționale cu capacitatea contribuabililor și care nu descurajează efortul și inițiativa economică. De asemenea, un sistem fiscal eficient trebuie să asigure o distribuție echitabilă a sarcinii fiscale între diferitele segmente ale societății pentru a se evita incidența excesivă a impozitelor asupra anumitor grupuri sociale sau activități economice.

Promovarea eficienței economice în cadrul sistemului fiscal este esențială pentru susținerea creșterii economice și a dezvoltării durabile a unei economii prin minimizarea distorsiunilor economice și promovarea unui mediu fiscal echilibrat și predictibil. Un sistem fiscal eficient poate contribui la încurajarea investițiilor, a inovației și a creșterii economice în ansamblu.

d. Adaptabilitatea: reprezintă „*capacitatea sistemului fiscal de a răspunde schimbărilor economice și sociale și de a se adapta la noile cerințe și provocări*” [199].

Schimbările economice și sociale, cum ar fi: fluctuațiile ciclului economic, modificările în comportamentul contribuabililor sau schimbările în structura economică a unei țări, pot influența semnificativ eficacitatea și eficiența unui sistem fiscal. Prin urmare, adaptabilitatea este esențială pentru a asigura că sistemul fiscal rămâne relevant și eficient în fața acestor schimbări și că poate îndeplini în continuare obiectivele sale de colectare a veniturilor și de promovare a unei alocări eficiente a resurselor.

Un sistem fiscal adaptabil trebuie să fie capabil să răspundă rapid și eficient la noile provocări și cerințe, inclusiv prin modificarea legilor fiscale, ajustarea politicilor fiscale și implementarea unor măsuri fiscale noi sau modificate [98]. Aceasta poate implica, de exemplu, introducerea unor stimulente fiscale pentru a promova anumite sectoare sau activități economice în perioade de recesiune sau schimbarea regulilor fiscale pentru a aborda evoluțiile tehnologice sau schimbările în comportamentul contribuabililor.

Prin asigurarea unei adaptabilități corespunzătoare, un sistem fiscal poate rămâne eficient și eficace în fața unui mediu economic și social în continuă schimbare, asigurând în continuare colectarea veniturilor necesare și promovând o alocare eficientă a resurselor pentru a susține dezvoltarea durabilă și bunăstarea socială.

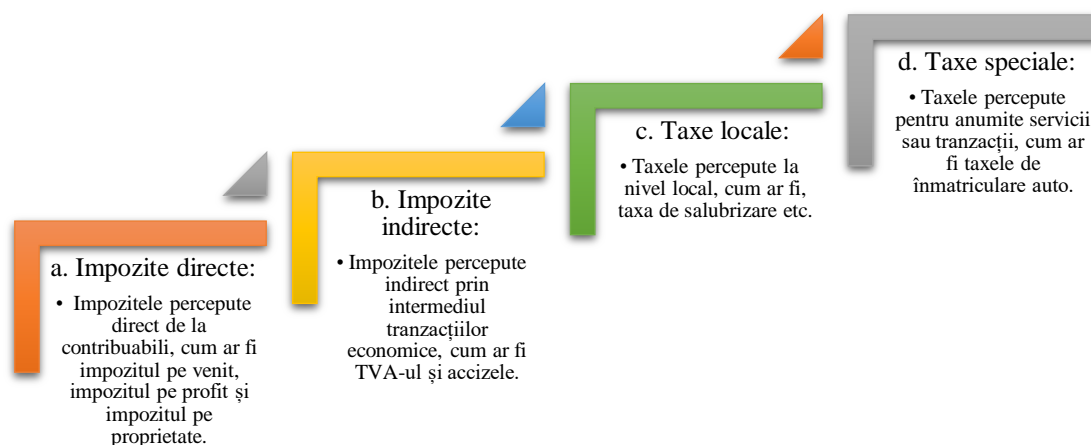
e. Transparența: presupune că informațiile referitoare la regulile fiscale, taxele și impozitele aplicabile ar trebui să fie ușor accesibile și înțelese de către contribuabili.

Un sistem fiscal transparent oferă informații clare și accesibile cu privire la obligațiile fiscale

și regulile de conformitate, facilitând astfel respectarea legii și conformitatea fiscală, iar accesul ușor la informații fiscale relevante permite contribuabililor să înțeleagă și să îndeplinească în mod corect obligațiile lor fiscale, evitând neînțelegerile și erorile în procesul de conformitate fiscală. Contribuabilii care au acces la informații transparente pot lua decizii fiscale mai bine informate și pot evita riscul de a fi neînregistrați sau de a se afla în situații de conflict cu autoritățile fiscale. În plus, transparența în ceea ce privește regulile fiscale și taxele aplicabile contribuie la promovarea încrederii și credibilității în sistemul fiscal. Contribuabilii sunt mai dispuși să își îndeplinească obligațiile fiscale atunci când percep că regulile sunt clare și aplicate în mod echitabil pentru toți. Mai mult, transparența în cadrul sistemului fiscal poate contribui la reducerea incidenței evaziunii fiscale și a comportamentului fraudulos, deoarece contribuabilii sunt mai puțin tentați să evite impozitele atunci când regulile sunt transparente și aplicate în mod consecvent.

Drept urmare, un sistem fiscal eficient este bazat pe principii, cadru legal și forța umană care asigură administrarea fiscală prin aplicarea consecventă a reglementărilor, monitorizarea strictă a conformității contribuabililor, optimizarea proceselor de colectare a veniturilor și promovarea transparenței și echității în întreaga structură fiscală.

Formele unui sistem fiscal eficient includ diverse categorii de impozite și taxe care sunt colectate de către autoritățile fiscale pentru a finanța cheltuielile publice și pentru a susține serviciile guvernamentale și proiectele de infrastructură (figura 1.8).

Figura 1.7 Forme ale unui sistem fiscal și asigurarea unui coraport al ponderii lor în venituri fiscale
Sursa: elaborată de autor în baza legislației [43]

Asigurarea unei colectări eficiente a impozitelor și taxelor necesită implementarea unor procedee clare și transparente, care să ofere contribuabililor orientări și suport adecvat în îndeplinirea obligațiilor fiscale. Prin utilizarea formularelor standardizate, stabilirea termenelor limită corespunzătoare și aplicarea procedurilor de impunere în mod eficient, autoritățile fiscale pot asigura respectarea legii fiscale și pot facilita procesul de colectare a veniturilor fiscale necesare pentru funcționarea eficientă a guvernului și a serviciilor publice.

În concluzie, afirmăm că într-un sistem fiscal bine echilibrat, performanța și eficiența nu sunt forțe opuse, ci complementare; performanța asigură atingerea obiectivelor fiscale printr-o administrare stabilă și predictibilă, în timp ce eficiența maximizează utilizarea resurselor și minimizarea costurilor, ambele contribuind la sustenabilitatea și echitatea sistemului fiscal.

1.4. Concluzii la capitolul 1

În urma realizării obiectivelor de sinteză a conceptelor cu privire la controlul fiscal și relațiile cauzate de acest proces la eficientizarea sistemului fiscal, în contextul soluționării problemei de cercetare privind obiectivele trasate putem concluziona că:

1. Analizând conceptele teoretice și a tratările metodologice privind controlul fiscal prin optica implicației acestuia asupra sistemului fiscal conchidem că, în fond, acesta reprezintă un instrument esențial pentru stat în monitorizarea și asigurarea respectării legislației fiscale de către contribuabili. Indiferent de forma de organizare sau de metodele utilizate, controlul fiscal are ca obiectiv prioritar colectarea corectă a impozitelor și taxelor datorate de către contribuabili în conformitate cu prevederile legale, servind drept modalitate prin care statul își asigură veniturile necesare pentru acoperirea nevoilor publice și pentru susținerea serviciilor și proiectelor publice.

2. Studiarea relațiilor de cauzalitate dintre controlul fiscal și eficiența sistemului fiscal s-a conotat că prin formele și procesele de control fiscal se urmărește atât identificarea și corectarea eventualelor neconformități și/sau nereguli fiscale, cât și asigurarea transparenței și eficienței acestuia. Aceste relații sunt specifice și sistemului fiscal al Republicii Moldova. Or, cadrul legal și de politici evidențiază că controlul fiscal nu este doar un instrument pentru conformarea contribuabilului, ci și o funcție esențială a administrației fiscale, având drept scop asigurarea aplicării și respectării legislației fiscale într-un mod echitabil și eficient. Prin intermediul controlului fiscal, statul își exercită autoritatea în domeniul fiscal și contribuie la menținerea unei activități economice sănătoase și la combaterea evaziunii fiscale, fiind esențial ca acest proces să fie realizat cu respectarea principiilor de echitate, transparență și respect față de contribuabili, pentru a asigura o colectare corectă a veniturilor fiscale și pentru a promova o relație de încredere între stat și cetățeni.

3. Identificând și argumentând principalele abordări utilizate în evaluarea eficienței sistemului fiscal a fost determinat că acesta implică o serie de concepte și abordări fundamentale, care își au originea în teoriile economice și în principiile de justiție fiscală. Principiile clasice de eficiență a sistemului se bazează pe „capacitatea de plată” și „beneficiul sau echivalența” care au stat la baza conceptualizării sistemului fiscal și a evaluării eficienței acestuia. Conceptul de „capacitate de plată” sugerează că cei cu venituri mai mari ar trebui să contribuie mai mult la

sistemul fiscal, în timp ce conceptul de „beneficiu sau echivalență” propune o repartizare echitabilă a poverii fiscale în funcție de beneficiile sau serviciile furnizate de stat contribuabililor.

4. Interpretând cadrul legislativ și normativ în domeniul fiscalității și controlului fiscal, a fost posibilă prezentarea sub aspect ilustrativ și narativ a componentelor sistemului de impozite și taxe, aparatul și structura de bază a sistemului fiscal al Republicii Moldova, care este proiectat și implementat pentru ca să îndeplinească funcțiile esențiale ale acestuia. În rezultatul sintezei au fost analizate funcțiile fundamentale ale sistemului fiscal, care includ: mobilizarea resurselor bugetare, stimularea activității economice, promovarea incluziunii sociale și reducerea inegalităților, precum și asigurarea respectării și colectării corecte a impozitelor și taxelor. Analiza și comentarea critică a cadrului legal și normativ relevant pentru controlul fiscal și sistemul fiscal vor contribui la reformularea politicilor și procedurilor existente ale sistemului operațional. Adaptarea teoriilor la contextul specific al Republicii Moldova furnizează o bază teoretică relevantă pentru luarea deciziilor și elaborarea politicilor fiscale în țară.

5. Determinând componentele-cheie pentru un sistem fiscal eficient, se evidențiază necesitatea unei administrări fiscale transparente și responsabile, a unei legislații clare și coerente, a unui control fiscal bazat pe analiza riscurilor, precum și a unor măsuri de conformitate voluntară bine structurate, care să încurajeze respectarea obligațiilor fiscale de către contribuabili. Principalele organe de control de stat din Republica Moldova sunt: Serviciul Fiscal de Stat, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Inspecția Muncii și Inspectoratul Ecologic de Stat, organe care au atribuții distincte și acționează conform legislației relevante pentru a asigura respectarea regulilor și normelor în domeniile lor de competență. Prin intermediul politicilor fiscale și a mecanismelor de control, sistemul fiscal poate contribui la stabilitatea economică și socială a unei țări și la creșterea bunăstării cetățenilor.

Rezultatele cercetării prezentate în acest capitol arată că controlul fiscal și implicațiile acestuia participă la crearea unui sistem fiscal eficient pentru Republica Moldova.

Reieșind din problema științifică de cercetare, care constă în identificarea noilor elemente de influență, prin care controlul fiscal poate contribui la eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova, autorul în capitolul 1 stabilește scopul cercetării, ce constituie identificarea modalității implicației controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova prin explorarea aspectelor conceptuale, metodologice și practice ale controlului fiscal și modul în care acesta poate influența performanța sistemului fiscal național.

Pentru atingerea scopului cercetării au fost stabilite următoarele obiective:

- determinarea componentelor-cheie pentru un sistem fiscal eficient;
- stabilirea ariilor de performanță în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova, folosind

Metoda 1 (M1) sau Metoda 2 (M2) TADAT „Tax Administration Diagnostic Assessment Tool”;

- evaluarea impactului controlului fiscal asupra sistemului fiscal al Republicii Moldova în baza analizei controalelor fiscale efectuate de Serviciul Fiscal de Stat
- identificarea punctelor tari și slabe ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova și modul în care controlul fiscal influențează colectarea veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale și a corupției, precum și creșterea transparenței și eficienței administrației fiscale;
- identificarea aspectelor care funcționează eficient în cadrul controlului fiscal, precum și a lacunelor și dificultăților întâlnite în realizarea acestuia;
- elaborarea unui set de indicatori pentru analiza complexă a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal (generic – fiscalității).

Astfel, implicațiile controlului fiscal în atingerea eficienței sistemului fiscal, vor fi orientate pe instrumentarul de măsurare a eficienței și performanței acestuia.

Reieșind din tematica tezei a fost identificată o problemă de cercetare, care constă în lipsa studiilor privind implicațiile controlului fiscal la asigurarea eficienței sistemului fiscal în Republica Moldova, prin indicatori de eficiență a controlului fiscal, rezultatul cărora poate contribui la creșterea colectării veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale, creșterea transparenței, evitarea fluctuației economice majore, atragerea investițiilor străine și stimularea creșterii economice

Soluționarea problemei de cercetare se realizează prin aplicarea modelului de corelare a factorilor de influență a performanței sistemului fiscal prin implicațiile controlului fiscal, fapt ce va permite stabilirea corectă a obiectivelor de monitorizare și evaluare a performanței fiscale.

2. INSTRUMENTARUL DE IMPLICAȚIE A CONTROLULUI FISCAL ÎN VEDEREA ANALIZEI CAUZALE A EFICIENȚEI ȘI PERFORMANȚEI SISTEMULUI FISCAL

2.1. Analiza cauzalității controlului fiscal în creșterea performanței sistemului fiscal prin prisma eficientizării

Explorând o evoluție delimitată în trei etape cu numeroase implicații, modificări și completări, astăzi sistemul fiscal din Republica Moldova a ajuns într-o fază în care cuprinde și influențează semnificativ majoritatea surselor de venit colectate pentru dezvoltarea statului.

Principalele caracteristici aplicate în procesul de impozitare din Republica Moldova includ [137]: *eliminarea impozitării nivelului minim de existență, un precedent în istoria țării; scutirea personală de 27.000 lei anual (anul 2023), aplicabilă la realizarea unui venit impozabil anual de până la 360.000 lei, împreună cu alte scutiri pentru persoanele aflate în întreținere; cota forfetară de 12% pentru impozitul pe venit, înlocuind cotele progresive anterioare de 7% și 18%; cota de impozit pe venit de 18% pentru persoanele fizice care desfășoară activități profesionale în sectorul justiției și al sănătății; termenele de declarare a veniturilor până la data de 25 martie pentru agenții economici, însoțite de reducerile corespunzătoare; metoda generală de impozitare a câștigurilor de capital, cu o cotă de 100% pentru persoanele juridice și de 50% pentru persoanele fizice asupra sumei excedentare a câștigurilor de capital; diverse amenzi și penalități aplicate în condițiile răspunderii pentru încălcări fiscale.*

Caracteristicile actuale ale sistemului fiscal național din Republica Moldova definesc cuprinzător consecințele unei **perioade de progres** și a unei **tendințe** constante de consolidare. Așadar, potrivit datelor, furnizate de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, în prezent, sistemul fiscal contribuie la dezvoltarea statului (din venituri din impozite încasate în Bugetul Public Național) cu un venit anual din impozite și taxe ce depășește 21 miliarde de lei.

Cu toate acestea, sistemul fiscal al Republicii Moldova necesită mai multă **stabilitate** și **transparență**, iar povara administrativă asupra contribuabililor trebuie redusă prin **eficientizarea** și **digitalizarea** sistemului de administrare fiscală pentru a realiza un aparat fiscal rapid și flexibil, în ultimă instanță sporind contribuția fiscală pentru a propulsa Republica Moldova în limitele competitivității internaționale.

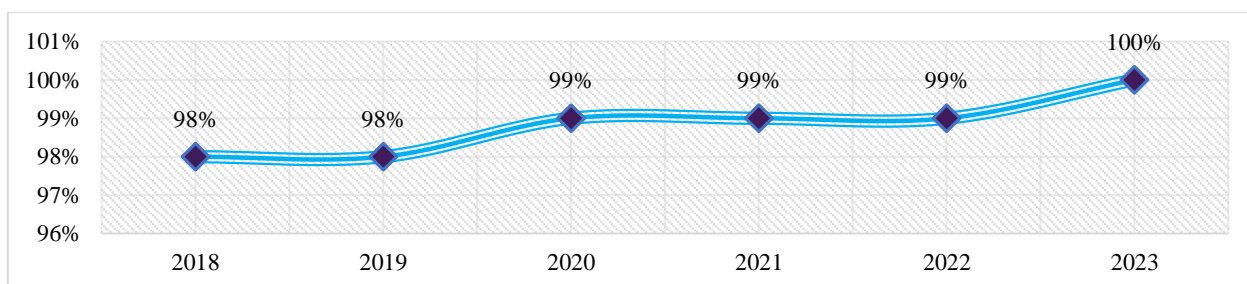
Scopul acestei analize este de a examina **rolul controlului fiscal** în performanța sistemului fiscal și de a identifica particularitățile eficientizării acestuia prin **analiza controalelor fiscale efectuate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2023**.

Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova în perioada 2018-2023 oferă o imagine detaliată a activității fiscale din țară, evidențind

atât numărul de controale, cât și impactul lor asupra colectării de impozite și taxe. Astfel, în prima jumătate a perioadei analizate, numărul total de controale fiscale a înregistrat o creștere semnificativă, în anul 2019 a atins un apogeu de 1.007 controale, această creștere a fost ulterior urmată de o scădere, ajungând în anul 2023 la 715 controale. Cu toate acestea, din datele prezentate în tabelul 1.6 Anexa 1 reiese cu claritate consistența în identificarea încălcărilor, respectiv numărul controalelor, în cadrul cărora au fost stabilite încălcări, a variat între 882 și 985, iar ponderea acestora din numărul total de controale efectuate a fost constantă la 98-99%, ceea ce indică o **eficacitate crescută a controalelor** în identificarea **neregulilor fiscale**.

Analiza sumelor totale calculate pentru impozite, taxe și majorări de întârziere ajunge, în anul 2018, la suma de 137.346 mii lei, indicând o *colectare eficientă* a obligațiilor fiscale în acel an, totuși, în anii următori, această sumă a înregistrat o scădere considerabilă, atingând un minim, în anul 2020, de 93.131 mii lei. În anul 2021, suma a crescut semnificativ, atingând 688.290 mii lei, reprezentând o creștere de aproximativ 637.159 mii lei față de anul precedent. Această creștere bruscă a fost urmată de o scădere, în anul 2022, la 569.347 mii lei, iar în 2023 – la o scădere până la 398.379 mii lei. Fluctuații semnificative atestate sunt atribuite unor factori, precum: *schimbări legislative, modificări ale politicilor fiscale și identificării unor practici de evaziune fiscală* semnificative în anul 2021.

Sumele totale calculate pentru sancțiunile fiscale au prezentat o tendință similară, respectiv, în anul 2018 erau de 60.280 mii lei, reflectând sancțiunile aplicate contribuabililor în urma controalelor, urmând o scădere, în anul 2019, de 13.819 mii lei, ajungând la 46.461 mii lei, fiind compensată de o creștere semnificativă în anul 2020, atingând 34.233 mii lei, apoi, în anul 2021, s-a produs o creștere semnificativă, ajungând la 186.917 mii lei, cea mai înaltă sumă înregistrată în perioada analizată. În ciuda scăderii numărului de controale în anul 2022, suma sancțiunilor fiscale a rămas la un nivel semnificativ, 170.330 mii lei, totalizând, în anul 2023, cu 207.538 mii lei.

Figura 2.1 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate la fața locului prin metoda de verificare totală (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.6 Anexa 1

Aceste schimbări în sumele sancțiunilor fiscale sugerează o *abordare mai riguroasă* în

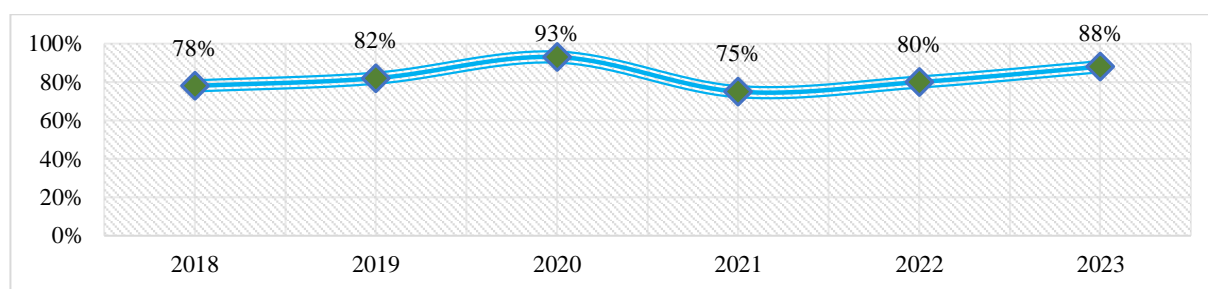
identificarea și sancționarea încălcărilor fiscale în anul 2021. Figura 2.1 prezintă ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2023. Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate a fost constantă – la 98-100% în toți anii analizați, acest lucru sugerează că majoritatea controalelor efectuate au identificat încălcări ale legislației fiscale, indicând o selecție *eficientă a contribuabililor* care necesitau investigații mai aprofundate. Deși numărul de controale fiscale a scăzut în anul 2022, eficiența acestora în stabilirea încălcărilor a rămas la cote înalte, cu o pondere de 99%, ceea ce sugerează că, în ciuda reducerii numărului de controale, ele au fost concentrate asupra contribuabililor cu riscuri mai mari de încălcare a legislației fiscale. În mod practic, aceasta poate fi interpretată ca o *strategie de utilizare eficientă a resurselor*, focalizându-se pe zonele cu cel mai mare potențial de recuperare a veniturilor fiscale. Rezultatul analizei statisticii din anul 2023 identifică 100% de încălcări ale contribuabililor supuși controalelor fiscale.

Datele tabelului 1.7 Anexa 1 furnizează o imagine detaliată a activității fiscale desfășurate în ceea ce privește controalele la fața locului *prin metoda de verificare totală*, inclusiv cele privind lichidarea sau suspendarea activității agentului economic și alte controale fiscale neplanificate. Aceste date prezintă un context semnificativ pentru evaluarea impactului controalelor fiscale asupra colectării de impozite și taxe, evidențiind nu doar numărul de controale, ci și rezultatele acestora în termeni de încălcări identificate și sumele totale calculate. Potrivit informației din tabelul 1.7 Anexa 3, constatăm o dinamică specifică în ceea ce privește numărul de controale fiscale la fața locului efectuate prin metoda de verificare totală în perioada analizată. În anul 2018, numărul total de controale a fost de 1.176, indicând o *intensificare semnificativă a eforturilor de control*, care a fost urmată de o scădere în anul 2019, ajungând la 685 de controale, în perioada următoare numărul a fluctuat, atingând, în anul 2020, un minim de 554 de controale, în perioada 2021-2022 fiind în creștere, iar în **anul 2023** în scădere.

Analiza sumelor totale calculate pentru impozite, taxe și majorări de întârziere în cadrul acestor controale oferă o perspectivă asupra *impactului financiar al activității de control fiscal*. Așadar, în anul 2018, suma totală a fost de 247.812 mii lei, reflectând o colectare semnificativă a obligațiilor fiscale identificate în cadrul acestor controale, apoi, în anul 2019, suma a scăzut semnificativ la 109.798 mii lei, indicând o reducere a veniturilor fiscale identificate. În anul 2020 suma a crescut la 229.377 mii lei, reprezentând o recuperare a veniturilor fiscale, dar în anul 2021 aceasta a înregistrat o scădere la 167.078 mii lei, sugerând din nou fluctuații semnificative în impactul financiar al controalelor, cu toate acestea, în anul 2022, suma a crescut din nou la 247.214 mii lei și, corespunzător, în 2023 – la 283.689 mii lei.

Sumele totale calculate pentru sancțiunile fiscale în cadrul acestor controale, de asemenea,

au prezentat variații semnificative în perioada analizată, în anul 2018, suma a fost de 150.087 mii lei, reflectând sancțiunile aplicate contribuabililor în urma controalelor la fața locului, apoi aceasta a scăzut semnificativ în anul 2019 – la 57.597 mii lei, indicând o reducere a presiunii fiscale asupra contribuabililor identificați. În anul 2020, suma a revenit la 90.097 mii lei, iar în anul 2021 a fost înregistrată o scădere semnificativă – la 50.712 mii lei, urcând apoi, în anul 2022, la 147.845 mii lei. Deși numărul total de controale fiscale a scăzut în anul 2022, eficiența acestora în identificarea încălcărilor a crescut, indicând o concentrare mai mare pe contribuabilii cu risc crescut, fapt ce s-a manifestat divers în 2023 prin încasarea doar a 41.043 mii lei. În figura 2.2 este prezentată ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare totală privind lichidarea sau suspendarea activității agentului economic și alte controale fiscale neplanificate.

Figura 2.2 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare totală (privind lichidarea sau suspendarea activității agentului economic și alte controale fiscale neplanificate) (%)

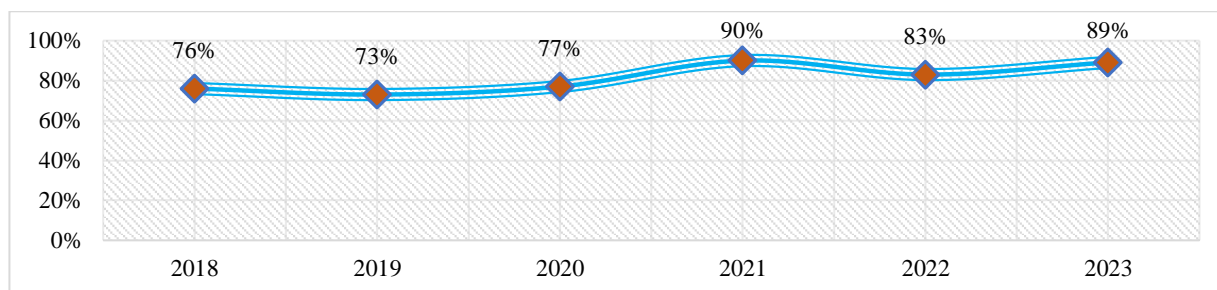
Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.7 Anexa 1

De-a lungul acestor controale, procentul încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate a variat considerabil, dacă, în anul 2018, procentul a fost de 78%, sugerând că o parte semnificativă dintre controale au dus la identificarea de încălcări, apoi a urmat o creștere semnificativă în anul 2019, atingând 82%, indicând o intensificare a eficacității controalelor în identificarea neregulilor. În anul 2020, procentul a atins un apogeu de 93%, indicând o *concentrare sporită* pe identificarea încălcărilor, dar, cu toate acestea, în anul 2021, procentul a scăzut la 75%, sugerând reducerea eficacității controlului, iar în 2023 înregistrând 88% din numărul total de controale planificate.

O imagine detaliată a impactului controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică prezentată în tabelul 1.8 Anexa 1, indică că în anul 2018, au fost efectuate 345 de controale, reprezentând un nivel semnificativ al activității fiscale în această sferă, dar numărul a scăzut în mod semnificativ în anul 2019 – la 222 de controale, continuând să înregistreze nivele reduse și în anul 2020 – 158 de controale, dar în anul 2021 a avut loc o creștere considerabilă – 212 controale, iar apoi o creștere substanțială, în anul 2022, atingând un nivel maxim de 487 de controale. În 2023, controalele tematice au scăzut semnificativ, ajungând la cifra de 125, fapt ce

constată o responsabilizare mai mare a contribuabililor.

Analiza totalurilor pentru impozite, taxe și penalități în controale fiscale tematice evidențiază *impactul financiar*, astfel, în anul 2018 suma totală a fost de 15.360 mii lei, în anul 2019 suma a crescut semnificativ la 31.750 mii lei, indicând intensificarea eforturilor de identificare a veniturilor fiscale. În anul 2020, suma a stagnat la 31.792 milioane lei, dar o creștere notabilă a avut loc în anii 2021 și 2022, ajungând la 84.983 mii lei în anul 2021 și, respectiv, 97.140 mii lei. Totalul sancțiunilor fiscale a prezentat variații semnificative, cu o scădere la 20.398 mii lei, în anul 2021, față de 33.897 mii lei, în 2020. Suma încasărilor pentru anul 2023 a fost de 16.824 mii lei față de 82.904 mii lei planificate, ce continua diminuarea încasărilor. Figura 2.3 prezintă ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică (controale planificate).

Figura 2.3 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică (controale planificate) (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.8 Anexa 1

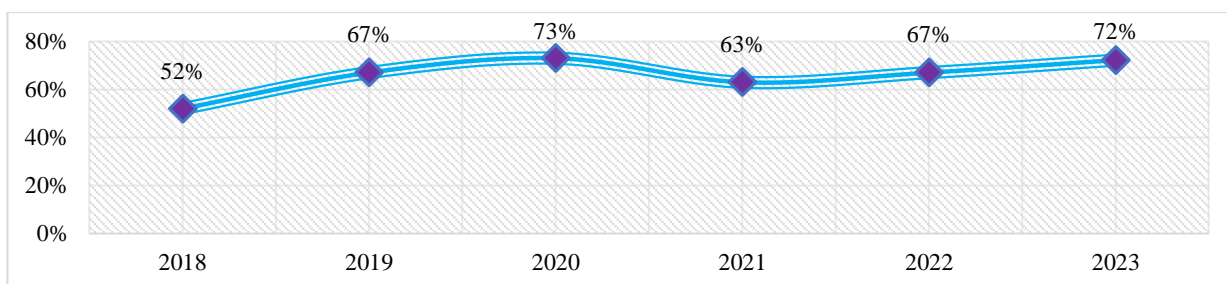
În anul 2018, procentul încălcărilor stabilite a fost de 76%, indicând o *eficacitate semnificativă* în identificarea încălcărilor în cadrul controalelor tematice, dar procentul a scăzut în anul 2019 la 73%, crescând apoi cu 5% în anul 2020 față de anul 2019, ceea ce sugerează o variabilitate în eficacitatea acestor controale. În anul 2021, procentul a crescut semnificativ la 90%, indicând o concentrație mai mare pe identificarea neregulilor în cadrul acestui tip de controale, dar în anul 2022, procentul a scăzut ușor la 83%, iar în 2023 cu un procent puțin ridicat ajungând la 89%, rămânând la un nivel semnificativ, subliniind continuarea eficacității controlului fiscal tematic.

Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică, cu un accent special pe aspectele, precum: restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit și verificarea obligațiilor persoanelor fizice, în perioada 2018-2023, dezvăluie o imagine detaliată a eforturilor Serviciului Fiscal de Stat din Republica Moldova în *asigurarea conformității fiscale*. Astfel, numărul de controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică din datele incluse în tabelul 1.9 Anexa 1, sunt în anul 2018 în număr de 13.648, marcând un nivel considerabil al activității fiscale tematice, a urmat o creștere

semnificativă în anul 2019, când numărul de controale a atins 20.731, indicând o *extindere a sferelor tematice* abordate de către Serviciul Fiscal de Stat. În anul 2020, numărul a continuat să crească la 26.114 de controale, reflectând o atenție sporită acordată aspectelor specifice, precum: restituirea TVA și înregistrarea plătitorilor de TVA, iar în anul 2021, deși numărul a rămas ridicat la 25.107 controale, a avut loc o ușoară descreștere, ce se menține în anul 2022, ajungând la 23.049 de controale și în 2023 – la 21.663.

În anul 2018, suma totală calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere în urma controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice) a fost de 29.453 mii lei, în anul 2019 a ajuns la 70.088 mii lei, dar în anul 2020, suma a scăzut la 45.053 mii lei. În anul 2021 a avut loc o creștere semnificativă de la 45.053 mii lei la 81.817 mii lei, reflectând o *accentuare a presiunii fiscale* și o *identificare mai eficientă*, dar suma se diminuează în anul 2022, ajungând la 59.281 mii lei, iar în 2023 la 43.673 mii lei. Sumele totale calculate pentru sancțiunile fiscale în cadrul controalelor tematice prin metoda de verificare tematică (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice) au prezentat și ele variații în perioada 2018-2023, dacă în anul 2018 suma a fost de 43.510 mii lei în anul 2019 a ajuns la 28.693 mii lei. În perioada 2020-2022 suma încasată în urma controalelor urmează un trend descendent de la 24.818 mii lei, în anul 2020, la 21.000 mii lei, în anul 2021, 2022 – la 21.182 mii lei, iar în ultimul an analizat suma a ajuns la 25.647 mii lei, cu o ușoară creștere ce indică o *stabilizare relativă* în presiunea fiscală asupra contribuabililor în cadrul controalelor tematice. În figura 2.4 este prezentată evoluția încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice în perioada 2018-2023.

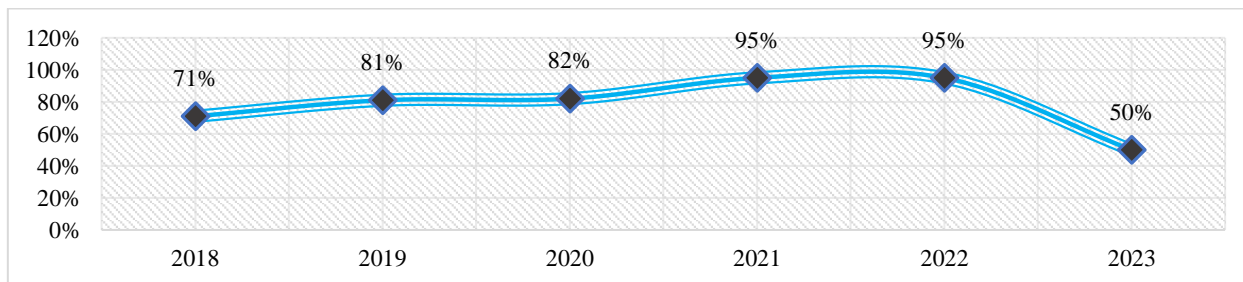

Figura 2.4 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare tematică (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice) (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.9 Anexa 1

În cadrul acestor controale, ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate au variat între 52% (cea mai mică pondere), în anul 2018, și 73% (cea mai mare pondere), în 2020. În anul 2021, procentul a scăzut cu 10% față de anul precedent, scădere ce ar putea fi rezultatul unor factori, precum: schimbările legislative care au redus presiunea fiscală, o selecție mai atentă a cazurilor pentru controale sau o focalizare mai mare pe soluționarea voluntară a neregulilor identificate.

Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare repetată, în perioada 2018-2023, furnizează o imagine detaliată a eficacității și impactului financiar al acestor controale realizate de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova. Analiza datelor prezentate în tabelul 1.10 Anexa 1 relevă nu doar numărul de controale efectuate, ci și eficiența acestora în identificarea încălcărilor și impactul financiar al măsurilor fiscale. Analizând evoluția sumelor totale calculate pentru impozite, taxe și majorări de întârziere în cadrul controalelor fiscale repetate, se poate observa o fluctuație mare a acestora în perioada 2018-2022. În anul 2018, suma totală a fost de 49.149 mii lei, iar în anul 2019, suma a înregistrat o scădere semnificativă, ajungând la 7.548 mii lei, sugerând variabilitate în impactul financiar al controalelor repetate de la un an la altul. O creștere semnificativă a avut loc în perioada 2021-2022, când suma a atins 31.439 mii lei în anul 2021, 23.324 mii lei – în anul 2022 și 30.000 mii lei – în 2023.

Figura 2.5 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare repetată (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.10 Anexa 1

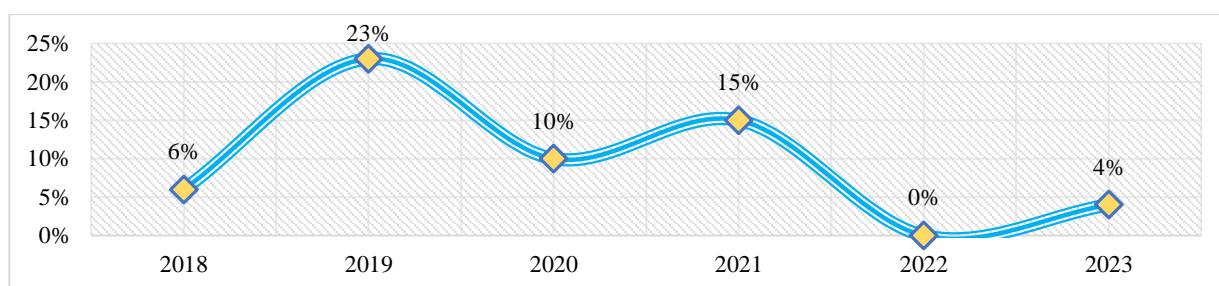
Numărul de controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare repetată a variat astfel: în anul 2018 au fost efectuate 28 de controale, iar în anii următori numărul a crescut în mod constant, atingând 36 – în anul 2019, 60 – în anul 2020, 74 – în anul 2021 și ajungând la un maxim de 97 de controale în anul 2022. Această creștere indică o intensificare a eforturilor Serviciului Fiscal de Stat în *utilizarea metodei de verificare repetată*. Aceasta a contribuit la diminuarea numărului de controale la fața locului în 2023, ajungând la 4. Figura 2.5 prezintă grafic ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare repetată în perioada 2018-2023.

În cadrul acestor controale repetate, ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de

controale efectuate a prezentat o creștere semnificativă în timp. Așadar, în anul 2018, procentul a fost de 71%, în 2019 – la 81%, în 2020 – la 82%, creșteri semnificative au avut loc în anii 2021 și 2022, când procentul a atins 95%, subliniind o abordare extrem de *eficientă* în identificarea și corectarea încălcărilor fiscale în cadrul acestui tip de controale. În anul 2023, ponderea încălcărilor s-a diminuat cu 50%.

Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare prin contrapunere în perioada 2018-2023 sunt prezentate detaliat în tabelul 1.11 Anexa 1. Numărul de controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare prin contrapunere în anul 2019 a avut cel mai mare număr – 1.049 de controale, urmat de anul 2020 – cu 698 controale, anul 2021 – cu 629 controale, dar în anul 2022 numărul a scăzut la doar 2 controale, indicând o schimbare bruscă în abordarea aplicată.

În anul 2023 s-a revenit la planificarea mai multor controale prin contrapunere, numărul lor ajungând la 351. În anul 2018, suma totală a fost de 70,30 mii lei, în anul 2019, suma a crescut semnificativ la 149,20 mii lei, reflectând o intensificare a sancțiunilor fiscale și o accentuare a corectării încălcărilor identificate. În anul 2020, suma a ajuns la 110,93 mii lei, indicând o menținere a presiunii fiscale în cadrul controalelor prin contrapunere, chiar dacă numărul acestora a scăzut, iar în anul 2021, suma a atins 176,98 mii lei, reprezentând un maxim în impactul financiar al sancțiunilor fiscale în cadrul acestei metode de verificare, surprinzător, în anul 2022, suma a fost zero, indicând absența sancțiunilor fiscale aplicate în cadrul celor două controale efectuate în acest an. Pe când în anul 2023, din cele 162 de mii de lei planificați au fost încasați 79 de mii de lei. Figura 2.6 prezintă ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare prin contrapunere în perioada 2018-2023.

Figura 2.6 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare prin contrapunere (%)

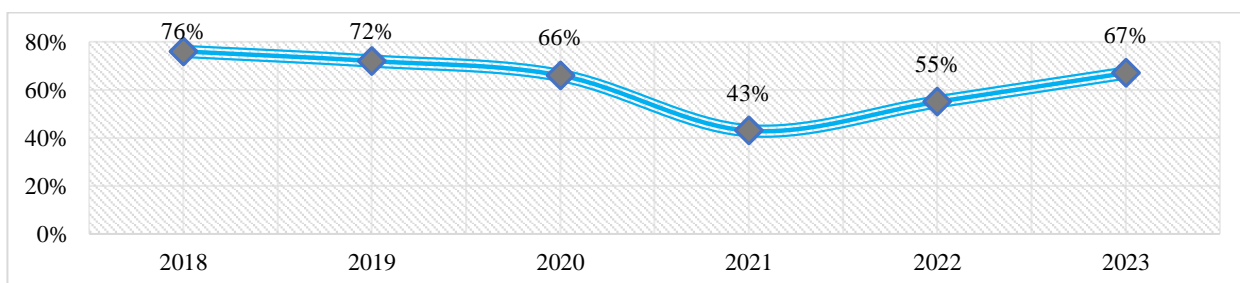
Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.11 Anexa 1

Pentru a evalua eficiența controalelor fiscale prin contrapunere, este important să se analizeze procentele în ceea ce privește ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate. Deci, în anul 2018, procentul a fost de 6%, indicând o eficacitate relativ scăzută în identificarea încălcărilor fiscale, urmat o creștere semnificativă în anul 2019 la un

procent de 23%, marcând o intensificare a activității de control și o eficientizare a proceselor de identificare a încălcărilor. În anul 2020, procentul a scăzut la 10%, iar în anul 2021, procentul a crescut la 15%. În rezultatul planificării unui număr redus de controale, în 2022 nu s-au depistat încălcări, iar în 2023 numărul încălcărilor a fost de 4%.

Analiza detaliată a datelor prezentate în tabelul 1.12 Anexa 1, evidențiază evoluția numărului de controale prin metoda de verificare camerală, eficiența identificării încălcărilor, precum și impactul financiar al sancțiunilor fiscale. Sumele totale calculate pentru sancțiunile fiscale în cadrul controalelor camerale au prezentat variabilități semnificative în perioada 2018-2023. Astfel, în anul 2018, suma a fost de 3.563 mii lei, reflectând presiunea fiscală, în anul 2019, suma a crescut la 3.788 mii lei, indicând o accentuare a corectării încălcărilor identificate, dar în anul 2020, suma a scăzut semnificativ la 1.062 mii lei, sugerând variabilitate în aplicarea sancțiunilor în cadrul controalelor camerale. În anul 2021, suma a atins 19.698 mii lei, reprezentând un nivel maxim în impactul financiar al sancțiunilor fiscale cu o ușoară diminuare în anul 2022, ajungând la suma de 12.657 mii lei, iar în 2023 a scăzut până la 4.832 mii lei.

În ceea ce privește numărul de controale fiscale efectuate prin metoda de verificare camerală menționăm că a înregistrat o creștere semnificativă în perioada analizată. În anul 2018, au fost efectuate 4.100 de controale, marcând un început intens al acestei metode de verificare, numărul a crescut continuu în anii următori, atingând un nivel maxim de 7.627 de controale în anul 2021, urmat de o ușoară scădere în anul 2022, când au fost efectuate 7.084 de controale. Această creștere semnificativă indică o intensificare a eforturilor Serviciului Fiscal de Stat în utilizarea metodei de verificare camerală pentru a asigura conformitatea fiscală. În anul 2023 se atestă o scădere de aproximativ 3 ori, ajungând la 2.375. În figura 2.7 este evidențiată ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare camerală în perioada 2018-2023.

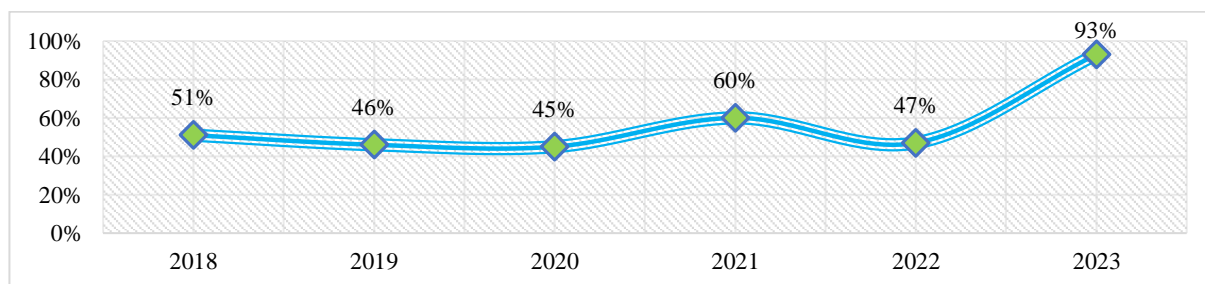
Figura 2.7 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare camerală (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.12 Anexa 1

Potrivit datelor reflectate în cadrul figurii 2.7, în anul 2018, procentul a fost de 76%, iar în anul 2019 procentul a scăzut ușor, ajungând la 72%, sugerând schimbări în profilul cazurilor

supuse acestor controale. În anul 2020, procentul a continuat să scadă ajungând la 66%, ceea ce indică o eficacitate în identificarea încălcărilor, dar cu o tendință descendentă. În anul 2021, procentul a înregistrat o scădere semnificativă ajungând la 43%, indicând o schimbare semnificativă în eficacitatea controalelor întreprinse și în anul 2022, procentul a crescut ușor la 55%, în 2023 a continuat să crească până la 67%.

Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda operativă desfășurate de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova, în intervalul anilor 2018-2023, prezentată în cadrul tabelului 1.13 Anexa 1, oferă o perspectivă detaliată asupra eficacității și impactului financiar al acestei abordări în cadrul sistemului fiscal. În privința numărului total de controale fiscale, efectuate prin metoda operativă în anul 2018, menționăm că au fost realizate 11.940 de controale, marcând un volum semnificativ de acțiuni fiscale la fața locului, respectiv, numărul acestora a crescut, în 2019, la 15.694 controale, ceea ce reflectă o intensificare a eforturilor autorităților fiscale. În anul 2020, numărul de controale a scăzut la 9.984, iar în anul 2021, numărul a înregistrat o scădere semnificativă la doar 245, indicând o schimbare radicală în strategia de control, la fel ca și în anul 2022, când numărul controalelor a scăzut la 112, iar în 2023 au crescut până la 1.239. Suma totală, calculată pentru sancțiunile fiscale în cadrul controalelor operaționale a prezentat, de asemenea, fluctuații semnificative, în anul 2018, suma a fost de 28.746 mii lei, iar în anul 2019 suma a crescut la 39.344 mii lei, indicând o accentuare a corectării încălcărilor identificate. În anul 2020, suma a scăzut semnificativ față de anul 2019, ajungând la 19.140 mii lei, dar și în perioada 2021-2022, suma a scăzut față de anul 2020, ajungând la 7.872 mii lei în anul 2021, la 1.905 mii lei în anul 2022 și 293 mii lei – în 2023. Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda operativă este prezentată grafic în cadrul figurii 2.8.

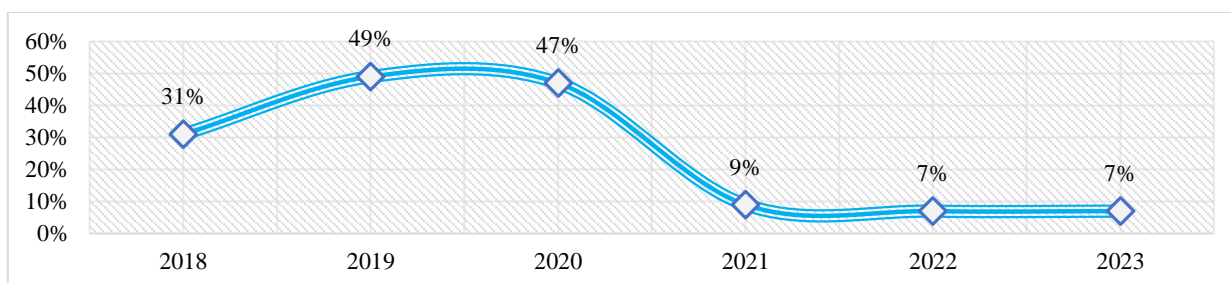
Figura 2.8 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda operativă (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.13 Anexa 1

În anul 2018, eficacitatea identificării încălcărilor fiscale în cadrul controalelor a fost de 51%, prezentând o performanță relativă, iar în anul 2019, procentul a scăzut la 46%, sugerând posibile ajustări strategice. În anul 2020, procentul a rămas constant la 45%, indicând o eficacitate

similară cu anul precedent, în anul 2021, procentul a crescut semnificativ la 60%, evidențiind o eficacitate sporită, chiar și cu un număr redus de controale. Totuși, numărul mai mare a controalelor demonstrează o eficiență mai înaltă, prin urmare, în 2023, ponderea a constituit 93%.

Analiza rezultatelor controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare parțială în perioada 2018-2023 este prezentată în cadrul tabelului 1.14 Anexa 1. Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare parțială efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova în intervalul anilor 2018-2023 reflectă evoluții semnificative în numărul de controale, eficiența în identificarea încălcărilor și impactul financiar asupra contribuabililor, astfel numărul total de controale fiscale efectuate prin metoda de verificare parțială în anul 2018 au fost 182, marcând un început al utilizării acestei metode, dar numărul acestora a crescut semnificativ în anul 2019 – la 209 și dublându-se în anul 2020, ajungând la 572. În perioada 2021-2022, numărul a crescut în continuare: în anul 2021 – la 862, în anul 2022 – la 1.207 și în 2023 – la 1.673. Figura 2.9 evidențiază ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare parțială de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova.

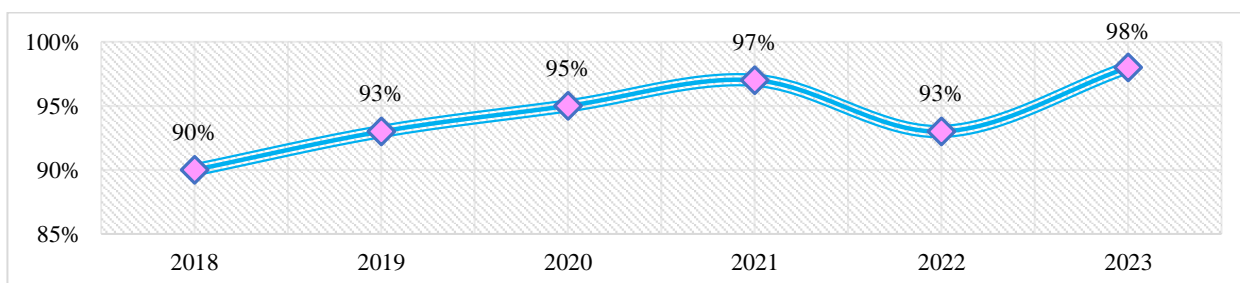
Figura 2.9 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare parțială (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.14 Anexa 1

Analiza procentuală a ponderii încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate a fost de 31% în anul 2018, de 49% – în anul 2019 și de 47% – în anul 2020. În anul 2021, procentul a scăzut semnificativ la 9%, reflectând o schimbare semnificativă în eficacitatea acestei metode de verificare, cu o scădere în anul 2022 – la 7%, indicând o ușoară reducere a eficacității, care se menține și în perioada anului 2023. Rezultatele controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare faptică, inclusiv controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economici aflați în procedură de insolvență, realizate de către Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova în intervalul anilor 2018-2023, reflectă o serie de tendințe și evoluții semnificative în ceea ce privește numărul de controale, eficiența acestora în identificarea încălcărilor, precum și impactul financiar asupra contribuabililor, prezentate în tabelul 1.15 Anexa 1. Suma totală calculată pentru impozite, taxe și majorări de întârziere în cadrul controalelor de

verificare faptică a înregistrat variații semnificative în perioada analizată, pornind de la 190.354 mii lei în anul 2018, evidențiind presiunea fiscală asupra contribuabililor identificați în aceste controale. În anul 2019, suma a înregistrat o scădere semnificativă la 170.759 mii lei, subliniind variabilitatea în aplicarea sancțiunilor în cadrul controalelor de verificare faptică. În anul 2020, suma a înregistrat o creștere semnificativă la 238.071 mii lei, indicând intensificarea sancțiunilor fiscale și accentuarea corectării încălcărilor identificate. În anul 2021, suma a atins un vârf de 892.732 mii lei, reflectând o presiune financiară semnificativă asupra contribuabililor în aceste controale, iar în anul 2022, suma a scăzut semnificativ la 254.615 mii lei, indicând o diminuare a impactului financiar în acel an, pe când în anul 2023 a crescut la 311.470 mii lei estimate și la doar 4.588 mii lei achitate.

Diferențele semnificative în sumele calculate pentru sancțiunile fiscale în cadrul controalelor de verificare faptică reflectă schimbările în presiunea fiscală și abordarea autorităților fiscale în perioada analizată. În anul 2018, presiunea fiscală a fost evidentă, cu o sumă însemnată de 141.281 mii lei, dar scăderea drastică la 89.038 mii lei din anul 2019 indică fie o modificare în strategiile de impunere, fie o selectivitate mai mare în aplicarea sancțiunilor, iar creșterea la 109.772 mii lei din anul 2020 sugerează o intensificare a sancțiunilor fiscale și eforturi sporite în corectarea încălcărilor identificate. Atingerea unei sume maxime de 234.655 mii lei în anul 2021 indică o presiune fiscală semnificativă prin identificarea și sancționarea unui număr mai mare de încălcări. În ultimul an analizat suma a ajuns la 181.031 mii lei, sugerând o diminuare a impactului financiar, ca rezultat al ajustărilor strategice sau a unei aplicări mai prudente a sancțiunilor. Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale efectuate prin metoda de verificare faptică, inclusiv controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economici aflați în procedură de insolabilitate este prezentată în figura 2.10.

Figura 2.10 Ponderea încălcărilor stabilite din numărul total de controale factice (%)

Sursa: elaborată de autor în baza tabelului 1.15 Anexa 1

Ponderea încălcărilor identificate în raport cu totalul controalelor a evidențiat o evoluție constantă, astfel, în anul 2018, procentul a fost de 90%, reflectând o eficacitate înaltă în identificarea încălcărilor fiscale, în anul 2019, acesta a crescut semnificativ la 93%, sugestiv pentru

o intensificare a sancțiunilor fiscale și a eforturilor de corectare a încălcărilor identificate. În anul 2020, ponderea a atins 95%, indicând o eficacitate constantă în identificarea încălcărilor, iar în anul 2021 a crescut la 97%, reflectând o eficacitate sporită în identificarea încălcărilor fiscale. În anul 2022, s-a înregistrat o ușoară scădere ajungând la 93%, sugerând o diminuare modestă a eficacității în identificarea încălcărilor. În anul 2023 a înregistrat o eficacitate sporită de 98%.

Evaluând impactul controlului fiscal asupra conformării fiscale a contribuabililor în perioada 2018-2023 aplicat de Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova, menționăm că ponderea controalelor în cadrul cărora au fost depistate încălcări din numărul controalelor realizate este de 98-100% ceea ce denotă o eficacitate crescută a controalelor în identificarea încălcărilor fiscale, fapt ce confirmă planificarea eficientă a tipurilor de control. Rezultatele analizei ilustrează efortul administrării fiscale la asigurarea conformității fiscale, care constituie un indicator de performanță al sistemului fiscal, deoarece măsoară gradul în care contribuabilii respectă reglementările fiscale, își îndeplinesc obligațiile de declarare și plată a impozitelor în mod corect și la timp. Totodată, fiind și un indicator de eficiență a administrării fiscale în promovarea unei baze de contribuabili conforme, ajută la evaluarea eficacității politicilor fiscale și a măsurilor de control implementate de autoritățile fiscale. Se denotă o eficiență a controalelor operaționale, contrar scăderii numărului acestora, fapt ce în viziunea noastră poate fi considerat un risc ce ar influența performanța sistemului fiscal, iar drept modalitate de eficientizare propunem adoptarea unei abordări bazate pe analiza riscurilor, care să permită direcționarea controalelor către zonele cu cel mai ridicat potențial de neconformitate, optimizând, astfel, utilizarea resurselor și maximizând impactul pozitiv asupra colectării veniturilor fiscale. Modalitățile de eficientizare a sistemului fiscal, care ar oferi particularități relevante de eficientizare bazate pe analiza riscurilor, includ implementarea unor sisteme avansate de monitorizare și evaluare a contribuabililor, precum și stabilirea unor criterii clare de selectare a cazurilor pentru control, concentrându-se pe sectoarele cu risc fiscal ridicat și reducând posibilitățile de evaziune fiscală.

2.2. Evaluarea performanței sistemului fiscal național prin implicarea instrumentelor controlului fiscal

Evaluarea performanței sistemului fiscal este un proces esențial care stă la baza identificării gradului de eficiență și eficacitate a politicilor fiscale implementate, ceea ce asigură că acestea contribuie în mod optim la colectarea veniturilor publice. Importanța acestui proces constă în capacitatea sa de a furniza date relevante pentru ajustarea continuă a strategiilor fiscale, prevenirea riscurilor de neconformitate și asigurarea transparenței și încrederii contribuabililor în sistemul fiscal. Estimarea performanței sistemelor fiscale naționale și regionale reprezintă o preocupare a

autorităților guvernamentale, instituțiilor internaționale și experților economici, care caută să asigure o administrare fiscală eficientă, echitabilă și sustenabilă. Există mai multe instrumente prin care se poate evalua performanța administrării fiscale, inclusiv și instrumentul TADAT (Tax Administration Diagnostic Assessment Tool), care este recunoscut la nivel internațional ca un cadru de referință comprehensiv, ce oferă o evaluare detaliată și obiectivă a punctelor forte și a lacunelor din sistemele de administrare fiscală și care a fost selectat pentru realizarea cercetării în cauză anume datorită particularităților similare obiectivelor cercetării.

TADAT sau „*Tax Administration Diagnostic Assessment Tool*” reprezintă „*un instrument esențial pentru evaluarea și creșterea performanței administrațiilor fiscale în întreaga lume*” [177]. În cadrul TADAT există mai multe domenii-cheie care sunt supuse unei atente evaluări pentru a asigura o înțelegere cuprinzătoare a capacității și eficienței sistemelor fiscale naționale, unul dintre domeniile principale fiind **structura legală și instituțională**, care „*explorează dacă administrația fiscală are un cadru legal robust și instituții corespunzătoare pentru a gestiona eficient obligațiile fiscale*” [177]. Un alt domeniu important este **gestionarea contribuabililor**, concentrându-se pe „*eficacitatea proceselor de colectare a datelor, interacțiunea cu contribuabilii și oferirea de servicii de calitate*” [177].

Auditul și conformitatea reprezintă un alt aspect esențial, având în vedere „*eficacitatea sistemului de audit și capacitatea administrației fiscale de a asigura respectarea normelor fiscale*” [67], iar sistemele de tehnologie și informație, de asemenea, sunt evaluate pentru a evalua gradul de digitalizare și utilizare a tehnologiilor moderne în colectarea și gestionarea informațiilor fiscale. TADAT examinează **eficacitatea politicilor fiscale**, evaluând „*modul în care acestea contribuie la atingerea obiectivelor economice și sociale ale țării*” [177]. Evaluarea performanței personalului și dezvoltarea resurselor umane completează domeniile de evaluare, asigurând că administrația fiscală dispune de personal calificat și bine pregătit pentru sarcinile complexe ale gestionării sistemelor fiscale moderne. TADAT analizează **performanța sistemului de administrare fiscală** al unei țări în baza a nouă domenii de rezultat distincte, cuprinzând 32 de subdomenii având 55 de dimensiuni de măsurare [177], iar scorul general pentru un indicator se bazează pe **evaluarea dimensiunilor** sale individuale.

Combinarea scorurilor pentru dimensiuni într-un scor general pentru un indicator se face prin folosirea unei dintre cele două metode: Metoda 1 (M1) sau Metoda 2 (M2), atât pentru M1, cât și pentru M2 prezintă o scară de patru puncte „ABCD” ce este utilizată pentru a nota fiecare dimensiune și indicator.

Metoda 1 este utilizată „*pentru toți indicatorii unidimensionali și indicatorii multidimensionali în care performanța slabă pe o dimensiune este probabil să submineze impactul*”

unei bune performanțe asupra altor dimensiuni ale aceluiași indicator” (adică prin cea mai slabă verigă a dimensiunilor interconectate ale indicatorului) [177].

Metoda 2 se bazează pe „scorurile medii pentru dimensiunile individuale ale unui indicator, fiind utilizat pentru indicatorii multidimensionali selectați în care un scor scăzut pe o dimensiune a indicatorului nu subminează neapărat impactul scorurilor mai mari asupra altor dimensiuni pentru același indicator” [177].

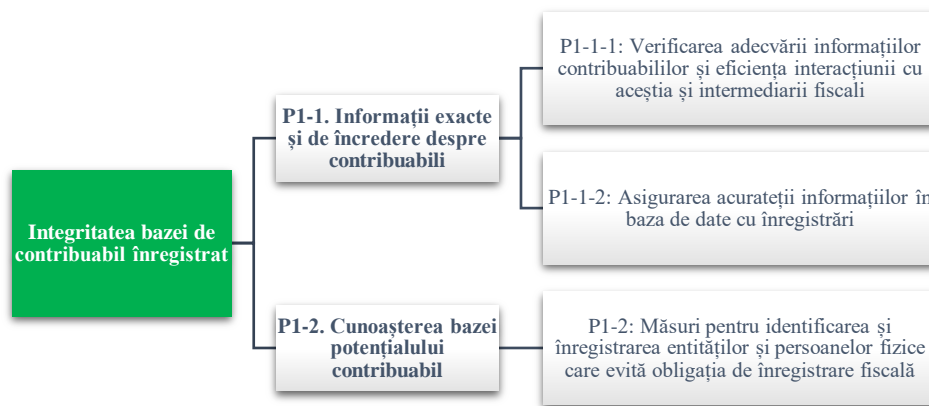
Administrațiile fiscale sunt obligate să dezvolte și să mențină o bază de date exhaustivă ce cuprinde informații despre întreprinderi și persoanele fizice care sunt legal obligate să se înregistreze. În contextul dat, această bază de date trebuie să includă atât persoanele juridice, cât și persoane fizice, precum și alți actori, de exemplu, angajatorii responsabili de reținerea PAYE. De asemenea, pot exista situații în care unii indivizi aleg să se înregistreze voluntar, chiar dacă nu sunt obligați să o facă, cum ar fi, în cazul înregistrării voluntare pentru TVA de către micii comercianți care doresc să beneficieze de credite fiscale.

Procesele administrative esențiale asociate cu depunerea, plata, evaluarea, colectarea și raportarea către guvern depind, în mod fundamental, de înregistrarea și numerotarea fiecărui contribuabil. În acest sens, există practici eficiente adoptate de administrațiile fiscale pentru a atinge rezultatele dorite. Acestea includ utilizarea unui număr unic de identificare a contribuabilului (TIN), care facilitează identificarea contribuabililor pentru acțiuni administrative, cum ar fi, detectarea persoanelor care nu declară, de asemenea, TIN-urile facilitează raportarea informațiilor terților și potrivirea datelor, precum și schimbul de informații cu alte agenții guvernamentale.

Pentru a asigura integritatea, TIN-urile cu nivel ridicat de fiabilitate, de obicei, sunt numere simple, lipsite de informații încorporate, precum caractere alfabetice sau speciale, aceste numere includ adesea mecanisme de autovalidare, cum ar fi, o cifră de verificare, contribuind la eficiența și corectitudinea proceselor administrative fiscale.

Cele nouă domenii de evaluare a performanței sistemului fiscal TADAT sunt [177]:

1. Integritatea bazei de contribuabili înregistrați. În cadrul acestuia, TADAT examinează procesul de înregistrare și menținere a unei baze de date complete și precise a contribuabililor, ceea ce reprezintă un pilon esențial al *administrării fiscale eficiente* ce asigură că baza de contribuabili este înregistrată, este corectă și actualizată. Integritatea bazei de contribuabili înregistrați implică: 1. *evaluarea procedurilor de înregistrare a contribuabililor*; 2. *verificarea informațiilor furnizate*; 3. *implementarea unor măsuri eficiente pentru menținerea acurateței bazei de date*.

Figura 2.11 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 1
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Figura 2.11 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Integritatea bazei de contribuabili înregistrați”, evidențiați în cadrul evaluării TADAT. TADAT examinează dacă procedurile de înregistrare și actualizare sunt conforme cu standardele internaționale și dacă există măsuri adecvate pentru gestionarea schimbărilor în statutul contribuabililor, astfel evaluarea acestui domeniu oferă informații critice pentru identificarea punctelor slabe în sistemul de administrare fiscală și pentru elaborarea unor strategii de dezvoltare. *Integritatea bazei de contribuabili înregistrați* constituie unul dintre primii pași în evaluarea complexă realizată de TADAT, reflectând importanța unei administrări fiscale robuste și transparente pentru stabilitatea financiară și echitatea într-o țară. Pentru evaluare, se utilizează doi indicatori de performanță, fiecare cu trei dimensiuni de măsurare (Anexa 2):

1. Adecvarea informațiilor deținute privind contribuabilii înregistrați și măsura în care baza de date de înregistrare susține interacțiuni eficiente cu contribuabilii și intermediarii fiscali.
2. Acuratețea informațiilor deținute în baza de date de înregistrare.
3. Amploarea inițiativelor de detectare a întreprinderilor și a persoanelor care sunt obligate să se înregistreze, dar nu reușesc să o facă.

2. Managementul eficient al riscurilor. Performanța sistemului crește atunci când riscurile asociate veniturilor și operațiunilor administrative fiscale sunt identificate și gestionate în mod sistematic. Astfel, managementul eficient al riscurilor reprezintă un „*factor determinant pentru creșterea performanței întregului sistem de administrare fiscală*” [184], această componentă relevă importanța identificării și gestionării sistematice a riscurilor asociate veniturilor și operațiunilor administrative fiscale.

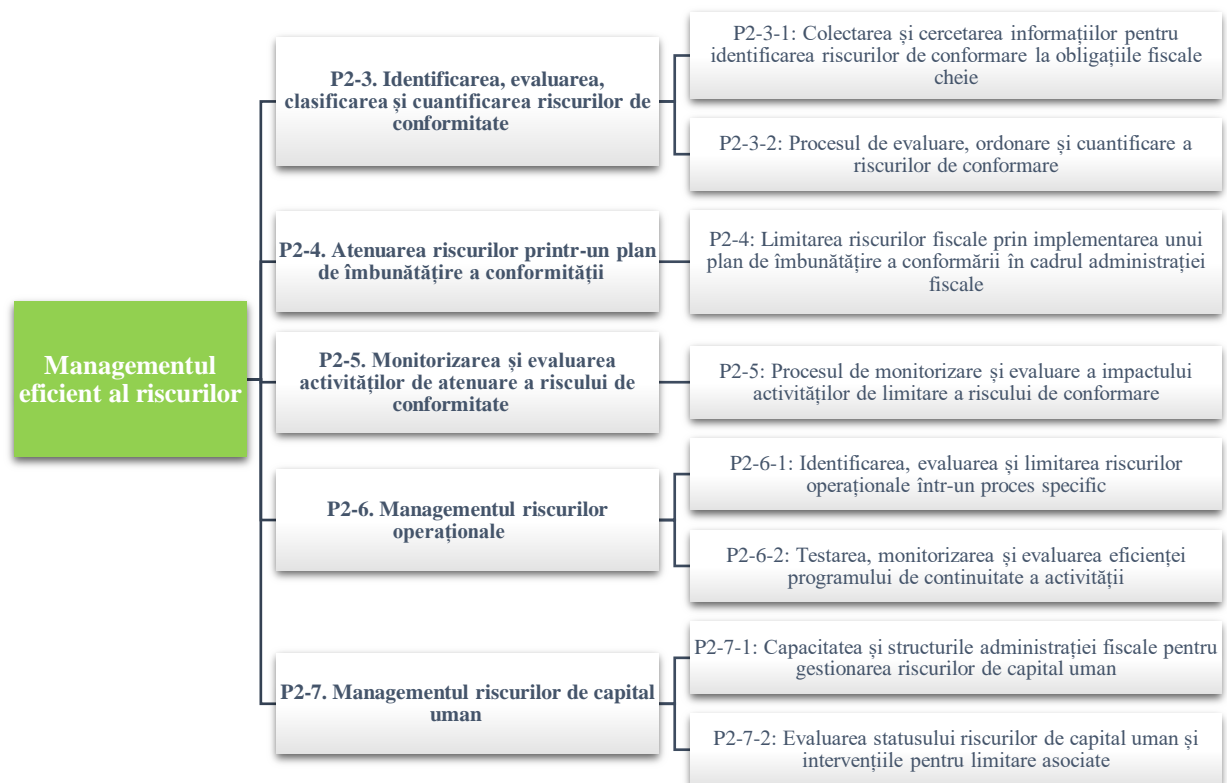
Un aspect esențial al acestui domeniu implică evaluarea capacității administrației fiscale de a identifica riscurile într-un mod proactiv și de a dezvolta strategii adecvate pentru a le gestiona eficient prin:

- *analiza riscurilor legate de colectarea veniturilor, precum: evaziunea fiscală și fraudă,*
- *analiza riscurilor asociate cu operațiunile administrative, cum ar fi, erorile în procesul de administrare fiscală.*

Prin gestionarea **eficientă a riscurilor**, administrațiile fiscale pot asigura colectarea veniturilor, asigurându-se că resursele fiscale sunt utilizate în mod optim și că întregul sistem funcționează într-un mod echitabil și transparent, iar identificarea și gestionarea acestor riscuri contribuie, de asemenea, la consolidarea încrederii contribuabililor în administrația fiscală. TADAT evaluează, de asemenea, dacă există politici și proceduri stabilite pentru abordarea riscurilor, precum și dacă personalul este corespunzător instruit pentru a gestiona aceste situații. Figura 2.12 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Managementul eficient al riscurilor”.

Administrațiile fiscale se confruntă cu multiple riscuri care pot afecta negativ veniturile și/sau operațiunile lor de administrare fiscală, iar, într-un mod convenabil, aceste riscuri pot fi împărțite în două categorii principale:

- *Riscuri de conformitate*, apar atunci când veniturile pot fi pierdute din cauza nerespectării celor patru obligații principale ale contribuabililor tratate în ariile de performanță 1, 4, 5 și 6 (adică înregistrarea în sistemul fiscal, depunerea declarațiilor fiscale, plata taxelor la timp și raportarea completă și exactă a informațiilor în declarații).
- *Riscuri instituționale*, acestea survin atunci când funcțiile de administrare fiscală pot fi perturbate de evenimente externe sau interne, cum ar fi: dezastre naturale, sabotaj, pierderea sau distrugerea bunurilor fizice, defecțiunea hardware-ului sau software-ului sistemului IT, acțiuni industriale ale angajaților și încălcări administrative (de exemplu, scurgerea de informații confidențiale despre contribuabili, care poate duce la pierderea încrederii comunității în administrația fiscală).

Figura 2.12 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 2
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Managementul riscului este esențial pentru o administrare fiscală eficientă și implică o abordare structurată pentru identificarea, evaluarea, prioritizarea și atenuarea riscurilor, reprezentând o componentă integrantă a planificării strategice și operaționale pe termen lung. Deși nu există o modalitate unică corectă de a identifica și evalua riscurile, există metodologii și standarde în literatura de management și în liniile directoare promovate de organizații, precum Organizația Internațională pentru Standardizare (ISO), mai mult, FMI și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) oferă exemple de procese de gestionare a riscurilor potrivite pentru utilizarea de către administrațiile fiscale.

TADAT evaluează, pe baza a cinci criterii de evaluare, integrate în opt dimensiuni de măsurare pentru a aprecia gradul în care administrația fiscală (Anexa 2): realizează colectarea de informații și cercetarea pentru identificarea riscurilor de conformitate asociate principalelor obligații fiscale; folosește procese structurate pentru evaluarea, clasificarea și cuantificarea riscurilor de conformitate ale contribuabililor; atenuază riscurile evaluate pentru sistemul fiscal printr-un plan de îmbunătățire a conformității; monitorizează și evaluează impactul acțiunilor de atenuare a riscului de conformitate; identifică, evaluează și abordează riscurile operaționale; monitorizează și evaluează eficacitatea programului de continuitate a afacerii; implementează structuri de gestionare a riscurilor asociate capitalului uman; evaluează starea riscurilor legate de

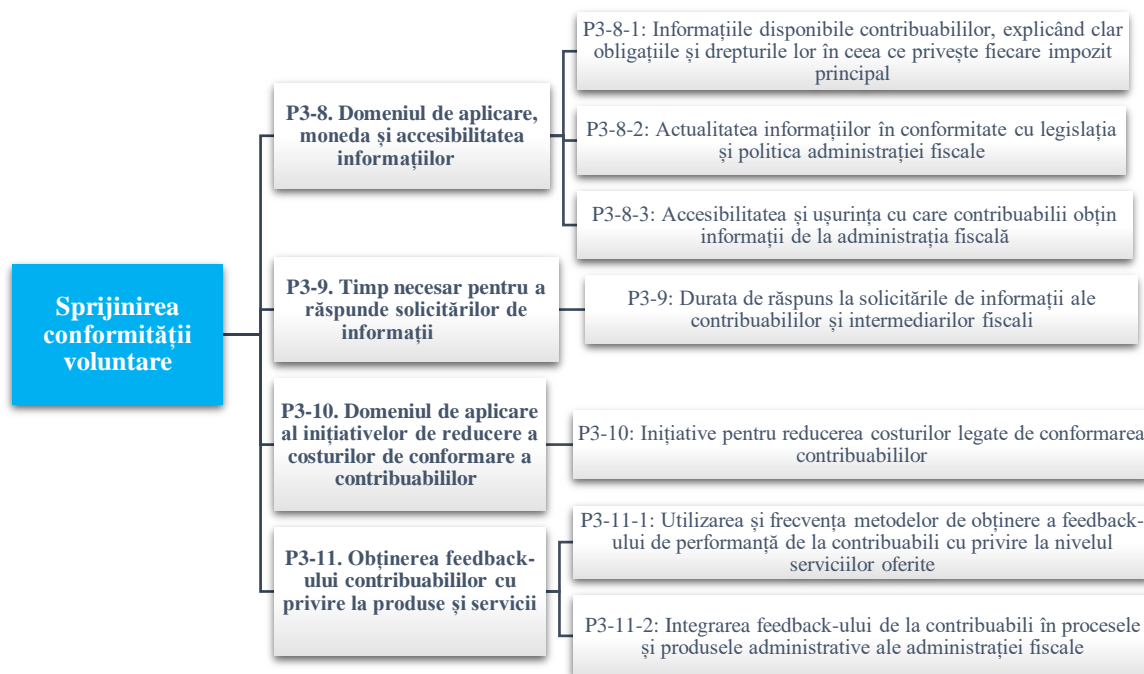
capitalul uman.

3. Sprijinirea conformării voluntare

În general, majoritatea contribuabililor își îndeplinesc obligațiile fiscale dacă primesc informațiile și sprijinul necesar pentru a le permite să se conformeze voluntar, astfel acest domeniu recunoaște importanța facilitării și promovării conformării voluntare a contribuabililor, subliniind că majoritatea acestora își îndeplinesc obligațiile fiscale atunci când sunt furnizate informații și sprijin adecvate.

TADAT analizează eficacitatea metodelor și resurselor puse la dispoziția contribuabililor pentru a înțelege și respecta legislația fiscală prin: 1. *disponibilitatea informațiilor clare și accesibile*; 2. *ghiduri fiscale comprehensibile*; 3. *canale eficiente de comunicare între administrația fiscală și contribuabili*.

Figura 2.13 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Sprijinirea conformării voluntare”, evidențiați în cadrul evaluării TADAT.

Figura 2.13 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 3
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Un aspect important al sprijinirii conformării voluntare este facilitarea unui mediu în care contribuabilii percep procesul fiscal drept *echitabil* și *transparent*, dar promovarea conformării voluntare nu se rezumă doar la furnizarea de informații, ci implică și *implementarea unor strategii* pentru a stimula respectarea legislației fiscale prin intermediul inspecțiilor educative, programelor de conștientizare și facilităților pentru întrebări și răspunsuri, iar înțelegerea și creșterea experienței contribuabililor sunt esențiale pentru a asigura că aceștia se conformează de bunăvoie

și că relația cu administrația fiscală este una de încredere reciprocă.

Pentru a încuraja conformarea voluntară și încrederea publică în cadrul sistemului fiscal, administrațiile fiscale trebuie să adopte o abordare *orientată către servicii* pentru contribuabili, asigurându-se că aceștia dispun de informațiile și sprijinul necesar pentru a îndeplini obligațiile și a-și revendica drepturile în conformitate cu legea. Deoarece puțini contribuabili folosesc legea ca sursă primară de informații, asistența din partea administrației fiscale are un rol esențial în eliminarea decalajului de cunoștințe.

Eforturile de reducere a costurilor de conformare pentru contribuabili, de asemenea, sunt importante, în special, întreprinderile mici beneficiază de evidențele contabile simplificate (de exemplu, evidența într-o singură înregistrare) și de cerințele de raportare reduse (de exemplu, frecvența redusă a depunerilor, eliminarea obligației de depunere și formularele de impozit pe venit precompletate). De asemenea, persoanele cu obligații fiscale mai simple (de exemplu, angajații, pensionarii și investitorii pasivi) beneficiază de aranjamente de depunere simplificate (de exemplu, declarații de impozit pe venit precompletate) și de sisteme care elimină necesitatea depunerii (de exemplu, atunci când impozitul pe venit reținut la sursă este tratat ca impozit final). În plus, toți contribuabilii pot avea o mai mare flexibilitate în gestionarea afacerilor fiscale prin intermediul unui portal online pentru contribuabili, oferind acces 24/7 la detaliile de înregistrare și de cont fiscal pentru aceștia și pentru agenții lor autorizați.

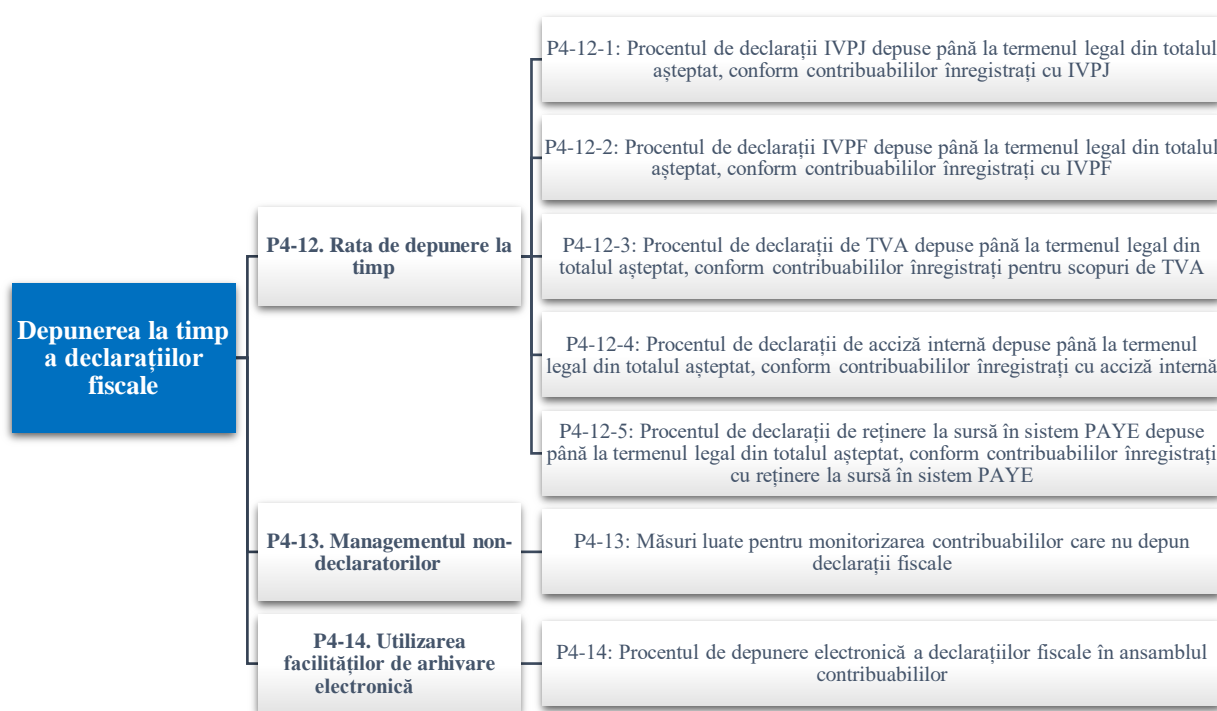
TADAT evaluează cei patru indicatori de performanță cu următoarele șapte dimensiuni de măsurare pentru a evalua măsura în care (Anexa 2): 1. Administrația fiscală furnizează o gamă cuprinzătoare de informații actualizate pentru a ajuta contribuabilii să își îndeplinească obligațiile și să pretindă drepturile. 2. Informațiile disponibile pentru contribuabili reflectă cu acuratețe legislația și politica administrativă actuală. 3. Contribuabilii pot obține cu ușurință informații și îndrumări de la administrația fiscală. 4. Administrația fiscală răspunde în timp util la solicitările de informații ale contribuabililor și intermediarilor fiscali (pentru această dimensiune, timpul de așteptare pentru apelurile telefonice de solicitare, în special prin intermediul centrelor de apel dedicate, este folosit ca proxy pentru măsurarea performanței unei administrații fiscale în răspunsul la solicitări de informații în general). 5. Există inițiative pentru a reduce costurile de conformare a contribuabililor. 6. Administrația fiscală caută opiniile contribuabililor și ale altor părți interesate în legătură cu furnizarea de servicii. 7. Feedback-ul contribuabililor este luat în considerare în proiectarea proceselor și produselor administrative.

4. Depunerea la timp a declarațiilor

Un proces eficient de depunere a declarațiilor presupune *implementarea unor sisteme și proceduri* care să faciliteze contribuabilii în prezentarea documentelor lor fiscale în termenele

stabilite de legislație. TADAT examinează dacă administrația fiscală dispune de infrastructura necesară pentru a primi și procesa declarațiile în mod prompt și eficient. Acest aspect include evaluarea tehnologiilor și a capacității personalului pentru a gestiona volumul de informații fiscale primite în perioada de depunere.

Depunerea la timp a declarațiilor are implicații semnificative în ceea ce privește *predictibilitatea și colectarea veniturilor fiscale*, fiind un element-cheie pentru stabilirea calendarului fiscal și pentru asigurarea resurselor necesare administrației fiscale pentru a funcționa eficient, în plus, aceasta contribuie la *reducerea riscului de evaziune fiscală și la menținerea integrității sistemului fiscal*. Figura 2.14 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Depunerea la timp a declarațiilor”.

Figura 2.14 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 4
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

TADAT evaluează dacă există mecanisme eficiente de comunicare cu contribuabilii pentru a le aminti de termenele limită și pentru a oferi sprijin în procesul de depunere a declarațiilor. Prin focalizarea pe acest domeniu, TADAT contribuie la construirea unei infrastructuri fiscale robuste, promovând respectarea termenelor limită și consolidând baza de venituri fiscale pentru o administrare fiscală eficientă.

Depunerea declarațiilor fiscale rămâne principalul mijloc prin care este stabilită obligația fiscală a contribuabilului și devine exigibilă. În conformitate cu discuțiile din cadrul domeniului de performanță 3, există, totuși, o tendință de simplificare a pregătirii și depunerii declarațiilor pentru contribuabilii cu afaceri fiscale relativ necomplicate (prin exemplu, precompletarea

declarațiilor fiscale). În plus, în mai multe țări, impozitul pe venit reținut la sursă este tratat ca un impozit final, eliminând astfel necesitatea depunerii de declarații anuale privind impozitul pe venit pentru un număr considerabil de contribuabili.

Atunci când este necesară depunerea, legile fiscale și procedurile administrative specifică cine trebuie să depună, formatul de declarație care trebuie utilizat, datele limită pentru depunere, documentele justificative ce trebuie incluse în declarații și metodele de depunere. Declarațiile fiscale pot fi depuse pe hârtie sau în format electronic și pot fi completate fie de către contribuabili înșiși, fie de intermediari fiscali (cum ar fi, contabilii angajați de contribuabili pentru pregătirea și depunerea declarațiilor). Pentru evaluarea domeniului 4, sunt utilizați trei indicatori de performanță, fiecare cu caracteristici specifice:

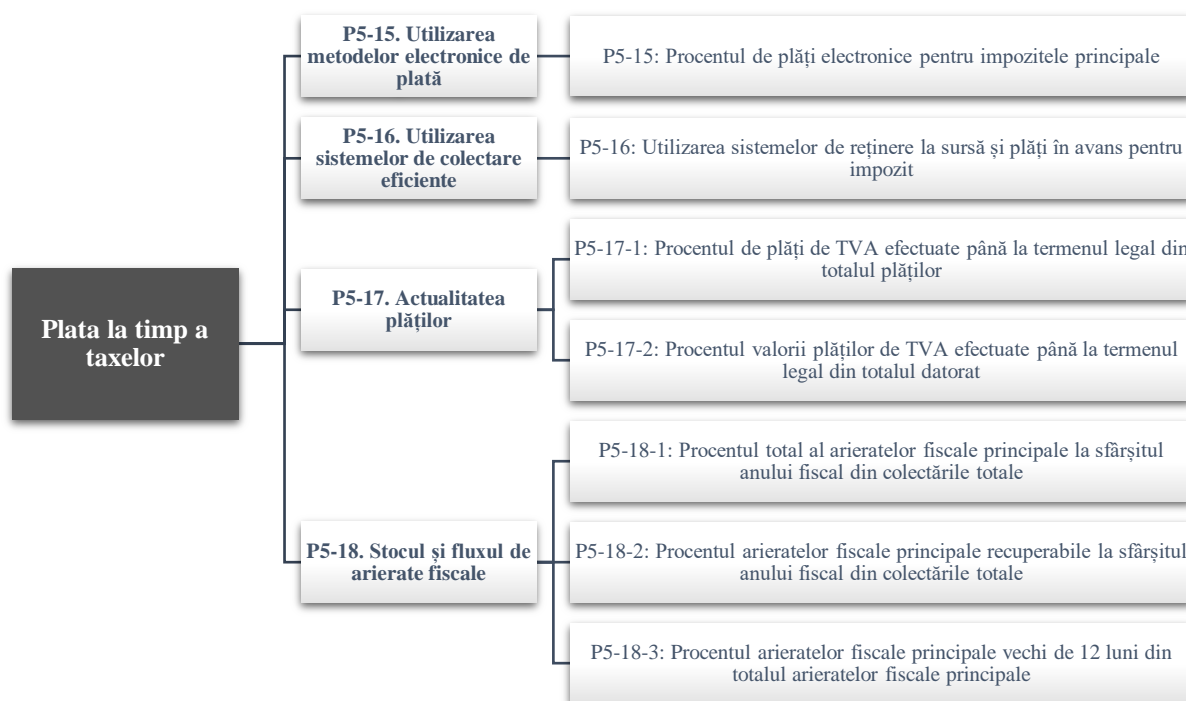
1. *Rata de depunere la timp*, având dimensiuni de măsurare în conformitate cu: CIT, PIT și TVA (impozitul pe venitul companiilor, impozitul pe venitul personal, taxa pe valoarea adăugată), cu accizele interne, cu reținerea la sursă PAYE (impozitul pe venit reținut la sursă). Rata de depunere la timp este calculată utilizând datele recente de depunere, raportând numărul de declarații depuse la timp la numărul total de declarații fiscale așteptate pentru fiecare categorie de impozit. O rată ridicată indică gestionarea eficientă a conformității și disponibilitatea mijloacelor convenabile pentru depunerea declarațiilor, inclusiv facilități de depunere electronică.
2. *Managementul non-filers*, se măsoară prin identificarea depunerilor întârziate și impunerea depunerii la timp a declarațiilor.
3. *Utilizarea facilităților de arhivare electronică*, având ca dimensiune de măsurare procentul de declarații depuse electronic pentru toate impozitele de bază.

5. Plata la timp a impozitelor este fundamentală pentru menținerea *stabilității financiare* a statului, având consecințe directe asupra *capacității guvernului* de a furniza servicii publice și de a implementa *politici eficiente*. Neplata sau plata întârziată a impozitelor generează arierate fiscale, adică sume restante pe care contribuabilii le datorează statului, iar colectarea acestor arierate devine o activitate costisitoare și consumatoare de timp, implicând resurse semnificative pentru administrarea fiscală.

TADAT analizează dacă există mecanisme eficiente și transparente pentru a facilita plata la timp a impozitelor, acest lucru poate include: *sisteme electronice de plată; campanii de conștientizare; programe de facilitare a conformării voluntare*.

În Figura 2.15 sunt prezentați subindicatorii de performanță a indicatorului „Plata la timp a impozitelor”. Evaluarea acestui domeniu oferă informații critice despre *eficacitatea proceselor de colectare* a impozitelor, relevând eventualele deficiențe în sistem și *facilitând* identificarea unor

strategii de progres. Se așteaptă ca contribuabilii să își îndeplinească obligațiile de plată a taxelor la timp conform legilor fiscale, reglementărilor și procedurilor administrative. Aceste cerințe includ termenele limită pentru plata taxelor, identificarea persoanelor obligate la plată și modalitățile de efectuare a plăților. În cadrul sistemului fiscal, plățile pot fi autoevaluate sau evaluate administrativ, iar neplata la timp generează dobânzi și penalități, totodată, administrația fiscală poate lua măsuri legale pentru recuperarea datoriilor.

Figura 2.15 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 5
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

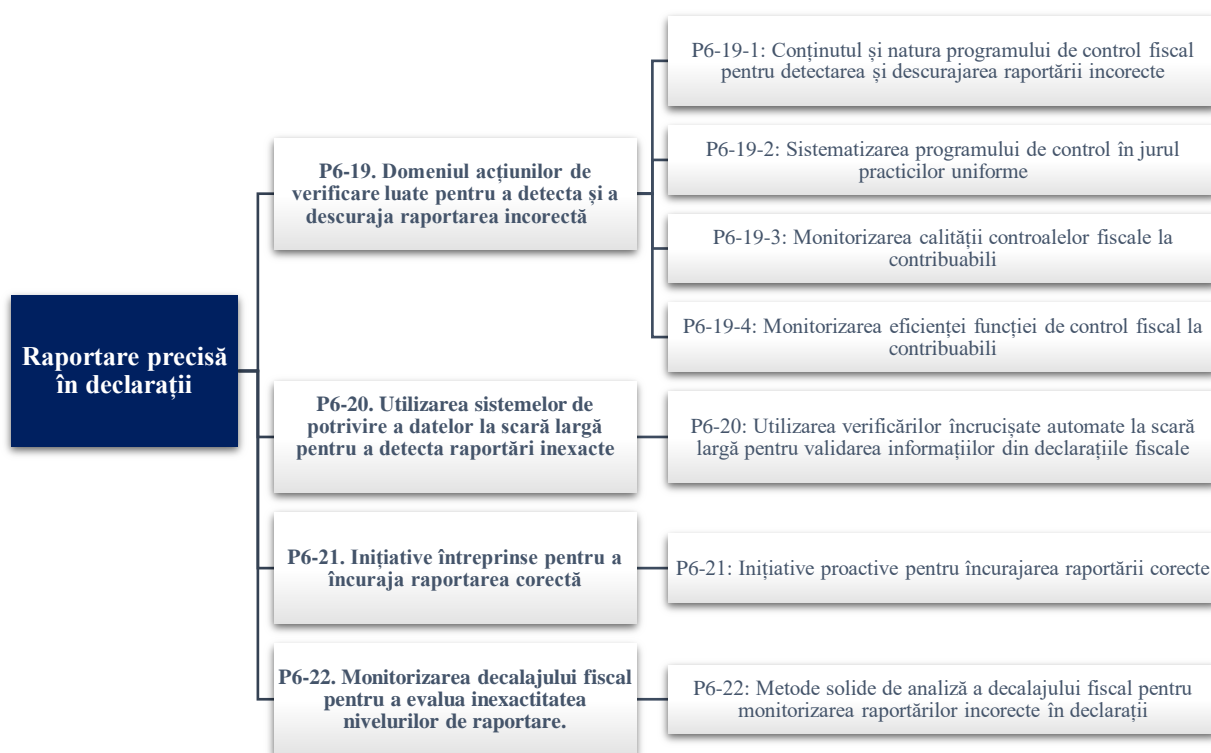
Indicatorii de performanță utilizați pentru evaluarea plății la timp a impozitelor sunt (Anexa 2): *Utilizarea metodelor electronice de plată*, prin evaluarea gradului în care impozitele de bază sunt plătite prin mijloace electronice, cum ar fi: transferul electronic de fonduri, cardurile de credit și cardurile de debit. *Utilizarea unor sisteme eficiente de colectare*, prin evaluarea utilizării regimurilor de reținere la sursă și a schemelor de plată în avans pentru impozitele de bază. *Promptitudinea plăților TVA*, măsurată prin numărul și valoarea plăților TVA, efectuate până la termenul legal. *Stocul și fluxul de arierate fiscale*, se face prin măsurarea dimensiunii inventarului total al arieratelor fiscale de bază în raport cu colectările anuale de impozit de bază, evaluarea dimensiunii inventarului de arierate fiscale colectabile în raport cu colectările anuale de impozit de bază și analiza amplitudinii vechilor arierate fiscale de bază pentru a evidenția practici și performanțe slabe de colectare a datoriilor.

Pentru a atenua influența factorilor exogeni, precum o scădere semnificativă a economiei, rapoartele pentru fiecare dintre cele trei dimensiuni de măsurare de mai sus sunt mediate pe o

perioadă de 3 ani.

6. Raportare exactă în declarații

Sistemele fiscale depind, în mare măsură, de raportarea corectă și completă a informațiilor din declarațiile fiscale, iar activitățile, precum auditul și inițiativele proactive de asistență pentru contribuabili, promovează *raportarea exactă* și reduc *fraudarea fiscală*. Prin efectuarea auditurilor, administrația fiscală poate verifica și valida informațiile furnizate de contribuabili, asigurându-se că acestea sunt conforme cu legislația fiscală și, în paralel, inițiativele proactive, precum programele de educație fiscală și ghiduri detaliate ce încurajează contribuabilii să înțeleagă corect obligațiile lor fiscale și să le îndeplinească în mod adecvat. Figura 2.16 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Raportare exactă în declarații”.

Figura 2.16 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 6

Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Reducerea fraudării fiscale este un alt aspect important al raportării exacte, iar TADAT explorează măsurile luate de administrația fiscală pentru a preveni și gestiona astfel de comportamente nedorite, iar prin abordarea acestui domeniu, TADAT contribuie la construirea unui sistem fiscal robust și transparent, bazat pe *informații corecte* și *complete*, esențial pentru funcționarea eficientă a unei administrații fiscale și pentru menținerea integrității sistemului fiscal.

Sistemele fiscale depind, în mare măsură, de raportarea completă și exactă a informațiilor furnizate de către contribuabili în declarațiile fiscale, cu un accent deosebit pe persoanele juridice. Pe de altă parte, pentru persoanele fizice care nu desfășoară activități comerciale, reținerea la sursă

și obligațiile sistematice de raportare a informațiilor terților contribuie la un nivel ridicat de conformitate în ceea ce privește raportarea veniturilor din muncă și investiții. Totuși, pentru veniturile provenite din activități comerciale, aceste instrumente sunt mai puțin eficiente. Astfel, administrațiile fiscale trebuie să supravegheze constant pierderile de venituri fiscale cauzate de raportările incorecte, în special în cazul contribuabililor de afaceri și să întreprindă o serie de acțiuni pentru a asigura conformitatea.

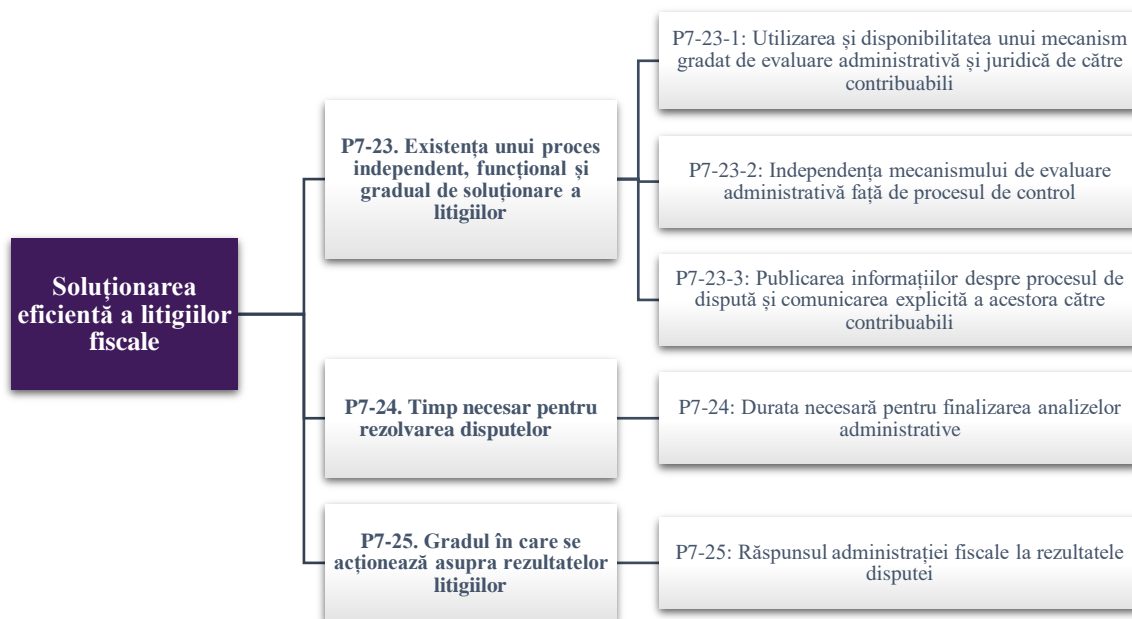
Aceste acțiuni se împart în două categorii principale: *activități de verificare, cum ar fi: controalele fiscale, investigațiile și compararea veniturilor cu sursele de informații terțe; inițiative proactive, inclusiv asistență și educație pentru contribuabili, conform domeniului 3, și abordări colaborative de conformitate.*

În acest context, se examinează patru indicatori de performanță, fiecare cu șapte dimensiuni de măsurare (Anexa 2): *natura și amploarea programului de audit fiscal* prin extinderea domeniului programului de audit pentru detectarea și descurajarea raportărilor incorecte și gradul de detaliu și uniformitate a practicilor în cadrul programului de audit; *sistematizarea programului de audit* se realizează prin gradul în care programul de audit este structurat în jurul unor practici uniforme; *monitorizarea calității auditului contribuabililor*, pentru a asigura uniformitate și eficiență; *monitorizarea eficacității auditului contribuabililor* prin evaluarea eficacității auditurilor contribuabililor în atingerea obiectivelor stabilite, *verificarea încrucișată automată a informațiilor raportate*, pentru a verifica informațiile din declarațiile fiscale; *conformitatea în cooperare și inițiative proactive*, prin implementarea și extinderea cooperării și altor inițiative proactive pentru încurajarea raportării corecte; *utilizarea analizelor deficitului fiscal*, pentru evaluarea și monitorizarea nivelurilor de raportare inexactă.

7. Soluționarea eficientă a litigiilor fiscale reprezintă un element-cheie pentru asigurarea unei justiții fiscale echitabile și transparente. În acest context, TADAT analizează dacă există proceduri clare și accesibile pentru contribuabili pentru a contesta evaluările fiscale și dacă aceste proceduri sunt gestionate în mod eficient de către instanțele fiscale sau alte entități abilitate. Un aspect important în acest context este asigurarea audierilor echitabile într-un interval de timp rezonabil, pentru a evita întârzierile excesive și a menține încrederea contribuabililor în procesul de soluționare a litigiilor. Figura 2.17 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Soluționarea eficientă a litigiilor fiscale”.

Mecanismele de revizuire trebuie să fie *independente* pentru a asigura **obiectivitatea** și **imparțialitatea** procesului, iar TADAT evaluează dacă aceste mecanisme sunt structurate astfel încât să ofere contribuabililor oportunitatea de a-și prezenta cazurile în mod clar și să primească o decizie justă și echitabilă, astfel prin focalizarea pe acest domeniu, TADAT contribuie la

consolidarea statului de drept în cadrul administrației fiscale, oferind un cadru eficient și echitabil pentru soluționarea disputelor fiscale și asigurând respectarea drepturilor contribuabililor.

Figura 2.17 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 7
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

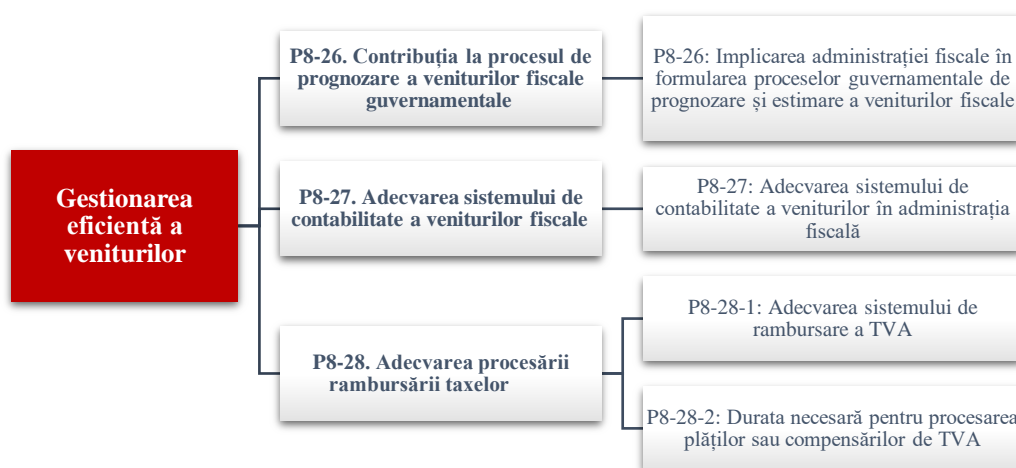
Acest domeniu de performanță abordează procesul prin care un contribuabil poate solicita o revizuire independentă, bazată pe fapte sau interpretarea legii, a unei evaluări fiscale rezultate în urma unui audit. Prioritar, un proces de litigiu trebuie să protejeze drepturile contribuabililor de a contesta o evaluare rezultată în urma unui audit și de a beneficia de o audiere echitabilă. Procesul ar trebui să se desfășoare pe baza unui cadru legal, să fie clar și accesibil contribuabililor, să asigure independența și transparența în luarea deciziilor și să rezolve litigiile în mod eficient în termene rezonabile. Un contribuabil ar trebui să aibă dreptul de a contesta trei aspecte ale unei evaluări fiscale: (1) *acuratețea faptelor asupra cărora se bazează auditorul*; (2) *corectitudinea interpretării legii fiscale*; și (3) *cuantumul penalităților impuse de administrația fiscală*.

Pentru evaluare, se utilizează trei indicatori de performanță, fiecare cu cinci dimensiuni de măsurare specifice (Anexa 2): *Gradul de acces la instanțe externe* evidențiază măsura în care o dispută poate fi adusă în fața unui tribunal fiscal extern independent, comitet sau comitet de revizuire, sau instanță atunci când un contribuabil este nemulțumit de rezultatul unei revizuri administrative. *Independența procesului de revizuire administrativă* pune în lumină măsura în care procesul de revizuire administrativă este separat și independent de procesul de audit care a condus la evaluare. *Informarea contribuabililor* evaluează gradul în care contribuabilii sunt informați cu privire la drepturile și căile disponibile pentru revizuire. *Durata revizuirilor administrative* pentru a finaliza revizuirile administrative și a soluționa litigiile. *Incorporarea rezultatelor litigiilor în*

deciziile administrative prin gradul în care rezultatele litigiilor sunt luate în considerare în formularea politicii, legislației și procedurii administrative.

8. Gestionarea eficientă a veniturilor

Prin evaluarea modului în care administrația fiscală gestionează veniturile, TADAT explorează *eficacitatea sistemelor* și *procedurilor* implementate pentru colectarea, înregistrarea și monitorizarea veniturilor fiscale, fiind esențial ca *încasările* să fie înregistrate corect, iar procesele să fie transparente și conforme cu normele fiscale pentru a asigura integritatea și echitatea sistemului.

Figura 2.18 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 8
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Analiza și monitorizarea veniturilor în conformitate cu așteptările bugetare, de asemenea, sunt critice pentru stabilirea unui cadru financiar solid, iar TADAT evaluează dacă există capacități adecvate pentru prognoza veniturilor și dacă aceste prognoze sunt utilizate pentru orientarea strategiilor fiscale. Figura 2.18 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Gestionarea eficientă a veniturilor”.

Un aspect deosebit de important în gestionarea veniturilor este *rambursarea promptă* a impozitelor către persoane fizice și întreprinderi, astfel TADAT examinează dacă există mecanisme eficiente pentru identificarea și procesarea rambursărilor legitime, asigurând că contribuabilii primesc înapoi sumele convenite într-un timp rezonabil.

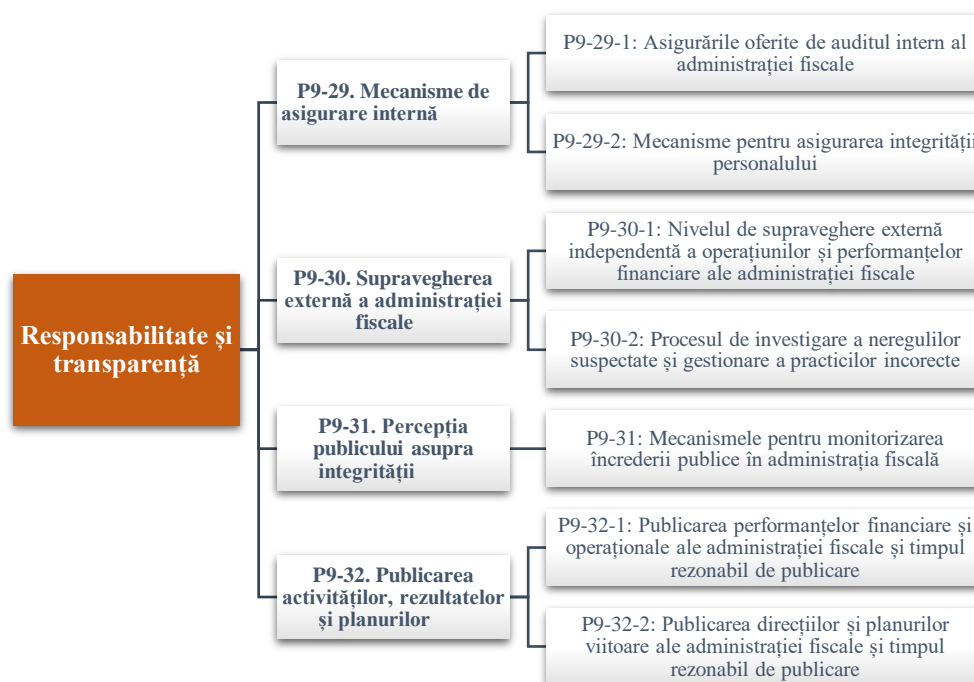
Prin concentrarea pe acest domeniu, TADAT contribuie la consolidarea *transparenței*, *eficienței* și *echității* în gestionarea veniturilor fiscale. Astfel, un sistem eficient de gestionare a veniturilor nu numai că susține funcționarea guvernului, dar și construiește încrederea contribuabililor în procesul fiscal și în utilizarea judicioasă a resurselor financiare ale statului.

Pentru evaluare se folosesc trei indicatori de performanță cu următoarele patru dimensiuni de măsurare (Anexa 2): *Contribuția la prognoza și estimarea veniturilor fiscale guvernamentale*,

evaluându-se amploarea contribuției aduse de administrația fiscală în procesele de prognozare și estimare a veniturilor fiscale ale guvernului. *Veridicitatea sistemului de contabilitate a veniturilor fiscale*, analizându-se dacă sistemul de contabilitate a veniturilor fiscale este adecvat și corespunzător înregistrărilor, asigurând o acuratețe și o transparență corespunzătoare. *Veridicitatea sistemului de rambursare a TVA*, evaluarea se concentrează pe adecvarea sistemului de rambursare a taxei pe valoarea adăugată (TVA), inclusiv procesele de verificare și aprobare, pentru a preveni plățile frauduloase și pentru a asigura promptitudinea rambursărilor legitime. *Timpul necesar pentru plata (sau compensarea) rambursărilor de TVA*, se evaluează eficiența și promptitudinea procesului de plată sau compensare a rambursărilor de TVA, astfel încât acestea să fie gestionate într-un interval de timp rezonabil.

9. Responsabilitate și transparență

În calitate de instituții publice, administrațiile fiscale sunt evaluate în privința modului în care utilizează resursele publice și își exercită autoritatea, iar creșterea încrederii comunității este favorizată de o responsabilitate deschisă pentru acțiunile administrative într-un cadru de responsabilitate față de minister, legislativ și comunitatea în ansamblu.

Figura 2.19 Prezentarea subindicatorilor de performanță TADAT în cadrul domeniului 9
Sursa: Instrument de evaluare a diagnosticului administrației fiscale (TADAT), 2019

Figura 2.19 prezintă subindicatorii de performanță a indicatorului „Responsabilitate și transparență”. TADAT evaluează dacă administrațiile fiscale operează într-un mod transparent, furnizând informații relevante și accesibile privind activitățile lor, politicile fiscale și modul în care utilizează resursele financiare, această responsabilitate și transparență contribuie la creșterea

încrederii în administrația fiscală și la consolidarea legăturii cu comunitatea. O administrație fiscală responsabilă și transparentă nu doar își îndeplinește obligațiile legale, ci și contribuie la construirea unui climat de încredere, esențial pentru funcționarea eficientă a sistemului fiscal și pentru promovarea integrității în administrarea resurselor publice. Evaluarea acestor indicatorilor urmează aceeași abordare ca instrumentul de diagnosticare a cheltuielilor publice și a răspunderii financiare pentru a utiliza comparația atunci când sunt utilizate ambele instrumente.

Responsabilitatea și transparența reprezintă doi dintre pilonii fundamentali ai bunei guvernări. Instituționalizarea acestora reflectă principiul conform căruia administrațiile fiscale trebuie să fie responsabile pentru utilizarea resurselor publice și exercitarea autorității lor.

Pentru a consolida încrederea comunității, administrațiile fiscale ar trebui să dea explicații deschise cu privire la acțiunile lor într-un cadru de responsabilitate față de ministru, legislativ și publicul larg. Pentru a evalua nivelul de guvernanță în administrația fiscală se utilizează patru indicatori de performanță cu șapte dimensiuni de măsurare în următoarele domenii (anexa 2): *Asigurarea oferită de auditul intern*, include controale interne pentru a proteja sistemele de administrare de pierderi, erori și fraude. *Asigurarea integrității personalului*, evaluarea se concentrează pe măsuri menite să garanteze integritatea și conduita etică a funcționarilor fiscali. *Supravegherea externă a operațiunilor și a performanței financiare*, analizându-se modul în care operațiunile și performanța financiară sunt supravegheate de entități externe, cum ar fi raportările la parlament sau auditurile guvernamentale. *Investigarea abaterilor și administrării defectuoase a funcționarilor fiscali*, măsurarea se concentrează pe mecanismele de investigație independentă a plângerilor contribuabililor și a altor abateri în comportamentul funcționarilor fiscali. *Mecanisme de măsurare a încrederii publicului în administrația fiscală*, se examinează modalitățile de colectare și analiză a feedback-ului publicului pentru a evalua încrederea acestuia în administrația fiscală. *Raportarea publică a performanței financiare și operaționale* se evaluează transparența în raportarea privind performanța financiară și operațională a administrației fiscale către public. *Publicarea direcțiilor și planurilor viitoare*, referindu-se la modul în care administrația fiscală comunică publicului direcțiile strategice și planurile sale pentru viitor.

Utilizarea ariilor de influență pentru administrarea fiscală reprezintă un sprijin important guvernelor în implementarea reformelor necesare pentru a optimiza eficiența și eficacitatea colectării veniturilor publice, iar prin implicațiile controlului fiscal ca instrument de eliminare a riscurilor se va facilita atingerea obiectivelor stabilite.

2.3. Influența rezultatelor controlului fiscal asupra stabilității indicatorilor de performanță a sistemului fiscal național

Rezultatele controlului fiscal pot influența indicatorii de performanță ai sistemului fiscal național prin asigurarea conformității fiscale, creșterii veniturilor bugetare și reducerii evaziunii fiscale. Prin detectarea și corectarea neregulilor, controlul fiscal asigură o colectare mai eficientă a impozitelor și taxelor, contribuind astfel la stabilitatea financiară a statului. Stabilirea ariilor de performanță pentru sistemul fiscal național va determina segmentele vulnerabile ale sistemului, ceea ce va permite concentrarea pe anumite segmente ale controlului fiscal în asigurarea reducerii pierderilor și optimizării procesului de colectare a veniturilor fiscale. Influența *rezultatelor controlului fiscal asupra creșterii indicatorilor de performanță* a sistemului fiscal național are scopul de a prezenta analiza rezultatelor evaluării TADAT desfășurate în Republica Moldova în perioada 19 septembrie – 4 octombrie 2022 și evidențierea *avansării indicatorilor de performanță* pe baza acestui raport. Structurat în jurul cadrului TADAT, raportul analizează 9 arii de performanță și 32 de indicatori de nivel înalt esențiali pentru evaluarea performanței administrației fiscale, iar fiecare dintre cele 55 de dimensiuni de măsurare asociate acestor punctaje este notată pe o scală „ABCD” de patru puncte, reflectând nivelul de performanță în comparație cu bunele practici internaționale, precum sunt prezentați în cadrul subcapitolului 2.2 și în figura 2.20. Cadrul TADAT se concentrează pe impozitele *directe* și *indirecte* esențiale pentru veniturile administrației centrale, cum ar fi, impozitul pe venitul corporativ, impozitul pe venitul persoanelor fizice, taxa pe valoarea adăugată și accizele. Această abordare se bazează pe dovezi, iar evaluările TADAT furnizează o *imagine obiectivă* a componentelor sistemului de administrare fiscală, identificând punctele forte și slabe, facilitând coordonarea sprijinului extern și oferind o bază pentru agendele de reformă, iar, ca punct slab, raportul TADAT nu acoperă regimurile fiscale speciale sau administrația vamală.

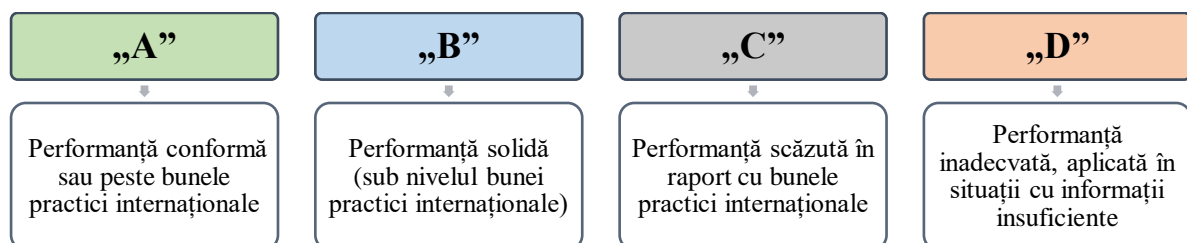

Figura 2.20 Scorurile ce reflectă nivelul de performanță a sistemului fiscal în comparație cu bunele practici internaționale

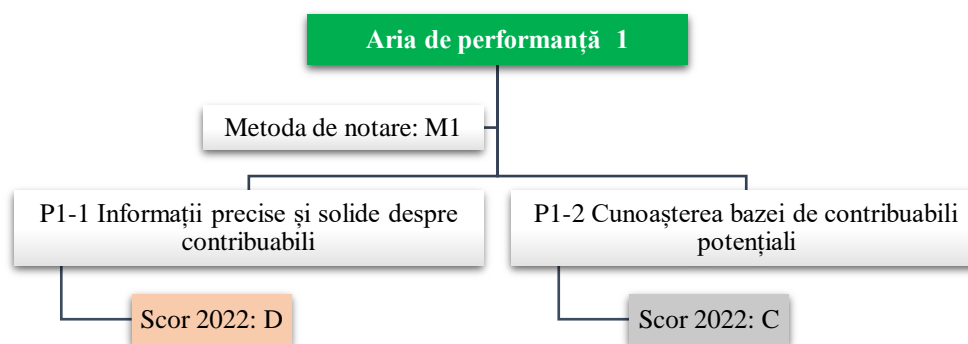
Sursa: elaborată de autor conform [177]

Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova se angajează într-un efort susținut pentru a *renova* capacitatea sa operațională și pentru a furniza procese fundamentale de administrare

fiscală, cu o atenție deosebită acordată *domeniului IT*. Revizia sectorului IT beneficiază de finanțare din partea Băncii Mondiale, iar alți parteneri-cheie internaționali care sunt activi în cadrul Serviciului Fiscal de Stat includ Oficiul de Asistență Tehnică al Trezoreriei SUA, Administrația Fiscală Suedeză și Fondul Monetar Internațional (FMI), iar, în paralel, Guvernul elaborează o reformă extinsă a politicii fiscale, care va influența prioritățile de dezvoltare ale administrației fiscale [208].

Analiza domeniilor rezultatelor performanței

A. Aria de performanță 1: Consolidarea integrității bazei de contribuabili înregistrați. Acest indicator este evaluat în două dimensiuni: (1) *adecvarea informațiilor din baza de date de înregistrare a administrației fiscale* evaluează în ce măsură informațiile deținute în baza de date susțin interacțiunile eficiente cu contribuabilii și cu intermediarii fiscali, cum ar fi, consilierii fiscali și contabilii și (2) *acuratețea informațiilor din baza de date* evaluează gradul de corectitudine a informațiilor conținute în baza de date, iar scorurile obținute de Republica Moldova sunt prezentate în figura 2.21.

Figura 2.21 Scorurile obținute în aria de performanță 1 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

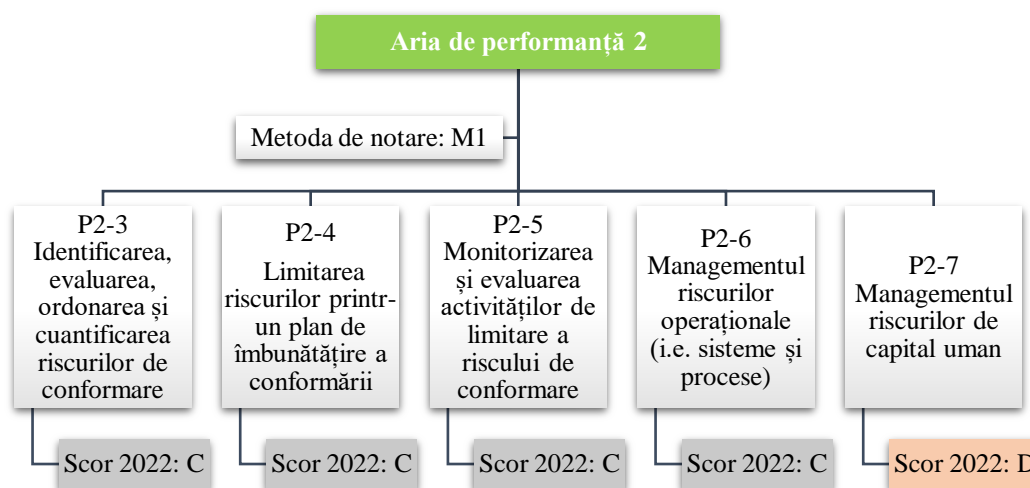
În Republica Moldova, Serviciul Fiscal de Stat nu detaliază responsabilitățile legate de depunere și plată pentru contribuabili în privința obligațiilor fiscale de bază. Pentru entitățile cu Număr de Identificare (IDNO), SFS nu indică nici necesitatea depunerii declarațiilor anuale pentru Impozitul pe Veniturile Companiilor (IPC) sau Impozitul pe Venitul Personal (PIT), nici obligațiile de reținere la sursă. Absența rapoartelor privind subregistrele TVA relevă dependența de Serviciul Fiscal de Stat și Platforma de Servicii pentru Agenții (PSA) pentru monitorizare și conformitate fiscală. Cu toate acestea, limitările în colaborarea Serviciului Fiscal de Stat – PSA și absența unor informații esențiale în registrul fiscal pun în evidență *necesitatea modernizărilor* pentru o administrare fiscală mai eficientă și cuprinzătoare.

Un aspect semnificativ este utilizarea mai multor numere de identificare în interacțiunile contribuabililor cu Serviciul Fiscal de Stat, unde numerele de TVA și/sau accize sunt corelate cu

IDNO-urile în registrul fiscal, respectiv această abordare poate **contribui la o mai mare acuratețe a datelor**, dar necesită gestionare atentă pentru a evita confuziile.

Birourile teritoriale ale Serviciului Fiscal de Stat efectuează inspecții frecvente pentru identificarea întreprinderilor neînregistrate, dar **lipsește utilizarea sistematică a datelor terților**, iar accesul la surse guvernamentale locale nu reprezintă o abordare coerentă, iar rapoartele periodice furnizate de birourile teritoriale la sediul central al Serviciului Fiscal de Stat reflectă acțiunile întreprinse și contribuabilii identificați. Contactele cu întreprinderile neînregistrate implică, în principal, vizite de consiliere pentru explicarea obligațiilor fiscale și, chiar dacă Serviciul Fiscal de Stat nu poate impune înregistrarea, birourile teritoriale au posibilitatea de a **îndruma întreprinderile** către auditul corespunzător în cazul neînregistrării după vizitele de consiliere.

B. Aria de performanță 2: Managementul eficient al riscurilor

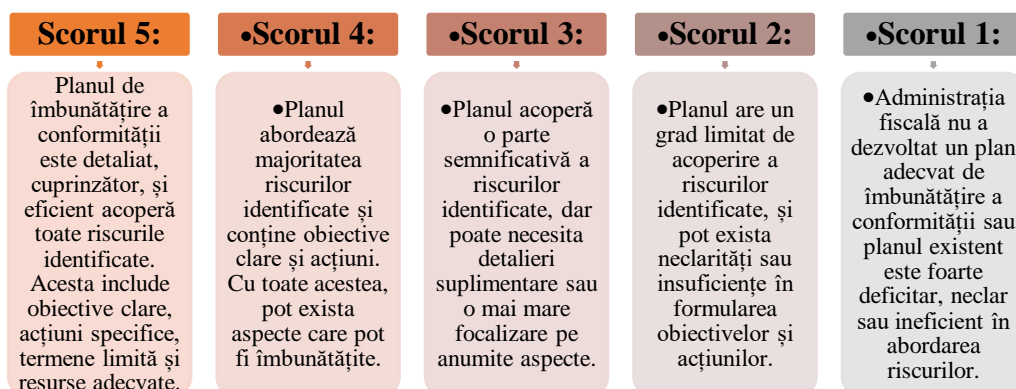

Figura 2.22 Scorurile obținute în aria de performanță 2 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Managementul riscului este esențial pentru o administrare fiscală eficientă și implică o abordare structurată pentru *identificarea, evaluarea, prioritizarea și atenuarea riscurilor*, fiind o parte integrantă a planificării operaționale strategice și anuale multianuale. Scorurile evaluate obținute de Republica Moldova sunt prezentate în figura 2.22. Evaluarea evidențiază *limitările* în colectarea și interpretarea datelor din surse externe pentru evaluarea riscurilor fiscale, iar accesul restrâns la informații din surse interne, precum declarațiile fiscale și rezultatele controalelor fiscale, limitează cunoștințele despre *conformitate* și *riscuri*. Procesul anual de evaluare și cuantificare a riscurilor folosește o metodologie predefinită, dar, în viziunea noastră, *lipsește claritatea* privind integrarea analizelor sectoriale și prioritizarea generală a riscurilor în Republica Moldova, iar planul anual de conformitate, deși bine documentat, nu face parte dintr-un *proces*

strategic multianual, generând o abordare fragmentată și neclară în abordarea riscurilor fiscale.

Figura 2.23 Scorurile planului de îmbunătățire a conformității pentru a aborda riscurile identificate în cadrul Republicii Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Indicatorul: *Atenuarea riscurilor printr-un plan de îmbunătățire a conformității* în cadrul Serviciului Fiscal de Stat din Republica Moldova evaluează în ce măsură administrația fiscală a elaborat un plan de îmbunătățire a conformității pentru a aborda riscurile identificate (figura 2.23).

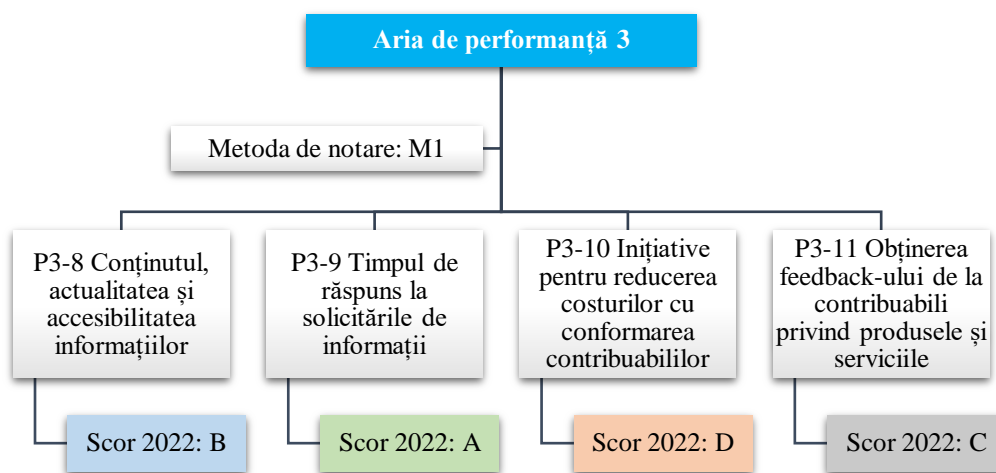
Programul de conformitate pentru anul 2022 dezvoltă strategii extinse pentru atenuarea riscurilor fiscale și obligațiilor fiscale, dar se confruntă cu resurse incomplete, fiind asemănător programului precedent, acesta propune un răspuns progresiv la riscurile de conformitate, de la consultări și vizite la controale fiscale. Cu toate acestea, detalii privind tratamentele și resursele necesare lipsesc, iar programul servește ca instrument principal pentru selecția cazurilor pentru audit și conformitate, dar lipsesc strategii specifice pentru segmente-cheie, cum ar fi marii contribuabili, iar optimizarea utilizării resurselor și alocarea specifică a acestora pentru atenuarea riscurilor prioritare nu sunt evidențiate.

Indicatorul: *Monitorizarea și evaluarea activităților de atenuare a riscului de conformitate* examinează procesul utilizat pentru monitorizarea și evaluarea activităților de atenuare a conformității în cadrul Serviciului Fiscal de Stat al Republicii Moldova. Comitetul de Risc de Conformitate, creat în anul 2017, are un mandat extins, dar activitatea sa este limitată, cu doar două întâlniri în ultimii ani, iar *eficiența strategiilor* de atenuare a riscurilor este *evaluată doar parțial*, iar rapoartele trimestriale și anuale furnizează informații despre activitățile voluntare de conformare. În lipsa întâlnirilor Comitetului în anul 2022, nu există *claritate* cu privire la supervizarea și revizuirea impactului activităților de conformitate. Analiza cost-beneficiu și evaluări ale impactului conformității sunt efectuate, dar nu par să contribuie semnificativ la formularea strategiei de conformitate, iar lipsa unui comitet activ de management al riscului de conformitate indică o posibilă *nealiniere* între *activitățile desfășurate* și *evaluarea superioară*.

Indicatorul: *Managementul riscurilor operaționale* analizează modul în care administrația fiscală gestionează riscurile operaționale, în afară de cele legate de resursele umane, astfel Serviciul Fiscal de Stat a implementat un *proces robust* pentru gestionarea riscurilor operaționale, folosind o metodologie bazată pe practici internaționale, cu toate acestea, instruirea regulată privind managementul riscului operațional este încă într-un *stadiu incipient*, cu accent pe *siguranța ocupațională*. Planurile de continuitate a afacerii pentru riscuri specifice au fost bine definite și testate prin exerciții, iar un comitet de risc instituțional monitorizează implementarea trimestrială a acestor planuri, dar un audit extern specific lipsește, lăsând oportunitate pentru *consolidarea transparenței și revizuirea procesului de gestionare a riscurilor*.

Indicatorul: *Managementul riscurilor de capital uman* examinează modul în care administrația fiscală a Republicii Moldova gestionează riscurile de capital uman, iar Serviciul Fiscal de Stat dispune de *capacități solide* pentru gestionarea riscurilor de capital uman (HCR), dar a lipsit *revizuirea independentă a operațiunilor și sistemelor de resurse umane* în ultimii șapte ani. Procesele formale, inclusiv *identificarea, evaluarea și atenuarea HCR*, sunt în vigoare, susținute de un registrul detaliat de risc, iar toți membrii departamentului de resurse umane au o înțelegere a riscurilor, iar conștientizarea HCR este inclusă în formarea liderilor. Cu toate acestea, absența unei revizuri independente recente a operațiunilor de resurse umane poate constitui un aspect pentru *consolidarea transparenței și eficacității în gestionarea HCR*.

C. Aria de performanță 3: *Facilitarea conformității voluntare*, administrația fiscală a Republicii Moldova trebuie să adopte o abordare orientată către servicii față de contribuabili, asigurându-se că aceștia au acces la informațiile și sprijinul necesar pentru a-și îndeplini obligațiile și pentru a-și exercita drepturile conform legii. Scorurile evaluate de TADAT obținute de Republica Moldova în acest domeniu sunt prezentate în cadrul figurii 2.24. Site-ul web al Serviciului Fiscal de Stat oferă informații cuprinzătoare pentru contribuabili, inclusiv *termene limită și precedente fiscale*, fiind structurat pentru acces ușor, organizat după tipul de contribuabil și dispune de o bază de date a practicii fiscale. Cu toate acestea, grupurile-cheie, cum ar fi marii contribuabili, nu sunt tratate în mod specific, iar informațiile sunt adaptate intermediarilor fiscali și noilor contribuabili, justificând un scor B.

Figura 2.24 Scorurile obținute în aria de performanță 3 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

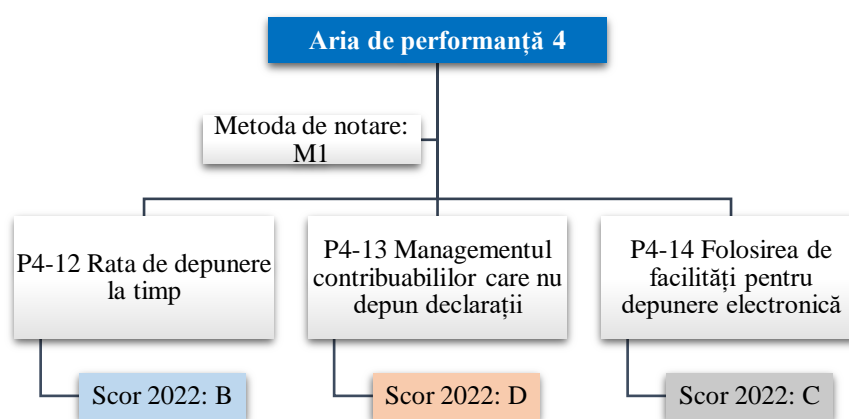
Indicatorul: Timpul necesar pentru a răspunde solicitărilor de informații examinează cât de rapid răspunde administrația fiscală a Republicii Moldova la solicitările de informații din partea contribuabililor și intermediarilor fiscali. Serviciul de suport telefonic oferit de Centrul de IT în Finanțe (CITF) răspunde la întrebări generale despre legislația fiscală și oferă suport tehnic în domeniul IT. Aproximativ 98% dintre apeluri primesc răspuns în 6 minute, conform datelor numerice furnizate, cu toate că nu există un angajament formal privind timpul de răspuns, legislația cere agențiilor guvernamentale să răspundă cetățenilor în 30 de zile, iar *carta contribuabililor* și *sistemul de management al documentelor* „Synapsis” contribuie la monitorizarea și gestionarea promptitudinii răspunsurilor.

Indicatorul: Domeniul de aplicare a inițiativelor de reducere a costurilor de conformare a contribuabililor evaluează eforturile administrației fiscale din Republica Moldova de a reduce costurile de conformare ale contribuabililor, iar Serviciul Fiscal de Stat nu efectuează în mod regulat analize ale *erorilor comune* și *interpretărilor greșite ale legii* întâlnite de personalul de administrație și control, dar, deși există eforturi pentru reducerea costurilor de conformare a contribuabililor prin digitalizare și simplificare a proceselor, nu au fost *implementate proceduri* pentru a obține feedback direct de la personalul implicat în activități de serviciu sau de verificare. Cu alte cuvinte, eforturile anterioare, inclusiv simplificarea formularelor și promovarea serviciilor electronice, au fost bine primite, iar sondajele indică un *grad ridicat de satisfacție* față de aceste inițiative.

Indicatorul: Feedback-ului contribuabililor cu privire la produse și servicii este măsurat prin: (1) în ce măsură administrația fiscală din Republica Moldova caută opiniile contribuabililor și ale altor părți interesate cu privire la furnizarea de servicii și (2) în ce măsură feedback-ul

contribuabililor este luat în considerare în proiectarea proceselor și produselor administrative. Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova își extinde utilizarea site-ului web pentru a *colecta feedback* de la contribuabili prin *sondaje de percepție* efectuate în ultimele douăsprezece luni. Aproximativ 12.000 de intermediari fiscali sunt implicați activ în schimburi robuste pe platforma de socializare „Contabili News”, iar întâlnirile periodice cu reprezentanții acestui grup furnizează feedback, generând *ajustări la procesele administrative*. Sondajele de percepție ale contribuabililor sunt analizate, iar măsuri ad-hoc sunt luate pentru rectificarea serviciilor. În august 2022 au fost inițiate „zilele contribuabililor” pentru a obține feedback, o practică care se află încă în stadiul incipient.

D. Aria de performanță 4: Depunerea la timp a declarațiilor fiscale rămâne metoda principală prin care se stabilește obligația fiscală a contribuabilului și devine *exigibilă și datorată*.

Figura 2.25 Scorurile obținute în aria de performanță 4 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

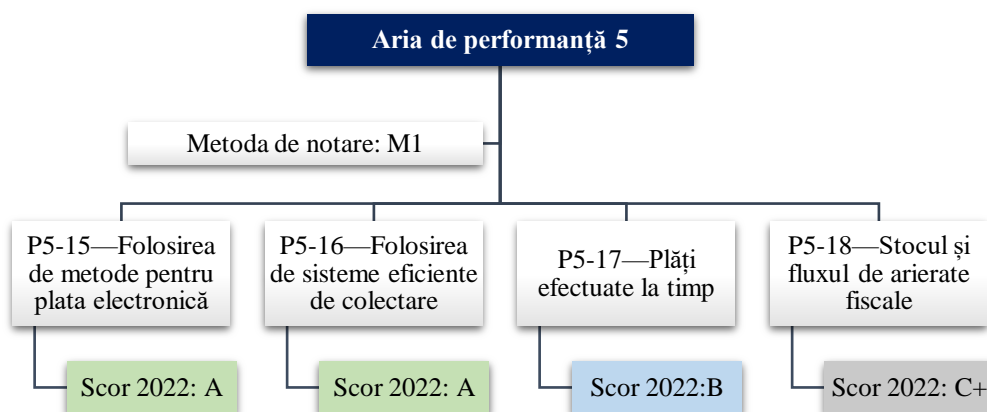
Așa cum a fost menționat în cadrul domeniului de performanță 3, există, totuși, o *tendință de simplificare* a pregătirii și depunerii declarațiilor pentru contribuabilii cu afaceri fiscale relativ necomplicate (prin intermediul declarațiilor fiscale precompletate). Scorurile evaluate de TADAT obținute de Republica Moldova sunt prezentate în cadrul figurii 2.25. **Ratele de depunere la timp** pentru impozitul pe profit (CIT) au crescut semnificativ, atingând 81,10% pentru toți contribuabilii CIT și 96,70% pentru marii contribuabili CIT. Serviciul Fiscal de Stat a implementat instrumente pentru a distinge între persoanele juridice și întreprinzătorii individuali, *îmbunătățind urmărirea conformității depunerii*. Conformitatea cu depunerea la timp a impozitului pe venit (PIT) a crescut la 84,30%, datorită eforturilor de identificare a contribuabililor inactivi. Ratele ridicate de conformare la termen pentru TVA persistă cu 93,70% pentru toți contribuabilii de TVA și 98,60% pentru marii contribuabili de TVA. Controalele stricte pentru CIT, PIT și TVA au avut succes, dar conformitatea cu depunerea declarațiilor PAYE rămâne o provocare critică.

Indicatorul: Managementul non-depuneri evaluează modul în care sunt gestionați

contribuabilii care nu depun declarații la scadență. Deoarece nu se *utilizează sisteme automate* pentru penalizări în cazul depunerilor întârziate, ghidurile manuale orientează ofițerii teritoriali în monitorizarea și gestionarea depunerilor la timp și transmit rapoarte trimestriale către sediul central pentru *evaluarea conformității*.

Indicatorul: Utilizarea facilităților de arhivare electronică evaluează măsura în care declarațiile pentru toate impozitele de bază sunt depuse electronic. Depunerea electronică a declarațiilor a depășit 70% pentru TVA, CIT și PAYE în anul 2021, dar doar 21,20% pentru PIT, iar Serviciul Fiscal de Stat impune depunerea electronică pentru TVA și majoritatea contribuabililor CIT și PAYE, în timp ce pentru PIT, aceasta este opțională, cu excepția contribuabililor înregistrați cu TVA sau antreprenorilor cu peste cinci angajați.

E. Aria de performanță 5: Plata la timp a taxelor, legile fiscale și procedurile administrative specifică cerințele de plată, inclusiv termenele limită (datele scadente) pentru plată, cine este obligat să plătească și metodele de plată. Scorurile obținute sunt prezentate în cadrul figurii 2.26.

Figura 2.26 Scorurile obținute în aria de performanță 5 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Indicatorul: Folosirea de metode pentru plata electronică analizează plata impozitelor prin mijloace electronice, excluzând intervenția directă a băncii sau administrației fiscale, iar toate impozitele principale administrate de Serviciul Fiscal de Stat trebuie să fie și sunt plătite electronic.

Indicatorul: Utilizarea sistemelor eficiente de colectare evaluează măsura în care sunt utilizate sistemele de colectare eficiente recunoscute, în special sistemele de reținere la sursă și de plată în avans. Sunt utilizate sistemele de reținere la sursă și de plată în avans, conform cerințelor legale din Republica Moldova, care impun fie reținerea la sursă a tuturor veniturilor din muncă, fie plăți în avans în contul obligațiilor CIT și PIT, dar și impozitul reținut la sursă pe dividende și dobânzi.

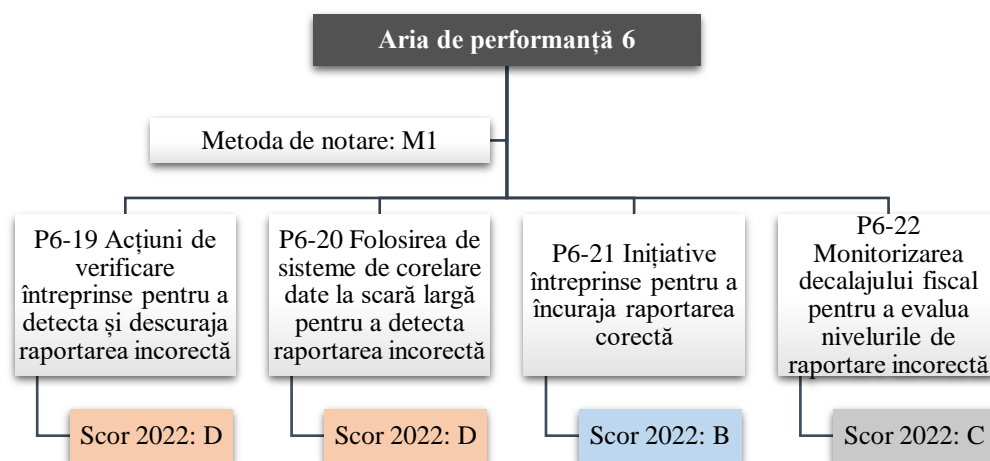

Indicatorul: *Punctualitatea plăților* evaluează măsura în care plățile sunt efectuate la timp (în ceea ce privește numărul și valoarea). Astfel, un procent ridicat de plată la timp indică un ***management solid al conformității***, inclusiv furnizarea de metode de plată convenabile și urmărirea eficientă a sumelor restante. Ratele de conformare la termen pentru plățile de TVA sunt semnificative, atingând 97,60% din numărul total de plăți și 98,10% din valoarea totală pentru toți contribuabilii TVA. Marii contribuabili TVA au înregistrat rate și mai mari, respectiv 98,80%, aceste procente indicând o ***conformare solidă*** la termen pentru plățile de TVA, reflectând ***eficacitatea administrativă*** în gestionarea acestor obligații fiscale.

Indicatorul: *Stoc și flux de arierate fiscale* examinează amploarea arieratelor fiscale acumulate, fiind utilizate două dimensiuni de măsurare: (1) raportul arieratelor fiscale la sfârșitul anului la numitorul încasărilor anuale de impozite și (2) raportul mai rafinat dintre „arieratele de impozite colectabile” de la sfârșitul anului și încasărilor anuale. O a treia dimensiune de măsurare analizează amploarea obligațiilor fiscale neplătite care sunt restante cu peste un an (un procent ridicat poate indica o colectare slabă a datoriilor, deoarece rata de recuperare a arieratelor fiscale tinde să scadă pe măsură ce restanțele îmbătrânesc).

Arieratele totale de impozite de bază, înregistrând 20,60% din colectările totale în ultimii trei ani, au avut o creștere marginală în anul 2021, iar ***arieratele colectabile***, reprezentând 2,80%, evidențiază o creștere constantă anuală, trecând de la 2,20%, în anul 2019, la 3,20%, în anul 2021. ***Arieratele fiscale*** cu o vechime de peste 12 luni constituie 78,60% din totalul arieratelor fiscale de bază, atribuite, în mare măsură, cazurilor complexe și procedurilor judiciare, subliniind provocările întâmpinate de Serviciul Fiscal de Stat în gestionarea acestora.

G. Aria de performanță 6: Raportare exactă în declarații, administrația fiscală din Republica Moldova trebuie să monitorizeze, în mod regulat, pierderile de venituri fiscale din ***raportarea incorectă***, cu accent deosebit asupra contribuabililor de afaceri și să întreprindă acțiuni pentru a asigura conformitatea. Scorurile evaluate de TADAT, obținute de Republica Moldova, sunt prezentate în cadrul figurii 2.27.

Figura 2.27 Scorurile obținute în aria de performanță 6 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Serviciul Fiscal de Stat desfășoară controale fiscale și audituri cu *accent pe riscuri*, cuprinzând toate impozitele și sectoarele majore, astfel programul anual de audit identifică cazuri în segmente cu risc ridicat. Auditurile, utilizând metode directe și indirecte, acoperă contribuabili majori și sectoare economice, iar evaluarea calității auditului a fost introdusă în anul 2020 pentru a asigura *standarde ridicate* și a *identifica ajustări*, dar deși există documente strategice, acestea nu sunt întotdeauna planuri operaționale complete, lipsind datele recente și informațiile de management din sistemul de management al cazurilor de audit, iar impactul asupra conformității contribuabililor nu este frecvent evaluat.

Indicatorul: *Utilizarea sistemelor de potrivire a datelor la scară largă pentru a detecta raportări inexacte* oferă o indicație asupra măsurii în care administrația fiscală din Republica Moldova utilizează tehnologia pentru a verifica un număr mare de înregistrări ale contribuabililor în raport cu informațiile de la terți, pentru a detecta discrepanțe și a încuraja raportarea corectă.

Indicatorul: *Amploarea verificării încrucișate automate la scară largă pentru a verifica informațiile raportate în declarațiile fiscale*. Analiza a reliefat punctele slabe ale sistemului informatic al Serviciului Fiscal de Stat și lipsa interoperabilității cu sistemele altor agenții ce prezintă *dificultăți* pentru verificarea încrucișată automată a datelor, astfel nu a fost produsă nicio dovadă a verificării încrucișate automate la scară largă a datelor în bloc cu declarațiile fiscale. Un exemplu a fost formularul „POLMED17”, un formular lunar depus la Serviciul Fiscal de Stat, pentru a percepe o taxă pe poluanții de mediu, cum ar fi, ambalajele din plastic sau aluminiu, aceste formulare fiind comparate cu datele vamale, folosind o interogare de „business Intelligence”, dar nu se poate spune că procesul este automat sau la scară largă.

Indicatorul: *Inițiative întreprinse pentru a încuraja raportarea corectă* evaluează natura și domeniul de aplicare a conformității cooperante și a altor inițiative proactive întreprinse pentru

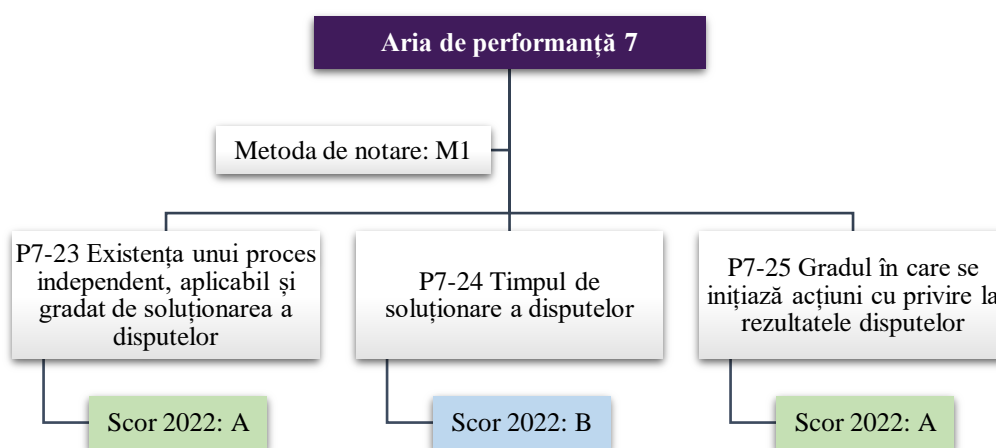
a încuraja raportarea corectă.

Indicatorul: *Natura și domeniul de aplicare a inițiativelor proactive întreprinse pentru a încuraja raportarea corectă.* Analiza a concluzionat faptul că site-ul web al Serviciului Fiscal de Stat oferă o bază solidă de hotărâri publice obligatorii, asigurând certitudine contribuabililor cu privire la aplicarea legii, iar baza de date, structurată în conformitate cu Codul Fiscal, oferă informații actualizate frecvent, ușor de căutat și accesat. Deși legea prevede hotărâri private obligatorii, acestea sunt *rareori solicitate*, iar acordurile de cooperare de conformitate nu au fost cerute, cu toate că articolul 1361 din Codul fiscal prevede hotărâri anticipate de impozitare, dar solicitările sunt minime.

Indicatorul: *Monitorizarea decalajului fiscal pentru a evalua inexactitatea nivelurilor de raportare* examinează corectitudinea metodelor utilizate de administrația fiscală pentru a monitoriza gradul de raportare incorectă în declarații.

Indicatorul: *Soliditatea metodelor de analiză a decalajelor fiscale utilizate de administrația fiscală pentru a monitoriza gradul de raportare incorectă*, conform analizei Serviciului Fiscal de Stat, *dezvoltă abilități* în estimarea decalajului de conformare fiscală, dar nu a *incorporat* încă rezultatele decalate.

G. Aria de performanță 7: Soluționarea eficientă a litigiilor fiscale se concentrează pe procesul prin care un contribuabil solicită o revizuire independentă, bazată pe fapte sau interpretarea legii, a unei evaluări fiscale rezultate în urma unui audit. Scorurile evaluate de TADAT, obținute de Republica Moldova, sunt prezentate în cadrul figurii 2.28.

Figura 2.28 Scorurile obținute în aria de performanță 7 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Indicatorul: *Existența unui proces de rezoluție independent, funcțional și gradual* se evaluează prin: (1) măsura în care o dispută poate fi transmisă unui tribunal sau instanță externă independentă, în cazul în care un contribuabil este nemulțumit de rezultatul procesului de revizuire

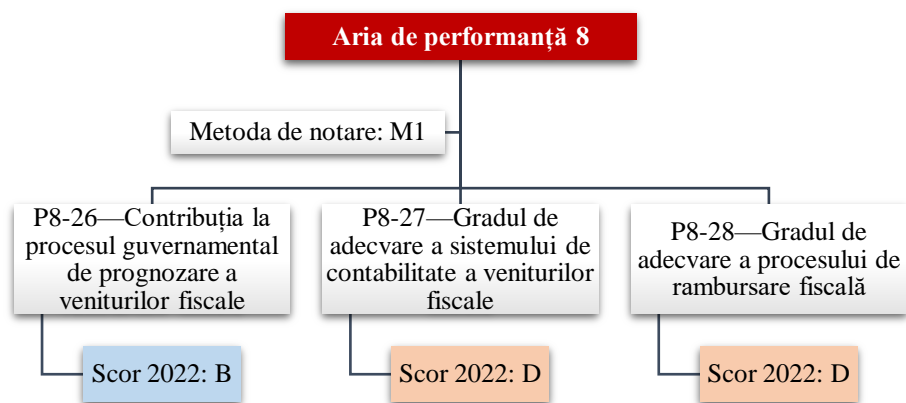
al administrației fiscale; (2) măsura în care procesul de revizuire al administrației fiscale este cu adevărat independent și (3) măsura în care contribuabilii sunt informați cu privire la drepturile și căile lor de revizuire.

Există un proces pentru revizuirea și contestarea litigiilor fiscale, oferind contribuabililor opțiuni adecvate, iar Departamentul de Apel al Serviciului Fiscal de Stat și Consiliul de Soluționare a Litigiilor examinează inițial contestațiile, iar litigiile ajung în instanță în a doua etapă. Departamentul de Apel, separat de diviziile de audit, **asigură independența procesului**. Prin urmare, informațiile despre drepturile contribuabililor în litigiu sunt disponibile online și în documentele Serviciului Fiscal de Stat, iar oficialii Serviciului Fiscal de Stat sunt instruiți să informeze contribuabilii cu privire la drepturile lor, nerespectarea acestei obligații generând consecințe specifice.

Indicatorul: Timpul necesar pentru rezolvarea disputelor evaluează cât de promptă este administrația fiscală din Republica Moldova în finalizarea evaluărilor administrative. Serviciul Fiscal de Stat finalizează peste 90% din cazurile de revizuire administrativă în 60 de zile, depășind ținta de 30 de zile prevăzută de lege, deși norma legală acordă posibilitatea unei extinderi la 60 de zile, Serviciul Fiscal de Stat depășește așteptările cu o rată de finalizare de 80,80% în 30 de zile, respectiv, **performanța promptă în soluționarea revizuirilor administrative** evidențiază **eficiența** Serviciului Fiscal de Stat în gestionarea litigiilor fiscale.

Indicatorul: Gradul în care se acționează asupra rezultatelor disputelor evaluează în ce măsură rezultatele litigiilor sunt luate în considerare în formularea politicii, legislației și procedurilor administrative. În acest context, Serviciul Fiscal de Stat analizează, în mod regulat, **rezultatele litigiilor**, identificând deficiențe legislative și practici fiscale, iar departamentul de contestații **furnizează rapoarte periodice** cu propuneri pentru consolidarea procedurilor și modificări legislative. Așadar, această **abordare reflexivă și proactivă** evidențiază angajamentul Serviciului Fiscal de Stat în îmbunătățirea continuă a proceselor și conformității fiscale.

H. Aria de performanță 8: Gestionarea eficientă a veniturilor se concentrează pe trei activități-cheie desfășurate de administrația fiscală din Republica Moldova în legătură cu gestionarea veniturilor, și anume: (1) furnizarea de input la procesele bugetare guvernamentale de prognoză a veniturilor fiscale și estimarea veniturilor fiscale, (2) menținerea unui sistem de conturi de venituri și (3) plata rambursărilor de taxe. Scorurile evaluate de TADAT, obținute de Republica Moldova, sunt prezentate în cadrul figurii 2.29.

Figura 2.29 Scorurile obținute în aria de performanță 8 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Indicatorul: *Contribuția la procesul de prognozare a veniturilor fiscale guvernamentale* evaluează amploarea contribuției administrației fiscale din Republica Moldova la prognoza și estimarea veniturilor fiscale guvernamentale, iar Serviciul Fiscal de Stat furnizează regulat informații privind colectarea veniturilor fiscale către Ministerul Finanțelor (MF), sprijinind procesele de prognoză a veniturilor, monitorizând colectările, comparându-le cu previziunile bugetare și raportează lunar descoperirile către MF, oferind explicații detaliate pentru orice discrepanțe. De asemenea, Serviciul Fiscal de Stat realizează prognoze anuale privind rambursarea TVA, cu detalii lunare, dar, cu toate acestea, Serviciul Fiscal de Stat nu monitorizează stocurile de pierderi fiscale sau creditele/rambursările raportate de contribuabili.

Indicatorul: *Adecvarea sistemului de contabilitate a veniturilor fiscale* examinează caracterul adecvat al sistemului de contabilitate a veniturilor fiscale din Republica Moldova. Sistemul de contabilitate a veniturilor fiscale din Republica Moldova este considerat *inadecvat*, deși a fost revizuit parțial odată cu implementarea Contului curent al contribuabilului în anul 2014 și a Sistemului de management al informațiilor Trezoreriei în anul 2020, dar există încă procese manuale de înregistrare a plăților care durează mai mult de trei zile lucrătoare, depășind cerințele minime ale cadrului TADAT. Auditurile interne și ale Curții de Conturi au evidențiat deficiențele sistemului contabil, iar Serviciul Fiscal de Stat colaborează activ cu părțile interesate, inclusiv Trezoreria și Banca Centrală, pentru *dezvoltarea* unui sistem modern de contabilitate.

Indicatorul: *Adecvarea procesării rambursării taxelor* se evaluează prin gradul de adecvare a sistemului de rambursare a TVA și timpul necesar pentru a plăti rambursările.

Indicatorul: *Adecvarea sistemului de rambursare a TVA* nu dispune de un mecanism de verificare *bazat pe risc* pentru cererile de rambursare, iar Serviciul Fiscal de Stat decide manual dacă efectuează verificări înainte sau după rambursare, deși există posibilitatea de a autoriza rambursări fără audit în anumite condiții, dar toți solicitanții de rambursare sunt supuși auditului

cel puțin o dată pe an. Cu toate că se procesează peste 70% din cererile de rambursare în 30 de zile calendaristice, nu există dovezi de cereri de dobândă pentru rambursările întârziate, iar peste 62,30% din valoarea cererilor de rambursare sunt procesate în aceeași perioadă.

I. Aria de performanță 9: Responsabilitate și transparență sunt fundamentale pentru buna guvernare și trebuie instituționalizate pentru a reflecta modul în care administrațiile fiscale utilizează resursele publice și își exercită autoritatea. Administrațiile fiscale ar trebui să fie transparente în acțiunile lor, responsabile în fața ministrului, guvernului, legislativului și publicului pentru a construi încrederea și credibilitatea comunității. Scorurile evaluate de TADAT obținute de Republica Moldova sunt prezentate în cadrul figurii 2.30.

Figura 2.30 Scorurile obținute în aria de performanță 9 în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova

Sursa: realizată de autor pe baza raportului TADAT

Indicatorul: Mecanisme de asigurare internă evaluează mecanismele interne de asigurare existente pentru protejarea administrației fiscale de pierderi, erori și fraude. Astfel, Serviciul Fiscal de Stat dispune de o unitate de audit intern care efectuează audituri periodice, inclusiv audituri ale sistemelor IT, asigurând o certificare continuă a auditorilor, dar cu toate acestea, instrumentele de supraveghere pentru detectarea incidentelor în sistem nu sunt utilizate pe scară largă. Pentru integritatea personalului, Serviciul Fiscal de Stat are un cod de conduită semnat de întregul personal și o Unitate de Securitate Internă și Anticorupție independentă, care cooperează cu autoritățile, publicând date trimestriale privind integritatea pe site-ul Serviciului Fiscal de Stat.

Indicatorul: Supravegherea externă a administrației fiscale evaluează supravegherea externă a administrației fiscale din Republica Moldova, iar Serviciul Fiscal de Stat este supravegheat extern prin audituri periodice ale operațiunilor și sistemelor de către Ministerul Finanțelor cel puțin o dată la cinci ani, această supraveghere include părți ale auditului privind accesul utilizatorilor și modificările la datele contribuabililor, dar, cu toate acestea, instrumentele de supraveghere generate de sistem nu sunt utilizate pe scară largă pentru a detecta incidente.

Indicatorul: *Percepția publicului asupra integrității* explorează măsurile luate pentru a evalua încrederea publicului în administrația fiscală. Administrația fiscală efectuează monitorizarea încrederii publicului prin sondaje independente finanțate de Banca Mondială, astfel un sondaj realizat, în anul 2018, cu un eșantion reprezentativ, a arătat avansări semnificative în satisfacția contribuabililor. Planul de a repeta sondajul în anul 2022 respectă criteriul de evaluare și evidențiază angajamentul continuu față de transparență și feedback-ul public.

Indicatorul: *Publicarea activităților, rezultatelor și planurilor* are două dimensiuni de măsurare care evaluează în ce măsură sunt făcute publice performanța financiară și operațională, precum și direcțiile și planurile viitoare ale administrației fiscale din Republica Moldova, astfel aceasta *furnizează* în mod constant rapoarte anuale privind *performanța financiară* și *operațională*, publicate în termen de șase luni de la sfârșitul anului fiscal. Informațiile despre execuția bugetului sunt incluse în Catalogul de date guvernamentale și publicate la trei luni după perioada de raportare, dar cu toate acestea, pentru un scor mai bun în cadrul TADAT, rapoartele anuale ar trebui publicate în termen de două luni, iar planurile viitoare sunt făcute publice, dar există întârzieri, cu cel mai recent plan anual publicat în mai 2022.

Analizând indicatorii de performanță ale celor 9 arii de performanță ce caracterizează Sistemul Fiscal al Republicii Moldova, constatăm că 3 din cele 9 arii nu prezintă riscuri care ar afecta sau ar pune în pericol performanța administrării sistemului fiscal. Totodată, 6 din cele 9 arii identifică riscuri legate de mai multe direcții, precum: riscuri legate de corectitudinea și precizia datelor colectate în sistem de la contribuabili, riscuri legate de forța umană privind insuficiența și competența resursei umane în sistem, riscuri privind inițiativele de reducere a costurilor de conformare a contribuabililor, riscuri legate de acțiunile de verificare prin control, riscuri privind funcționalitatea și complexitatea bazelor de date colectate, riscuri privind sistemul inadecvat de contabilitate și lipsa mecanismului de verificare la sistemul de rambursare TVA.

Astfel, stabilim că indicatorii de performanță pot contribui la elaborarea strategiilor și a planurilor de îmbunătățire a conformității Sistemului Fiscal național, fapt ce va contribui direct la creșterea performanței sistemului fiscal. În acest context, menționăm importanța implicațiilor controlului fiscal la eliminarea riscurilor constatate la estimarea celor 9 arii de performanță a sistemului fiscal. Riscurile, conform ariei de performanță 1, 4, 6 și 8, în opinia noastră, se clasifică ca critice pentru eficiența și performanța sistemului fiscal, pentru că monitorizarea veridicității informațiilor, evitarea depunerii declarațiilor, lipsa bazelor de date complexe, lipsa mecanismului pentru cererile de rambursare TVA sunt consecințe ale lipsei acțiunilor de control, fapt afirmat și de riscul stabilit în aria de performanță 6. Pe măsura constatării eficienței controlului fiscal în activitatea administrării fiscale, considerăm importantă și exclusivă implicarea controlului fiscal

în administrarea fiscală din Republica Moldova pentru eficientizarea sistemului.

2.4. Concluzie la capitolul 2

Aplicarea practicilor de evaluare a performanței sistemului fiscal prin prisma implicațiilor fiscale, realizată în capitolul doi, a scos în evidență impactul controlului fiscal asupra sistemului fiscal al Republicii Moldova. În rezultatul analizei s-au stabilit următoarele:

1. Evaluarea impactului controlului fiscal asupra sistemului fiscal al Republicii Moldova în baza analizei controalelor fiscale, efectuate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2023, a permis determinarea unei consistențe în identificarea încălcărilor, cu o pondere constantă între 98% și 99%, care subliniază eficacitatea planificării și executării controalelor fiscale. Numărul semnificativ de controale în primii doi ani denotă reflectarea eforturilor continue de monitorizare a conformității fiscale, totodată, menționăm eficiența acestora prin ușoara scădere a numărului de controale planificate în 2023.

2. În rezultatul analizei mai multor tipuri de control, și stabilirii eficienței și eficacității acestora, considerăm că aplicarea metodelor de control fiscal planificate și inopinate, contribuie la detectarea și descurajarea evaziunii fiscale. Scăderea numărului de controale fiscale la fața locului a creat condiții pentru identificarea încălcărilor, evidențiind contribuabilii cu risc crescut. Considerăm că monitorizarea electronică este o metodă eficace, pentru identificarea încălcărilor și buna planificare a controalele fiscale tematice.

3. Schimbările legislative frecvente în contextul administrării fiscale au influențat colectarea veniturilor fiscale contribuind la fluctuațiile semnificative, stabilite în sumele totale calculate pentru impozite, taxe și sancțiuni fiscale ca rezultat al controlului fiscal. Instabilitatea cadrului legal creează astfel pericole de neconformitate și evaziune fiscală.

4. Practicile internaționale de măsurare a performanței sistemelor fiscale au permis stabilirea ariilor de performanță pentru sistemul fiscal național. Stabilirea ariilor de performanță în cadrul sistemului fiscal din Republica Moldova, folosind Metoda 1 (M1) sau Metoda 2 (M2) TADAT, a fost identificată influența rezultatelor controlului fiscal asupra creșterii indicatorilor de performanță a sistemului fiscal național. Ariile de performanță au determinat riscurile interne și externe ale sistemului.

5. Vulnerabilitatea anumitor elemente ale sistemului fiscal produc factori de risc privind eficacitatea și performanța sistemului fiscal, influențând creșterea acestora. O administrare fiscală adaptată conjuncturii economice va contribui la o creștere economică sustenabilă în Republica Moldova. Astfel, utilizarea rezultatelor controlului fiscal la procesul de eliminare a riscurilor stabilite de ariile de performanță și indicatorii care le reprezintă, vor contribui la consolidarea

capacității instituționale ale autorităților fiscale ale Republicii Moldova.

Totodată, controlul fiscal prin implicațiile sale, generează noi informații și orientări practice pentru contribuabili și aduc un aport la eficientizarea sistemului fiscal, conformarea binevolă și educarea fiscală.

3. IMPLICAȚIILE CONTROLULUI FISCAL ÎN EFICIENTIZAREA SISTEMULUI FISCAL AL REPUBLICII MOLDOVA

3.1. Prezentarea noilor viziuni de evaluare a eficienței sistemului fiscal prin implicarea controlului fiscal

Mai multe studii teoretice și empirice dezbat diferite laturi ale eficacității sistemului fiscal, care sunt realizate prin controlul fiscal. Cel mai frecvent este abordată problema eficacității sistemului fiscal în corelație cu creșterea economică (PIB), prin care impozitarea contribuie și determină această creștere, iar presiunea fiscală ca indicator reflectă relația de cauzalitate [54]. Acestea conțin metode și indicatori care reflectă corelația dintre PIB, nivelul impozitării, presiunea fiscală și/sau anumite taxe și impozite și, invers, cum prin fenomenul de evaziune/fraudă fiscală este distorsionată creșterea, remarcând că un sistem fiscal eficace trebuie să stimuleze conformarea benevolă, să reducă din evaziunea și fraudă fiscală și economia subterană, respectiv să crească investițiile și să stimuleze afacerile [152].

Fiscalitatea produce efecte asupra firmelor/afacerilor care, în special în perioade de crize, încearcă să-și crească veniturile, vor admite abateri (voluntar sau involuntar) pentru a reduce impozitarea sau presiunea fiscală, menționează Saptono P.B., Mahmud G., 2024 [125] sau, invers, pentru a reduce acest fenomen și, respectiv, economia subterană, guvernanta fiscală își calibrează politica fiscală, iar controlului fiscal îi revine obiectivul de a combate și reduce fenomenele de evaziune/fraudă fiscală, economie subterană. Bergolo Marcelo și Rodrigo Cen (2023) concluzionează ca evaziunea este un fenomen înregistrat de toate țările, iar, din analiza empirică realizată, autorii au constatat că *controlul evaziunii* este un factor important în criza datoriilor suverane prin care trec toate țările. Totodată, firmele, atât cele mici, cât și cele mari, caută instrumente prin care ar reduce presiunea fiscalității. Uneori acestea sunt folosite de firme la nivel de contabilizare a veniturilor pentru a reduce baza impozabilă, astfel fiind comise abateri involuntare [20], alte firme sunt în căutarea unor regimuri fiscale mai avantajoase (zone offshore sau paradisuri fiscale) și realizează tranzacții care sporesc fenomenul evaziunii și fraudei fiscale.

Studiile ce conțin un cadru de metode prin care se măsoară eficiența sistemului fiscal, a administrării și a politicii fiscale (sau la nivel de politici impozite și taxe) este destul de generos abordat de specialiști în teoria și practica fiscalității. O analiză comprehensivă a metodelor de evaluare din mai multe optici o găsim la Григорьева К.С., Гринкевич А.М. 2019, [185, p.143-196], care sistematizează mai multe abordări și metode de evaluare a eficienței sistemului fiscal prin sistematizarea și analiza interdependenței dintre funcțiile sistemului fiscal și eficiența acestuia. Lucrarea include și o analiză de evaluare și eficiență a funcției de control fiscal.

În Republica Moldova problematica legăturii dintre sistemul fiscal și economie funcțională este abordată în teza lui Grinciuc Petru [84]. Autorul sugerează că pentru asigurarea sustenabilității fiscale și a stabilității macroeconomice, formarea unei structuri fiscale eficiente în Republica Moldova este necesar de acționat prin cele 3 domenii: ”cadrul fiscal (cadrul legislativ și instituțional); politica fiscală și managementul fiscal” [84], iar impactul și eficiența poate fi monitorizată la nivel de administrare fiscală. Pentru aceasta, în prezenta teză autorul face o analiză comparativă pe țări UE, ce reflectă eficiența sistemului de administrare a impozitelor și taxelor, analiza include indicatori generali care se referă la sistemul de administrare fiscală. Metodologia aplicată de Grinciuc Petru are la bază metodele Băncii Mondiale și Pricewaterhouse Coopers (PwC), care includ 3 indicatori:

1. *ușurința cu care se plătesc impozitele și taxele;*
2. *numărul de plăți pe an pentru achitarea obligațiilor fiscale; și*
3. *numărul de ore pe an pentru achitarea obligațiilor fiscale [84].*

Deși în lucrare autorul a prezentat conceptul „*indicele de eficiență a impozitării*”, acesta nu este un indice unic sau un indice agregat, prin acesta fiind cuantificat un sistem de indicatori pentru taxe (de ex., TVA) și contribuabili (persoane fizice și juridice), iar pentru a reflecta *eficiența sistemului de administrare fiscală*[165] s-au calculat următoarele:

- *numărul de administrații fiscale per total și la 1 milion de locuitori;*
- *venituri colectate ca pondere în PIB raportat la număr de administrații;*
- *numărul angajaților în structurile de colectare a impozitelor și taxelor;*
- *venituri fiscale ca pondere în PIB raportate la numărul angajaților în structurile de colectare a impozitelor și taxelor;*
- *numărul angajaților în structurile de colectare a impozitelor și taxelor la un milion de locuitori.*

Estimările realizate și prezentate în lucrare sunt originale, problema *eficienței sistemului de administrare fiscală* fiind tratată mai mult macroeconomic, fără a aborda aspectele legate de *controlul fiscal sau repercusiunea sistemului de administrare fiscală la nivel de firme/afaceri.*

Eficiența din punct de vedere al administrării fiscale, la fel, este abordată în teza de doctorat ”Perfecționarea administrării fiscale în Republica Moldova în contextul armonizării cu standardele Uniunii Europene”, în care autorul V. Sirețeanu (Vragaleva) studiază cele mai esențiale provocări în administrarea fiscală în raport cu unele țări de referință din UE, vizând și problematica eficienței administrării fiscale, cu unele accente pe control fiscal [165]. Din perspectiva perfecționării administrării fiscale în Republica Moldova, autorul prezintă eficiența administrării fiscale care o

explică ca o anticipare și reacție mai promptă la unele schimbări structurale care determină schimbările atât la nivel de materie impozabilă, cote de impozitare, subiecți plătitori și modificări în tehnicile de impozitare, cât și în instituții și organe de control. Astfel, autorul consideră că ”efectul mecanismelor date este extrem de important pentru o administrare fiscală eficientă, deoarece societatea, reprezentată din indivizi și societăți, își formează deprinderi de moralitate fiscală, pornind de la felul în care sistemul fiscal este capabil să gestioneze aceste elemente de interacțiune”. Lucrarea conține, în opinia noastră, un concept important din punct de vedere al controlului fiscal: ”*decalajul fiscal*”. *Decalajul fiscal* este abordat prin componentele fiscalității, cele mai importante fiind: decalajul fiscal absolut, decalajul fiscal la nivel de contribuabil și decalajul guvernamental: de transparență, de corupție și de eficiență [165]. Autorul conchide că ”o administrare fiscală eficientă și performantă reprezintă un sistem administrativ care asigură colectarea unui nivel de venituri suficient pentru a acoperi necesitățile de finanțare ale statului prin metode, procese și instrumente orientate spre contribuabili, asigurând, totodată, un mediu fiscal concurențial prielnic dezvoltării afacerilor, ținând cont de principiile de bază ale fiscalității (echitatea, justetea impunerii, randamentul etc.)” [165].

Din cele menționate, putem deduce legătura funcției de control cu eficiența sistemului fiscal. Astfel, **conceptul de eficiență**, atribuit **controlului fiscal**, în opinia noastră, trebuie să urmărească măsura în care obiective ținte ale controlului, valorice și nonvalorice, sunt realizate la costuri optime sau în corespundere cu indicatorii de performanță planificați. În calitate de măsurători valorice pot fi considerate: valoarea veniturilor fiscale colectate în BPN (să fie în creștere), numărul de contribuabili conformați voluntari (să fie în creștere), numărul de contribuabili conformați involuntar (în descreștere), numărul de infracțiuni fiscale (în descreștere) ș.a., iar în calitate de măsurători nonvalorice ar fi: nivelul de educație fiscală, moralitatea fiscală ș.a.

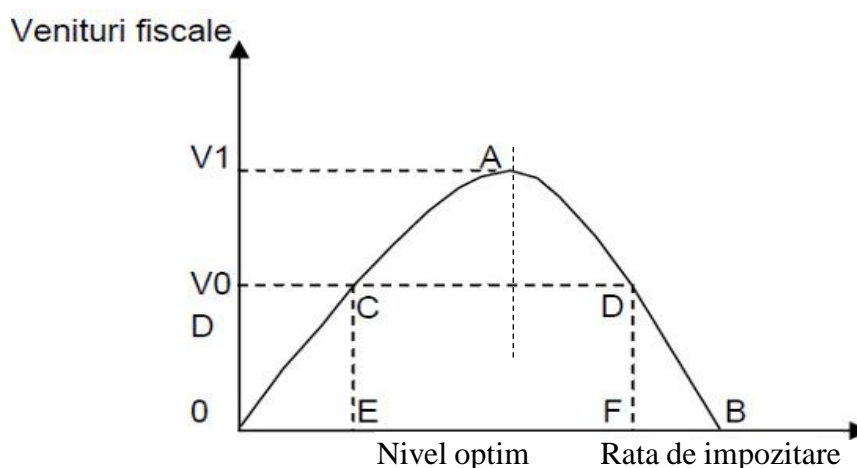
Metodele aplicate de cercetătorii străini pot fi împărțite, în viziunea noastră, în două arii de cuprindere importante: (1) Cele ce cuantifică eficiența și implicația fiscalității la nivel microeconomic (la nivel de sector și afacere¹) și (2) metodele de evaluare la nivel macroeconomic.

Printre specialiștii preocupați de acest domeniu și problematica impactului fiscalității/impozitării pot fi menționați: Dinga Emil (2009) [61], Berzeanu Petre [71], Padurean E. (2013) [71], Lupu Iulia (2015)[125] ș.a. Implicația politicii fiscale, în opinia lui Dinga Emil, poate fi exprimată prin indicatori care reflectă efectele la nivel macroeconomic, chiar dacă acestea se produc la nivel microeconomic, Dinga E, 2008, [60], iar în acest caz considerăm că presiunea

---

¹ fără a include problematica eficienței și controlul înlesnirilor fiscale acordate

fiscală este un indicator care caracterizează politica fiscală, determinând comportamentul fiscal al contribuabilului. Practic, toate studiile teoretice și empirice, care arată efectele produse de politica fiscală, fac referință la optimul fiscal al lui Arthur Laffer, redată prin curba Laffer în figura 3.1), ”modificările ratei de fiscalitate pot genera efecte asupra veniturilor fiscale” [181], în acest caz implicația controlului fiscal este foarte importantă pentru a monitoriza reacția contribuabilului și a preveni evaziunea și fraudă fiscală.

Figura 3.1 Legătura dintre rata presiunii fiscale și fluxul încasărilor fiscale
Sursa: [Trandafir A., Brezeanu P., 2011, *Optimalitatea politicii fiscale în România din perspectiva curbei Laffer*. Economie teoretică și aplicată, Volumul XVIII, Nr. 8(561), pp 53-61]

Presiunea fiscală, fiind punctul de plecare în analiza eficienței politicii fiscale, reprezintă valoarea monetară a obligației fiscale pe care o suportă contribuabilul, cuantificată la nivelul venitului fie macroeconomic, sectorial sau individual (entitate), iar indicatorii care arată efectele acestora pot fi considerați relevanți pentru analiza eficienței unui sistem fiscal.

Pe de o parte, ca indicator de evaluare a eficienței sistemului fiscal și politicii fiscale, presiunea fiscală trebuie aplicată cu atenție, deoarece rezultatele nu furnizează informații cu privire la gestionarea presiunii fiscale, deoarece facilitățile fiscale (scutirile fiscale, subvențiile acordate și alte forme de încurajare a activității antreprenoriale) nu sunt luate în considerare la calcularea acesteia și fac obiectul unor studii separate a controlului și reglementărilor fiscale [207]. Ca urmare, estimarea presiunii fiscale este relevantă, doar în cazul unei analize mai complexe de influență a fiscalității asupra contribuabilului și, respectiv, în cazul estimării cauzelor evaziunii fiscale presiunea trebuie văzută ca o cauzalitate și nu o certitudine.

Investigațiile privind efectele presiunii fiscale, la nivel sectorial și individual, sunt reflectate în diferite studii și cercetări (practic, în toate lucrările din cele citate este considerat că acest indicator este unul relevant pentru a urmări eficiența sistemului și a controlului fiscal). În acest

context menționăm studiile realizate pentru Republica Moldova de către Bulgac Corina [29] și Afteni Laura [2], care abordează problema efectelor presiunii fiscale la nivel macro, de sector și întreprindere. Indicatorii de referință care determină presiunea fiscală *sunt*:

$$\text{Presiune fiscală generală: } PF = \frac{V_g + CAS + CAM}{PIB} * 100\% \quad (3.1)$$

$$\text{Presiune fiscală absolută: } PF = \frac{V_f}{PIB} * 100\% \quad (3.2)$$

Unde,

PF este presiunea fiscală;

V_f – suma totală de impozite și taxe;

CAM – contribuții de asigurare medicală;

CAS – contribuții de asigurări sociale;

PIB – Produsul Intern Brut (real, nominal sau potențial calculat).

Un indicator relevant care poate fi aplicat pentru evaluarea eficienței fiscalității (sau a unui impozit) este *coeficientul de elasticitate a acestuia* [200], [204], [205].

Elasticitatea impozitării (poate fi aplicat pentru controlul unor tipuri de impozite) permite evaluarea modului în care o creștere de 1% a PIB-ului impustează (influențează) colectarea impozitelor. Formula de calcul este următoarea:

$$E_i = \frac{\Delta V_f / V_f}{\Delta PIB / PIB} \quad (3.3)$$

Unde,

$\Delta V_f / V_f$ – creșterea veniturilor fiscale pentru o anumită perioadă față de perioada/an de bază (V_f);

ΔPIB – creșterea produsului intern brut pentru o anumită perioadă/an față de perioada de bază (PIB).

Dacă valoarea indicatorului $E_i \approx 1$, atunci se constată o corelație (sincronizare) dintre creșterea PIB-ului și a veniturilor fiscale, respectiv ponderea fiscalității în PIB nu se va modifica. Ca urmare, putem conchide că sistemul fiscal este stabil (sustenabil), iar la nivel de impozit valoarea elasticității ar însemna eficacitatea unui impozit.

Dacă valoarea indicatorului $E_i < 1$, aceasta semnifică o creștere întârziată (mică) a fiscalității în raport cu creșterea PIB și, invers, o valoare $E_i > 1$ va fi determinată de o creștere mai rapidă a veniturilor fiscale în raport cu creșterea PIB, adică o eventuală creștere a presiunii fiscale. În ambele cazuri, atât organele de control, cât și de administrare fiscală, trebuie să se alerteze și să intervină pentru a nu provoca comportament evazionist.

Cu referire la implicația controlului fiscal, în opinia noastră, coeficientul de elasticitate ar

semnifica și eficiența activității organelor de control fiscal, care, prin activități și instrumente specifice, contribuie la menținerea și sustenabilitatea sistemului de impozitare.

Pentru a extinde estimările privind *eficiența presiunii fiscale la nivel de impozit sau taxă*, Bulgac C., [29] aplică următorii indicatori:

$$PF_j = \frac{I_j}{PIB} * 100 \% \quad (3.4)$$

$$PF_j = \frac{I_j}{I} * 100\% \quad (3.5)$$

$$PF_j = \frac{I_j}{B_{imp}} * 100\% \quad (3.6)$$

Unde,

PF_j este presiunea fiscală a unui impozit sau taxă j considerat;

I_j – valoarea impozitului sau a taxei colectată/vărsată în buget;

B_{imp} – baza impozabilă sau taxabilă considerată (reală sau estimată).

Identic cu cazul de mai sus, estimarea eficienței presiunii fiscale la nivel de impozit este relevantă pentru organele de control fiscal, deoarece înserează ariile de certitudine/incertitudine pe tipuri de impozite și permite identificarea unor instrumente fiabile de intervenție pentru a stabili cauzele abaterii. În special, pentru a interveni prin creșterea educației fiscale și conformării benevole.

Formulele și coeficienții pot fi extrapolati și pentru contribuabil, astfel, dacă urmărim după Istrati C., [97] și Bulgac C., presiunea fiscală la nivelul de firmă poate fi exprimată prin următoarea formulă:

$$PF = \frac{\sum_{j=1}^n I_j}{VV} \times 100\% \quad (3.7)$$

$$PF = \frac{I_j}{VV} \times 100\% \quad (3.8)$$

Unde:

I_j – valoarea impozitelor și taxelor achitate de firmă/contribuabil (pot fi incluse și costurile de executare a obligațiilor fiscale) într-o anumită perioadă;

VV – venitul din vânzări (sau cifra de afaceri) pentru perioada luată în calcul.

Aceste modalități de calculare a presiunii fiscale nu permit compararea rezultatelor obținute de agenții economici din diferite ramuri ale economiei naționale. În schimb, aplicarea acestora favorizează analiza evoluției nivelului presiunii fiscale care reflectă și calitatea politicii fiscale în raport cu situația economică.

O altă latură a fiscalității și presiunii fiscale este redată prin fenomenul de evaziune și fraudă fiscală, de care trebuie ținut cont pentru a estima eficiența sistemului fiscal și a controlului fiscal ca funcție generică. Lucrările teoretice și empirice care analizează legătura dintre presiunea fiscală

și evaziunea fiscală, manifestată diferit ca impact și abordare, arată o legară strânsă dintre aceste fenomene, dar și o implicație prin care se poate gestiona acestea, inclusiv prin metode și instrumente de control fiscal. Cercetările au fost făcute în țările UE, care atestă corelație dependentă în majoritatea cazurilor, excepție fiind doar în câteva țări, cauzele evaziunii și economiei subterane fiind generate de 3 factori (după Schneider): serviciile sectorului public, presiunea fiscală și a contribuțiilor sociale și reglementările fiscale.

Astfel, considerăm că intervențiile pe zona controlului fiscal trebuie să cuprindă și acest aspect pentru a reflecta eficiența sistemului fiscal. În acest caz, misiunea controlului fiscal constă în intervenții prin măsuri de prevenire și educație fiscală, iar în calitate de indicatori care ar relata efectul ar fi reducerea evaziunii și fraudei fiscale. Aria de intervenție poate fi cuantificată din informația contabilă prezentată de contribuabil în raport cu posibilitățile de cuantificare (diferența între obligațiile calculate/estimate și obligațiile bugetare virate, numită gap Masca, Simona Gabriela (2021), dar și în legătură cu modificările de politică. Aceste proiecții și analize trebuie aplicate, în special, când se intervine cu noi taxe sau se calibrează politica fiscală și cea bugetară, iar măsurile pot fi: informarea, educarea și creșterea moralității fiscale la contribuabil.

Giorgio Dominese ș.a., în anul 2023, au făcut o analiză de impact a fiscalității la nivel sectorial și de companie, folosind corelația dintre cota de impozitare și a performanței companiilor din sectorul IT (Studiul de caz fiind aplicat în R. Moldova și România), iar impozitele selectate pentru a estima efectele politicii fiscale sunt: impozitul pe venit al companiilor (12%), impozitul pe venit al persoanelor fizice achitate din salarii (18%) și contribuțiile de asigurări sociale (24%) și medicale (9%). Analiza efectului este determinat prin analiza de corelație (testul de cauzalitate) dintre impozitele plătite (impuse) asupra profitului, ca indicator de performanță a companiei. Modelul VAR, aplicat pentru a determina efectele empirice prin reacția de răspuns a companiilor (profitul obținut și cel repartizat pentru noi investiții) la factorul extern de influență care reprezintă modificarea cotelor de impozitare, a permis crearea unui model teoretic adecvat pe baza indicatorilor selectați, prin testul de cauzalitate Granger (Granger causality Test). Modelul construit și aplicat este [80]:

$$\mathbf{Profit}_t = \alpha_1 \sum_{i=1}^p \beta_{1i} \mathbf{Tax}_{t-1} + \sum_{i=1}^p \gamma_{1i} \mathbf{Profit}_{t-i} + \delta_{1t} \quad (3.9)$$

$$\mathbf{Tax}_t = \alpha_2 \sum_{i=1}^p \beta_{2i} \mathbf{Profit}_{t-1} + \sum_{i=1}^p \gamma_{2i} \mathbf{Tax}_{t-i} + \delta_{2t} \quad (3.10)$$

Unde,

Profit –performanța economică a companiilor din sectorul IT (poate fi calculat venitul net);

Tax – cotele de impozitare impuse companiilor din sector pentru a fi plătite ca sarcină fiscală;

- δ – termenul de eroare;
- α – componentă constantă;
- β și γ – coeficienți care trebuie estimați;
- p – ordinea de decalaj selectată.

Modelul propriu-zis reprezintă un indicator de presiune fiscală la nivel de companie, fiind urmărită reacția de răspuns a firmelor când cresc sau se reduc impozitele directe sau cele parafiscale impuse. Acest model, dar și estimarea presiunii/aversiunii fiscalității, reprezintă un coeficient de eficiență a politicii fiscale, dar și a sistemului în ansamblu. Din perspectiva controlului fiscal, acesta este reprezentativ deoarece poate ajuta la formarea unor politici de administrare pentru a gestiona procesele în perioadele de relaxare sau tensiuni fiscale, legate de apariția unor noi impozite și taxe, sau modificarea cotelor de impozitare. Dintre specialiști distincți în domeniu, preocupați de problematica dată, menționăm: Dinga Emil, Pădurean Elena, Lupu Iulia.

Estimarea contribuției controlului asupra sistemului fiscal, preferând eficiența din perspectiva economică prin clasificarea unor indicatori de măsurare, este o prioritate nu doar pentru cercetători, dar și pentru practicieni. Studiarea aprofundată a *eficienței controlului fiscal ca element al administrării fiscale* privind optica controlului financiar prin configurarea conceptului de eficiență a controlului fiscal, prin argumentarea indicatorilor de măsurare și estimarea eficienței controlului fiscal este descrisă în teza de doctorat "Eficiența controalelor fiscale și rolul lor economic", elaborată și susținută de Viorel Dandara [55]. Lucrarea este bazată pe un studiu doctoral complex, teoretic și empiric, având ca rezultate determinarea eficienței controlului fiscal la nivel macroeconomic. Autorul definește controlul fiscal ca "element funcțional al administrării fiscale", fiind "o condiție obligatorie pentru realizarea eficienței a politicii fiscale", iar mecanismul de implicare poate fi urmărit prin indicatori de măsurare a eficienței controalelor fiscale.

Eficiența controlului fiscal este reflectată și estimată de Viorel Dandara prin 10 indicatori: (1) Indicatorul achitării benevole a obligațiilor fiscale; (2) Indicatorul încasării impozitelor (ținând cont de restanțe); (3) Indicatorul eficienței funcționării organelor fiscale; (4) Indicatorul utilizării resurselor umane în cadrul organelor fiscale; (5) Indicatorul arieratelor (venituri fiscale neîncasate la buget); (6) Indicatorul utilizării resurselor umane în cadrul organelor fiscale; (7) Indicatorul eficienței planificării controalelor fiscale la fața locului; (8) Indicatorul utilizării resurselor umane în scopul efectuării controalelor fiscale; (9) Indicatorul sumelor calculate suplimentar în urma controalelor fiscale la 1 funcționar fiscal și (10) Indicatorul amenzilor și penalităților (indicatorii sunt prezentați în Anexa 4. Aceștia indicatori permit estimarea eficienței politicii fiscale și administrării fiscale și a impactului macroeconomic.

Totodată, armonizarea și adaptarea sistemului fiscal al Republicii Moldova în contextul

integrării spațiului european a determinat abordarea controlului fiscal și a instrumentelor de control aplicate. În acest fel, considerăm oportun și imperios revizuirea cadrului de analiză, în special pentru a urmări intervenția funcției de control prin instrumente de educație și conformare, respectiv a urmării efectele acestora, dar și a eficienței sistemului de impozitare care este în continuă dinamică.

Astfel, pentru o analiză mai complexă a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal (generic – fiscalității) recomandăm următorii indicatori:

- 1) **Eficiența sistemului de impunere sau eficiență fiscalității** (e_f). Ca indicator de reper care arată implicație este *presiunea fiscală* care, prin optica organizării sistemului fiscal, reprezintă funcția de colectare a veniturilor fiscale. Estimarea eficienței fiscale totale ca raport dintre venituri fiscale totale (V_f^t) și PIB, analizată în dinamică și comparativ cu **eficiența fiscalității generale**² (V_f), va evidenția tendințele în guvernanta și gestiunea sistemului fiscal și, respectiv, reacția contribuabililor la acestea.

$$e_f = \frac{V_f^t}{\text{PIB}} \quad (3.11)$$

$$e_g = \frac{V_f}{\text{PIB}} \quad (3.12)$$

Unde,

V_f^t = venituri fiscale obținute din impozite și taxe; (V_f) + contribuțiile și primele de asigurări obligatorii (A_o).

Indicatorii de eficiență fiscală, în opinia noastră, trebuie estimați pe mai multe dimensiuni: sectorial, la nivel de impozite, dar și contribuabil (categorie de contribuabili – IMM, întreprinderi mari ș.a.) pentru a comensura detaliat fiscalitatea, a evidența aria de discordanță și problematica în gestiunea sistemului.

Tabelul 3.1 Analiza eficienței fiscalității în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. Crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale obținute (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Contribuții și prime de asigurări (A_o) (mii lei)	16.475.612	17.236.007	17.052.214	20.067.221	23.795.945
3	PIB (mii lei)	189.062.627	206.256.239	199.733.684	242.078.629	274.488.063
4	Total venituri fiscale (V_f^t) (mii lei)	36.903.173	39.135.053	40.517.523	47.285.414	55.017.044
Eficiența fiscală (e_f)		0,20	0,19	0,20	0,20	0,20
Eficiența fiscală generală (e_g)		0,11	0,10	0,11	0,10	0,11

² vor fi luate în calcul veniturile fiscale colectate dint taxe și impozite (cu deducerea Contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii)

Sursa: elaborat de autor pe baza Informațiilor privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 2018-2022 (Anexa 5)

Eficiența fiscală a rămas constantă la un nivel de 0,20 pentru majoritatea anilor, cu o ușoară scădere în anul 2019 la 0,19, acest lucru indică faptul că, în medie, 20% din PIB-ul Republicii Moldova este colectat sub formă de venituri fiscale totale. Această constanță indică faptul că sistemul fiscal a reușit să mențină o stabilitate în colectarea veniturilor în raport cu creșterea economică a țării, iar eficiența fiscalității generale a variat între 0,10 și 0,11 pe parcursul perioadei analizate, indicând o stabilitate relativă a veniturilor obținute din impozite și taxe ca procent din PIB.

2) **Elasticitatea fiscalității calculate la nivel total și general** estimată indică cât de mult variază veniturile fiscale în răspuns la o variație procentuală în PIB, oferind o perspectivă asupra stabilității și eficienței sistemului fiscal.

$$E_f = \frac{\Delta V_f^t / V_f^t}{\Delta PIB / PIB} \quad (13)$$

Unde, elasticitatea fiscalității la nivel total E_f este direct proporțională cu variația V_f^t venituri fiscale totale și invers proporțională variației PIB-lui.

$$E_g = \frac{\Delta V_f / V_f}{\Delta PIB / PIB} \quad (14)$$

Iar, elasticitatea fiscalității generale E_g va exprima raportul dintre variația veniturilor fiscale $\Delta V_f / V_f$ la variația PIB-lui.

Tabelul 3.2 Analiza elasticității fiscalității calculate la nivel total și general în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)			
		2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	ΔV_t^f	0.060479	0.035326	0.167036	0.16351
2	ΔV_f	0.040139	0.007152	0.191342	0.177449
3	ΔPIB	0.090941	-0.03162	0.212007	0.13388
4	$\Delta V_t^f / V_t^f$	1.638	9.026	4.122	3.457
5	$\Delta V_f / V_f$	1.983	3.398	9.027	7.027
6	$\Delta PIB / PIB$	4.81	-1.533	1.061	5.53
Elasticitatea fiscalității totale (E_f)		3.41	-5.89	3.88	6.25
Elasticitatea fiscalității generale (E_g)		4.12	-2.22	8.51	12.71

Sursa: elaborat de autor pe baza Informațiilor privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 2018-2022 (Anexa 5)

Elasticitatea fiscalității totale (E_f) a fluctuat considerabil pe parcursul perioadei analizate, astfel în perioada 2018-2019, elasticitatea de 3.41 a arătat o creștere a veniturilor fiscale de peste trei ori mai rapidă decât PIB-ul, în timp ce în perioada 2019-2020, aceasta a devenit negativă la -5.89, indicând o scădere abruptă a veniturilor fiscale pe fondul contracției economice cauzate de

pandemia COVID-19. În perioada 2020-2021, elasticitatea a venit la 3.88, reflectând o recuperare puternică a veniturilor fiscale, iar în perioada 2021-2022, aceasta a crescut la 6.25, indicând o eficiență sporită a sistemului fiscal și o colectare mai bună a veniturilor în contextul redresării economice.

În perioada 2018-2022 elasticitatea fiscalității generale (E_g) a înregistrat fluctuații, astfel valoarea de 4.12 a arătat că veniturile din impozite și taxe au crescut de patru ori mai rapid decât PIB-ul, indicând o colectare robustă, în timp ce în perioada 2019-2020 elasticitatea a scăzut la -2.22, reflectând impactul negativ al pandemiei asupra acestor venituri. În perioada 2020-2021, elasticitatea a crescut considerabil la 8.51, semnalând o recuperare rapidă a veniturilor fiscale, iar în perioada 2021-2022, aceasta a atins 12.71, indicând o creștere accelerată a veniturilor din impozite și taxe, posibil datorită extinderii bazelor de impozitare și a îmbunătățirilor în colectare.

Elasticitatea pozitivă și ridicată (peste 1) în anii 2018-2019, 2020-2021 și 2021-2022 indică un sistem fiscal capabil să răspundă rapid la creșterea economică, cu o creștere a veniturilor fiscale mai mare decât creșterea PIB-ului, iar elasticitatea negativă (sub 0) în 2019-2020 indică o sensibilitate puternică a veniturilor fiscale la scăderea economică, ceea ce sugerează o vulnerabilitate a sistemului fiscal la șocurile economice externe, cum ar fi pandemia COVID-19. Creșterile mari în elasticitatea fiscalității totale și generale în perioada 2020-2021 și 2021-2022 reflectă o recuperare puternică a economiei Republicii Moldova și o îmbunătățire a conformării fiscale și a eficienței în colectarea veniturilor fiscale.

3) *Eficiența (nivelul) conformării fiscale* reflectă eficiența fiscalității per general și a activității de colectare benevolă a impozitelor, se calculează ca raport dintre veniturile fiscale achitate benevol (V_f) și veniturile fiscale calculate (V_c). Acest indice este recomandat de mai mulți autori, precum: V.G. Panskov (2001) [206], T.V.Gritsyuk (2002) [203], Григорьева К.С. și Гринкевич А.М. (2019) [201], [202]).

$$e_c = \frac{V_f}{V_c} \quad (3.15)$$

Tabelul 3.3 Analiza eficienței (nivelului) conformării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale achitate benevol (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Venituri fiscale calculate (V_c) (mii lei)	32.874.185	34.923.095	36.793.623	38.776.442	41.186.031
Eficiența conformării fiscale (V_f/V_c)		0.62	0.60	0.58	0.65	0.72

Sursa: elaborat de autor pe baza Informațiilor privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 2018-2022 (Anexa 5)

Evoluția eficienței conformării fiscale (e_c) a prezentat variații notabile în perioada analizată, astfel în anul 2018, nivelul de eficiență era de 0.62, indicând o conformare moderată a contribuabililor, iar în anul 2019 a scăzut ușor la 0.60, reflectând o mică reducere a participării voluntare la plata impozitelor, din cauza schimbărilor în politicile fiscale. În anul 2020, eficiența a continuat să scadă la 0.58 din cauza impactului pandemiei asupra capacității de plată a impozitelor, însă în anul 2021 a crescut la 0.65, sugerând o îmbunătățire post-pandemie. În ultimul an analizat, 2022, eficiența a atins 0.72, cel mai ridicat nivel, reflectând o mai bună administrare fiscală și o creștere a încrederii contribuabililor în sistemul fiscal.

4) **Eficiență a executării fiscale**, adaptat după V. Dandara, care are denumirea: Indicatorul de colectare benevolă a impozitelor și indicatorul de eficiență a impozitelor colectate adaptat după E.V. Ivanova [204], [205]. Acesta exprimă implicația controlului fiscal la plata impozitelor atât celor prin conformare benevolă, cât și a plăților vărsate ca urmare a obligațiunilor fiscale amânate din perioadele precedente de raportare (obligațiunile amânate achitate ulterior vor deveni, din punct de vedere al bugetului, venituri amânate) – V_a .

$$e_e = \frac{V_f}{(V_f + V_a)} \quad (3.16)$$

Tabelul 3.4 Datele necesare calculării eficienței a executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr.crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Sanțiuni contravenționale aplicate (cazuri)	18.022	20.245	10.230	10.080	6.425
2	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	673.547	514.965	648.161	1.949.001	1.278.271
3	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	460.631	282.441	299746	566.154	569.910
4	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947907	2.515.155	1.848.181

Sursa: calculele proprii pe baza Rezultatelor controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2022 prezentate în anexei 5

Evoluția eficienței executării fiscale (e_e) a arătat fluctuații minore pe parcursul perioadei analizate, astfel în anul 2018, eficiența a fost de 0.95, indicând că 95% din veniturile fiscale au fost colectate prin conformare benevolă, indicând o performanță solidă a sistemului fiscal, iar în anul 2019 a crescut ușor la 0.96, reflectând o ușoară îmbunătățire a conformării voluntare. În anul 2020, nivelul a rămas stabil la 0.96, în ciuda provocărilor pandemiei de Covid-19, însă în anul 2021 a scăzut la 0.94, indicând o creștere a necesității măsurilor de executare silită, iar în anul 2022,

eficiența a rămas la 0.94, reflectând un nivel stabil de conformare voluntară, dar cu o ușoară dependență de măsurile de executare.

Nivelul ridicat de eficiență a executării fiscale, cu indicatori între 0.94 și 0.96 pe parcursul perioadei analizate, sugerează că majoritatea veniturilor fiscale sunt colectate prin conformare benevolă, reflectând un sistem fiscal eficient și o conformare voluntară satisfăcătoare a contribuabililor. Scăderea minoră din 2021-2022 indică dificultăți economice persistente și o necesitate crescută pentru măsuri de executare silită, însă fără a compromite semnificativ performanța generală a sistemului fiscal, iar pentru a îmbunătăți și menține această eficiență, este esențială consolidarea încrederii contribuabililor, creșterea transparenței și eficienței administrative și promovarea conformării voluntare.

Tabelul 3.5 Analiza eficienței a executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Perioada	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale achitate benevol (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947.907	2.515.155	1.848.181
3	Venituri fiscale totale colectate ($V_f + V_a$) (mii lei)	21.366.594	21.841.926	22.142.943	27.765.687	31.579.389
Eficiența executării fiscale (e_e)		0.95	0.96	0.96	0.94	0.94

Sursa: elaborat de autor pe baza Rezultatelor controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2022 prezentate în anexei 5

5) **Eficiența colectării impozitelor.** Acest indicator reflectă atât eficiența fiscalității, cât și eficacitatea activității organelor de control, deoarece reducerea datoriilor fiscale sau arieratelor³ (D_f) ar semnifica o eficiență atât a sistemului fiscal, care este mai predictibil și democrat pentru contribuabil, dar și a autorităților de control, care reușesc prin instrumentele de control să sporească colectarea impozitelor.

$$e_c = \frac{V_f}{(V_f + D_f)} \text{ sau } e_c = \frac{V_f}{D_f} \quad (3.17)$$

Unde,

D_f – totalitatea impozitelor, taxelor și contribuțiilor calculate și datorate de contribuabili, dar neplătite sau nevărsate în buget, inclusiv plățile amânate, sumele restante ca urmare a unor proceduri de faliment, datorii restructurate.

³ arierate – totalitatea impozitelor, taxelor, contribuțiilor calculate și datorate de contribuabili, dar neplătite sau nevarsate în buget.

Tabelul 3.6 Analiza eficienței colectării impozitelor în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr.crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale achitate benevol (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Datorii fiscale restante (D_f) (mii lei)	760.132	804.584	1.102.799	1.361.457	1.496.411
Eficiența colectării impozitelor 1 ($e_c = V_f / (V_f + D_f)$)		0.97	0.97	0.97	0.97	0.96
Eficiența colectării impozitelor 2 ($e_c = V_f / D_f$)		26.62	26.16	19.22	18.55	19.87

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibilie la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

În perioada 2018-2021, indicatorul eficiența colectării impozitelor ($e_c = V_f / (V_f + D_f)$) a fost stabil la 0.97, indicând că aproximativ 97% din totalul veniturilor fiscale datorate au fost colectate prin conformare benevolă, această valoare constant ridicată sugerează o performanță foarte bună a sistemului fiscal în ceea ce privește colectarea voluntară. În anul 2022, eficiența a scăzut ușor la 0.96, ceea ce reflectă o creștere a datoriilor fiscale restante sau dificultăți economice care au afectat capacitatea contribuabililor de a plăti impozitele voluntar.

Eficiența colectării impozitelor ($e_c = V_f / D_f$), indicatorul a scăzut de la 26.62 în anul 2018 la 18.55 în anul 2021, ceea ce indică o creștere a datoriilor fiscale restante în raport cu veniturile colectate voluntar, iar în anul 2022, indicatorul a crescut ușor la 19.87, sugerând o îmbunătățire în colectarea impozitelor, datorită unor măsuri de control mai eficiente.

Nivelul ridicat de eficiență a colectării impozitelor, cu indicatori constanți de 0.97 în perioada 2018-2021, indică un sistem fiscal eficient în Republica Moldova, reflectând o performanță stabilă a administrației fiscale prin conformare benevolă. Scăderea ușoară la 0.96 în 2022 sugerează o creștere minoră a dependenței de măsuri coercitive pentru colectarea veniturilor, dar nu suficient de semnificativă pentru a afecta considerabil performanța generală. Îmbunătățirea colectării în 2022 este subliniată de creșterea indicatorului V_f / D_f la 19.87, sugerând o gestionare mai bună a datoriilor fiscale și o creștere a conformării contribuabililor.

Indicatorii care urmează (6-10) vor reflecta randamentul controlului fiscal în raport cu sistemul fiscal implementat (activitatea legată de control în vederea îndeplinirii obligațiilor fiscale de către contribuabili). Aceștia sunt:

6) Indicatorul de conformitate fiscală K_f :

$$K_k = \frac{V_f}{(V_f + V_a + P)} \quad (3.18)$$

Unde P - plăți suplimentare achitate în BPN consolidat în rezultatul controlului de teren

și de birou.

Tabelul 3.7 Analiza indicatorului de conformitate fiscală în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale obținute (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947.907	2.515.155	1.848.181
3	Plăți suplimentare achitate în BPN consolidat (P) (mii lei)	1,179,903	799.564	949.130	2.515.161	2.163.294
	Indicatorul de conformitate fiscală (K_f)	0.89	0.92	0.95	0.83	0.88

Sursa: calcule proprii pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibile la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

Evoluția indicatorului de conformitate fiscală (K_f) a variat semnificativ în perioada analizată, astfel în anul 2018, valoarea de 0.89 arată că 89% din veniturile fiscale au fost colectate voluntar, reflectând un grad bun de conformare a contribuabililor, iar în anul 2019 a crescut la 0.92, indicând o îmbunătățire a conformării voluntare și o mai mică dependență de măsuri coercitive. În anul 2020, indicatorul a urcat la 0.95, indicând o conformare fiscală excelentă, însă în anul 2021 a scăzut la 0.83, reflectând o deteriorare cauzată de efectele pandemiei COVID-19, iar în anul 2022, indicatorul a crescut ușor la 0.88, semnalând o redresare economică și o adaptare mai bună a contribuabililor la noile condiții post-pandemice.

7) Indicatorul de randament al controlului fiscal K_a :

$$K_a = \frac{V_f}{V_f + V_s} = \frac{V_f}{V_f + (V_a + P + S + V_f)} \quad (3.19)$$

Suma veniturilor fiscale acumulate suplimentar la BPN sub forma de obligațiuni fiscale încasate forțat (în urma executării silite a obligațiilor fiscale), sancțiunile și penalitățile achitate în buget ca urmare a controlului fiscal ($V_s = V_a + P + S + P_e$), privită în dinamică, reflectă eficiența activităților și a instrumentelor de control pe care le au autoritățile (controale de birou, controale la fața locului/ în teren, controalele inopinate, educarea fiscală etc.).

Unde: P_e – plăți calculate suplimentar în urma controlului fiscal, dar neîncasate la buget.

În anul 2018 evoluția indicatorului de randament al controlului fiscal (K_a) a avut valoarea de 0.89 ceea ce a arătat o conformare fiscală bună, cu 89% din veniturile fiscale colectate voluntar, reflectând o eficiență solidă a controlului fiscal. În anul 2019, indicatorul a crescut la 0.92, indicând o îmbunătățire a conformării voluntare și a eficienței controlului fiscal, datorită unui management mai eficient și utilizării mai bune a resurselor, dar în anul 2020, indicatorul a scăzut ușor la 0.91, menținând însă un nivel ridicat de performanță, în ciuda provocărilor pandemice.

Tabelul 3.8 Analiza indicatorului de randament a controlului fiscal în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Venituri fiscale obținute din impozite și taxe (V_f) (mii lei)	20.232.416	21.044.520	21.195.036	25.250.532	29.731.208
2	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947.907	2.515.155	1.848.181
3	Plăți suplimentare achitate în BPN consolidat (P) (mii lei)	1.179.903	799.564	949.130	2.515.161	2.163.294
4	Sanctiuni și penalități achitate (S) (mii lei)	150.087	57.598	15.585	50.712	20.398
5	Alte plăți suplimentare (P_e , mii lei)	0	1.225	315	0	25.194
6	Suma veniturilor fiscale acumulate suplimentar (V_s) (mii lei)	1.571.484	1.670.530	1.960.627	5.561.289	2.445.914
Indicatorul de randament a controlului fiscal (K_a)		0.89	0.92	0.91	0.83	0.87

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibile la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

În anul 2021, valoarea a scăzut la 0.83, semnalând o dependență crescută de măsurile de control fiscal pentru colectarea veniturilor, pe fondul dificultăților economice ale pandemiei, iar în ultimul an analizat, 2022, indicatorul a urcat la 0.87, sugerând o redresare parțială a conformării voluntare și o eficiență relativ bună a activităților de control fiscal.

8) Randamentul executării fiscale K_f :

$$K_f = \frac{V_s}{(P + S + P_e)} \quad (3.20)$$

Tabelul 3.9 Analiza randamentului executării fiscale în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Suma veniturilor fiscale acumulate suplimentar (V_s) (mii lei)	1.571.484	1.670.530	1.960.627	5.561.289	2.445.914
2	Plăți suplimentare achitate în BPN consolidat (P) (mii lei)	1.179.903	799.564	949.130	2.515.161	2.163.294
4	Sanctiuni și penalități achitate (S) (mii lei)	150.087	57.598	15.585	50.712	20.398
5	Alte plăți suplimentare (P_e , mii lei)	0	1225	315	0	25194
Randamentul executării fiscale (K_f)		1.18	1.94	2.03	2.17	1.10

Sursa: calcule proprii pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibile la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

Niveluri crescute de randament al executării fiscale în perioada 2019-2021 (1.94-2.17) reflectă o eficiență ridicată a măsurilor de executare fiscală, arătând capacitatea autorităților de a colecta mai multe venituri suplimentare decât valoarea sancțiunilor și penalităților aplicate, iar scăderea din anul 2022 la 1.10 indică o reducere a eficienței măsurilor de executare fiscală, datorită dificultăților economice sau a modificărilor în abordarea de control fiscal. Această analiză

subliniază importanța aplicării eficiente a măsurilor de executare fiscală și a politicilor adecvate pentru a menține un randament ridicat și o colectare eficientă a veniturilor fiscale suplimentare.

9) Randamentul conformării silite K_s :

$$K_s = \frac{D_f}{V_s} = \frac{D_f}{V_a + P + S + P_e} \quad (3.21)$$

Acest indicator trebuie să se reducă, iar reducerea ar însemna îndeplinirea obligațiilor fiscale ca urmare a controlului fiscal și reținerii silite a plăților.

Eficiența autorităților fiscale în aplicarea măsurilor de executare silită și în colectarea datoriilor fiscale restante poate influența randamentul conformării silite, iar crizele economice, șomajul ridicat și alte dificultăți economice pot afecta capacitatea contribuabililor de a-și îndeplini obligațiile fiscale, crescând datoriile fiscale restante. Astfel valorile variabile ale randamentului conformării silite (0.30-0.57) indică fluctuații în eficiența măsurilor de executare silită, reflectând schimbări în comportamentul contribuabililor și în aplicarea măsurilor de control fiscal de către autorități, iar scăderea la 0.26 în anul 2021 indică o eficiență crescută a măsurilor de executare silită, ceea ce poate reflecta o mai bună gestionare fiscală și o conformare îmbunătățită din partea contribuabililor, iar creștere moderată în anul 2022 arată o ușoară creștere a datoriilor fiscale restante, dar menținerea acestui nivel relativ scăzut sugerează că autoritățile fiscale continuă să gestioneze eficient măsurile de executare fiscală.

Tabelul 3.10 Analiza randamentului conformării silite în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Datorii fiscale restante (D_f) (mii lei)	760.132	804.584	1.102.799	1.361.457	1.496.411
2	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947.907	2.515.155	1.848.181
3	Plăți suplimentare achitate în BPN consolidat (P) (mii lei)	1.179.903	799.564	949.130	2.515.161	2.163.294
4	Sanctiuni și penalități achitate (S) (mii lei)	150.087	57.598	15.585	50.712	20.398
5	Alte plăți suplimentare (P_e , mii lei)	0	1.225	315	0	25.194
	Randamentul conformării silite (K_s)	0.30	0.48	0.57	0.26	0.36

Sursa: calcule proprii pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibilie la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

10) Randamentul de executare silită – reducerea ar însemna îndeplinirea obligațiilor fiscale.

$$K_{es} = \frac{D_f}{P + S + P_e} \quad (3.22) \quad \text{și, respectiv, } K_{ap} = \frac{V_a}{P + S + P_e} \quad (3.23)$$

În anul 2018, valoarea indicatorului K_{es} a fost de 0.57, indicând o eficiență moderată a măsurilor de executare silită, cu datoriile fiscale restante reprezentând 57% din totalul sumelor

colectate coercitiv, iar în anul 2019, indicatorul a crescut la 0.93, reflectând o creștere a datoriilor restante comparativ cu sumele colectate, ceea ce sugerează o eficiență scăzută a executării fiscale.

Tabelul 3.11 Analiza randamentului de executare silită în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Nr.crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	Datorii fiscale restante (D_f) (mii lei)	760.132	804.584	1.102.799	1.361.457	1.496.411
2	Venituri fiscale colectate prin executare silită (V_a) (mii lei)	1.134.178	797.406	947.907	2.515.155	1.848.181
3	Plăți suplimentare achitate în BPN consolidat (P) (mii lei)	1.179.903	799.564	949.130	2.515.161	2.163.294
4	Sancțiuni și penalități achitate (S) (mii lei)	150.087	57.598	15.585	50.712	20.398
5	Alte plăți suplimentare (P_e , mii lei)	0	1.225	315	0	25.194
Randamentul de executare silită (K_{es})		0,57	0,93	1,14	0,53	0,67
Randamentul de executare silită raportat la veniturile colectate (K_{ap})		0,85	0,92	0,98	0,98	0,83

Sursa: calcule proprii pe baza datelor din Rapoartele anuale ale Serviciului Fiscal de Stat, disponibile la: <https://sfs.md/ro/pagina/rapoarte-anuale>

În anul 2020, indicatorul K_{es} a urcat la 1.14, indicând o continuare a tendinței de eficiență redusă, cu datoriile fiscale restante depășind sumele colectate coercitiv, iar în anul 2021, indicatorul K_{es} a scăzut semnificativ la 0.53, indicând o îmbunătățire majoră a eficienței, iar în 2022 a crescut la 0.67, indicând o ușoară scădere a eficienței comparativ cu anul 2021, dar menținând un control relativ eficient asupra datoriilor fiscale restante. Evoluția randamentului de executare silită raportat la veniturile colectate (K_{ap}) a arătat, de asemenea, variații în eficiența colectării veniturilor fiscale, astfel în anul 2018, indicatorul K_{ap} a fost de 0.85, sugerând o eficiență bună a colectării prin executare silită, cu 85% din veniturile suplimentare colectate. În anul 2019, indicatorul a crescut la 0.92, indicând o eficiență sporită, iar în perioada 2020-2021 a ajuns la 0.98, arătând o utilizare maximă a executării silite, însă în anul 2022 a scăzut la 0.83, indicând o ușoară reducere a eficienței, posibil din cauza unor schimbări în aplicarea măsurilor de control sau a dificultăților economice.

Cercetările și lucrările științifice și analitice ale autorilor din străinătate, în special cele din România, la fel, tratează domeniul eficienței și cel al impactului prin metode cantitative și calitative, acestea fiind cele mai reprezentative pentru a vedea rezultatele politicii administrării fiscale pentru economie și societate. Deși metodele și instrumentele de control fiscal, dar și abordarea controlului au prezentat modificări semnificative în ultimul deceniu, analiza de impact a acestora este și în prezent un obiectiv de importanță majoră.

Drept urmare a indicatorilor propuși pentru determinarea implicației controlului fiscal asupra

sistemului fiscal se formulează o nouă viziune privitor la **Conceptul de eficiență** a sistemului fiscal realizat prin funcția controlului fiscal în opinia noastră, *trebuie să reflecte efectele de randament valoric și general, exprimat atât prin mărimea valorică absolută cu care se contribuie prin această funcție la realizarea unor obiective-ținte: îndeplinirea obligațiilor fiscale, creșterea nivelului de colectare și conformarea voluntară, dar și cele ce vizează educația fiscală, creșterea moralității fiscale etc.*). Estimarea eficienței pe această dimensiune înseamnă comensurarea atât cantitativă, cât și calitativă.

Estimarea implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal va contribui la identificarea canalului de transmisie a impactului acțiunilor de control fiscal sau stabilirea celor mai optimale măsuri de control care permit conformarea benevolă, ajustarea și optimizarea politicilor fiscale pentru a maximiza randamentul și sustenabilitatea fiscală pe termen lung.

Astfel, considerăm că indicatorii propuși pentru realizarea unei analize complexe a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal vor permite cuantificarea precisă a eficienței și eficacității măsurilor de control, evaluarea corelațiilor dintre intensitatea controalelor și nivelul conformității fiscale, precum și identificarea factorilor determinanți care influențează randamentul colectării fiscale. Acești indicatori vor contribui la fundamentarea teoriilor științifice ce stau la baza fiscalității, totodată vor asigura un suport în procesul formulării recomandărilor de noi politici și strategii de eficiență a administrării fiscale, având un impact direct asupra stabilității și sustenabilității finanțelor publice.

3.2. Identificarea punctelor tari și slabe în procesul de control fiscal și a factorilor ce împiedică sporirea eficienței sistemului fiscal

Eficiența controlului fiscal în Republica Moldova reprezintă un aspect esențial pentru buna funcționare a sistemului fiscal, având un impact direct asupra colectării veniturilor fiscale și asigurării echității în distribuirea sarcinilor fiscale.

Evaluarea și analiza punctelor tari și slabe în procesul de control fiscal sunt esențiale pentru dezvoltarea și implementarea unor strategii și soluții eficiente în lupta împotriva evaziunii fiscale în Republica Moldova, iar prin identificarea și abordarea punctelor slabe, autoritățile fiscale pot lua măsuri concrete pentru a consolida aplicarea legilor fiscale și pentru a asigura o colectare eficientă și corectă a veniturilor fiscale. În plus, o administrare fiscală eficientă și transparentă este esențială pentru consolidarea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal și pentru promovarea conformității voluntare. Prin urmare, identificarea și remedierea punctelor slabe în controlul fiscal pot contribui la creșterea nivelului de respectare a regulilor fiscale și la consolidarea integrității sistemului fiscal în Republica Moldova.

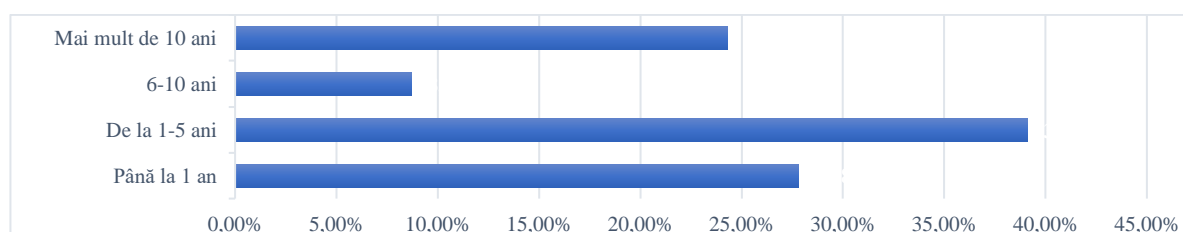
Scopul cercetării este de a identifica și evalua punctele tari și slabe în procesul de control fiscal din Republica Moldova, precum și de a stabili factorii care împiedică sporirea eficienței sistemului fiscal. Deci, se urmărește înțelegerea mai profundă a proceselor existente de control fiscal și identificarea oportunităților de dezvoltare a acestora.

Obiectivele cercetării includ:

1. *Evaluarea procedurilor și practicilor actuale de control fiscal din Republica Moldova.*
2. *Identificarea punctelor tari și slabe ale sistemului de control fiscal, inclusiv aspectele legate de eficiență, transparență și corectitudine.*
3. *Analiza factorilor care influențează eficiența controlului fiscal, inclusiv aspectele legate de resursele umane, tehnologie, legislație și cooperare internațională.*
4. *Identificarea oportunităților de optimizare a procedurilor de control fiscal și propunerea de recomandări pentru optimizarea acestora.*
5. *Evaluarea potențialelor amenințări și riscuri asociate controlului fiscal și identificarea strategiilor de gestionare a acestora.*

Metodologia cercetării presupune utilizarea unui **chestionar structurat**, care a fost distribuit participanților relevanți din cadrul sistemului fiscal, inclusiv funcționari ai autorităților fiscale, experți în domeniul fiscal și alte părți interesate. Chestionarul Anexa 6 a acoperit diverse aspecte ale controlului fiscal, inclusiv procese, proceduri, resurse, tehnologii utilizate și factori care influențează eficiența acestuia.

Chestionarul Anexa 7, a fost completat pe platforma survio.com și distribuit către respondenți prin intermediul link-ului on-line. Studiul, realizat în perioada ianuarie-martie 2024, a implicat 290 de persoane, acestea fiind cadre didactice competente în domeniu, membrii ai Asociației Contabililor și Auditorilor din Republica Moldova, agenți economici din Registrul de Stat etc., având o experiență de muncă în domeniul economic diferită (figura 3.2).

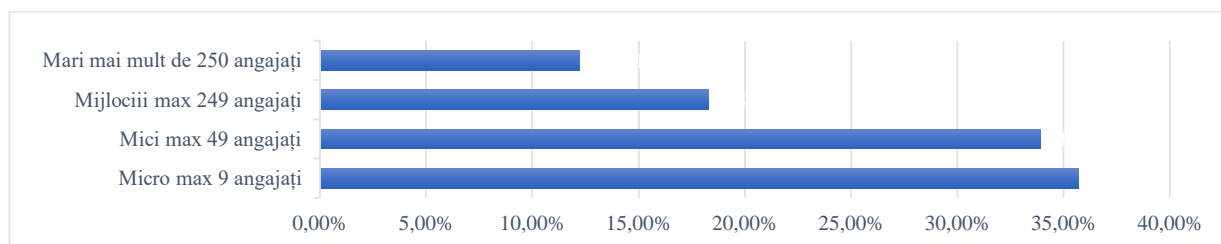

Figura 3.2 Experiența în muncă a respondenților

Sursa: elaborată de autor

Statistica arată că majoritatea respondenților (39,10%) au o experiență de muncă în domeniul economic cuprinsă între 1 și 5 ani, în timp ce cei cu mai puțin de un an de experiență reprezintă 27,80% din totalul eșantionului. De asemenea, un procent semnificativ (24,30%) dintre respondenți au o experiență de muncă de peste 10 ani în domeniul economic, în timp ce doar 8,70%

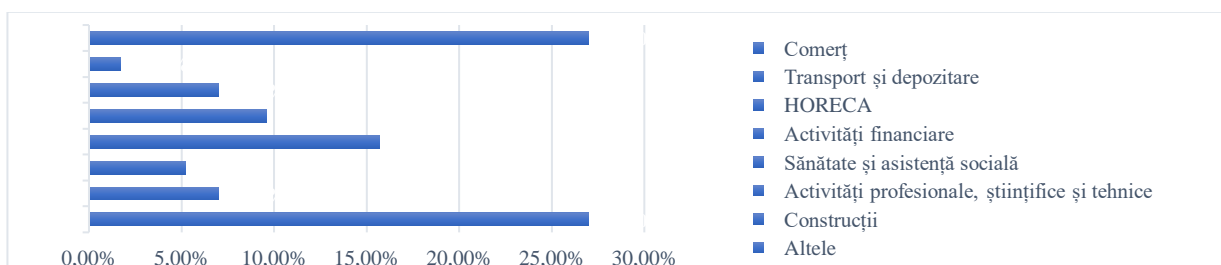
au între 6 și 10 ani de experiență în acest domeniu. Figura 3.3 prezintă structura respondenților după mărimea întreprinderii în care activează.

Figura 3.3 Mărimea întreprinderii în care activează respondenții

Sursa: elaborată de autor

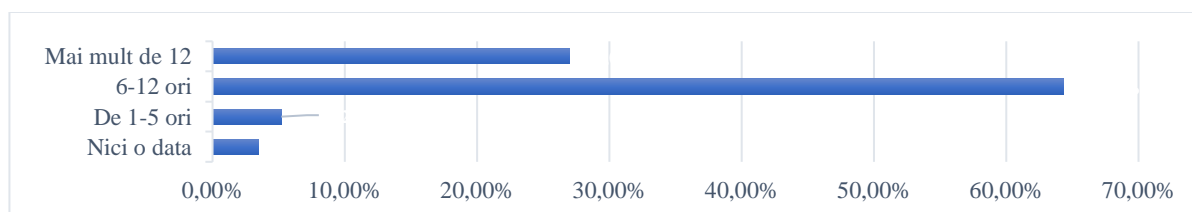
Statistica privind mărimea întreprinderii în care activează respondenții arată că cea mai mare proporție dintre aceștia (35,70%) lucrau în întreprinderi mici, cu un număr maxim de 49 de angajați, în același timp, 33,90% dintre respondenți activau în microîntreprinderi, cu un număr maxim de 9 angajați, iar întreprinderile de dimensiuni mai mari, cu peste 250 de angajați, erau reprezentate de 18,30% dintre respondenți, în timp ce întreprinderile de dimensiuni medii, cu un număr maxim de 249 de angajați, erau reprezentate de 12,20% dintre respondenți. Figura 3.4 prezintă grafic mediul de activitate al întreprinderii în care activează respondenții.

Figura 3.4 Genul de activitate/mediul de activitate al întreprinderii în care activează respondenții

Sursa: elaborată de autor

Din statisticile prezentate reiese că cea mai mare parte dintre respondenți (27%) activau în domeniul comerțului, în timp ce alte 27% indicau alte tipuri de activități sau mediile de activitate diferite, iar dintre celelalte domenii menționate, activitățile financiare ocupau o pondere semnificativă de 15,70%, în timp ce sănătatea și asistența socială erau reprezentate de 9,60% dintre respondenți. Domeniile de activitate, precum: transportul și depozitarea, HORECA și activitățile profesionale, științifice și tehnice aveau procente mai mici, variind între 5,20% și 7%. Figura 3.5 prezintă grafic frecvența interacțiunii respondenților cu serviciile de control de stat într-un an.

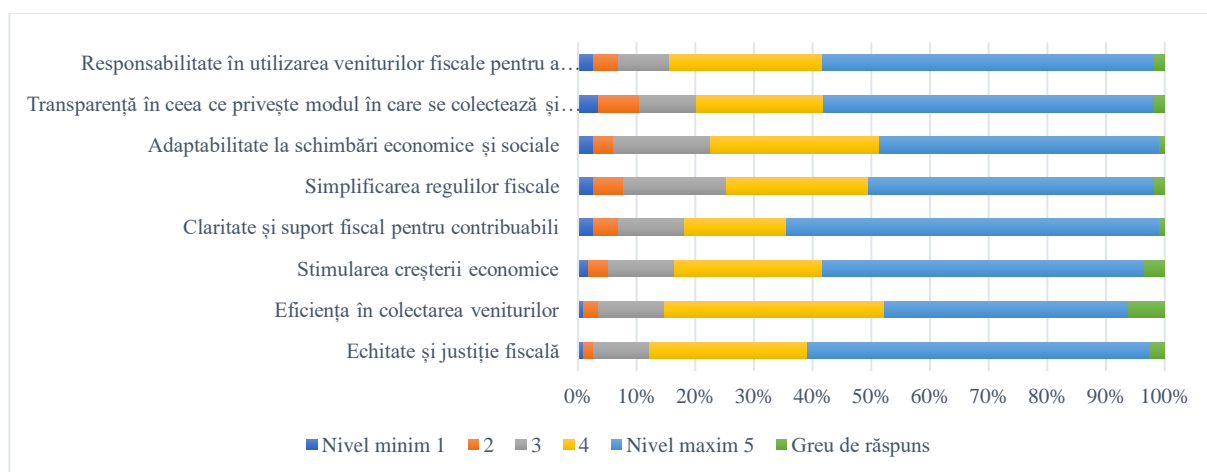
Figura 3.5 Frecvența interacțiunii respondenților cu serviciile de control de stat într-un an

Sursa: elaborată de autor

Din datele prezentate rezultă că cea mai mare parte a respondenților (64,30%) au avut între 6 și 12 interacțiuni cu serviciile de control de stat într-un an. În timp ce 27% dintre respondenți au avut interacțiuni cu aceste servicii mai mult de 12 ori, procente mai mici de respondenți au raportat între 1 și 5 interacțiuni (5,20%) sau niciodată (3,50%). Figura 3.6 cuprinde întrebările adresate și ponderea răspunsurilor primite în evaluarea unui sistem fiscal eficient.

Bazându-ne pe răspunsurile furnizate, observăm că respondenții acordă cea mai mare importanță următoarelor criterii pentru un sistem fiscal eficient:

✓ **Eficiența în colectarea veniturilor:** acest criteriu este considerat de 41,70% dintre respondenți ca fiind cel mai important, deoarece o colectare eficientă a veniturilor este esențială pentru buna funcționare a unui sistem fiscal și pentru asigurarea resurselor necesare pentru furnizarea serviciilor publice.

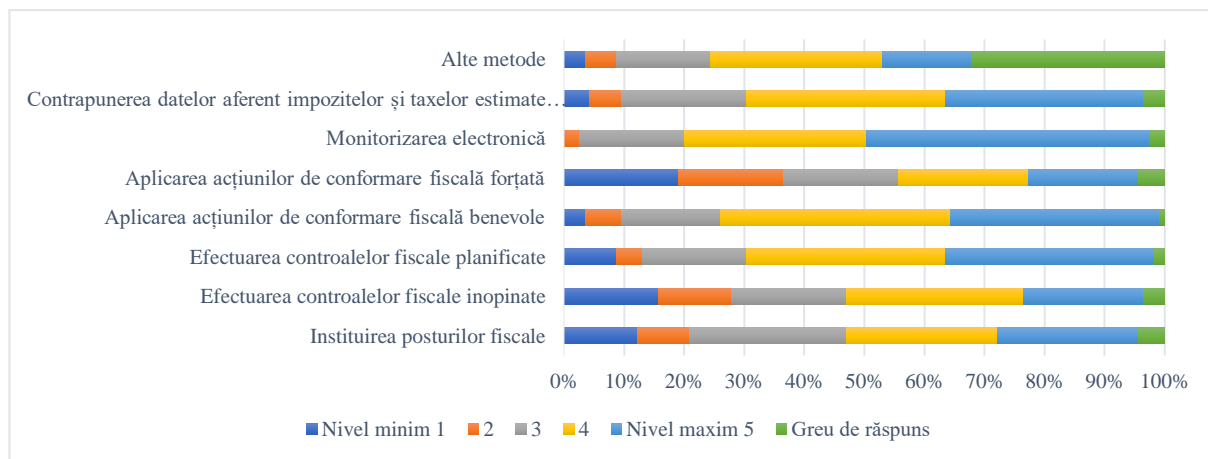

Figura 3.6 Evaluarea unui sistem fiscal eficient

Sursa: elaborată de autor

✓ **Stimularea creșterii economice:** pentru 54,80% dintre respondenți, stimularea creșterii economice este un criteriu deosebit de important în evaluarea unui sistem fiscal eficient. Un sistem fiscal care încurajează investițiile și inovația poate contribui la dezvoltarea economică și la crearea de locuri de muncă, ceea ce poate crește calitatea vieții pentru cetățeni.

✓ **Claritate și suport fiscal pentru contribuabili:** acest criteriu este considerat important de către 63,50% dintre respondenți, deoarece un sistem fiscal transparent și ușor de înțeles poate contribui la creșterea încrederii și a conformității fiscale din partea contribuabililor. Oferirea de suport și asistență adecvată pentru contribuabili poate consolida, de asemenea, respectarea regulilor fiscale și poate reduce costurile administrative pentru toate părțile implicate.

Figura 3.7 Modalități de verificare a veridicității calculării impozitelor

Sursa: elaborată de autor

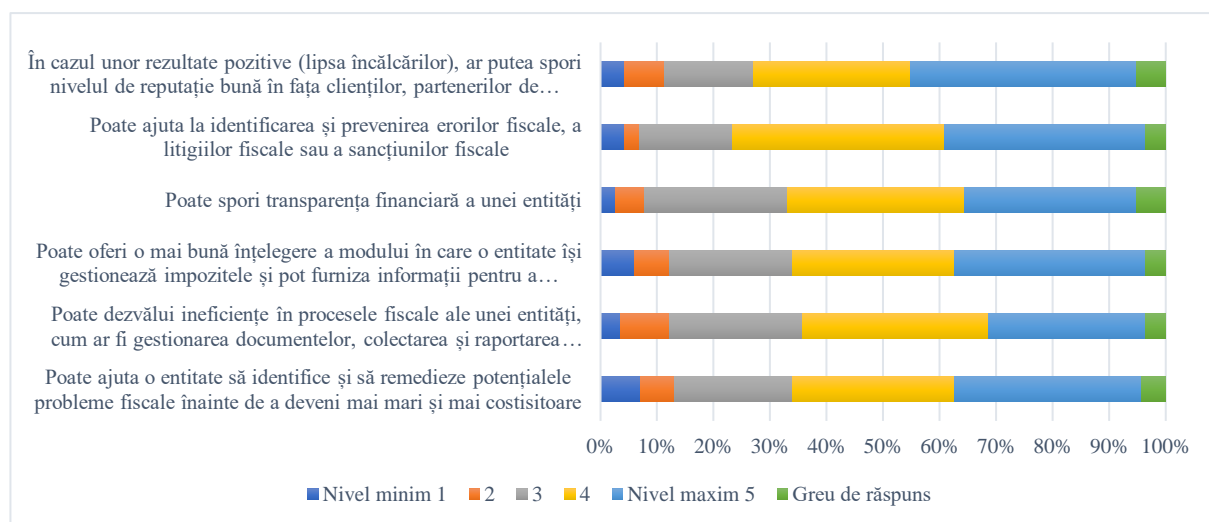
Aceste criterii reflectă preocupările și prioritățile respondenților în ceea ce privește eficiența și justiția unui sistem fiscal, punând accentul pe colectarea eficientă a veniturilor, stimularea creșterii economice și asigurarea unui mediu fiscal transparent și prietenos pentru contribuabili. Figura 3.7 cuprinde analiza răspunsurilor primite privind modalitățile de verificare a veridicității calculării impozitelor. Conform datelor figurii 3.7, atestăm că respondenții consideră că modalitățile cele mai eficiente prin care autoritățile fiscale ar putea verifica veridicitatea calculării, declarării și achitării impozitelor și taxelor sunt:

✓ **Efectuarea controalelor fiscale planificate:** această metodă este considerată cea mai bună de către 34,80% dintre respondenți, deoarece oferă autorităților fiscale oportunitatea de a planifica și de a efectua inspecții detaliate și riguroase în funcție de riscuri și de profilul fiecărui contribuabil.

✓ **Efectuarea controalelor fiscale inopinate:** pentru 29,60% dintre respondenți această abordare este preferată, deoarece controalele inopinate pot fi surprinzătoare și pot contribui la reducerea evaziunii fiscale și a nerespectării normelor.

✓ **Monitorizarea electronică:** această metodă a fost considerată eficientă de către 47% dintre respondenți, deoarece utilizarea tehnologiei și a sistemelor informatice poate permite autorităților fiscale să monitorizeze mai eficient și să verifice automat corectitudinea și completitudinea declarațiilor fiscale. Figura 3.8 prezintă analiza răspunsurilor primite privind influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor.

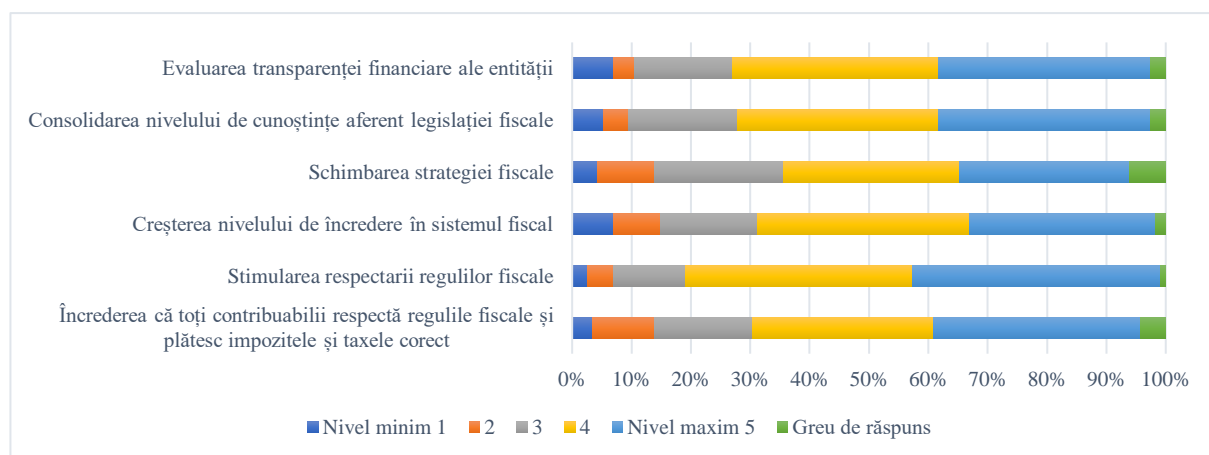
Figura 3.8 Influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor

Sursa: elaborată de autor

Așadar, observăm că influența pozitivă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor este apreciată prin ajutorul primit de o entitate **să identifice și să remedieze potențialele probleme fiscale înainte de a deveni mai mari și mai costisitoare**, apreciată de 33% dintre respondenți, această influență este considerată esențială pentru prevenirea și gestionarea corectă a problemelor fiscale.

Influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor *prin dezvăluirea ineficiențelor în procesele fiscale ale unei entități* (33% dintre respondenți), aceasta fiind o influență importantă deoarece ajută la identificarea și renovarea proceselor fiscale pentru o gestionare mai eficientă a impozitelor și influență pozitivă asupra *înțelegerii modului în care o entitate își gestionează impozitele și poate furniza informații pentru a dezvolta strategii fiscale mai eficiente* (33,90% dintre respondenți). Totodată, este valoroasă deoarece contribuie la formarea strategiilor fiscale și la o mai bună gestionare a impozitelor. Aceste rezultate reflectă importanța controlului fiscal și a transparenței în procesele fiscale pentru contribuabili, evidențiind beneficiile identificării și remedierii problemelor fiscale, creșterea eficienței proceselor fiscale și dezvoltarea de strategii fiscale mai eficiente.

Analizând răspunsurile primite, se poate observa că un procent de 34,80% din respondenți apreciază faptul că **toți contribuabilii respectă regulile fiscale și plătesc impozitele și taxele corect**, deoarece contribuie la asigurarea unui sistem fiscal echitabil și la menținerea integrității și credibilității acestuia. *Stimularea respectării regulilor fiscale*, acest avantaj este esențial pentru 41,70% dintre respondenți, deoarece controlul fiscal poate stimula conformitatea și respectarea regulilor fiscale, ceea ce contribuie la colectarea corectă a impozitelor și la întărirea bazei fiscale. Figura 3.9 prezintă analiza răspunsurilor privind avantajele controlului fiscal pentru contribuabilii onești.

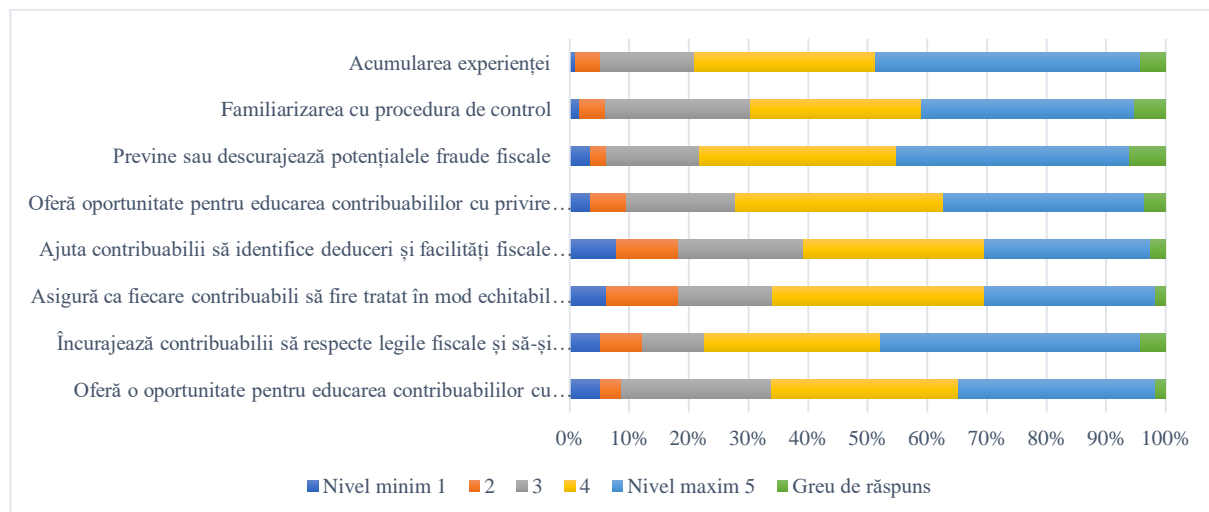
Figura 3.9 Avantajele controlului fiscal pentru contribuabilii onești

Sursa: elaborată de autor

Creșterea nivelului de încredere în sistemul fiscal (31,30% dintre respondenți), acest aspect este important deoarece controlul fiscal poate contribui la creșterea încrederii în sistemul fiscal și la reducerea percepției de injustiție în ceea ce privește plata impozitelor și a taxelor.

În Figura 3.10 se analizează răspunsurile primite privind evidențierea punctelor tari ale controlului fiscal pentru contribuabili. Controlul fiscal pentru contribuabili, având ca punct forte **promovarea respectării legilor fiscale și declararea corectă a veniturilor**, este esențial pentru 43,50% dintre respondenți, facilitând, astfel, colectarea precisă a impozitelor și menținând integritatea sistemului fiscal.

Un alt aspect esențial al controlului fiscal, care este important pentru 27,80% dintre respondenți, constă în **asistența acordată contribuabililor pentru identificarea și utilizarea corectă a deducerilor și facilităților fiscale disponibile**, contribuind la maximizarea economiilor fiscale pentru aceștia. Controlul fiscal este, de asemenea, semnificativ pentru 39,10% dintre respondenți în **prevenirea și descurajarea potențialelor fraude fiscale**, asigurând o concurență echitabilă și colectarea corectă a veniturilor fiscale.

Figura 3.10 Puncte tari ale controlului fiscal pentru contribuabili

Sursa: elaborată de autor

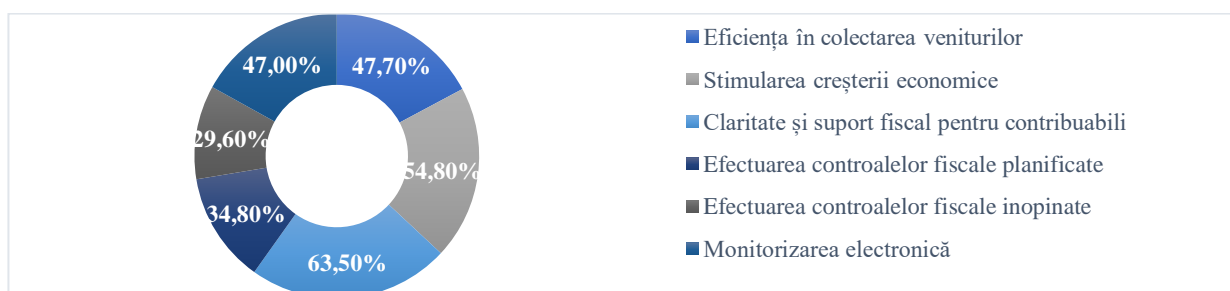
Eficiența controlului fiscal în Republica Moldova este esențială pentru asigurarea unei colectări eficiente a veniturilor fiscale, stimularea creșterii economice și asigurarea unui mediu fiscal transparent și prietenos pentru contribuabili. În urma analizei datelor furnizate în cadrul chestionarului, au fost identificate mai multe aspecte relevante care evidențiază **punctele tari ale controlului fiscal în Republica Moldova**, evidențiate grafic în tabelul 3.13.

Tabelul 3.12 Punctele tari ale controlului fiscal în Republica Moldova

Nr. crt.	Criterii importante	Descrierea criteriilor
1	Eficiența în colectarea veniturilor	➤ acest criteriu este considerat esențial de către 41,70% dintre respondenți, deoarece o colectare eficientă a veniturilor este esențială pentru asigurarea resurselor necesare pentru furnizarea serviciilor publice.
2	Stimularea creșterii economice	➤ pentru 54,80% dintre respondenți, stimularea creșterii economice este un criteriu deosebit de important în evaluarea unui sistem fiscal eficient. Un sistem fiscal care încurajează investițiile și inovația poate contribui la dezvoltarea economică și la crearea de locuri de muncă.
3	Claritate și suport fiscal pentru contribuabili	➤ acest criteriu este considerat important de către 63,50% dintre respondenți, deoarece un sistem fiscal transparent și ușor de înțeles poate contribui la creșterea încrederii și a conformității fiscale din partea contribuabililor.
4	Efectuarea controalelor fiscale planificate	➤ această metodă este considerată cea mai bună de către 34,80% dintre respondenți, deoarece oferă autorităților fiscale oportunitatea de a planifica și de a efectua inspecții detaliate și riguroase în funcție de riscuri și de profilul fiecărui contribuabil.
5	Efectuarea controalelor fiscale inopinate	➤ pentru 29,60% dintre respondenți, această abordare este preferată, deoarece controalele inopinate pot fi surprinzătoare și pot contribui la reducerea evaziunii fiscale și a nerespectării normelor.
6	Monitorizarea electronică	➤ această metodă a fost considerată eficientă de către 47,00% dintre respondenți, deoarece utilizarea tehnologiei și a sistemelor informatice poate permite autorităților fiscale să monitorizeze mai eficient și să verifice automat corectitudinea și completitudinea declarațiilor fiscale.

Sursa: elaborat de autor în baza analizei rezultatelor chestionării

Figura 3.11 prezintă grafic, în urma analizei răspunsurilor primite, sinteza *punctelor tari ale controlului fiscal* în Republica Moldova. Eficiența controlului fiscal în Republica Moldova este esențială pentru asigurarea unui sistem fiscal *echitabil* și *transparent*, care să promoveze colectarea corectă a veniturilor fiscale și să stimuleze creșterea economică. Implementarea metodelor eficiente de verificare a veridicității calculării impozitelor și taxelor contribuie la *consolidarea integrității și credibilității sistemului fiscal*, asigurând, astfel, respectarea regulilor fiscale și încrederea contribuabililor în acest sistem.

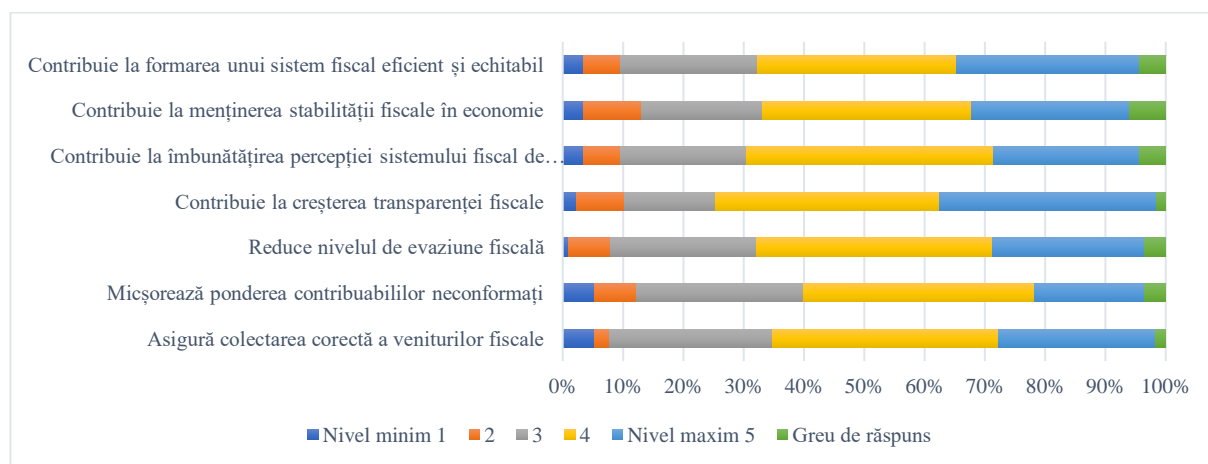
Figura 3.11 Sinteza punctelor tari ale controlului fiscal în Republica Moldova

Sursa: elaborată de autor

În cadrul evaluării unui sistem fiscal eficient, respondenții au atribuit o importanță semnificativă criteriilor de echitate și justiție fiscală, eficiență în colectarea veniturilor, stimularea creșterii economice, claritate și suport fiscal pentru contribuabili, simplificarea regulilor fiscale, adaptabilitatea la schimbări economice și sociale, transparența în ceea ce privește colectarea și cheltuirea veniturilor fiscale, precum și responsabilitatea în utilizarea veniturilor fiscale pentru a furniza servicii publice de calitate. În ceea ce privește modalitățile de verificare a veridicității calculării impozitelor, respondenții au evaluat ca fiind eficiente instituirea posturilor fiscale, efectuarea controalelor fiscale inopinate și planificate, aplicarea acțiunilor de conformare fiscală benevole și forțate, monitorizarea electronică, contrapunerea datelor aferente impozitelor și taxelor estimate cu cele calculate, declarate și achitate de către contribuabili, precum și alte metode.

Cu privire la influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor, respondenții au evaluat ca fiind semnificativă identificarea și remedierea potențialelor probleme fiscale înainte de a deveni mai mari și mai costisitoare, dezvăluirea ineficiențelor în procesele fiscale ale unei entități, oferirea unei mai bune înțelegeri modului în care o entitate își gestionează impozitele, sporirea transparenței financiare a unei entități, identificarea și prevenirea erorilor fiscale, a litigiilor fiscale sau a sancțiunilor fiscale, precum și creșterea nivelului de reputație în fața clienților și partenerilor de afaceri.

În ceea ce privește avantajele controlului fiscal pentru contribuabilii onești, respondenții au evaluat ca fiind importante încrederea că toți contribuabilii respectă regulile fiscale și plătesc corect impozitele, stimularea respectării regulilor fiscale, creșterea încrederii în sistemul fiscal, schimbarea strategiei fiscale, consolidarea cunoștințelor legate de legislația fiscală, precum și evaluarea transparenței financiare ale entității.

Figura 3.12 Influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal

Sursa: elaborată de autor

Următoarea parte a analizei vizează evidențierea *punctelor slabe ale sistemului fiscal* din

Republica Moldova, prin analiza răspunsurilor din cadrul chestionarului. Așadar, în cadrul figurii 3.12 este prezentată procentual influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal din Republica Moldova.

Evaluarea eficienței controlului fiscal se realizează prin analiza indicatorilor de performanță, care reflectă gradul de succes în atingerea obiectivelor stabilite. Pe baza răspunsurilor furnizate, vom explora influența acestor indicatori asupra sistemului fiscal, concentrându-ne pe aspectele, precum: colectarea corectă a veniturilor fiscale, conformitatea fiscală a contribuabililor, reducerea evaziunii fiscale și creșterea transparenței fiscale.

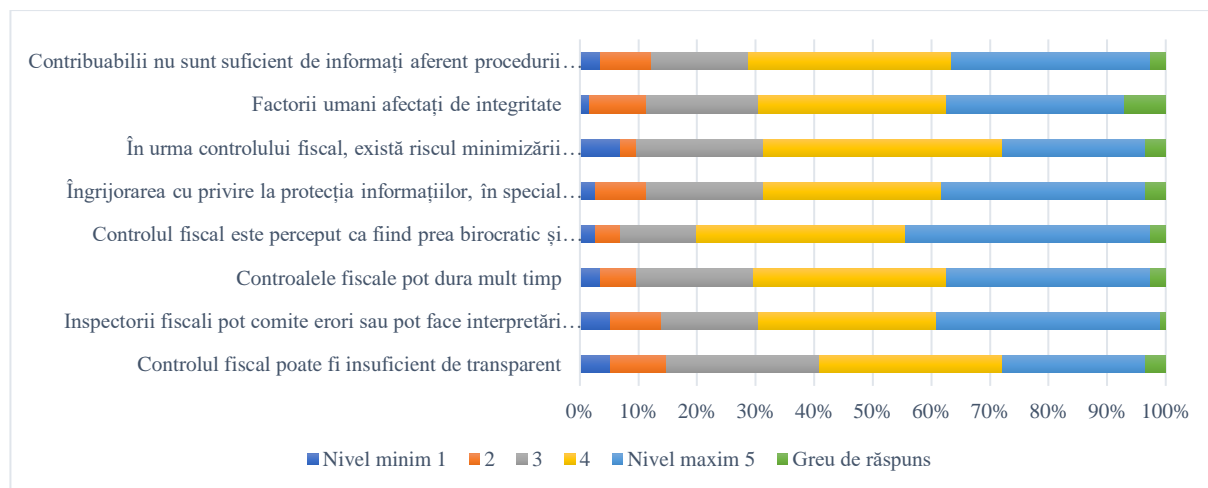
Primul indicator de performanță analizat este **asigurarea colectării corecte a veniturilor fiscale**, acest aspect este considerat semnificativ pentru 37,40% dintre respondenți, evidențiind importanța colectării precise a impozitelor pentru menținerea unei baze fiscale solide. Controlul fiscal contribuie la identificarea și corectarea erorilor fiscale, asigurând, astfel, că fiecare contribuabil își îndeplinește obligațiile fiscale în mod corect, iar prin aplicarea unor măsuri eficiente de control și supraveghere, autoritățile fiscale pot maximiza colectarea veniturilor fiscale și pot diminua pierderile generate de neconformitatea fiscală.

Al doilea indicator de performanță analizat este **reducerea numărului de contribuabili neconformați**, acest aspect este considerat important pentru 38,30% dintre respondenți, evidențiind preocuparea pentru asigurarea conformității fiscale a contribuabililor. Prin implementarea unor strategii eficiente de control și monitorizare, autoritățile fiscale pot identifica și interveni în cazurile de neconformitate fiscală, reducând riscul de evaziune fiscală și asigurând respectarea legilor fiscale.

Al treilea indicator de performanță evaluat este **reducerea nivelului de evaziune fiscală**, acest aspect este considerat semnificativ pentru 39,10% dintre respondenți, subliniind importanța combaterii evaziunii fiscale pentru asigurarea corectitudinii plăților fiscale. Controlul fiscal eficient vizează identificarea și sancționarea practicilor frauduloase utilizate pentru evitarea plății impozitelor, iar prin aplicarea unor măsuri coercitive și preventive, autoritățile fiscale pot descuraja comportamentele ilegale și pot recupera sumele neplătite, asigurând o mai mare echitate în sistemul fiscal și protejând veniturile fiscale.

Ultimul indicator de performanță analizat este **contribuția la creșterea transparenței fiscale**, acest aspect este considerat important pentru 40,90% dintre respondenți, evidențiind necesitatea consolidării încrederii contribuabililor în sistemul fiscal prin asigurarea unei mai mari transparențe și claritate în procesul fiscal. Prin promovarea transparenței și comunicarea eficientă cu contribuabilii, autoritățile fiscale pot consolida respectarea legilor fiscale și pot construi o relație de încredere și colaborare cu contribuabilii.

Figura 3.13 prezintă analiza răspunsurilor privind punctele slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili, aceste constatări subliniază preocupările și punctele slabe din perspectiva contribuabililor în ceea ce privește procesul de control fiscal, evidențiind aspectele, precum: transparența insuficientă, erorile inspectorilor fiscali, durata prelungită a controalelor și complexitatea birocratică a procedurilor fiscale.

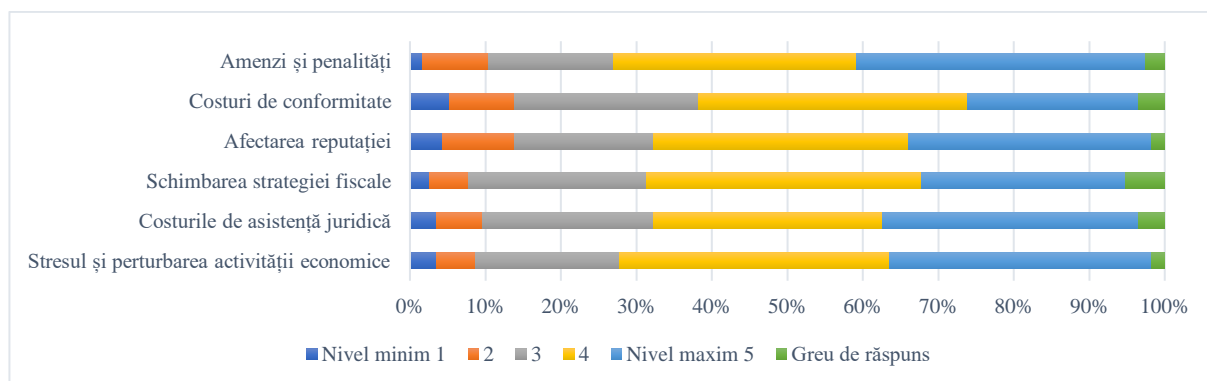
Figura 3.13 Puncte slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili

Sursa: elaborată de autor

Analiza bazată pe datele furnizate relevă mai multe aspecte care reprezintă puncte slabe în contextul controlului fiscal pentru contribuabili, astfel *transparența insuficientă a controlului fiscal* constituie o preocupare pentru 31,30% dintre respondenți. Această problemă reflectă o posibilă lipsă de claritate și deschidere în procesul de control fiscal, ceea ce poate afecta percepția contribuabililor asupra corectitudinii și echității sistemului fiscal. Există îngrijorări și cu privire la posibilitatea de a se face *erori sau interpretări incorecte ale legilor fiscale de către inspectorii fiscali*, exprimate de către 38,30% dintre respondenți, aceste erori sau interpretări greșite pot conduce la tratamente inechitabile sau la pierderi financiare pentru contribuabili, afectând încrederea în sistemul fiscal. *Durata prelungită a controalelor fiscale* reprezintă o problemă semnificativă pentru 34,80% dintre respondenți. Practic, această întârziere în finalizarea controalelor fiscale poate avea un impact negativ asupra activității și fluxului de numerar al contribuabililor, generând incertitudini financiare și perturbând planificarea lor financiară. Percepția că *controlul fiscal este prea birocratic și complicat* este o preocupare majoră pentru 41,70% dintre respondenți. Birocrația și complexitatea procedurilor fiscale pot genera frustrare și pot dificulta înțelegerea și respectarea regulilor fiscale de către contribuabili, ceea ce poate afecta încrederea în sistemul fiscal și conformitatea acestuia.

Influența rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor evidențiază o serie de influențe negative, prin urmare, *stresul și perturbarea activității economice* sunt semnalate de

35,70% dintre respondenți drept influențe negative semnificative. Controlul fiscal poate genera stres și incertitudine în rândul contribuabililor, afectându-le capacitatea de concentrare asupra activităților economice și de luare a deciziilor cu privire la investiții și dezvoltare. Figura 3.14 prezintă influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor.

Figura 3.14 Influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor

Sursa: elaborată de autor

Costurile de asistență juridică sunt o preocupare importantă pentru 33,90% dintre respondenți, astfel, participarea în procesul de control fiscal poate implica necesitatea de a angaja consultanță și asistență juridică specializată, generând cheltuieli suplimentare pentru contribuabili în efortul lor de a face față problemelor fiscale și de a-și proteja interesele. *Schimbarea strategiilor fiscale* este identificată ca o influență negativă de 36,50% dintre respondenți. Procesul de control fiscal poate determina contribuabilii să își revizuiască și să își ajusteze strategiile fiscale existente, inclusiv structurile de impozitare și planificarea financiară, ceea ce poate conduce la costuri suplimentare și poate afecta stabilitatea financiară a acestora. *Afectarea reputației* este o altă preocupare pentru 33,90% dintre respondenți în ceea ce privește controlul fiscal care poate genera îngrijorări cu privire la reputația contribuabililor și la imaginea afacerilor lor, având un impact negativ asupra relațiilor cu clienții, partenerii de afaceri și alte părți interesate. *Costurile de conformitate* sunt semnalate ca o influență negativă de 35,70% dintre respondenți, aceste costuri semnificative sunt legate de respectarea cerințelor fiscale și de conformitate, inclusiv costuri administrative, de raportare și de monitorizare, care pot afecta resursele financiare ale contribuabililor. *Amenzile și penalitățile* sunt considerate o preocupare semnificativă pentru 38,30% dintre respondenți. Participarea în procesul de control fiscal poate implica riscul de a fi sancționați cu amenzi și penalități financiare pentru nerespectarea obligațiilor fiscale, ceea ce poate afecta situația financiară și viabilitatea economică a contribuabililor.

Analiza datelor furnizate în cadrul întrebărilor relevă mai multe **puncte slabe** ale controlului fiscal în Republica Moldova, identificate în urma răspunsurilor furnizate de respondenți, aceste puncte slabe sunt prezentate în tabelul 3.2.

Tabelul 3.13 Punctele slabe ale controlului fiscal în Republica Moldova

Nr. crt.	Criterii importante	Descrierea criteriilor
1	Insuficiența transparenței în controlul fiscal	➤ pentru 31,30% dintre respondenți, lipsa de transparență în procesul de control fiscal reprezintă o preocupare majoră. această problemă poate afecta percepția de corectitudine și echitate a sistemului fiscal, contribuind la o încredere redusă din partea contribuabililor
2	Erori sau interpretări incorecte ale legilor fiscale	➤ pentru 38,30% dintre respondenți, există îngrijorări legate de posibilele erori sau interpretări incorecte ale legilor fiscale de către inspectorii fiscali. aceste situații pot duce la tratamente inechitabile sau la pierderi financiare pentru contribuabili
3	Durata prelungită a controalelor fiscale	➤ pentru 34,80% dintre respondenți, durata prelungită a controalelor fiscale este o problemă semnificativă. aceste controale îndelungate pot afecta negativ activitatea și fluxul de numerar al contribuabililor, generând incertitudine și costuri suplimentare
4	Percepția de birocrație și complexitate	➤ pentru 41,70% dintre respondenți, percepția că controlul fiscal este prea birocratic și complicat reprezintă o problemă majoră. această birocrație excesivă și complexitatea procedurilor fiscale pot genera frustrare și pot afecta înțelegerea și respectarea regulilor fiscale
În plus, influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor este evidențiată prin mai multe aspecte, cum ar fi:		
5	Generarea de stres și perturbarea activității economice	➤ pentru 35,70% dintre respondenți, controlul fiscal poate genera stres și poate perturba activitățile economice ale contribuabililor, afectându-le în mod negativ
6	Costurile ridicate de asistență juridică	➤ pentru 33,90% dintre respondenți, necesitatea de a angaja asistență juridică pentru a face față problemelor fiscale reprezintă o preocupare semnificativă. aceste costuri ridicate pot fi o povară financiară pentru contribuabili
7	Schimbarea strategiilor fiscale și impactul asupra planificării financiare	➤ pentru 36,50% dintre respondenți, controlul fiscal poate determina contribuabilii să își schimbe strategiile fiscale existente, ceea ce poate fi costisitor și poate afecta planificarea lor financiară
8	Amenzi și penalități financiare	➤ pentru 38,30% dintre respondenți, riscul de a primi amenzi și penalități financiare în urma controlului fiscal este o preocupare semnificativă. aceste sancțiuni pot afecta situația financiară a contribuabililor și pot genera dificultăți suplimentare

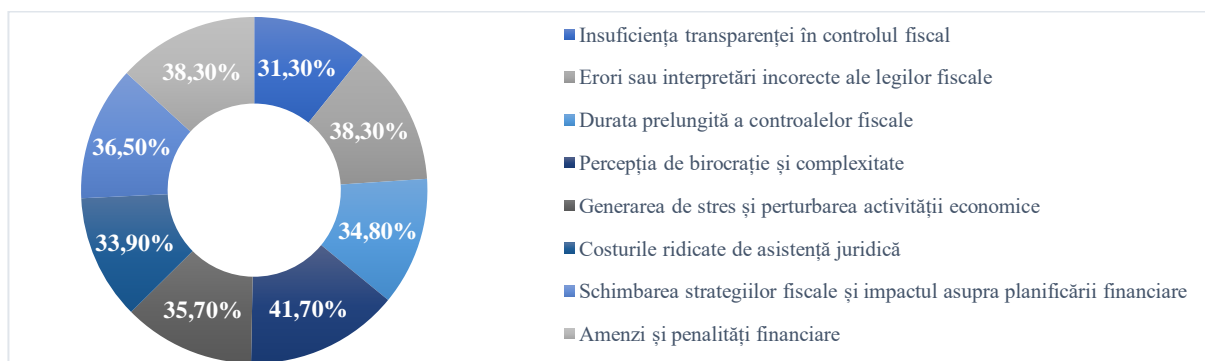
Sursa: elaborat de autor în baza datelor din analiza anchetei

În cadrul influenței indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal, respondenții au evaluat ca fiind importante asigurarea colectării corecte a veniturilor fiscale, micșorarea ponderii contribuabililor neconformați, reducerea nivelului de evaziune fiscală, contribuția la creșterea transparenței fiscale, extinderea percepției sistemului fiscal de către contribuabili, menținerea stabilității fiscale în economie și formarea unui sistem fiscal eficient și echitabil. Figura 3.15 prezintă grafic, în urma analizei răspunsurilor primite, sinteza **punctelor slabe ale controlului fiscal** în Republica Moldova.

În ceea ce privește punctele slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili, respondenții au identificat ca fiind importante următoarele: lipsa de transparență în controlul fiscal, erorile sau interpretările incorecte ale legilor fiscale de către inspectorii fiscali, durata prelungită a controalelor fiscale, birocrația și complexitatea percepută a procedurilor fiscale, îngrijorarea cu privire la protecția informațiilor, minimizarea riscului de obligații fiscale prin metode legale sau

ilegale, impactul asupra factorilor umani afectați de integritate și lipsa de informare adecvată a contribuabililor privind procedurile de control fiscal.

Figura 3.15 Sinteza punctelor slabe ale acțiunilor de control

Sursa: elaborată de autor

În ceea ce privește influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor, respondenții au evaluat ca fiind importante: stresul și perturbarea activității economice, costurile de asistență juridică, schimbarea strategiei fiscale, afectarea reputației, costurile de conformitate, amenzi și penalitățile.

Evaluarea procedurilor și practicilor actuale de control fiscal din Republica Moldova a demonstrat existența unor puncte forte, precum: utilizarea unor metodologii de evaluare bazate pe analiza riscurilor, dar și identificarea unor deficiențe semnificative, cum ar fi: lipsa uniformității în aplicarea reglementărilor și insuficiența digitalizării proceselor. Aceste constatări subliniază necesitatea unor reforme pentru creșterea eficienței și transparenței controalelor fiscale, inclusiv prin adoptarea unor tehnologii avansate și formarea continuă a personalului implicat în administrarea fiscală, pentru a asigura conformitatea voluntară și a reduce evaziunea fiscală. Rezultatele studiului au permis identificarea factorilor care influențează eficiența controlului fiscal, totodată pentru determinarea oportunităților de optimizare a procedurii de control fiscal în scopul asigurării eficienței sistemului fiscal este necesar de evaluat potențialele riscuri și amenințări asociate controlului fiscal.

3.3. Măsuri privind extinderea ariei indicatorilor de performanță a sistemului fiscal prin eficientizarea procesului de control fiscal

Măsurile privind extinderea indicatorilor de performanță a sistemului fiscal prin eficientizarea controlului fiscal includ dezvoltarea unor noi metrici care să evalueze nu doar cantitatea, ci și calitatea controalelor efectuate, precum și impactul acestora asupra conformității și colectării veniturilor. Implicarea contribuabililor în evaluarea procesului controlului fiscal și identificarea modalităților de eficientizare reprezintă o abordare esențială pentru creșterea

transparenței și încrederii în sistemul fiscal, permițând autorităților să înțeleagă mai bine perspectivele și nevoile acestora. Această implicare activă contribuie la dezvoltarea unor proceduri de control mai eficiente și mai echitabile, reducând barierele administrative și simplificând interacțiunile fiscale, ceea ce poate duce la o conformitate voluntară mai ridicată și la un sistem fiscal care răspunde mai bine realităților economice și sociale. Considerăm că contribuția respondenților va permite stabilirea mai precisă a indicatorilor performanței, va facilita ajustările necesare pentru a optimiza procesele fapt ce va asigura un sistem fiscal adaptabil.

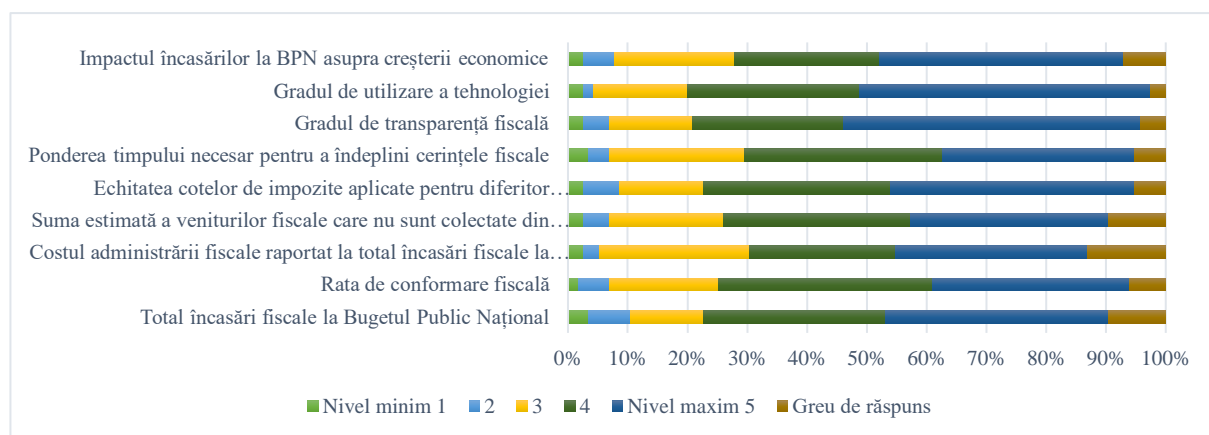
Astfel, a doua parte a analizei pe baza chestionarului aferent procedurii de control fiscal a vizat identificarea măsurilor privind extinderea indicatorilor de performanță a sistemului fiscal prin eficientizarea procesului de control fiscal ce a cuprins capitolele 2 și 4 ale chestionarului.

Întrebările din Capitolul II și Capitolul IV ale chestionarului sunt axate pe evaluarea performanței sistemului fiscal al Republicii Moldova, inclusiv indicatori de performanță, criteriile care pot asigura colectarea adecvată a veniturilor fiscale, atât din perspectiva sistemului fiscal, cât și a contribuabililor ce vizează impactul și riscurile asociate procedurilor de control fiscal. Chestionarul se încheie cu întrebări referitoare la experiența generală a respondenților și la nivelul lor de satisfacție, iar întrebarea finală solicită o evaluare numerică a gradului de satisfacție în urma interacțiunii cu organele de control. Acest chestionar mixt, care include atât întrebări închise, cât și deschise, oferă o abordare comprehensivă pentru a obține date cantitative și calitative, obținându-se o înțelegere mai profundă a percepțiilor și experiențelor respondenților în legătură cu controlul fiscal.

Aceste întrebări din chestionar au fost elaborate pentru a evalua și evidenția indicatorii de performanță, criteriile și modalitățile considerate importante pentru modernizarea sistemului fiscal și a procesului de control fiscal. Fiecare întrebare a avut ca scop să obțină perspectivele și evaluările participanților cu privire la diferite aspecte ale sistemului fiscal și ale procesului de control fiscal:

1. Indicatori de performanță pentru îmbunătățirea sistemului fiscal

Această întrebare a solicitat participanților să evalueze, pe o scală de la 1 la 5, indicatorii de performanță care pot fi utilizați de guvern pentru eficiența sistemului fiscal. Participanții au fost rugați să evalueze importanța fiecărui indicator propus, inclusiv total încasări fiscale la Bugetul Public Național, rata de conformare fiscală, costul administrării fiscale raportat la total încasări fiscale la BPN, suma estimată a veniturilor fiscale neîncasate din cauza evaziunii fiscale, echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili, ponderea timpului necesar pentru a îndeplini cerințele fiscale, gradul de transparență fiscală și gradul de utilizare a tehnologiei (figura 3.16).

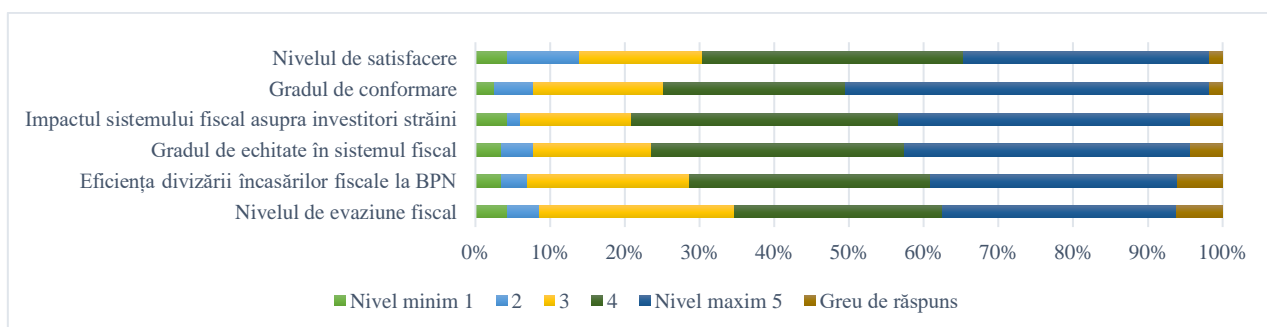

Figura 3.16 Indicators de performanță pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal
Sursa: elaborată de autor

Primul indicator, *totalul încasărilor fiscale la Bugetul Public Național*, reflectă suma totală a veniturilor fiscale colectate de către guvern. Rezultatele evaluării arată că acest indicator a fost, în principal, evaluat pozitiv, aproximativ 37,40% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 30,40% acordând scorul de 4. Al doilea indicator, *rata de conformare fiscală*, reflectă gradul de respectare a regulilor fiscale de către contribuabili. Acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri ridicate, aproximativ 33% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 35,70% acordând scorul de 4. În acest context, creșterea ratei de conformare fiscală poate indica eficiența măsurilor de aplicare a legilor fiscale și de prevenire a evaziunii fiscale. Al treilea indicator, *costul administrării fiscale raportat la total încasări fiscale la Bugetul Public Național*, reflectă eficiența și economia în administrarea sistemului fiscal. Evaluările indică faptul că acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri moderate, aproximativ 32,20% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 25,20% acordând scorul de 3. Al patrulea indicator, *suma estimată a veniturilor fiscale care nu sunt colectate din cauza evaziunii fiscale*, reflectă pierderile cauzate de evaziunea fiscală. Acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri moderate, aproximativ 33% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 31,30% acordând scorul de 3, astfel o reducere a acestui indicator ar putea indica o mai bună gestionare a evaziunii fiscale și o creștere a veniturilor fiscale colectate. Al cincilea indicator, *echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili*, reflectă justiția și echitatea sistemului fiscal. Evaluările indică faptul că acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri ridicate, aproximativ 40,90% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 31,30% acordând scorul de 4, evaluarea pozitivă a acestui indicator indică o politică fiscală echitabilă și bine echilibrată. Al șaselea indicator, *ponderea timpului necesar pentru a îndeplini cerințele fiscale*, reflectă eficiența și ușurința în îndeplinirea cerințelor fiscale de către contribuabili. Acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri moderate, aproximativ 33% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 32,20% acordând scorul de 3.

Reducerea timpului necesar pentru îndeplinirea cerințelor fiscale poate indica o administrare fiscală mai eficientă, ceea ce ar putea conduce la o creștere a satisfacției contribuabililor și la o mai bună funcționare a sistemului fiscal în ansamblu. Al șaptelea indicator, *gradul de transparență fiscală*, reflectă nivelul de transparență și deschidere în sistemul fiscal al unei țări. Evaluările indică faptul că acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri ridicate, aproximativ 49,60% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 25,20% acordând scorul de 4. Un grad ridicat de transparență poate contribui la încrederea contribuabililor în sistemul fiscal și poate extinde percepția acestora asupra eficienței și echității sistemului fiscal. Al optulea indicator, *gradul de utilizare a tehnologiei în administrarea fiscală*, reflectă nivelul de utilizare a tehnologiei și a sistemelor informatice în colectarea și administrarea veniturilor fiscale. Evaluările indică faptul că acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri ridicate, aproximativ 48,70% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 28,70% acordând scorul de 4. Utilizarea tehnologiei poate contribui la eficiența și precizia în colectarea și administrarea veniturilor fiscale, ceea ce ar putea conduce la o mai bună gestionare a resurselor și la o reducere a costurilor administrative. Al nouălea indicator, *impactul încasărilor la Bugetul Public Național asupra creșterii economice*, reflectă impactul sistemului fiscal asupra creșterii economice a unei țări. Evaluările indică faptul că acest indicator a fost evaluat, în principal, la niveluri moderate, aproximativ 40,90% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 24,30% acordând scorul de 3. Un impact pozitiv asupra creșterii economice poate indica eficiența politicilor fiscale în stimularea activității economice și a investițiilor, contribuind la dezvoltarea generală a țării.

2. *Indicatorii de performanță pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal* au inclus indicatori precum: nivelul de evaziune fiscală, eficiența divizării încasărilor fiscale la BPN, gradul de echitate în sistemul fiscal, impactul sistemului fiscal asupra investitorilor străini, gradul de conformare și nivelul de satisfacere (figura 3.17).

Figura 3.17 Indicatorii de performanță pentru optimizarea sistemului fiscal

Sursa: elaborată de autor

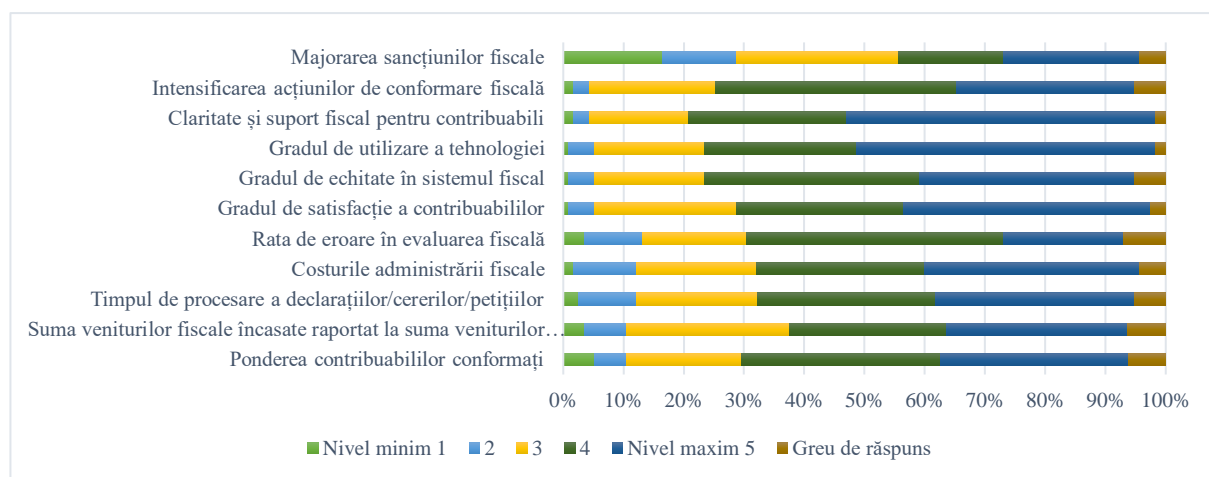
În cadrul evaluării eficienței sistemului fiscal, respondenții au identificat și evaluat un ansamblu de indicatori de performanță, atribuindu-le scoruri într-o gamă de la 1 la 5, unde 1 indică

nivelul minim de performanță, iar 5 reflectă nivelul maxim de performanță:

- *nivelul de evaziune fiscală* este considerat esențial pentru a evalua eficiența sistemului fiscal, deoarece reflectă capacitatea acestuia de a preveni evaziunea fiscală și de a asigura colectarea corectă a impozitelor, este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 31,30% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 27,80% acordând scorul de 4;
- *eficiența divizării încasărilor fiscale la bugetul de stat* este esențială pentru asigurarea unei baze fiscale solide și pentru furnizarea serviciilor publice, primește, de asemenea, o evaluare pozitivă, cu 33% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 32,20% acordând scorul de 4;
- *gradul de echitate în sistemul fiscal* pentru menținerea încrederii și respectului contribuabililor față de sistemul fiscal este considerat important, cu 38,30% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 33,90% acordând scorul de 4;
- *impactul sistemului fiscal asupra investitorilor străini* este important pentru atragerea de investiții străine și pentru stimularea creșterii economice, primește o evaluare semnificativă, cu 39,10% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 35,70% acordând scorul de 4;
- *gradul de conformare* reflectă nivelul de respectare a regulilor fiscale și este esențial pentru asigurarea colectării corecte a veniturilor fiscale, este evaluat, în mare parte, la niveluri ridicate, cu 36,50% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 29,60% acordând scorul de 4;
- *nivelul de satisfacere* reflectă gradul în care contribuabilii sunt mulțumiți de sistemul fiscal și de serviciile furnizate de autoritățile fiscale, primește o evaluare pozitivă, cu 33% dintre respondenți acordând scorul maxim de 5 și 34,80% acordând scorul de 4.

3. *Criterii evaluate privind colectarea adecvată a veniturilor și îmbunătățirea sistemului fiscal* au inclus indicatori privind: ponderea contribuabililor conformați, suma veniturilor fiscale încasate raportat la suma veniturilor fiscale prognozate, timpul de procesare a declarațiilor/cererilor/petițiilor, costurile administrării fiscale, rata de eroare în evaluarea fiscală, gradul de satisfacție a contribuabililor, gradul de echitate în sistemul fiscal, gradul de utilizare a tehnologiei și claritatea și suportul fiscal pentru contribuabili (figura 3.18).

Criteriul *Ponderea contribuabililor conformați* reflectă gradul de respectare a regulilor fiscale de către contribuabili și este evaluat, în principal, la niveluri moderate, cu 33% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 31,30% acordând scorul de 5, cu alte cuvinte o creștere a acestei ponderi poate indica o conformare mai bună și, implicit, o colectare mai adecvată a veniturilor fiscale. *Suma veniturilor fiscale încasate raportat la suma* reflectă eficiența în colectarea veniturilor fiscale în raport cu suma totală estimată și este evaluat, în principal, la niveluri moderate, cu 29,60% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 31,30% acordând scorul de 3.

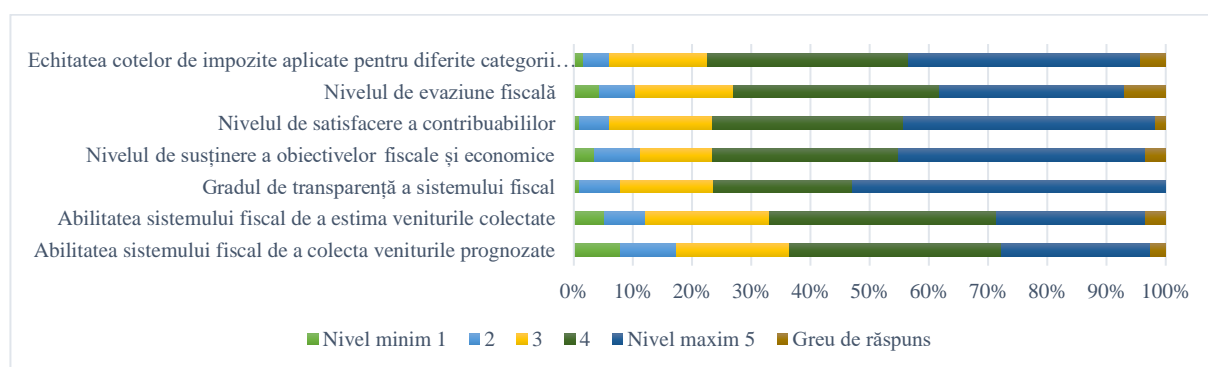

Figura 3.18 Criterii pentru colectarea eficientă a veniturilor și optimizarea sistemului fiscal
Sursa: elaborată de autor

Timpul de procesare a declarațiilor/cererilor/petițiilor reflectă eficiența în procesarea documentelor fiscale și este evaluat, în principal, la niveluri moderate, cu 33% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 20% acordând scorul de 3, astfel cu cât timpul de procesare este mai redus cu atât poate contribui la regenerarea funcționalității generale a sistemului fiscal. *Costurile administrării fiscale* reflectă eficiența și economia în administrarea sistemului fiscal și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 35,70% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 27,80% acordând scorul de 3, respectiv costurile administrative mai mici pot contribui la eficiența colectării veniturilor fiscale. *Rata de eroare în evaluarea fiscală* reflectă acuratețea în evaluarea fiscală și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 42,60% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 20% acordând scorul de 5, cu alte cuvinte o rată mai mică de eroare poate asigura o colectare mai adecvată a veniturilor fiscale. *Gradul de satisfacție a contribuabililor* reflectă nivelul de satisfacție al contribuabililor cu sistemul fiscal și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 40,90% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 27,80% acordând scorul de 4. *Gradul de echitate în sistemul fiscal* reflectă nivelul de justiție și echitate în aplicarea regulilor fiscale și este evaluat, în principal, la niveluri moderate, cu 35,70% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 18,30% acordând scorul de 3, astfel un sistem fiscal echitabil poate regenera respectul și conformitatea contribuabililor. *Gradul de utilizare a tehnologiei* reflectă nivelul de utilizare a tehnologiei și a sistemelor informatice în administrarea fiscală și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 49,60% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 25,20% acordând scorul de 4, cu alte cuvinte utilizarea tehnologiei poate contribui la eficiența și precizia în colectarea și administrarea veniturilor fiscale. *Claritate și suport fiscal pentru contribuabili* reflectă nivelul de claritate și suport oferit de autoritățile fiscale contribuabililor și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 51,30% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 26,10% acordând scorul de

4, ceea ce indică faptul că comunicarea clară și un suport adecvat pot contribui la respectarea regulilor fiscale. *Intensificarea acțiunilor de conformare fiscală* reflectă măsurile luate pentru a crește conformarea fiscală și este evaluat, în principal, la niveluri ridicate, cu 40% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 29,60% acordând scorul de 3. *Majorarea sancțiunilor fiscale*, criteriu ce reflectă nivelul de sancțiuni fiscale și este evaluat, în principal, la niveluri moderate, cu 22,60% dintre respondenți acordând scorul de 3 și 27% acordând scorul de 4, astfel majorarea sancțiunilor poate avea un impact asupra conformării fiscale, dar poate fi percepută și ca o măsură drastică.

4. *Indicatorii analizați pentru corectitudinea unui sistem fiscal* au inclus: abilitatea sistemului fiscal de a colecta veniturile prognozate, abilitatea sistemului fiscal de a estima veniturile colectate, gradul de transparență a sistemului fiscal, nivelul de susținere a obiectivelor fiscale și economice, nivelul de satisfacere a contribuabililor, nivelul de evaziune fiscală și echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili (figura 3.19).

Figura 3.19 Indicatori pentru optimizarea sistemului fiscal național

Sursa: elaborată de autor

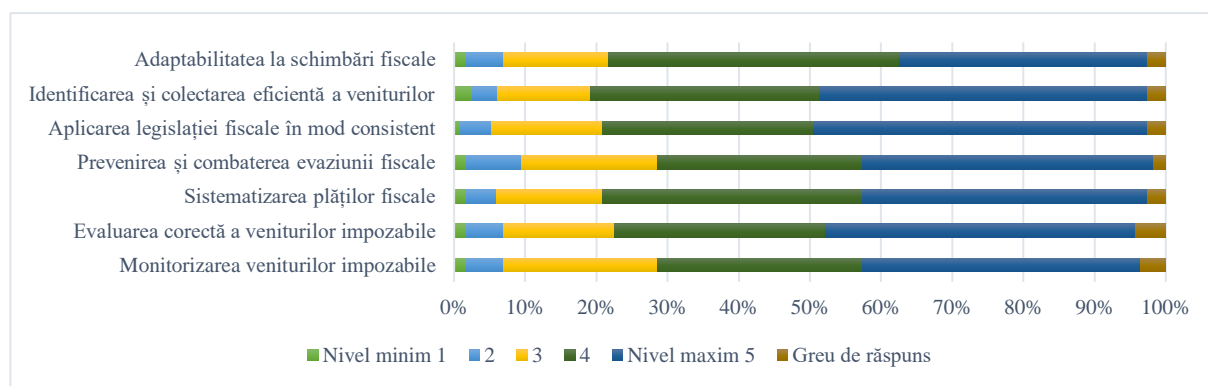
Primul aspect luat în considerare este *abilitatea sistemului fiscal de a colecta veniturile prognozate*, acest indicator reflectă gradul de succes al sistemului în colectarea veniturilor estimate și a fost evaluat la niveluri moderate până la ridicate, mai exact, 35,70% dintre respondenți au acordat scorul de 4, în timp ce 25,20% au atribuit scorul maxim de 5. Autoritățile pot implementa tehnologii și sisteme informatice avansate pentru a asigura corectitudinea estimării veniturilor și a monitoriza mai eficient colectarea acestora. Utilizarea datelor și analizei predictive poate ajuta la anticiparea comportamentului contribuabililor și la identificarea potențialelor evaziuni fiscale. Un alt criteriu relevant este reprezentat de *abilitatea sistemului fiscal de a estima veniturile colectate*. Acest aspect indică precizia estimărilor efectuate de sistemul fiscal în ceea ce privește veniturile reale și a fost evaluat la niveluri moderate până la ridicate, astfel, 38,30% dintre respondenți au acordat scorul de 4, iar 25,20% au atribuit scorul maxim de 5. Guvernul poate intensifica eforturile de a face publice politicile fiscale și de a furniza informații clare și accesibile contribuabililor cu

privire la cerințele fiscale și procedurile de conformare. Mai multă transparență poate consolida încrederea în sistemul fiscal și poate încuraja conformarea voluntară. *Transparența sistemului fiscal*, un element esențial pentru asigurarea corectitudinii și încrederii în acesta, a fost evaluată la niveluri ridicate, astfel conform datelor, 53% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5 acestui indicator. Simplificarea procedurilor fiscale și a documentației necesare poate reduce povara administrativă asupra contribuabililor și poate facilita conformarea. Implementarea unor procese digitale și a unor instrumente online poate face mai ușoară și mai eficientă îndeplinirea cerințelor fiscale. Un alt criteriu relevat este *nivelul de susținere a obiectivelor fiscale și economice de către sistemul fiscal*. Acest aspect reflectă în ce măsură sistemul fiscal contribuie la realizarea obiectivelor fiscale și economice și a fost evaluat la niveluri moderate și ridicate, astfel, 41,70% dintre respondenți au acordat scorul de 5, iar 31,30% au atribuit scorul de 4. Autoritățile pot intensifica eforturile de aplicare a legilor fiscale și de combatere a evaziunii fiscale prin sporirea capacității de monitorizare, investigare și sancționare a neregulilor fiscale. Utilizarea tehnologiilor de analiză a datelor și a inteligenței artificiale poate ajuta la identificarea și urmărirea comportamentului evazionist. *Nivelul de satisfacere a contribuabililor*, un indicator al gradului de mulțumire al acestora cu sistemul fiscal, a fost evaluat la niveluri ridicate, astfel, 42,60% dintre respondenți au acordat scorul de 5, iar 32,20% au atribuit scorul de 4 acestui aspect. Un alt element analizat este *nivelul de evaziune fiscală*, care reflectă proporția veniturilor fiscale neachitate în mod deliberat de către contribuabili. Acest indicator a fost evaluat la niveluri moderate, cu 34,80% dintre respondenți acordând scorul de 4, iar 31,30% acordând scorul de 5. *Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili*, un indicator al nivelului de echitate în aplicarea sistemului fiscal, a fost evaluat la niveluri moderate, astfel, 39,10% dintre respondenți au acordat scorul de 5, iar 33,90% au atribuit scorul de 4 acestui aspect. Guvernul poate institui mecanisme pentru a implica mai activ contribuabilii în procesul decizional și pentru a colecta feedbackul acestora cu privire la experiența lor cu sistemul fiscal. Consultările periodice și comunicarea bidirecțională pot ajuta la identificarea nevoilor și preocupărilor contribuabililor și la adaptarea politicilor fiscale în consecință.

Adoptarea acestor măsuri ar putea contribui la creșterea eficienței sistemului fiscal și la optimizarea performanțelor acestuia, asigurând, în același timp, un mediu fiscal corect, transparent și echitabil pentru toți contribuabilii.

5. *Perspectivile controlului fiscal asupra performanțelor sistemului fiscal vizează*: monitorizarea veniturilor impozabile, evaluarea corectă a veniturilor impozabile, sistematizarea plăților fiscale, prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, aplicarea legislației fiscale în mod consistent, identificarea și colectarea eficientă a veniturilor, adaptabilitatea la schimbări fiscale (figura 3.20).

Figura 3.20 Instrumente de evaluare a controlului fiscal

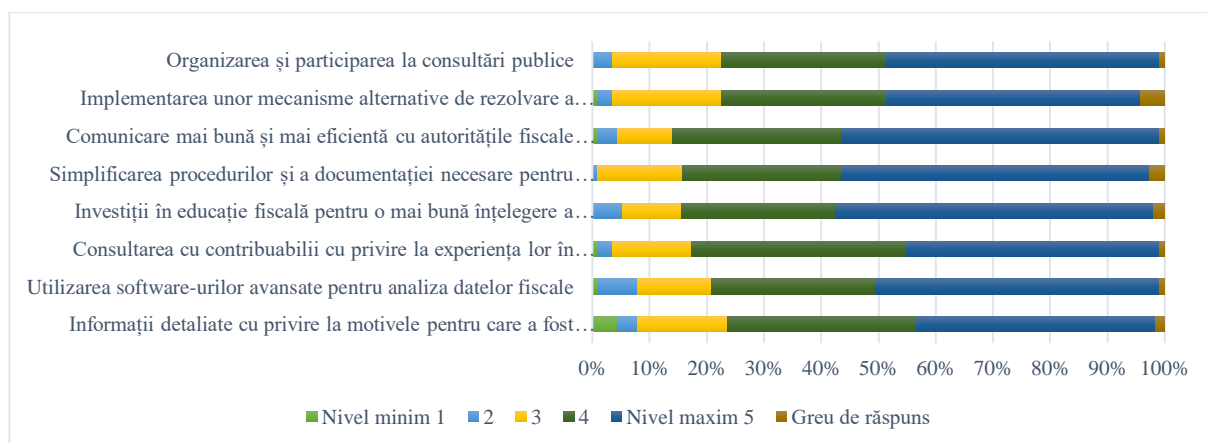
Sursa: elaborată de autor

Considerăm că este esențial să se evalueze capacitatea controlului fiscal de a *monitoriza veniturile impozabile*, iar analiza arată că acest indicator este evaluat la niveluri moderate, cu 39,10% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 28,70% acordând scorul de 4. Pentru a elimina acest aspect, se pot adopta tehnologii avansate de monitorizare și sisteme de analiză a datelor pentru a identifica mai eficient veniturile impozabile. Capacitatea controlului fiscal de a *evalua corect veniturile impozabile* este un alt aspect esențial, iar evaluarea arată că acest indicator este evaluat la niveluri ridicate, cu 43,50% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 29,60% acordând scorul de 4, iar pentru a ajusta acest aspect, pot fi implementate procese și proceduri standardizate pentru evaluarea veniturilor impozabile, asigurând o aplicare uniformă a regulilor fiscale. Controlul fiscal trebuie să aibă capacitatea de a *sistematiza plățile fiscale* pentru a asigura o colectare eficientă a veniturilor, astfel analiza indică faptul că acest indicator este evaluat la niveluri moderate, cu 40% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 36,50% acordând scorul de 4, iar pentru a rectifica acest aspect, se pot implementa sisteme informatice integrate pentru a gestiona și monitoriza mai eficient plățile fiscale.

Eficiența controlului fiscal în *prevenirea și combaterea evaziunii fiscale* este vitală pentru integritatea sistemului fiscal. Evaluarea indică faptul că acest indicator este evaluat la niveluri ridicate, cu 40,90% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 28,70% acordând scorul de 4, ca măsuri ce pot fi adoptate sunt: intensificarea eforturilor de aplicare a legilor fiscale și de monitorizare a comportamentului fiscal al contribuabililor. Este esențial ca controlul fiscal să *aplice legislația fiscală în mod consecvent* pentru a asigura corectitudinea și echitatea sistemului fiscal. Analiza arată că acest indicator este evaluat la niveluri ridicate, cu 47% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 29,60% acordând scorul de 4, iar pentru a reuși ameliorarea acest aspect se pot dezvolta linii directoare clare și proceduri standardizate pentru aplicarea uniformă a legilor fiscale. Controlul fiscal trebuie să aibă *capacitatea de a identifica și colecta eficient veniturile* pentru a asigura o colectare corectă a impozitelor. Prin urmare, evaluarea arată că acest indicator

este evaluat la niveluri ridicate, cu 46,10% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 32,20% acordând scorul de 4. De asemenea, controlul fiscal trebuie să fie *capabil să se adapteze la schimbările fiscale* pentru a răspunde eficient noilor provocări și oportunități. Evaluarea arată că acest indicator este evaluat la niveluri moderate, cu 40,90% dintre respondenți acordând scorul de 4 și 34,80% acordând scorul de 5. Pentru a înlătura acest aspect, se pot dezvolta cadre legislative flexibile și se pot oferi resurse adecvate pentru a permite adaptarea la schimbările fiscale.

6. *Analiza modalităților de îmbunătățire a procesului de control fiscal* a vizat informații detaliate cu privire la motivele pentru care a fost inițiat controlul, procedurile și etapele acestuia, utilizarea software-urilor avansate pentru analiza datelor fiscale, consultarea cu contribuabilii cu privire la experiența lor în timpul procesului de control fiscal, investiții în educație fiscală pentru o mai bună înțelegere a regulilor fiscale, simplificarea procedurilor și a documentației necesare pentru controlul fiscal, comunicare mai bună și mai eficientă cu autoritățile fiscale pentru a evita întârzierile și confuziile în timpul procesului de control, implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale și organizarea și participarea la consultări publice (figura 3.21).

Figura 3.21 Soluții de optimizare a procesului de control fiscal

Sursa: elaborată de autor

Modalitățile de perfecționare a procesului de control fiscal presupune:

a. *detalierea informațiilor cu privire la motivele pentru care a fost inițiat controlul, procedurile și etapele acestuia*. Această modalitate este evaluată la niveluri ridicate, cu 41,70% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 33% acordând scorul de 4, iar pentru a optimiza acest aspect se pot adopta și implementa politici care să asigure furnizarea de informații clare și transparente contribuabililor cu privire la motivele și procedurile controlului fiscal.

b. *eficientizarea procesului de control fiscal prin utilizarea de software-uri avansate* pentru analiza datelor fiscale este esențială, această modalitate fiind evaluată la niveluri ridicate, cu 49,60% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 28,70% acordând scorul de 4. Implementarea

unor astfel de instrumente tehnologice poate optimiza procesul de colectare și analiză a datelor fiscale, conducând la o mai mare eficiență și precizie în identificarea neregulilor fiscale.

c. consultarea cu contribuabilii cu privire la experiența lor în timpul procesului de control fiscal, astfel implicarea contribuabililor în procesul de control fiscal poate aduce beneficii semnificative, această modalitate este evaluată la niveluri ridicate, cu 44,30% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 37,40% acordând scorul de 4, iar prin consultarea activă a contribuabililor și luarea în considerare a feedback-ului lor se pot identifica și implementa ajustări ale procesului de control fiscal, contribuind la creșterea transparenței și încrederii în sistemul fiscal.

d. investiții în educație fiscală pentru a ajuta la înțelegerea mai bună a regulilor fiscale. O mai bună înțelegere a regulilor fiscale poate reduce riscul de neconformare și poate asigura respectarea acestora, iar investițiile în programe educaționale și campanii de conștientizare pot contribui la creșterea gradului de familiarizare al contribuabililor cu legislația fiscală, reducând erorile și neclaritățile în procesul de conformare fiscală. Această modalitate este evaluată la niveluri ridicate, cu 55,70% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 27% acordând scorul de 4.

e. simplificarea procedurilor și a documentației poate reduce povara administrativă asupra contribuabililor și poate asigura eficiența procesului de control fiscal. Această modalitate este evaluată la niveluri ridicate, cu 53,90% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 27,80% acordând scorul de 4, iar prin reducerea complexității și a redundanței în procedurile de control fiscal se poate crește competența și experiența contribuabililor și se poate facilita conformarea acestora la regulile fiscale.

f. comunicare mai bună și mai eficientă cu autoritățile fiscale pentru a evita întârzierile și confuziile în timpul procesului de control prin diversificarea canalelor de comunicare și asigurarea unei schimbări rapide și precise a informațiilor între părți se poate reduce timpul și resursele necesare pentru finalizarea procesului de control fiscal. Această modalitate este evaluată la niveluri ridicate, cu 55,70% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 29,60% acordând scorul de 4.

g. implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale pentru a reduce litigiile și tensiunile dintre contribuabili și autoritățile fiscale, implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale este eficientă. această modalitate fiind evaluată la niveluri ridicate, cu 44,30% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 28,70% acordând scorul de 4, iar prin promovarea medierii și a altor forme alternative de soluționare a disputelor se poate reduce timpul și costurile asociate proceselor de litigii fiscale, contribuind la o mai bună eficiență și echitate în sistemul fiscal.

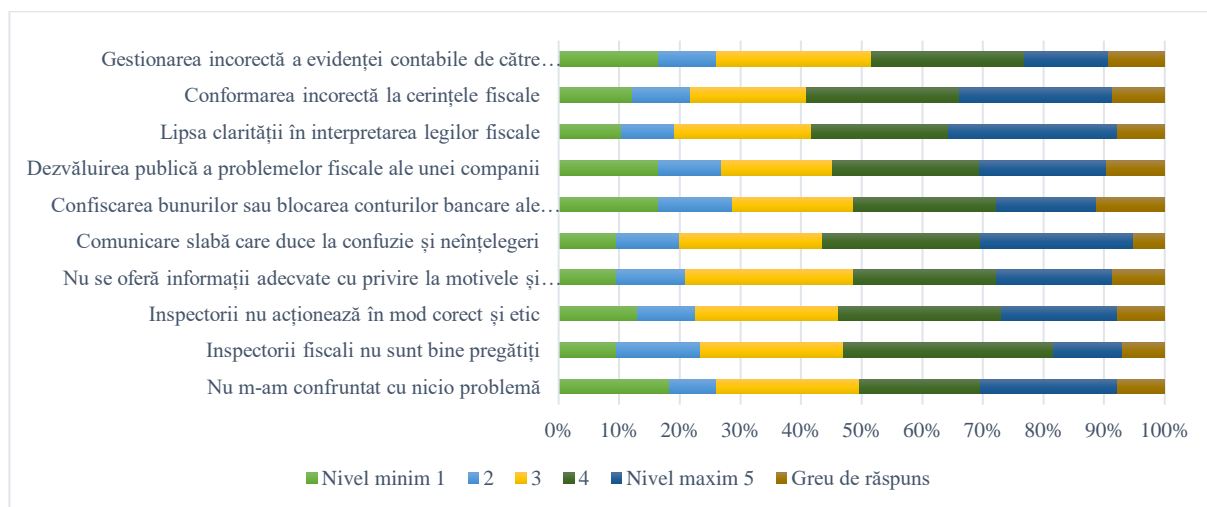
h. organizarea și participarea la consultări publice și prin implicarea activă a contribuabililor în procesul decizional se poate promova o mai mare transparență și

responsabilitate în sistemul fiscal, această modalitate a fost evaluată la niveluri ridicate, cu 47,80% dintre respondenți acordând scorul de 5 și 28,70% acordând scorul de 4.

7. Analiza problemelor întâmpinate în cadrul acțiunilor de control fiscal:

Participanții au fost solicitați să evalueze, pe o scală de la 1 la 5, problemele cu care s-au confruntat în cadrul acțiunilor de control fiscal, acestea includ: inspectorii fiscali nepregătiți, acțiuni incorecte și neetice, lipsa de informații adecvate cu privire la motivele și procedurile de control, comunicarea slabă care duce la confuzie și neînțelegeri, confiscarea bunurilor sau blocarea conturilor bancare ale contribuabililor, dezvăluirea publică a problemelor fiscale ale unei companii și altele (figura 3.22).

Un procent de 18,30% dintre respondenți au afirmat că *nu s-au confruntat cu nicio problemă* în timpul acțiunilor de control fiscal, acordându-le un scor minim de 1, totodată, 22,60% dintre respondenți au evaluat această problemă cu scorul maxim de 5. În ceea ce privește *pregătirea inspectorilor fiscali*, 34,80% dintre respondenți au acordat scorul de 4, indicând o preocupare semnificativă cu privire la acest aspect. Problema legată de *acțiunile incorecte și necorespunzătoare etic* ale inspectorilor fiscali a fost evaluată, în principal, cu un scor de 4 de către 27% dintre respondenți, iar *lipsa informațiilor adecvate* cu privire la motivele și procedurile de control fiscal a fost evaluată în moduri diverse, cu 27,80% dintre respondenți acordând scorul de 3. *Comunicarea slabă* care a dus la confuzie și neînțelegeri a fost evaluată predominant cu un scor de 4 de către 26,10% dintre respondenți, iar *confiscarea bunurilor* sau blocarea conturilor bancare ale contribuabililor a fost o problemă semnificativă, evaluată cu un scor de 4 de către 23,50% dintre respondenți.

Figura 3.22 Dificultăți procesuale ale controlului fiscal

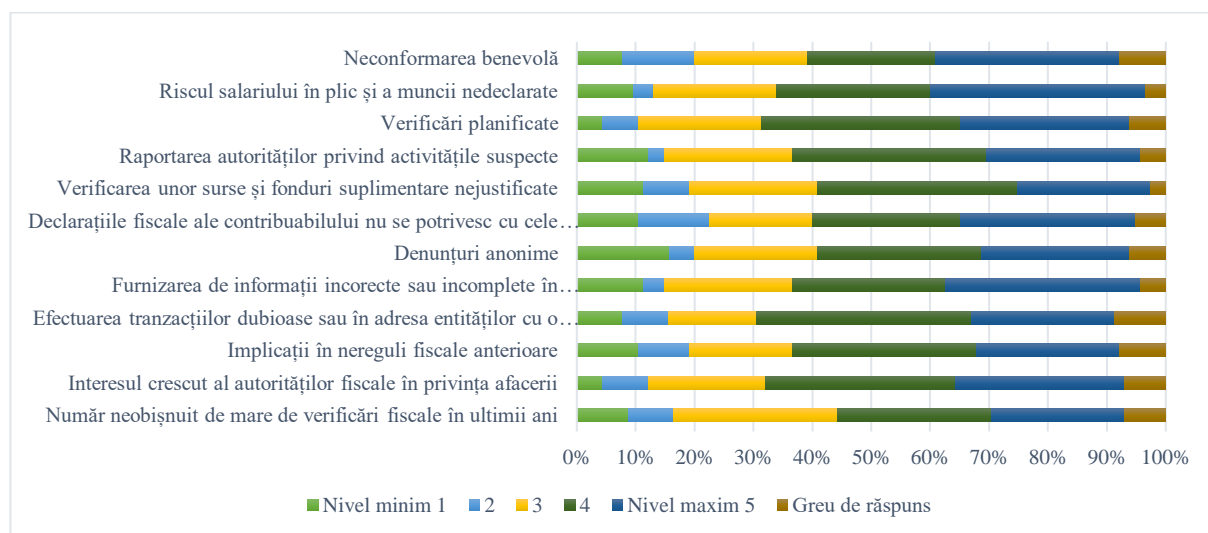
Sursa: elaborată de autor

Dezvăluirea publică a problemelor fiscale ale unei companii a fost evaluată, în principal, cu scoruri cuprinse între 3 și 4 cu aproximativ 45,20% dintre respondenți, iar *lipsa clarității în*

interpretarea legilor fiscale a fost evaluată mai ales cu un scor de 4 de către 27,80% dintre respondenți.

Conformarea incorectă la cerințele fiscale a fost evaluată cu un scor de 4 de către 25,20% dintre respondenți, iar *problema gestionării incorecte a evidenței contabile* de către persoanele responsabile din cadrul entității a fost evaluată cu scoruri variind de la 2 la 5, majoritatea respondenților acordând scoruri în intervalul 3-4.

8. *Cauzele inițierii controalelor fiscale* au fost prezentate în cadrul figurii 3.23.

Figura 3.23 Cauzele inițierii controalelor fiscale

Sursa: elaborată de autor

Cauzele inițierii controalelor fiscale au fost evaluate pe o scală de la 1 la 5, unde 1 reprezintă nivelul minim și 5 reprezintă nivelul maxim. În rezultatul analizei se poate observa următoarele: numărul neobișnuit de mare de verificări fiscale în ultimii ani a fost evaluat, în principal, cu scorurile de 3 și 4, iar 26,10% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; interesul crescut al autorităților fiscale în privința afacerii a fost evaluat cu scoruri predominant în intervalul 3-4, iar 32,20% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; implicațiile în nereguli fiscale anterioare au fost evaluate cu scorurile de 3 și 4, iar 31,30% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; efectuarea tranzacțiilor dubioase sau în adresa entităților cu o reputație fiscală scăzută a fost evaluată, în principal, cu scorurile de 3 și 4, iar 36,50% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; furnizarea de informații incorecte sau incomplete în declarațiile fiscale a fost evaluată, predominant, cu scorurile de 4 și 5, iar 33% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; denunțuri anonime au fost evaluate, în principal, cu scorurile de 3 și 4, iar 29,60% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; declarațiile fiscale ale contribuabilului care nu se potrivesc cu cele din alte surse declarate au fost evaluate, în principal, cu scorurile de 3 și 4, iar 29,60% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; verificarea unor surse și fonduri

suplimentare nejustificate a fost evaluată mai ales cu scorurile de 3 și 4, iar 33,90% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; raportarea autorităților privind activitățile suspecte a fost evaluată, în principal, cu scorurile de 3 și 4, iar 33% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; verificările planificate au fost evaluate predominant cu scorurile de 3 și 4, iar 33,90% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; riscul salariului în plic și al muncii nedeclarate a fost evaluat cu scorurile de 4 și 5, iar 36,50% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5; neconformarea benevolă a fost evaluată, predominant, cu scorurile de 3 și 4, iar 31,30% dintre respondenți au acordat scorul maxim de 5.

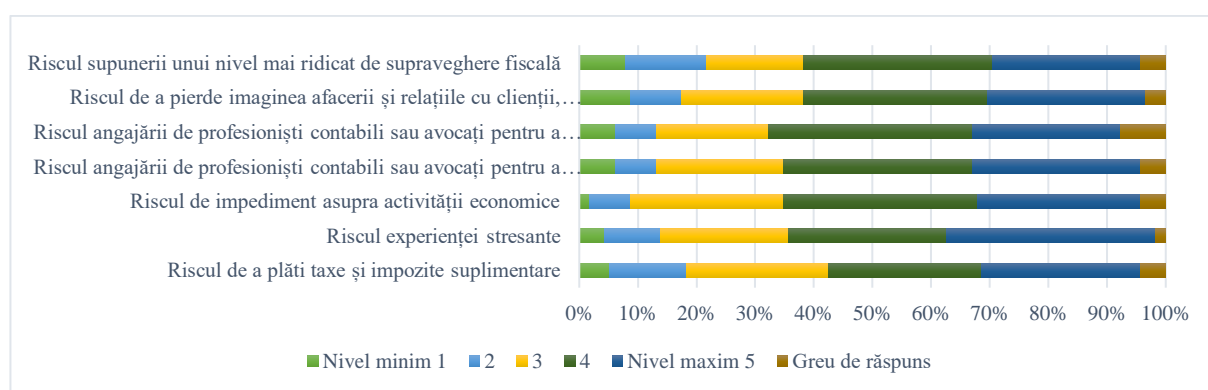
Cauzele inițierii controalelor fiscale sunt diverse și includ aspectele, precum: numărul neobișnuit de mare de verificări fiscale, interesul crescut al autorităților fiscale în privința afacerii, implicațiile în nereguli fiscale anterioare, efectuarea tranzacțiilor dubioase sau în adresa entităților cu o reputație fiscală scăzută, furnizarea de informații incorecte sau incomplete în declarațiile fiscale, denunțuri anonime, discrepanțe între declarațiile fiscale ale contribuabilului și sursele declarate, verificarea unor surse și fonduri suplimentare nejustificate, raportarea autorităților privind activitățile suspecte, verificările planificate, riscul salariului în plic și al muncii nedeclarate, precum și neconformarea benevolă.

Analiza acestor cauze indică faptul că există anumite motive și circumstanțe care determină autoritățile fiscale să inițieze controale fiscale asupra contribuabililor. În general, aceste cauze reflectă preocupările privind respectarea legilor fiscale, identificarea și prevenirea evaziunii fiscale, corectitudinea și acuratețea declarării veniturilor, precum și gestionarea adecvată a resurselor financiare. Atunci când aceste cauze sunt evaluate pe o scală de la 1 la 5, observăm că majoritatea respondenților acordă scoruri situate în intervalul 3-5 pentru fiecare cauză. Acest lucru sugerează că există o preocupare semnificativă în ceea ce privește importanța și impactul acestor cauze asupra procesului de control fiscal. De exemplu, cauzele care atrag cele mai mari evaluări, cum ar fi, numărul neobișnuit de mare de verificări fiscale și interesul crescut al autorităților fiscale în privința afacerii, reflectă o preocupare mai mare în rândul contribuabililor în ceea ce privește frecvența și intensitatea controalelor fiscale. Pe de altă parte, cauzele care atrag scoruri mai mici, cum ar fi, riscul salariului în plic și al muncii nedeclarate sau neconformarea benevolă, indică o importanță în ceea ce privește impactul acestor aspecte asupra procesului de control fiscal.

Impactul acestor cauze asupra procesului de control fiscal și asupra contribuabililor poate fi semnificativ, de exemplu, o concentrare ridicată asupra unor cauze, precum: furnizarea de informații incorecte sau incomplete în declarațiile fiscale, poate indica nevoia de revizuire a procesului de colectare a datelor și de asigurare a acurateții acestora. Pe de altă parte, cauzele care implică neconformarea benevolă sau implicarea în nereguli fiscale anterioare pot necesita măsuri

de aplicare a legii și sancțiuni adecvate. De asemenea, evaluările acestor cauze pot oferi informații utile autorităților fiscale pentru a identifica și prioritiza domeniile de intervenție și pentru a dezvolta strategii eficiente de control fiscal. Prin înțelegerea preocupărilor și percepțiilor contribuabililor, autoritățile fiscale pot adapta și moderniza abordările lor pentru a asigura conformitatea fiscală și pentru a reduce evaziunea fiscală.

9. Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemului fiscal includ: riscul de a plăti taxe și impozite suplimentare, riscul experienței stresante, riscul de impediment asupra activității economice, riscul de a pierde imaginea afacerii și relațiile cu clienții, furnizorii și investitorii și altele (figura 3.24).

Figura 3.24 Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemului fiscal

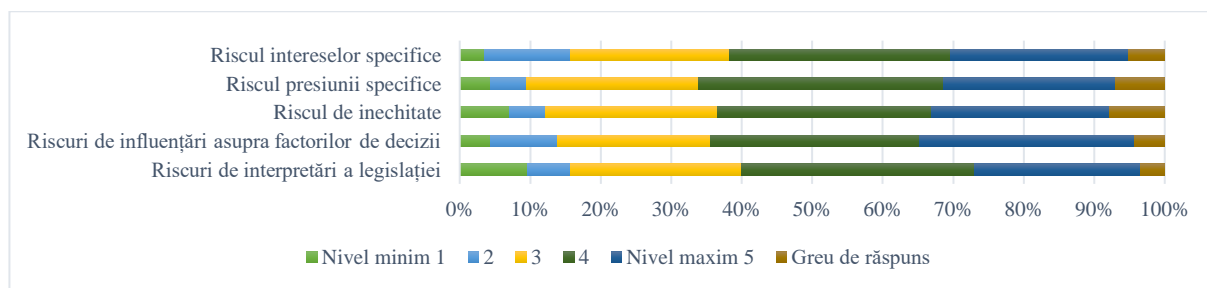
Sursa: elaborată de autor

Riscul de a plăti taxe și impozite suplimentare: scor mediu: 3.1, respondenții au evaluat acest risc ca fiind moderat, cu o preocupare semnificativă pentru posibilitatea de a fi supuși la obligații fiscale suplimentare. *Riscul experienței stresante:* scor mediu: 3.2, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat, reflectând îngrijorarea contribuabililor cu privire la nivelurile ridicate de stres și anxietate asociate controalelor fiscale. *Riscul de impediment asupra activității economice:* scor mediu: 3.2, contribuabilii au evaluat acest risc ca fiind moderat, exprimând preocupări cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să afecteze negativ funcționarea și performanța afacerilor sau a altor activități economice. *Riscul angajării de profesioniști contabili sau avocați pentru a pregăti documentația fiscală:* scor mediu: 3.4, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat spre ridicat, indicând preocuparea pentru cheltuielile și resursele suplimentare necesare pentru a gestiona procesul de control fiscal. *Riscul de a pierde imaginea afacerii și relațiile cu clienții, furnizorii și investitorii:* scor mediu: 3.2, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat, reflectând îngrijorarea contribuabililor cu privire la impactul negativ al controalelor fiscale asupra reputației și relațiilor de afaceri. *Riscul supunerii unui nivel mai ridicat de supraveghere fiscală:* scor mediu: 3.0, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat, reflectând temerile contribuabililor cu privire la o mai mare intervenție din partea autorităților fiscale în activitățile lor financiare și comerciale.

Unul dintre riscurile majore identificate este riscul de a plăti taxe și impozite suplimentare, fiind evaluat ca un risc semnificativ, cu un scor mediu ridicat pe scară. Acest aspect indică preocuparea contribuabililor cu privire la posibilitatea de a fi supuși la obligații fiscale suplimentare, ceea ce poate afecta semnificativ resursele financiare și planificarea financiară a acestora. Un alt risc important este riscul experienței stresante asociate controalelor fiscale. Acesta a fost evaluat și el ca un risc semnificativ, ceea ce sugerează că procesul de control fiscal poate genera niveluri ridicate de stres și anxietate pentru contribuabili, respectiv, poate afecta negativ atât bunăstarea personală, cât și performanța la locul de muncă sau în afaceri.

10. Riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului

Acestea includ riscurile de interpretări a legislației, riscurile de influență asupra factorilor de decizie, riscul de inechitate și altele (figura 3.25).

Figura 3.25 Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța contribuabilului

Sursa: elaborată de autor

Analiza statistică a evaluărilor privind riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului, efectuată pe o scară de la 1 la 5, indică următoarele: *Riscuri de interpretare a legislației*: scor mediu: 3.1, respondenții au evaluat acest risc ca fiind moderat, exprimând îngrijorare cu privire la posibilitatea interpretării eronate a legislației fiscale și a consecințelor negative asociate. *Riscuri de influențare asupra factorilor de decizie*: scor mediu: 3.2, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat, reflectând preocuparea contribuabililor cu privire la potențialul influenței exercitate de controalele fiscale asupra procesului de luare a deciziilor în cadrul afacerii sau activității lor. *Riscul de inechitate*: scor mediu: 3.2, contribuabilii au evaluat acest risc ca fiind moderat, exprimând îngrijorare cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie percepute ca fiind inechitabile sau discriminatorii în anumite situații. *Riscul presiunii specifice*: scor mediu: 3.2, acest risc a fost evaluat ca fiind moderat, indicând preocuparea contribuabililor cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie însoțite de presiuni specifice sau coerciție din partea autorităților fiscale. *Riscul intereselor specifice*: scor mediu: 3.1, respondenții au evaluat acest risc ca fiind moderat, exprimând îngrijorare cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie influențate de interese specifice sau de considerente politice sau economice.

Analiza statistică indică faptul că riscurile controlului fiscal asupra performanței

contribuabilului sunt percepute ca fiind moderate de către respondenți, reflectând îngrijorarea cu privire la interpretarea legislației, influențarea deciziilor, inechitatea percepută, presiunea specifică și interesele specifice asociate controalelor fiscale.

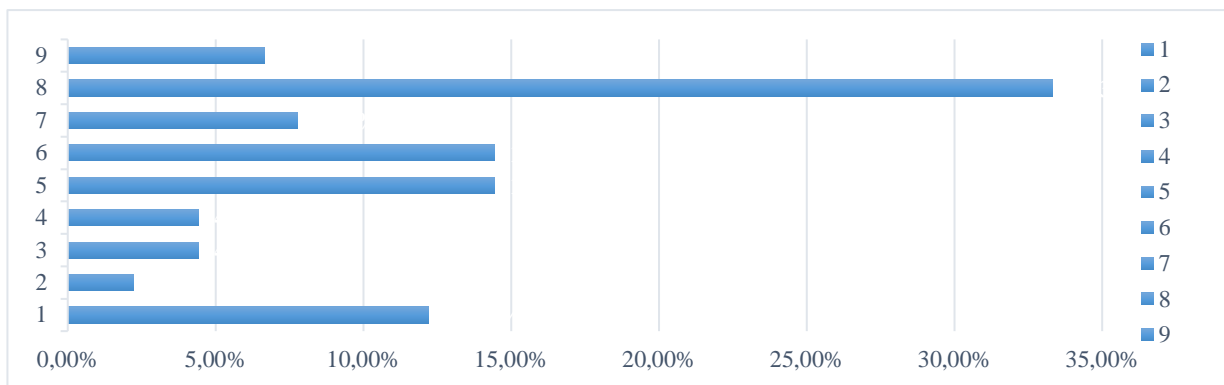
Una dintre preocupările majore identificate în cadrul analizei este riscul de interpretare a legislației fiscale, acest aspect este evaluat ca fiind de importanță majoră, cu un scor mediu de 3.1, indicând o îngrijorare moderată în rândul respondenților cu privire la posibilitatea unei interpretări greșite a legii fiscale și a impactului acestui aspect asupra contribuabililor. Un alt aspect semnificativ este reprezentat de riscul de influențare asupra factorilor de decizie, evaluat, de asemenea, ca fiind de importanță majoră, cu un scor mediu similar de 3.2. Acest aspect reflectă îngrijorarea contribuabililor în ceea ce privește posibila influență a controalelor fiscale asupra procesului lor de luare a deciziilor în cadrul afacerii sau a activității lor. De asemenea, riscul de inechitate este identificat ca fiind o preocupare importantă, cu un scor mediu de 3.2. Acest aspect evidențiază îngrijorarea contribuabililor cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie percepute ca fiind inechitabile sau discriminatorii în anumite situații, ceea ce poate afecta încrederea acestora în sistemul fiscal.

În plus, riscul presiunii specifice este evaluat ca fiind de importanță majoră, cu un scor mediu de 3.2, acest aspect indică îngrijorarea contribuabililor cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie însoțite de presiuni specifice sau coerciție din partea autorităților fiscale, ceea ce poate afecta negativ performanța și comportamentul contribuabililor.

În final, riscul intereselor specifice este identificat ca fiind o altă preocupare importantă, cu un scor mediu de 3.1, acest aspect reflectă îngrijorarea contribuabililor cu privire la posibilitatea ca controalele fiscale să fie influențate de interese specifice sau de considerente politice sau economice, ceea ce poate afecta echitatea și transparența procesului fiscal.

Gradul de satisfacere în rezultatul interacțiunii cu organele de control, participanții au fost rugați să aprecieze gradul de satisfacere pe o scară de la 1 la 10 în rezultatul interacțiunii cu organele de control și să furnizeze câteva cuvinte care descriu această experiență. Această întrebare a avut scopul de a evalua nivelul de satisfacție al contribuabililor în ceea ce privește interacțiunea lor cu organele de control fiscal și rezultatul acestei interacțiuni (figura 3.26).

Sondajul privind gradul de satisfacție în urma interacțiunii cu organele de control a relevat o serie de aspecte esențiale în ceea ce privește experiența contribuabililor în acest proces. Evaluările acordate de participanți, împreună cu comentariile și observațiile lor, oferă o perspectivă amplă asupra modului în care sunt percepute și experimentate acțiunile și comportamentul inspectorilor fiscali.

Figura 3.26 Gradul de satisfacție în rezultatul interacțiunii cu organele de control

Sursa: elaborată de autor

Pentru început, scorul general de 9, acordat activității și procedurii de control, indică un nivel semnificativ de satisfacție, aceasta sugerează că, în general, contribuabilii consideră că interacțiunea cu organele de control este pozitivă și eficientă. Este important de menționat că această evaluare înaltă reflectă o creștere în comparație cu experiențele anterioare, indicând că există eforturi semnificative pentru a consolida relația și comunicarea dintre contribuabili și inspectorii fiscali.

Una dintre observațiile semnificative făcute în cadrul sondajului este evoluția în abordarea inspectorilor fiscali de vârstă medie. Participanții au remarcat că acești inspectorii sunt percepuți ca fiind mai amabili, indulgenți și mai dispuși să explice neclaritățile, ceea ce contribuie la o interacțiune mai pozitivă și mai constructivă. Această schimbare în abordare este binevenită și indică o adaptare la nevoile și așteptările contribuabililor. Totuși, nu toate experiențele sunt pozitive, iar unele feedback-uri negative au fost înregistrate în cadrul sondajului. Participanții au menționat că unele persoane din organele de control vorbesc arogant și că există încă aspecte care lasă de dorit în ceea ce privește comunicarea și profesionalismul. Acest lucru sugerează că, în ciuda progreselor înregistrate, mai sunt încă probleme de adresat în ceea ce privește comportamentul și atitudinea unor angajați din organele de control. Analizând evaluările acordate pe scara de la 1 la 10, putem observa o distribuție variată a satisfacției. Un număr semnificativ de participanți au acordat evaluări în jurul valorii de 8, indicând o satisfacție ridicată, în general. Totuși, există și o proporție considerabilă de evaluări mai scăzute, cum ar fi: 1, 2 și 3-5, sugerând că există încă aspecte care necesită revizuire și corecții. De asemenea, feedback-ul verbal oferit în cadrul sondajului este valoros pentru a înțelege mai bine experiențele contribuabililor. Unele dintre observațiile specifice includ mențiuni despre necesitatea unei comunicări mai eficiente și mai transparente din partea organelor de control, o atitudine mai profesională și mai amabilă din partea inspectorilor fiscali și o gestionare mai bună a neclarităților și problemelor întâmpinate de contribuabili în timpul procesului de control.

În concluzie, putem afirma că prin intermediul feedback-ului obținut de la respondenți am reușit să stabilim punctele tari, punctele slabe, amenințările și oportunitățile controlului fiscal în Republica Moldova. Analiza rezultatelor chestionarului reprezintă o sursă importantă pentru cercetarea realizată și pentru autoritățile administrării fiscale din Republica Moldova. Potențialele amenințări și riscuri ale procedurilor și practicilor controlului fiscal identificate în rezultatul analizei datelor colectate prezintă interes pentru autorități în fond de stabilire a zonelor vulnerabile. Totodată, estimarea performanței sistemului fiscal prin implicația controlului fiscal a fost posibilă de atins utilizând toate tipurile de surse de informație, metodele diverse de analiză utilizate și implicarea contribuabililor. Astfel, considerăm că analiza complexă a implicației controlului fiscal la eficientizarea sistemului fiscal a fost posibilă datorită evaluării calitative, prin intermediul chestionarului realizat, care a oferit anumite perspective din partea contribuabililor, permițând identificarea punctelor forte și slabe actualelor practici de control fiscal. Această abordare a facilitat o înțelegere mai profundă a modului în care măsurile de control influențează conformitatea fiscală și a evidențiat necesitatea elaborării unor măsuri pentru a spori eficiența sistemului fiscal.

3.4. Concluzie la capitolul 3

Rezultatele obținute în acest capitol contribuie la argumentarea eficienței sistemului fiscal prin implicațiile controlului fiscal cu valori cantitative și calitative. În această ordine de idei subliniem următoarele:

1. Identificând punctele tari și slabe ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova constatăm necesitatea ajustării, dezvoltării și eficientizării sistemului fiscal în contextul integrării în economia globală.
2. Modul în care controlul fiscal influențează colectarea veniturilor fiscale contribuie la reducerea evaziunii fiscale, crește transparența și eficiența administrației fiscale. Totodată, afirmăm că controlul fiscal poate avea un impact negativ asupra contribuabililor, generând stres și perturbând activitățile economice, necesitând costuri ridicate de asistență juridică și influențând strategiile fiscale și planificarea financiară, iar riscul de amenzi și penalități financiare este, de asemenea, o preocupare semnificativă pentru contribuabili.
3. Rezultatele chestionarului au identificat lipsa transparenței în controlul fiscal, ce poate afecta percepția de corectitudine și echitate. Elementele care contribuie la diminuarea eficienței controalelor fiscale, precum: erorile sau interpretările incorecte ale legilor fiscale, durata prelungită a controalelor fiscale și percepția de birocrație și complexitate pot genera incertitudine și costuri suplimentare.
4. Există și oportunități care trebuie abordate pentru a armoniza sistemul fiscal, precum:

dezvoltarea parteneriatelor internaționale pentru schimbul de bune practici și experiențe în domeniul fiscal, dar și adoptarea unor politici de educație fiscală care să crească gradul de conștientizare și conformitate voluntară.

5. Evaluarea eficienței sistemului fiscal prin implicațiile controlului fiscal în Republica Moldova a permis elaborarea și recomandarea unui set de indicatori care vor permite măsurarea colectării eficiente a veniturilor fiscale. Atingerea anumitor obiective în optimizarea și eficientizarea sistemului fiscal se datorează respectării regulilor fiscale, reducerii costurilor administrative și creșterii transparenței fiscale. Utilizarea indicatorilor de performanță a controlului fiscal în administrarea fiscală va contribui la dezvoltarea proceselor administrative și claritatea fiscală, ce ar putea consolida sistemul fiscal în ansamblu.
6. Identificând aspectele care funcționează eficient în cadrul controlului fiscal putem contribui semnificativ la transformarea și eficientizarea sistemului fiscal în Republica Moldova într-un mecanism capabil să răspundă provocărilor economice și să maximizeze colectarea veniturilor într-un mod echitabil și transparent.
7. Creșterea încrederii contribuabililor în instituțiile fiscale permite replicarea bunelor practici și ajustarea strategiilor de control, direcționând resursele către domeniile cu cel mai mare impact și îmbunătățind, astfel, performanța generală a sistemului fiscal, ceea ce va conduce la o administrare fiscală mai eficientă și pentru creșterea impactului asupra dezvoltării economice și a satisfacției contribuabililor.
8. Identificând riscurile care influențează eficiența controlului fiscal în Republica Moldova, am reușit să evidențiem îngrijorarea contribuabililor pentru anumite procese sau proceduri care urmează a fi ajustate sau adaptate în procesul de optimizare și armonizare la directivele UE. Natura riscurilor stabilite atenționează un spectru mai larg de acțiuni, precum: plăți, taxe și impozite suplimentare, dar și riscul psihologic legat de experiența stresantă asociată controalelor fiscale. De asemenea, există îngrijorări cu privire la impactul asupra activității economice și la costurile implicate în angajarea de profesioniști pentru gestionarea documentației fiscale. Riscul de deteriorare a imaginii afacerii și relațiilor cu clienții, furnizorii și investitorii este perceput, iar temerile legate de supravegherea fiscală cresc. În concluzie, contribuabilii se confruntă cu riscuri semnificative în ceea ce privește fiscalitatea, care afectează nu doar aspectele financiare, ci și imaginea și funcționarea afacerilor.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În rezultatul finalizării cercetării în această teză de doctorat au fost analizate și concretizate implicațiile controlului fiscal ca proces, dar și influența acestuia în asigurarea eficienței și performanței sistemului fiscal național. Argumentarea și fundamentarea scopului a fost realizată prin concretizarea și analiza conceptelor, formelor și proceselor controlului fiscal în Republica Moldova. Perioada analizată se caracterizează prin influența mai multor factori interni și externi ai sistemului fiscal și ai administrării fiscale pentru țara noastră. Datorită proceselor de reorganizare și armonizare în contextul procesului de Asociere la UE, parcursul cercetării a fost orientat în așa mod încât să cuprindă cât mai multe rezultate de interes pentru formularea politicilor sustenabile în cadrul Serviciului Fiscal de Stat. Prin urmare, această teză prin demersul său științific răspunde la provocările actuale privind atingerea eficienței și performanței administrării fiscale. Rezultatul cercetării sintetizează următoarele concluzii:

Concluzii:

1. Analiza teoretică și metodologică privind implicațiile controlului fiscal a permis concretizarea conceptului de *eficiență a sistemului fiscal*. Au fost identificate și detaliate tipurile de control fiscal, au fost descrise metodele și procedurile utilizate, prin prisma rolului pe care controlul fiscal îl joacă în asigurarea conformității fiscale și în prevenirea evaziunii fiscale.

2. Au fost particularizate principiile fundamentale ale legislației administrării fiscale din perspectiva realităților Republicii Moldova, exprimate prin caracteristici specifice și elemente de eficientizare a acestora. Acest rezultat va contribui la optimizarea cadrului normativ și administrativ național, va raționaliza procesul de control fiscal eficientizând, în același timp, activitatea economică a contribuabililor.

3. Analiza critică a factorilor de natură economică, juridică și psihologică care determină performanța fiscală a scos în evidență legătura științifică a noțiunilor de eficiență versus performanță atribuite sistemului fiscal contemporan. Acest context oferă teme pentru evaluarea performanței și eficienței sistemului fiscal implicat în asigurarea administrării fiscale optime pentru Republica Moldova, subliniind, astfel, importanța unui echilibru între eficiența și performanța, prin implicațiile controlului fiscal.

4. S-a stabilit impactul controlului fiscal asupra conformării fiscale a contribuabililor, realizat în ultimii 5 ani, prin care se demonstrează eficacitatea controalelor fiscale în colectarea veniturilor fiscale și prevenirea evaziunii. În acest sens, eficiența controalelor fiscale, prezintă un suport pentru planificarea corectă a tipurilor de controale realizate de Serviciul Fiscal de Stat din Republica Moldova în menținerea sustenabilității și echității sistemului fiscal național. Prin

urmare, lipsa unui control fiscal permanent diminuează performanța sistemului fiscal având repercusiuni economice negative pe termen lung.

5. Analiza riscurilor administrării fiscale prin implicațiile controlului fiscal în calitate de catalizator a permis direcționarea controalelor către zonele cu risc sporit, asigurând stabilirea noilor criterii de selectare a cazurilor de control și contribuție la stabilirea politicilor fiscale de către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova privind dezvoltarea politicilor fiscale care sunt orientate să stimuleze activitatea economică și să reducă inegalitățile sociale.

6. În scopul asigurării implementării eficiente a reformelor și determinării performanței sistemului fiscal au fost stabilite 9 arii de influență pentru administrarea fiscală națională. În cadrul analizei empirice efectuate în teză a fost estimată performanța sistemului național prin Metoda 1 (M1), Metoda 2 (M2) TADAT „Tax Administration Diagnostic Assessment Tool”, în calitate de instrument recunoscut internațional. Rezultatele estimării efectuate vor contribui la creșterea responsabilității administrării fiscale în fața partenerilor internaționali și vor fortifica poziția Republicii Moldova la nivel internațional.

7. A fost demonstrat că ariile de performanță stabilite în cadrul cercetării reprezintă o modalitate efectivă de determinare a indicatorilor de vulnerabilitate pentru sistemul fiscal național. Prin intermediul acestei metodologii se facilitează orientarea și concentrarea corectă pe punctele slabe, pentru eliminarea acestora și asigurarea performanței administrării sistemului fiscal.

8. Analizele efectuate au condus la stabilirea unui set de indicatori privind estimarea eficienței sistemului fiscal, precum: *Indicatorul de conformitate fiscală; Indicatorul de randament al controlului fiscal; Randamentul executării fiscale; Randamentul conformării silită; Randamentul de executare silită*. Valoarea calculată a acestor indicatori asigură identificarea priorităților strategice în materie de politică și administrare fiscală, și permite stabilirea unor tactici și instrumente de eficientizare a funcției de control fiscal. Rezultatele obținute în urma acestui proces sistemic contribuie la monitorizarea și evaluarea efectelor deciziilor de natură fiscală, în special luate în perioade de adaptare și modificare a sistemului fiscal la condițiile de integrare a țării în UE.

9. Au fost estimați și recomandați următorii indicatori ai eficienței implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal: *Eficiența sistemului de impunere sau eficiență a fiscalității; Elasticitatea fiscalității calculate la nivel total și general; Eficiența (nivelul) conformării fiscale; Eficiența executării fiscale; Eficiența colectării impozitelor*. Calcularea indicatorilor a permis stabilirea efectelor de randament valoric și general. Prin determinarea valorii absolute a indicatorilor pot fi identificate obiectivele țintă ale controlului fiscal precum: îndeplinirea

obligațiilor fiscale, creșterea nivelului de colectare și conformare voluntară, dar și cele ce vizează educația fiscală, creșterea moralității fiscale etc.

10. Rezultatele chestionării efectuate au determinat existența riscurilor precum: lipsa veridicității informațiilor, evitarea depunerii declarațiilor, insuficiența bazelor de date complexe, lipsa mecanismului pentru cererile de rambursare TVA. Eliminarea riscurilor critice stabilite permit creșterea adaptabilității și obținerea unui sistem fiscal eficient, rezilient în fața schimbărilor economice și sociale.

11. Considerăm că rezultatele obținute din analiza chestionarului conturează o imagine complexă asupra priorităților și preocupărilor contribuabililor. Prin aceasta se confirmă necesitatea promovării transparenței și comunicării eficiente cu contribuabilii, din partea autorităților fiscale, ceea ce va asigura consolidarea și respectarea legilor fiscale și construirea unei relații de încredere și colaborare. În acest scop, au fost folosite estimările respondenților la formularea recomandărilor pentru administrarea fiscală ceea ce va contribui la creșterea transparenței fiscale prin implicațiile controlului.

12. Reducerea nivelului de evaziune fiscală, ca rezultat al unui control fiscal eficient, asigură identificarea și sancționarea practicilor frauduloase utilizate pentru evitarea plății impozitelor, descurajând comportamentele ilegale și recuperând sumele neplătite, astfel asigurându-se o mai mare echitate în sistemul fiscal cu protejarea veniturilor fiscale.

Pentru a crește eficiența și performanța sistemului fiscal pe baza cercetărilor realizate, datelor colectate în urma chestionarului și a deducției, propunem câteva recomandări care să abordeze aspectele semnalate în prezenta cercetare:

Recomandări

Rezultatele cercetării privind implicațiile controlului fiscal la eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova pot fi aplicate la formularea politicilor și strategiilor în administrarea fiscală, în special rezultatele studiului privind identificarea punctelor forte, slabe, oportunități și amenințări, precum și indicatorii de performanță a implicațiilor controlului în sistemul fiscal în următorul context:

1.1. Creșterea transparenței și clarității. Se recomandă prin simplificarea procedurilor fiscale și oferirea informațiilor clare și accesibile contribuabililor cu privire la cerințele fiscale și procedurile de conformare.

1.2. Organizarea de consultări și comunicare cu contribuabilii. În acest context, se propune ca Guvernul să instituie mecanisme cu scopul de a implica mai activ contribuabilii în procesul decizional pentru a colecta feedback-ul acestora cu privire la experiența lor cu sistemul fiscal, iar consultările periodice și comunicarea bidirecțională pot ajuta la identificarea nevoilor și

preocupărilor contribuabililor și la adaptarea politicilor fiscale în consecință.

2.1. Investiții în educație fiscală. Guvernul ar trebui să investească în programe educaționale și campanii de conștientizare pentru a asigura înțelegerea regulilor fiscale de către contribuabili, dar și în încurajarea conformării voluntare.

2.2. Intensificarea eforturilor de combatere a evaziunii fiscale. Autoritățile fiscale ar trebui să intensifice eforturile de aplicare a legilor fiscale și de monitorizare a comportamentului fiscal al contribuabililor, o monitorizare și investigare mai intensă a potențialelor nereguli fiscale poate contribui la reducerea evaziunii fiscale și la o colectare mai eficientă a veniturilor.

Rezultatele obținute la determinarea indicatorilor de vulnerabilitate prin intermediul stabilirii ariilor de influență se propun pentru optimizarea și eficientizarea sistemului fiscal prin:

3.1. Planificarea corectă a estimărilor veniturilor fiscale prin precizarea estimărilor veniturilor fiscale.

3.2. Utilizarea tehnologiei în realizarea controalelor și administrarea fiscală: asigurarea unor baze de date care pot face mai ușoară și mai eficientă îndeplinirea cerințelor fiscale.

3.3. Intensificarea acțiunilor de conformare fiscală: monitorizare mai intensă, investigare și sancționare a neregulilor fiscale pot contribui la creșterea conformării fiscale și de combatere a evaziunii fiscale.

3.4. Standardizarea proceselor și procedurilor pentru restituirea TVA: este necesară stabilirea clară a condițiilor și reducerea riscului de erori în procesul de restituire.

În baza analizei efectuate și a evaluărilor furnizate de respondenți, putem elabora recomandări pentru gestionarea și atenuarea riscurilor asociate controalelor fiscale, care sunt următoarele:

4.1. Clarificarea și armonizarea legislației fiscale, astfel încât interpretarea greșită sau incorectă să fie redusă la minimum, aceasta poate implica revizuirea și restructurarea legilor fiscale pentru a le face mai accesibile și mai ușor de înțeles pentru contribuabili și pentru autoritățile fiscale.

4.2. Transparență: autoritățile fiscale ar trebui să fie transparente în ceea ce privește procesele de control fiscal și să implice contribuabilii în procesul decizional în ceea ce privește politica fiscală, iar consultările publice și comunicarea deschisă pot contribui la creșterea încrederii și a respectului pentru sistemul fiscal.

4.3. Echitate: autoritățile fiscale ar trebui să implementeze proceduri clare și transparente pentru a se asigura că toți contribuabilii sunt tratați în mod corect și că nu există nici o formă de favoritism sau bias în procesul de control fiscal.

4.4. Protecția drepturilor contribuabililor, acest lucru poate include furnizarea de asistență juridică gratuită sau la costuri reduse pentru contribuabilii care se confruntă cu controale fiscale

sau litigii fiscale.

4.5. Instruire și asistență pentru contribuabili, pentru a-i ajuta să înțeleagă mai bine obligațiile lor fiscale și procesul de control fiscal, prin urmare o mai bună înțelegere a legislației fiscale și a procedurilor de control poate reduce anxietatea și stresul asociate controalelor fiscale.

4.6. Monitorizare și evaluare continuă, pentru a identifica și corecta orice deficiențe sau probleme, iar implementarea unui sistem robust de feedback și raportare poate ajuta la identificarea rapidă a problemelor și la implementarea de soluții corespunzătoare.

4.7. Promovarea culturii de conformare voluntară, prin educarea și conștientizarea contribuabililor cu privire la obligațiile lor fiscale și la beneficiile conformării voluntare, aceasta poate implica campanii de informare și programe educaționale destinate să încurajeze respectarea legilor fiscale.

4.8. Consolidarea comunicării și relațiilor cu contribuabilii, pentru a reduce anxietatea și stresul asociate controalelor fiscale, aceasta poate implica furnizarea de informații clare și precise contribuabililor cu privire la procesul de control fiscal și drepturile lor.

Deși, metodele și instrumentele de control fiscal, dar și abordarea controlului au prezentat modificări semnificative în ultimul deceniu, analiza de impact a acestora este și în prezent un obiectiv de importanță majoră. Astfel, recomandăm 10 indicatorii pentru o analiză mai complexă a implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal, precum: 1) Eficiența sistemului de impunere sau eficiența a fiscalității; 2) Elasticitatea fiscalității calculate la nivel total și general; 3) Eficiența (nivelul) conformării fiscale; 4) Eficiența executării fiscale; 5) Eficiența colectării impozitelor; 6) Indicatorul de conformitate fiscal; 7) Indicatorul de randament al controlului fiscal; 8) Randamentul executării fiscale; 9) Randamentul conformării silită; 10) Randamentul de executare silită. Estimarea implicației controlului fiscal asupra sistemului fiscal va contribui la identificarea canalului de transmisie prin care politicile de control și audit fiscal influențează conformitatea contribuabililor, colectarea veniturilor bugetare și stabilitatea macroeconomică. Modelele de simulare pot fi utilizate pentru a proiecta diferite scenarii de implementare a măsurilor de control fiscal și pentru a evalua efectele acestora asupra sustenabilității sistemului fiscal pe termen lung. Aceste evaluări permit formularea de recomandări pentru politici fiscale care să optimizeze echilibrul dintre costurile controlului fiscal și beneficiile generate, contribuind la un sistem fiscal mai eficient și mai performant.

Din perspectivă economică, controlul fiscal nu influențează doar veniturile bugetare prin creșterea conformității fiscale, ci și comportamentul investițional și deciziile financiare ale agenților economici. Un control fiscal excesiv sau perceput ca fiind arbitrar poate descuraja investițiile, poate afecta productivitatea și poate conduce la relocarea activităților economice către

zone mai puțin reglementate sau către economia subterană.

În acest context, pot fi realizate studii în direcții:

Modele comportamentale și simulări economice, cum ar fi, modelele de teorie a jocurilor, pot fi utilizate pentru a înțelege mai bine mecanismele prin care controlul fiscal influențează deciziile agenților economici.

Relevant este să se investigheze impactul controlului fiscal asupra echității fiscale și încrederea publicului în instituțiile fiscale, având în vedere că un sistem de control bine implementat poate spori percepția de justiție și poate stimula conformitatea voluntară.

BIBLIOGRAFIE

1. ABRAMOVA A., et al. *Regulatory Policy of Tax Revenues Efficiency Assurance as the Dominant of State Economic Security*. în: International Journal of Sustainable Development & Planning, 2022, 17.6.
2. AFTENI, L. *Analiza poverii fiscale ramurale în Republica Moldova*. In: Economie și Sociologie, 2014, nr. 2, pp. 90-96. ISSN 1857-4130
3. ALINK M., VAN KOMMER V., Handbook on tax administration. în: IBFD, 2011
4. ALM J., DUNCAN D., *Estimating tax agency efficiency*. în: Public Budgeting & Finance, 2014, 34.3: 92-110
5. ALSHARARI N.M., ABOUGAMOS H., *The processes of accounting changes as emerging from public and fiscal reforms: an interpretive study*. în: Asian Review of Accounting, 2017, 25.1: 2-33.
6. ANDREEA C.L., DANIELA VODĂ A., UNGUREANU D., *Tax culture: approached as a new constituent element of the fiscal system*. în: Annals of Constantin Brancusi University of Targu-Jiu. Economy Series, 2021, 2
7. ARMANI FARD V., KAMYABI Y., *Conceptual Model of Failure of Tax Auditors' Reports Based on Grounded Theory*. în: International Journal of Finance & Managerial Accounting, 2023, 8.30: 61-74.
8. ARMEANIC Al., ȘARGU L., *Drept fiscal. Suport didactic*. Chișinău, 2016, pag.208
9. AUERBACH A., HINES J., *Taxation and Economic Efficiency*. Stephen M. Ross School of Business, 2001, disponibil la: <https://www.bus.umich.edu/otpr/Wp2001-7paper.pdf>
10. AYTKHOZHINA G., MILLER A., *State tax control strategies: Theoretical aspects*. Contaduría y administración, 2018, 63.2: 0-0.
11. AZIZ S.A., AL HARETHI A.R.S., *Factors determining tax administration efficiency in Hadhramout, Yemen: Perception from individual taxpayers*. în: 5th International Conference on Accounting Studies (ICAS 2018), Penang, Malaysia. 2018.
12. BAER K., SILVANI C., *Designing a tax administration reform strategy: Experiences and guidelines*. în: International Monetary Fund, 1997
13. BALABAN E., *Fiscalitatea agenților economici*, editura Elena – V. I, 2008
14. Banca Centrala Europeana RAPORT DE CONVERGENȚĂ disponibil <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201205ro.pdf>
15. BATASHEV R.V., ZULFUGARZADE T.E., GOROKHOVA A.E., *Approaches to determining the content and structure of tax administration*. în: International Journal of Ecosystems & Ecology Sciences, 2022, 12.3.
16. BELMONTE-MARTIN I., ORTIZ L., POLO C., *Local tax management in Spain: A study of the conditional efficiency of provincial tax agencies*. în: Socio-Economic Planning Sciences, 2021, 78: 101057.
17. BERGHE Nadejda., *Administration of fiscal revenues by the customs service of the Republic of Moldova*. Annual International Scientific Conference “Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy”, September 23-24, 2022, Conference Proceeding, 2023. Pag 354 -364, Disponibil 10.53486/cike2022.42
18. BERGHE, N.. *Administration of fiscal revenues by the customs service of the Republic of Moldova*. In: Annual International Scientific Conference “Competitiveness and Innovation

- in the Knowledge Economy”, September 23-24, 2022, Conference Proceeding, 2023. Pag 354 -364, Disponibil 10.53486/cike2022.42
19. BERGHE, NADEJDA. (2019). *Perfecționarea finanțelor publice la nivelul unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova prin prisma evaluării potențialului fiscal.*
  20. BERGOLO, Marcelo, CENI Rodrigo, CRUCES, Guillermo, GIACCOBASSO Matias, and PEREZ-TRUGLIA Ricardo. 2023. *Tax audits as scarecrows: Evidence from a large-scale field experiment.* In: American Economic Journal: Economic Policy 15: 110–53
  21. BIRD R.M., *Charging for Public Services: A New Look at an Old Idea.* în: Canadian Tax Foundation, 1976.
  22. BIRD R.M., *The BBLR Approach to Tax Reform in Emerging Countries.* 2008, disponibil la: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1273818
  23. BOGOVIZ A.V., et al. *Effective tax policy of the state: conceptual foundations and methodology of evaluation.* în: Optimization of the Taxation System: Preconditions, Tendencies and Perspectives, 2019, pag. 91-98
  24. BOSTAN I., *Controlul fiscal.* Editura: Polirom, Iași, 2003, ISBN:973-681-187-5
  25. BOULESCU M., CHIȚĂ M., *Control financiar și expertiză contabilă.* București: Eficient, 1996, pag.17.
  26. BREZEANU P., *Fiscalitate: Concepte, metode, teorii, mecanisme, politici și practice fiscale,* București: Editura Economică, 1999.
  27. BREZEANU, P. (1999). *Fiscalitate. Concepte. Metode. Practici.* Publishing Economică, Bucharest, 41./ Brezeanu, P. (2010). *Fiscalitate: concepte, teorii, politici si abordări practice.* Wolters Kluwer.
  28. BULGAC C. *The role of fiscal planning in the process of forecasting revenues from tax payments in the Republic of Moldova: expectations and achievements.* în: Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii. 2020. pag. 667-677.
  29. BULGAC C., 2019, *Efectele economice ale presiunii fiscale în sectorul vitivinicol.* Teză de doctorat. Chișinău: ASEM 2019, disponibilă la http://www.cnaa.md/files/theses/2019/55069/corina_bulgac_thesis.pdf/accesat 14.03.22.
  30. BUSUIOC N., *Investigarea infracțiunilor de evaziune fiscală: cadrul procesual și tactico-metodologic.*, în: Juridice, Institutul de Cercetări 2020
  31. CARAȘCIUC L., *Economia subterană în R.Moldova.* Chișinău: Art, 2002, pag. 22.
  32. CARPOVICI G., *Rolul administrației publice în dezvoltarea mediului de afaceri în Republica Moldova.* Rezumatul tezei de doctor în științe administrative, Chișinău, 2021. C.Z.U.: 352/354:334.7(478)(043.2
  33. CASIAN, A. *Aplicarea instrumentelor fiscal-bugetare în soluționarea problemelor de mediu (pe exemplul resurselor acvatice).* In: Cobzari, Ludmila, Casian, Angela, Bușmachi, Eugenia ș.a. *Aplicarea instrumentelor economice în managementul resurselor acvatice: culegere metodico-didactică.* Chișinău: ASEM, 2021, pp. 23-36. ISBN 978-9975-155-59-5, <https://irek.ase.md:443/xmlui/handle/123456789/1876>
  34. CASTRAVEȚ L., NIMERENCO N., *Eficiența măsurilor de reformă fiscală din perioada 2018-2019.* în: Conferința științifică națională cu participare internațională. Chișinău: CEP USM, 2019, pag. 358-362.
  35. Catalogul SFS http://www.fisc.md/Catalogul_SFS.aspx, data accesării 23.11.2023
  36. CHAIKOVSKAYA N.V., CHAIKOVSKY D.V., TARENTIEVA I.V., *Methodology of*

- assessment of the control work efficiency of the tax authority.* în: Mediterranean Journal of Social Sciences, 2015, 6.6 S3: 127.
37. CHISTOL M., *Bugetarea-instrument de previziune și control a performanței financiare a entităților.* 2023
  38. CHUENJIT P., *The culture of taxation: Definition and conceptual approaches for tax administration.* în: Journal of Population and Social Studies [JPSS], 2014, 22.1: 14-34.
  39. CIUBOTARU M., HINCU V., *Implementing Performance-Based Budgeting in Republic of Moldova.* în: Risk in Contemporary Economy, 2016, pag. 267-272.
  40. COBZARI L. KUZMINA Olga, MORARU Tatiana, *Administrarea fiscală, curs universitar,* editura: Departamentul Editorial-Poligrafic ASEM, Chișinău, 2007
  41. COBZARI, Ludmila; ȘARGU, Nicu, *Criminal prosecution activity and investigations on economic crimes assigned to the state fiscal service.* In: *Lucrări Științifice - vol. 64(1) 2021, seria Agronomie, Iasi, Romania: Iasi University of Life Sciences, p. 181-185. ISSN 1454-7414 (indexare CAB, CI, GJSD)*https://www.uaiasi.ro/revagrois/index.php?lang=ro&pagina=pagini/revista_2021_1.html
  42. Codul administrativ al republicii Moldova nr 116 din 19.07.2018, Publicat : 17-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 309-320 art. 466
  43. Codul Fiscal al Republicii Moldova, nr. 1163-XIII, din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 62/522, din 18.09.1997. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova ediție specială din 05.06.2015.
  44. COLESNIC M., MOCANU C., TENTIUC C., *Fiscal instruments through the impact of macroeconomic and structural factors and parameters of the market economy.* 2017.
  45. CONDOR I., *Drept financiar.* București: Regia autonomă Monitorul Oficial, 1994
  46. CORBACHO A. TER-MINASSIAN T., *Public financial management requirements for effective implementation of fiscal rules.* în: *The international handbook of public financial management.* London: Palgrave Macmillan UK, 2013. pag. 38-62
  47. CORDUNEANU C., *Sistemul fiscal în știința finanțelor.* București: Codecs, 1998.
  48. CRICLIVAIA D., CERTAN I., *Moldovan tax administration_25 years of experience and future challenges.* în: *Economie și Sociologie,* 2015, 3: pag. 122-129.
  49. CRICLIVAIA D., et al. *FISCAL CULTURE-AS KEY ELEMENTS OF ENSURING TAX COMPLIANCE IN DEVELOPING COUNTRIES (BASED ON THE REPUBLIC OF MOLDOVA EXPERIENCE).* în: *Scientific Papers: Management, Economic Engineering in Agriculture & Rural Development,* 2013, 13.1.
  50. CRICLIVAIA D., et al. *Moldovan tax reform: 25 years of changes.* în: *Scientific papers series management, economic engineering in agriculture and rural development,* 2015, 15.3: pag. 119-128.
  51. CUZIMINA O., *Bazele conceptuale de instituire a sistemului fiscal în economie de tranziție.* Art, Chișinău: 2003, pag.54.
  52. CYAN M.R., MARTÍNEZ-VÁZQUEZ J., VULOVIC V., *New approaches to measuring tax effort. In: Taxation and Development: The Weakest Link?.* în: Edward Elgar Publishing, 2014. p. 27-68
  53. DAIANU D., *International Political Economy Series,* 2014, ISSN 2662-2491
  54. DALE W. Jorgenson, KUN-YOUNG Yun, *Chapter 10 - Taxation, Efficiency and*

- Economic Growth*, Editor(s): Peter B. Dixon, Dale W. Jorgenson, Handbook of Computable General Equilibrium Modeling, Elsevier, Volume 1, 2013, Pages 659-741, ISSN 2211-6885, ISBN 9780444595683, <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-59568-3.00010-9>
55. DANDARA Viorel, ”Eficiența controalelor fiscale și rolul lor economic”, Teză de dr. șt. economice ASEM 2008, conducător științific Manole Tatiana
  56. DANESCU T., PROZAN M., DANESCU A.C., *Internal control activities: Cause and effect of a good governance of accounting reportings and fiscal declarations*. în: *Annales Universitatis Apulensis: Series Oeconomica*, 2011, 13.2: 339.
  57. DE LA FERIA R., et al. *Frauda fi scală și aplicarea selectivă a legii*. în: *Tax Magazine*, 2022, 5: pag. 321-345.
  58. DINGA E, TRANDAFIR A., BREZEANU P., 2011, *Optimalitatea politicii fiscale în România din perspectiva curbei Laffer. Economie teoretică și aplicată*, Volumul XVIII, Nr. 8(561), pp 53-61
  59. DINGA Emil. *Fiscalitate*
  60. DINGA, Emil, 2008. "Considerații Teoretice Privind Evaziunea Fiscală Vs Frauda Fiscală," în: *Studii Financiare (Financial Studies)*, Centre of Financial and Monetary Research "Victor Slavescu", vol. 12(4), pages 20-50, December.
  61. DINGA, Emil. *Studii de economie. Contribuții de analiză logică, epistemologică și metodologică*, Editura Economică, 2009, ISBN 978-973-709-485-9 / și
  62. DOBROVIČ J., KORAUŠ A., DANČIŠINOVÁ L., *Sustainable economic development of Slovakia: Factors determining optimal tax collection*. în: *Journal of Security & Sustainability Issues*, 2016, 5.4.
  63. DOIAR Y., et al. *Tax administration in the context of effective public administration: the case Eastern European Countries*. 2023.
  64. DRAGOMIR L., MULIC A., *Strategii macroeconomice bugetare și fiscale: Note de curs și aplicații practice: pentru ciclul 2, studii superioare de masterat*. 2022
  65. DRAGOMIRESCU-GAINA, C., & Philippas, D. (2015). *Strategic interactions of fiscal policies in Europe: A global VAR perspective*. In: *Journal of international Money and Finance*, 59, 49-76.
  66. DROBYSHEVSKAYA L., et al. *The Main Approaches to Assessing Efficiency of Tax Administration and Control in the Context of Digitalization*. în: *International Conference on Integrated Science*. Cham: Springer International Publishing, 2020. pag. 95-111
  67. ENICOV, I. și alții. *Datoria publică și deficitul bugetar la etapa actuală: EU Fiscal Federalism* (2023). doi: 10.1093/oso/9780198833284.001.0001
  68. HALLERBERG M., Fiscal federalism reforms in the European Union and the Greek crisis. *European Union Politics*, (2011). 9. doi: 10.1177/1465116510387652
  69. FEYITIMI O., YUSUF S.A., *The level of the effectiveness and efficiency of tax administration and voluntary tax compliance in Nigeria: A case study of the Federal Inland Revenue Service*. în: *Research Journal of Social Sciences & Management*, 2014, 3.18: 44-58.
  70. FIȘĂ TEMATICĂ - SEMESTRUL EUROPEAN SUSTENABILITATEA FINANTELOR PUBLICE disponibil https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/european-semester-thematic-factsheet-public-finance-sustainability_ro.pdf
  71. Fiscalitate brută vs fiscalitate netă. Studiu de caz România și Republica Moldova. Elena Pădurean Fiscalitate netă. Coordonator/ București: Ed. Academia Română, 2013, 250 p.,

- ISBN 978-973-27-2300-5
72. FLORETT MARY P., *Propher of Management*, Paperback. December 1. Sheldon, Oliver (2003). în: *The Philosophy of Management*. Routledge, September 25, 2003
  73. FRIEDMAN D.D., *Price Theory: an intermediate text*. în: South-Western Publishing Co., 2015, ISBN 978-0538805643, disponibil la: http://daviddfriedman.com/Academic/Price_Theory/PThy_Chapter_4/PThy_Chapter_4.html
  74. GAZANFARLI M.K. *The effectiveness model of tax administration process*. Îl 8, Cild 8, yanvar-mart 2020, 92.
  75. GEMMELL N., *Behavioural Responses to Taxes and Measures of the Tax Gap*, 2014, disponibil la: <http://www.victoria.ac.nz/sacl/about/cpf/publications/pdfs/IRD-Tax-Gap-Seminar-Feb-2013-Web-version.pdf>
  76. GHERMAN O., CIMPOIEȘ L., *Fiscal policy of the Republic of Moldova: achievements of the fiscal control and entity behavior*, în: *Economie și Sociologie*, nr. 4 / 2015 / ISSN 1857-4130, pag. 84-88
  77. Ghidul contribuabilului începător – aspecte fiscale. Versiunea, 2021, disponibil la: <https://sfs.md/uploads/document/116/document/ghid-contribuabil-incepatorpdf-605d92c6744e5.pdf>
  78. GICHUKI E.N., *Tax administration reforms in Kenya identifying lessons to model a strategy for sustainable administration of county taxes*. 2015. PhD Thesis. University of Nairobi
  79. GIEDRAITIS, V., STAVYTSKYI, A., KHARLAMOVA, G., ULVIDIENĖ, E. ‘Bring on the the light: reduction of the corporate shadow economy by tax reform’ 2023 4 (21) Access to Justice in Eastern Europe. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.4-a000410> <https://ajee-journal.com/bring-on-the-the-light-reduction-of-the-corporate-shadow-economy-by-tax-reform>
  80. GIORGIO Dominese, SHAPOVAL Anastasiia, PICHUGINA Julia, & YAKUBOVSKIY Sergey. (2023). *The Impact of Tax Rates on the Economic Performance of IT Companies: the Case of Moldova and Romania*. *Journal Transition Studies Review*, 29(2), 107-127. <https://doi.org/10.14665/1614-4007-29-2-007>
  81. GIOSI Alessandro,. (2020). *Public Sector Accounting and the Sustainability of Public Finance Among Accounting Bases, Harmonization, and Flexibility Concerns*. doi: 10.1007/978-3-030-31193-3_8
  82. GORDON, L., Brady., Cosimo, Magazzino. (2018). *Fiscal Sustainability in the EU*. *Atlantic Economic Journal*, doi: 10.1007/S11293-018-9588-4
  83. GRAUR, A. *Planificarea fiscală: instrument de optimizare a datorii față de buget*. *Revista „ECONOMICA”* nr.1 (99) 2017, pag.217-222 disponibil la https://old.ase.md/files/publicatii/economica/2017/ec_2017_1a.pdf /accesat 29.04.2022
  84. GRICIUC P., *Rolul instrumentelor fiscale în edificarea economiei de piață funcționale în Republica Moldova*. Teză de doctor în științe economice : 522.01 - Finanțe / Petru Griciuc; cond. șt. Nadejda Botnari; Academia de Studii Economice a Moldovei. - Chișinău, 2017. –178 p. - Bibliogr.: p. 141-155.
  85. HEGAZY A., NAVARRO A., *The Nexus Between Public Enterprise Governance, Financial Performance, and Macroeconomic Vulnerabilities: An Application to Moldova*.

- în: International Monetary Fund, 2022.
86. HÎNCU R. ș. a. *Finanțe publice: sinteze scheme, teste*. Chișinău: Editura ASEM, 2005.188 p. ISBN 9975-75-304-3
  87. HÎNCU R., *Metode și tehnici fiscale*. Chișinău: ASEM, 2005
  88. HÎNCU V., *Fundamentele evaluării performanței bugetare la nivelul administrației publice centrale*, Teză de doctor în științe economice, ASEM, Chișinău, 2016
  89. HODZHIYEVICH Z.K., STASISOVICH J.K., KOBILDZHONOVICH Z.Z., *Modeling of the system of financial-budgetary relations of the countries of the post-soviet space in the conditions of instability*. în: Региональные проблемы преобразования экономики, 2018, 12 (98): pag. 422-438.
  90. Hotărârea Guvernului nr. 1208 din 20.10.2006, Publ. : 07-11-2008 în M.O.Nr. 198-200 art. 1226
  91. Hotărârea Guvernului nr. 1736 din 31.12.2002, cu privire la reglementarea activității organelor Serviciului Fiscal de Stat
  92. Hotărârea Guvernului nr. 253 din 10.03.2003, Regulamentului cu privire la efectuarea reviziilor economico-financiare
  93. Hotărârea Guvernului nr. 77 din 30.01.2004, Inspectoratul Ecologic de Stat
  94. Hotărârea Guvernului nr. 1026/2010 din 30.06.2010, organizarea și funcționarea Inspecției financiare
  95. HURLOIU I., *Cooperarea economică internațională în domeniul combaterii fraudelor fiscale*. Autoref. tezei de dr. șt. economice. Chișinău, 2012
  96. IONESCU L., *Control financiar fiscal și audit - Fundamente teoretice și practice*. București: Ars Academica, 2009, ISBN: 978-606-8017-07-5
  97. ISTRATE, C., *A Measure of Tax Burden for the Companies Listed on the AeRo Segment of the Bucharest Stock Exchange*, Audit Financiar, vol. XIX, no. 1(161)/2021, pp. 172-190, DOI: 10.20869/AUDITF/2021/161/006
  98. JENSEN J., WOHLBIER F., *Improving tax governance in EU Member States: Criteria for succesiful policies*, 2012, în: European Commision Occasional Papers 114.
  99. JORDAAN J., et al. *Public financial performance management in South Africa: A conceptual approach*. 2013. PhD Thesis. University of Pretoria.
  100. JORGENSON W., KUN-YOUNG YUN Y., *Taxation, Efficiency, and Economic Growth*, 2012, Harvard University, disponibil la: https://scholar.harvard.edu/files/jorgenson/files/jorgenson_yun_tax_policy_and_u_s_economic_growth.pdf
  101. KATHARAKI M., TSAKAS M., *Assessing the efficiency and managing the performance of Greek tax offices*. în: Journal of Advances in Management Research, 2010, 7.1: 58-75.
  102. KEEN M., SLEMROD J., *Optimal tax administration*. în: Journal of Public Economics, 2017, 152: 133-142.
  103. KLOEDEN, D., *Assessing Tax Performance and Tax Administration Effectiveness*, International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, 2015.
  104. KUMAR S., NAGAR A.L., SAMANTA S., *Indexing the effectiveness of tax administration*. în: Economic and Political Weekly, 2007, 104-110.
  105. Legea r.998-XII din 1 aprilie 1992 cu privire la investițiile străine
  106. Legea nr. 633-XIII din 10 noiembrie 1995cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți
  107. Legea nr. 876-XII din 22 ianuarie 1992 cu privire la Serviciul Fiscal de Stat
  108. Legea Nr. 435 din 28-12-2006 privind descentralizarea administrativă

109. Legea nr. 397 din 16.10.2003 Finanțelor Publice Locale
110. Legea nr. 1053-XIV din 16.06.2000, Titlul IV ACCIZELE
111. Legea nr. 1054-XIV din 16.06.2000, pentru punerea în aplicare a titlului IV din Codul fiscal
112. Legea nr. 1163-XIII din 24.04.1997, Codul Fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163
113. Legea nr. 1164-XIII din 24.04.1997, punerea în aplicare a titlurilor I și II ale Codului fiscal
114. Legea nr. 1415-XIII din 17 decembrie 1997, Intrarea în vigoare. Titlul III al Codului fiscal
115. Legea nr. 1417-XIII din 17.12.1997, punerea în aplicare a titlului III al Codului fiscal
116. Legea nr. 61 din 16.03.2007 „Legea privind activitatea de audit”
117. Legea nr. 1198-XII din 17 noiembrie 1992 privind bazele sistemului fiscal
118. Legea nr. 1104-XV din 06.06.2002 privind Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
119. Legea nr.1245-XII din 22 decembrie 1992 privind impozitul funciar
120. Legea Nr. 1214 din 02-12-1992 privind impozitul pe beneficiul întreprinderilor
121. Legea Nr. 1529 din 22-06-1993 privind impozitul rutier
122. Legea nr. 140-XV din 10.05.2001 privind Inspecția Muncii
123. Legea nr. 264-XIII din 8 noiembrie 1994 privind taxa pe valoarea adăugată
124. LUCHIANI., ȚEPORDEI A., *Modern approaches on fiscal management. în: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere.* 2019. pag. 295-303.
125. LUPU, Iulia, 2015. "*Fiscal Rules: Reasons And Evolution,*" în: Studii Financiare (Financial Studies), Centre of Financial and Monetary Research "Victor Slavescu", vol. 19(4), pages 21-31.
126. MAGOPETS O., GAI O., *Administration of taxes in the system of factors ensuring the effective implementation of the tax policy of the state.* 2023
127. MANOLE T. *Managementul finanțelor publice.* Ch: Tehica-info, 2016, P.658 (803 p)
128. MANOLI, Mihail, ZLATINA, Natalia. *Teoria și practica taxei pe valoarea adăugată în contextul integrării europene.* In: *Probleme moderne de dezvoltare ale Uniunii Europene și relațiile dintre Republica Moldova și UE,* 24-25 noiembrie 2016, Chișinău. Chișinău: Tipografia Cavaioli, 2016, pp. 124-130. ISBN 978-9975-3005-4-4.
129. MANSOR M., TAYIB M., YUSOF R.N., *Tax administration system: a study on the efficiency of Malaysian indirect taxes.* în: International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 2005, 2.3: 321-343
130. MASCA, Simona Gabriela and PITEA, Carla, *Tax Evasion within European Union - Trends and Determinants* (June 23, 2021). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4153727> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4153727>
131. MERTON R.C., BODIE Z., *A conceptual framework for analyzing the financial system.* The global financial system: A functional perspective, 1995, 3-31.
132. MIHAILA S., et al. *Financial Performance Analysis from a Social Welfare Perspective-a Comparative Study Romania-Moldova.* 2022.
133. MIHĂILĂ, N. (2023). *About households'wealth and the effects of some tax measures that may affect IT.* Financial Studies, 27(4). <http://fs.icfm.ro/Paper.04.FS4.2023.pdf> /accesat/04.07.2024
134. MITU N.E., *Can the Tax Gap be a Useful Tool in Terms of Tax Performance?.* în: Revista de Științe Politice, 2023, 77: 20-28
135. MOCANU NATALIA., et al. *Organizational principles and techniques of fiscal control in*

- the republic of Moldova*. în: Agricultural Management/Lucrari Stiintifice Seria I, Management Agricol, 2023, 25.2.
136. MOROZOV B., *Property Tax in the Republic of Moldova: Basis for Local Autonomy?*. în: Property Tax in Economies in Transition: Selected Case Studies, 2010, 127-151.
  137. MOROZOV B., *Republic of Moldova: 20 years of Independence and Experiments with Public Finance System*. în: International Public Management Review, 2014, 15.2: 133-165
  138. NOROC D., *Stimularea creșterii economice prin prisma structurii sistemului de impozitare. Efectele reformei fiscale în Republica Moldova din anul 2018*. în: Sustainable Public Procurement: challenges and opportunities. 2022. p. 117-126
  139. OTT K., *Tax Administration Reform in Transition: the Case of Croatia. Croatia, 1998*, disponibil la: <http://www.ijf.hr/OPS/5.pdf>
  140. PERCIUN R., CLICHICI D., The management of financial stability in national strategies. în: Economie și Sociologie, 2017, 1-2: pag. 23-32
  141. POGORLETSKIY A.I., BASHKIROVA N.N., *The dynamics of tax system and tax administration development in the Russian Federation*. în: Journal of Tax Reform. 2015. T. 1 nr. 1, 2015, 1.1: 4-24
  142. POPEANGA P., *Control financiar fiscal*. Bucuresti: CECCAR, 2004, pag. 45
  143. RAIMONDOS P., WOODLAND UNSW, SYDNEY A., *Measuring Tax Efficiency: A Tax Optimality Index* (10-11). în: Journal of Public Economics, 2004, disponibil la: DOI:10.2139/ssrn.573242
  144. RAUDLA R., DOUGLAS J.W., *Austerity and budget execution: control versus flexibility*. *Journal of Public Budgeting*, în: Accounting & Financial Management, 2022, 34.2: 292-309.
  145. ROEHN O., *Enhancing the Efficiency and Equity of the Tax System in Israel*. în: OECD Working Paper ECO/WKP(2020)54, 2020
  146. RUSU S., PÂRȚACHI I., *Implementation of the principles of effective public administration for sustainable development in Moldova*. 2021
  147. RUSU V., *Statutul juridic al autorităților administrare fiscală*. Teza de doctor în drept, USM, 2023, CZU 342.922:351.713.07(478) (043), disponibil <https://www.anacec.md/files/Rusu-Viorel-teza.pdf>
  148. SAHA P., NATH A.K., SALEHI-SANGARI E., *Evaluation of government e-tax websites: an information quality and system quality approach*. în: Transforming Government: People, Process and Policy, 2012, 6.3: 300-321
  149. SAHARI S.N., SAMSUDIN S., SURATMAN R., *The Conceptual Framework for Analyze Efficiency in Land Tax Administration System*. în: Social Sciences, 2021, 11.1: 938-956.
  150. SANDOMO A., *Redistribution and the marginal cost of public funds*, în: Journal Public Economics 70, 1998
  151. ȘAPTEFRAȚI T., GRAUR O., *The efficiency of the public administration reform in republic of Moldova*. *Fiat Iustitia*, 2019, 2
  152. SAPTONO P.B, MAHMUD G, SALLEH F, PRATIWI I, PURWANTO D, KHOZEN I. *Tax Complexity and Firm Tax Evasion: A Cross-Country Investigation*. *ECONOMIES*. 2024; 12(5):97. <https://doi.org/10.3390/economies12050097>
<https://www.mdpi.com/2227-7099/12/5/97>
  153. ȘARCO V., *Eficientizarea gestiunii activității de prevenire și combatere a spălării banilor*.

2018. PhD Thesis. CEP USM
154. ȘARGU N., et al. *The involvement of management elements in fiscal control conduction.* în: Acta Universitatis Danubius. Economica, 2021, 17.2: 256-265.
  155. ȘARGU N.C., *Mechanisms and particulars of carrying out fiscal controls in the territory of European Union countries.* în: Development through research and innovation. 2021. pag. 101-108.
  156. **ȘARGU Nicu**, *Sustainability strategies of the state fiscal service of the Republic of Moldova*, Environmental Engineering and Management Journal, December 2023, Vol. 22, No. 12, 1973-2176, pp.2081-2093, DOI: 10.30638/eemj.2023.179
  157. ȘARGU, N., VALEEV, Y., TIMUS, A., YELESIN, E. (2023). *Analysis of the Estimation and Impact Methodology of Tax Evasion for Industrial Entities.* In: Romyantseva, A., Anyigba, H., Sintsova, E., Vasilenko, N. (eds) Finance, Economics, and Industry for Sustainable Development. NCSDESG 2022. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-30498-9_25
  158. ȘARGU, Nicu, *Drepturile și obligațiile contribuabililor în cadrul controalelor fiscale și mecanismele de sancționare privind împiedicarea acțiunilor de control*, În: EcoSoEn, Scientific Journal Economics, Social and Engineering Sciences Year 5, Nr.1-2/2022 pag 60-67, <https://doi.org/10.54481/ecosoen.2022.1-2.08>
  159. ȘARGU, Nicu, *Impactul modificărilor legislației fiscale aferente taxei pentru mineralele utile extrase*, În: STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE Seria “Științe exacte și economice”, 2021, nr.2(142), p.182-187, ISSN 1857-2073 ISSN online 2345-1033, <http://doi.org/10.5281/zenodo.5095105>
  160. ȘARGU, Nicu, *The European Model of Progressive Salary Taxation*, În: Acta Universitatis Danubius. Economica AUDOE Vol. 18, No. 1/2022, Galați România, pp. 167-17, <https://dj.univ-danubius.ro/index.php/AUDOE/article/view/1585/1833> Online ISSN: 2067 – 340X,
  161. SCHUSTER I., MERJAN S., *Assessment Report of corruption risks in public procurement in the Republic of Moldova.* în: Report under project Strengthening the corruption prevention and analysis functions of the National Anti-corruption Center, 2016
  162. SECRIERU A., *Analiza managementului cheltuielilor publice prin prisma respectării drepturilor economice, sociale și culturale în Republica Moldova.* în: Economica, 2021, 117.3: pag. 7-23
  163. SEMESTRUL EUROPEAN - FIȘĂ TEMATICĂ FISCALITATEA, Comisia Europeană. https://commission.europa.eu/document/download/51819549-3993-458b-a177-88cf0f63f2e8_ro?filename=european-semester_thematic-factsheet_taxation_ro.pdf
  164. SILVANI C., BAER K., *Designing a Tax Administration Reform Strategy: Experiences and Guidelines* 2011, disponibil la: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9730.pdf>
  165. SIREȚEANU (VRAGALEVA) V. *Perfecționarea administrării fiscale în Republica Moldova în contextul armonizării cu standardele Uniunii Europene*”, teză de doctorat, INCE, Chisinau 2019. http://www.cnaa.md/files/theses/2019/54386/veronica_sireteanu_thesis.pdf
  166. SMITH A., *An inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, disponibil la: http://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_s.pdf
  167. SOFIANU N., *Public budgeting: a study case of the Republic of Moldova.* 2010

168. SORENSEN P. Birch. *The theory of optimal taxation: New developments and policy relevance*. Nationaløkonomisk Tidsskrift 148 (2010): 212-244. Accesat [https://web.econ.ku.dk/pbs/Dokumentfiler/Publications%20\(English\)/N%C3%98T_Optimal_Taxation_s%C3%A6rtryk.pdf](https://web.econ.ku.dk/pbs/Dokumentfiler/Publications%20(English)/N%C3%98T_Optimal_Taxation_s%C3%A6rtryk.pdf) 04.07.2024
169. ȘTAHOVSCHI A., VÂLCU V., *Controlul fiscal – Element funcțional al administrării fiscale*, Analele ASEM, ediția a IX-a, 2011, pag. 153-157
170. STESHENKO J.A., TIKHONOVA A.V., *An integral approach to evaluating the effectiveness of tax incentives*. în: Journal of Tax Reform. 2018. T. 4.№ 2, 2018, 4.2: 157-173.
171. STOICA C., *Dezvoltarea managementului impozitelor și taxelor în administrarea fiscală a agenților economici din România după aderare la Uniunea Europeană*. Moldova, Universitatea Liberă Internațională, 2016.
172. STRĂPUC C., *Valorificarea informației financiar-contabile în analiza de risc și în controlul antifraudă fiscală*. Suceava, 2019, disponibil la: http://www.usv.ro/fisiere_utilizator/file/Doctorat/2019/sustineri/strapuc/T-strapuc-rezumat_7.pdf
173. STRATAN A., CALMÎC O., *Progresses and challenges in the evolution of economic competitiveness of the Republic of Moldova*. în: Creșterea economică în condițiile globalizării. 2018. pag. 10-14
174. STRATAN A., GUTIU T., ȘAVGA L., *Proceedings of the International Conference “Interdisciplinarity and Cooperation in Cross-border Research”*, Chisinau, Republic of Moldova, June 2022 Vol. 6. No. 1 – Economics
175. STRATAN A., MANOLE T., *Program and performance based budgeting—way towards consolidating local financial autonomy*. 2017.
176. STRATAN A., VRAGALEVA V., *Perfecționarea managementului administrării fiscale în Republica Moldova prin prisma experienței Olandei: controlul*. în: Strategii și politici de management în economia contemporană: materialele conferinței științifice internaționale, 30-31 martie 2012. Academia de Studii Economice din Moldova. Chișinău, 2012, pag. 39-43
177. TADAT. Field Guide, 2019, disponibil la: <https://www.tadat.org/assets/files/TADAT%20Field%20Guide%202019%20%20English.pdf>
178. TERZIEV, Venelin, TERZIEV., Venelin, BANKOV., Stefcho, GEORGIEV Marin., (2018). *The Stability and Growth Pact: Pursuing Sound Public Finances and Coordinating Fiscal Policies in the Eu Member States*. Social Science Research Network,
179. TIMUȘ, A.; COCIUG. V., *Evaluarea stimulentei fiscale obiectiv a guvernării fiscale*. În: *Performanțe într-o economie competitivă: materialele conferinței internaționale*, ediția a 5-a). Institutul Internațional de Management "IMI-Nova" – Chisinau:Imi-Nova, 2018–258 p. ISBN 978-9975-3190-3-4. pag. 58-65
180. TIMUȘ, Angela, IGNAT, Gabriela, ȘARGU, Nicu. *Evaziunea fiscală în Republica Moldova și modalitățile de combatere*, Iași: Editura Ion Ionescu de la Brad, 2022, 156 pag. ISBN 978-973-147-458-8
181. TRANDAFIR A., BREZEANU P., 2011, *Optimalitatea politicii fiscale în România din perspectiva curbei Laffer*. *Economie teoretică și aplicată*, Volumul XVIII, Nr. 8(561), pp 53-61.

182. TRESCH Richard W., in *Public Finance* (Third Edition), 2015 Academic Press, Pages 507-517, ISBN 9780124158344, <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-415834-4.18001-X>.
183. TSINDELIANI I., et al. *Tax optimization in the modern tax system under the influence of digitalization: Russian case study*. în: *European Journal of Comparative Law and Governance*, 2021, 8.4: 429-452.
184. ULIAN Galina, Criclivaia Diana, Brumă Inesa. *Fiscalitate internațională* editura: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2010
185. UNGUREANU, M.A., NEDELESCU M.D., Ungureanu M.D. (2017) *Fiscalitate comparată și tehnici de optimizare fiscală*, Ed.Universitară, București, p.169 ISBN: 978-606-28-0641-5; DOI: 10.5682/9786062806415
186. Uniunea europeană versus Republica Moldova Revista Științifică a Universității de Stat din Moldova, 2009, nr.2(22) disponibil <https://exact.studiamsu.md/wp-content/uploads/2009/01/22.-p.114-119.pdf>
187. VÂLCU V., DIMA G., DUDĂU C., DEMIDOV N., *Metode de control fiscal și managementul elementelor administrării fiscale*, în: *Revista Științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2012, nr.7(57), pag. 128-130
188. VARZARI A., *The impact of civil servants performance appraisal on the administration process in the Republic of Moldova*. 2022
189. VÉGH G., *Tax administration good governance*. în: *EC Tax Review*, 2018, 27.1.
190. VINTILĂ G., *Fiscalitate. Metode și tehnici fiscale*. București: Editura Economică, 2004
191. VRAGALEVA V. *Managementul administrării fiscale în Republica Moldova prin prisma practicii Republicii Irlanda*. în: *Creșterea Economică în Condițiile Internaționalizării = Economic Growth in Conditions of Internationalization: conferința internațională științifico-practică, ediția a VI-a, 20-21 octombrie 2011*. Institutul de Economie, Finanțe și Statistică. Chișinău: Complexul Editorial al IEFS, 2011, vol. II, pag. 358-362
192. VRAGALEVA V. *Mechanisms used in reforming tax administration based on EU experience*. în: *The 14th Annual Doctoral Conference of the Faculty of Finance and Accounting, 31st of may 2013*. University of Economics Prague. Prague, 2013
193. VRAGALEVA V. *Tax aspects of transfer price regulation: perspective of implementation in the Republic of Moldova*. în: *Analele Universității "Constantin Brâncuși" Târgu-Jiu*, 2012, vol. 1: Economie, pag. 200-204
194. VRAGALEVA, V., *Reformarea administrării fiscale în Republica Moldova prin prisma remodelării proceselor de lucru utilizate*. în: *Creșterea Economică în Condițiile Globalizării = Economic Growth in Conditions of Globalization: conferința internațională științifico-practică, ediția a VII-a, 18-19 octombrie 2012*. Institutul de Economie, Finanțe și Statistică. Chișinău: Complexul Editorial al IEFS, 2012, vol. II, p. 451-456. ISBN 978-9975-4381-1-7
195. VYKLIUK M., et al. *Conceptual basis of the state's tax security model*. în: *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 2020, 42.3: 303-315.
196. WILLIAMS N., *The need to improve the Tax Administrations' efficiency*, 2021. în: *Inter-American Center of Tax Administration*, disponibili la: <https://www.ciat.org/the-need-to-improve-the-tax-administrations-efficiency/?lang=en>
197. WIOLETTA, Nowak. (2013). *The Effect of Stabilization Programmes on Economic*

Growth.

198. YUMING, Guo. (2022). *Wicksell's Novel Macro Thinking: Consequences for Understanding Cycles, Crises and Policy*. In: Springer studies in the history of economic thought, doi: 10.1007/978-3-030-97703-0_1
199. ZDYRKO N.G., et al. *Financial control, analysis and audit as tools of an effective management system: state, problems, prospects/collective monograph*. 2022
200. БАЛАЦКИЙ Е. В., ЕКИМОВА Н. А. *Методы оценки фискальной эффективности косвенного налогообложения* // Journal of Applied Economic Research. 2020. Т. 19, № 1. С. 19–39. DOI: 10.15826/vestnik.2020.19.1.002
201. ГРИГОРЬЕВА К.С., ГРИНКЕВИЧ А.М. *Оценка эффективности налоговой системы Российской Федерации*. – Томск : Издательский Дом Томского государственного университета, 2019. – 320с., стр.123-239
202. ГРИГОРЬЕВА К.С., *Эффективность налоговой системы рф на современном этапе*, <https://www.lib.tsu.ru/mminfo/000063105/317/image/317-177.pdf>
203. ГРИЦЮК Т.В. *Налогово-бюджетная политика как инструмент макроэкономического регулирования* /Финансы и кредит, № 5, 2002, - с. 17.
204. ИВАНОВА, Е. В. (2011). *Методика оценки эффективности налогового администрирования*. Финансовый журнал, (4), 109-118. <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-otsenki-effektivnosti-nalogovogo-administrirvaniya>
205. ИВАНОВА, Е. В. (2016). *Методика и методы оптимизации налогообложения как способа снижения налоговой нагрузки предприятия*. Вестник Сибирского института бизнеса и информационных технологий, <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-i-metody-optimizatsii-nalogooblozheniya-kak-sposoba-snizheniya-nalogovoy-nagruzki-predpriyatiya/viewer>
206. ПАНСКОВ В.Г. *Налоги и налогообложение в Российской Федерации: Учебник для ВУЗов*. Изд. 3-е доп. и перераб. - М.: Международный центр финансово-экономического развития, 2001. - с. 64.
207. ШКЛЯРОВА М.А. (Shclearova M.A.) *Подходы к оценке эффективности мер налогового регулирования*. Вестник БДУ. Сер.3,2015. N2, стр.62-65
208. FMI Five country cases illustrate how best to improve tax collection, 2018, disponibil la: <https://www.imf.org/Publications/fandd/issues/2018/03/akitoby>

ANEXE

Anexa 1 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2022
Tabelul 1.1 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat în perioada anului 2018

Tipul controalelor Indicatori	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (privind lichidarea sau suspendarea activitatii agentului economic si alte controale fiscale neplanificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea platitorilor de TVA, restituirea imp. pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare repetata	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare prin contrapunere	Controale fiscale prin metoda de verificare camerala	Controale fiscale la fata locului prin metoda operativa	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare parțială	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare faptică	(inclusiv) Controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economice aflați în procedură de insolvabilitate
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Numarul controalelor fiscale efectuate total (unitati)	903	1176	345	13648	28	504	4100	11940	182	2488	352
Numarul controalelor in cadrul carora au fost stabilite incalcari (unitati)	882	921	262	7080	20	31	3099	6136	56	261	318
Ponderea incalcarilor stabilite din numarul total de controale efectuate (%)	98%	78%	76%	52%	71%	6%	76%	51%	31%	10%	90%
Suma total calculata a impozitelor, taxelor, majorarilor de intarziere s.a. (mii lei) *	137,34 6.08	247,812.52	15,360.47	29,453.54	49,149.50	0.00	492.04	0.00	3,581.81	909.49	190,354.98
Suma total calculata a sanctiunilor fiscale (mii lei) *	60,280 .13	150,087.16	9,429.25	43,510.69	21,925.80	70.30	3,563.67	28,746.50	1,351.35	45,195.83	141,281.80

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.2 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat in perioada anului 2019

Tipul controalelor Indicatori	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (privind lichidarea sau suspendarea activitatii agentului economic si alte controale fiscale neplanificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea platitorilor de TVA, restituirea imp. pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare repetata	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare prin contrapunere	Controale fiscale prin metoda de verificare camerala	Controale fiscale la fata locului prin metoda operativa	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare parțială	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare faptică	(inclusiv) Controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economice aflați în procedură de insolvabilitate
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Numarul controalelor fiscale efectuate total (unitati)	1007	685	222	20731	36	1049	5912	15694	209	2801	657
Numarul controalelor in cadrul carora au fost stabilite incalcari (unitati)	985	565	163	13959	29	243	4266	7198	102	260	608
Ponderea incalcarilor stabilite din numarul total de controale efectuate (%)	98%	82%	73%	67%	81%	23%	72%	46%	49%	9%	93%
Suma total calculata a impozitelor, taxelor, majorarilor de intarziere s.a. (mii lei) *	121,939.55	109,798.47	31,750.23	70,088.53	7,548.85	12.25	636.31	0.00	2,435.04	487.47	170,759.08
Suma total calculata a sanctiunilor fiscale (mii lei) *	46,461.50	57,597.66	14,746.22	28,693.83	1,107.46	149.20	3,788.62	39,344.70	1,518.92	1,661.41	89,038.93

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.3 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat in perioada anului 2020

Tipul controalelor Indicatori	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (privind lichidarea sau suspendarea activitatii agentului economic si alte controale fiscale neplanificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (privind restituierea TVA, accize, înregistrarea/anularea platitorilor de TVA, restituierea imp. pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare repetata	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare prin contrapunere	Controale fiscale prin metoda de verificare camera	Controale fiscale la fata locului prin metoda operativa	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare parțială	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare faptică	(inclusiv) Controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economici aflați în procedură de insolabilitate
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Numarul controalelor fiscale efectuate total (unitati)	949	554	158	26114	60	698	5855	9984	572	650	576
Numarul controalelor in cadrul carora au fost stabilite incalcarile (unitati)	939	517	122	19118	49	73	3870	4464	269	88	547
Ponderele incalcarilor stabilite din numarul total de controale efectuate (%)	99%	93%	77%	73%	82%	10%	66%	45%	47%	14%	95%
Suma total calculata a impozitelor, taxelor, majorarilor de intarziere s.a. (mii lei) *	93 131,07	229 377,07	31 792,80	45 053,16	10 308,42	0,00	3,15	0,00	113,99	89,24	238 071,63
Suma total calculata a sanctiunilor fiscale (mii lei) *	34 233,72	90 097,32	15 585,00	24 818,69	3 091,44	110,93	1 062,55	19 140,00	1 838,87	1 438,57	109 772,60

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.4 Rezultatele controalelor fiscale efectuate de către Serviciul Fiscal de Stat in perioada anului 2021

Tipul controalelor Indicatori	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare totala (privind lichidarea sau suspendarea activitatii agentului economic si alte controale fiscale neplanificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (controale planificate)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare tematica (privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anula rea platitorilor de TVA, restituirea imp. pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice)	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare repetata	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare prin contrapun ere	Controale fiscale prin metoda de verificare camerala	Controale fiscale la fata locului prin metoda operativa	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare parțială	Controale fiscale la fata locului prin metoda de verificare faptică
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Numarul controalelor fiscale efectuate total (unitati)	942	777	212	25 107	74	629	7 627	245	862	602
Numarul controalelor in cadrul carora au fost stabilite incalcar (unitati)	934	581	190	15 920	70	95	3 316	148	79	585
Ponderea incalcarilor stabilite din numarul total de controale efectuate (%)	99%	75%	90%	63%	95%	15%	43%	60%	9%	97%
Suma total calculata a impozitelor, taxelor, majorarilor de intarziere s.a. (mii lei) *	688 290,10	167 078,83	84 983,41	81 817,06	31 439,10	0,00	0,00	2 662,28	0,00	892 732,21
Suma total calculata a sanctiunilor fiscale (mii lei) *	186 917,90	50 712,28	33 897,59	21 000,21	9 576,38	176,98	19 698,80	7 872,42	1 650,00	234 655,51

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.5 Raport cu privire la rezultatele controalelor fiscale efectuate în perioada 2022

Metoda de control	Total 01.01.2022-31.12.2022			
	Nr. de controale efectuate	Nr. de controale rezultative	Total calculat	Total achitat
Controale fiscale planificate:				
Totală	794	789	569 347,63	170 330,22
Parțială	97	90	1 683,53	947,85
Tematică	487	265	128 822,54	20 398,24
Operativă	7 084	4 674	23 324,58	12 657,14
Contrapunere	2	0	0,00	0,00
Total	8 464	5 818	723 178,28	204 333,45
Controale fiscale neplanificate:				
Totală, inclusiv:	471	387	223 342,01	6 085,79
<i>în rezultatul lichidării AE</i>	86	29	561,01	412,50
Tematice, inclusiv:	23 049	15 090	59 281,09	21 182,33
<i>restituirea TVA</i>	2 674	746	4 760,91	4 228,80
<i>anularea platitorilor de TVA</i>	663	6	22 354,47	12,21
<i>restituirea impozitului pe venit persoane fizice</i>	4 103	20	10,20	12,00
<i>verificarea obligațiilor persoanelor fizice</i>	14 398	13 645	15 524,87	6 552,16
Parțială	49	17	4 026,10	1 905,64
Operativă	112	42	251,94	165,96
Faptică	1 207	104	19 520,49	8 873,81
Prin contrapunere	1 261	46	81,80	33,15
Total	26 149	15 686	306 503,43	38 246,68
Informativ				
Procedură de insolvență, inclusiv	319	313	254 615,35	887,68
<i>cu aplicarea exclusiv a metodelor și surselor indirecte</i>	166	166	181 031,99	12,31
Controale efectuate exclusiv prin metode și surse indirecte	302	300	387 862,68	12 193,31
Total controale	34 613	21 504	1 029 681,71	242 580,13

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Obiectivele specifice ale analizei eficienței și eficacității controalelor fiscale includ:

1. evaluarea impactului controlului fiscal asupra conformării fiscale a contribuabililor în perioada 2018-2023;
2. identificarea principalelor aspecte și riscuri fiscale determinate de controalele fiscale;
3. analiza eficienței și eficacității controalelor fiscale în colectarea veniturilor fiscale și prevenirea evaziunii fiscale;
4. identificarea lacunelor sau ineficiențelor în procesul de control fiscal și propunerea de soluții pentru ajustarea acestuia;
5. evaluarea nivelului de transparență, corectitudine și echitate în aplicarea controalelor fiscale

de către Serviciul Fiscal de Stat;

6. analiza tendințelor și schimbărilor în modalitățile și prioritățile de control fiscal între anii 2018 și 2023;
7. elaborarea recomandărilor și strategiilor pentru optimizarea procesului de control fiscal în vederea maximizării performanței sistemului fiscal.

Tabelul 1.6. prezintă analiza controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare totală (controale planificate), efectuate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada 2018-2023.

Tabelul 1.6 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare totală (controale planificate)

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	903	1.007	949	942	794	715
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	882	985	939	934	789	715
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	137.346	121.939	93.131	688.290	569.347	398.379
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	60.280	46.461	34.233	186.917	170.330	207.538

Sursa: elaborat de autor în baza datelor <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.7 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare totală (privind lichidarea sau suspendarea activității agentului economic și alte controale fiscale neplanificate)

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	1.176	685	554	777	687	509
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	921	565	517	581	574	451
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	247.812	109.798	229.377	167.078	247.214	283.689
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	150.087	57.597	90.097	50.712	147.845	41.043

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.8 oferă o imagine detaliată a impactului controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică.

Tabelul 1.8 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică (controale planificate)

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	345	222	158	212	487	125
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	262	163	122	190	265	104
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	15.360	31.750	31.792	84.983	97.140	82.904
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	9.429	14.746	15.585	33.897	20.398	16.824

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Datele incluse în tabelul 1.9 prezintă evoluția controalelor fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică privind restituirea TVA, accize, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice.

Tabelul 1.9 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare tematică (privind restituirea TVA, accizelor, înregistrarea/anularea plătitorilor de TVA, restituirea impozitelor pe venit/verificarea obligațiilor persoanelor fizice)

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	13.648	20.731	26.114	25.107	23.049	21.663
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	7.080	13.959	19.118	15.920	15.090	15.886
4	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	29.453	70.088	45.053	81.817	59.281	43.673
5	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	43.510	28.693	24.818	21.000	21.182	25.647

Sursa: realizat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.10 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare repetată

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	28	36	60	74	97	4
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	20	29	49	70	90	2
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	49.149	7.548	10.308	31.439	23.324	30
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	21.925	1.107	3.091	9.576	12.657	7

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.11 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare prin contrapunere

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	504	1.049	698	629	2	351
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	31	243	73	95	0	15
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	0,00	12,25	0,00	0,00	0,00	162
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	70,30	149,20	110,93	176,98	0,00	79

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.12 Controale fiscale prin metoda de verificare camerală

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	4.100	5.912	5.855	7.627	7.084	2.375
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	3.099	4.266	3.870	3.316	4.674	1.593
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	492	636	315	0,00	23.324	9.174
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	3.563	3.788	1.062	19.698	12.657	4.832

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.13 Controale fiscale la fața locului prin metoda operativă

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	11.940	15.694	9.984	245	112	2.239
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	6.136	7.198	4.464	148	42	2.095
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	0.00	0.00	0,00	2.662	4.026	644
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	28.746	39.344	19.140	7.872	1.905	293

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.14 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare parțială

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	182	209	572	862	1.207	1.673
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	56	102	269	79	104	112
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	3.581	2.435	114	0,00	0,00	716
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	1.740	1.518	1.838	1.650	1.905	253

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 1.15 Controale fiscale la fața locului prin metoda de verificare faptică, inclusiv controale efectuate prin metode și din surse indirecte și controale efectuate la agenții economici aflați în procedură de insolvență

Nr. crt.	Indicatori	Perioada de analiză (ani)					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Numărul controalelor fiscale efectuate total (unități)	352	657	576	602	319	411
2	Numărul controalelor în cadrul cărora au fost stabilite încălcări (unități)	318	608	547	585	313	406
3	Suma total calculată a impozitelor, taxelor, majorărilor de întârziere s.a. (mii lei)	190.354	170.759	238.071	892.732	254.615	311.470
4	Suma total calculată a sancțiunilor fiscale (mii lei)	141.281	89.038	109.772	234.655	181.031	4.588

Sursa: elaborat de autor în baza <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Anexa 2 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate în cadrul evaluării TADAT

Tabelul 2.1 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate în cadrul evaluării TADAT pentru POA 1

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P1-1. Informații exacte și de încredere despre contribuabili	<ul style="list-style-type: none"> • Adecvarea informațiilor deținute cu privire la contribuabilii înregistrați și măsura în care baza de date de înregistrare susține interacțiuni eficiente cu contribuabilii și intermediarii fiscali. • Acuratețea informațiilor deținute în baza de date de înregistrare. 	M1*
P1-2. Cunoașterea bazei potențialului contribuabil	<ul style="list-style-type: none"> • Amploarea inițiativelor de detectare a întreprinderilor și a persoanelor cărora li se cere să se înregistreze, dar care nu o fac. 	M1

*M1 este folosit în acest context deoarece o performanță slabă în prima dimensiune poate compromite o performanță bună în a doua și viceversa. De exemplu, o bază de date exhaustivă cu informații despre contribuabili (care ar obține un scor înalt în prima dimensiune) ar putea fi afectată negativ dacă o parte semnificativă a acestor informații ar fi inexactă (ceea ce ar obține un scor scăzut în cea de-a doua dimensiune). Similar, un scor crescut în privința acurateții (a doua dimensiune) ar putea fi compromis dacă baza de date nu conține informații suficiente pentru a susține administrația fiscală în interacțiunile sale cu contribuabilii și intermediarii fiscali (prima dimensiune). În cadrul M1, scorul general pentru un indicator cu dimensiuni multiple este determinat de dimensiunea cu cel mai mic scor.

Tabelul 2.2 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 2

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P2-3. Identificarea, evaluarea, clasificarea și cuantificarea riscurilor de conformitate	<ul style="list-style-type: none"> • Amploarea colectării de informații și a cercetării pentru identificarea riscurilor de conformitate cu principalele obligații fiscale. Procesul utilizat pentru evaluarea, clasificarea și cuantificarea riscurilor de conformare a contribuabililor. 	M1*
P2-4. Atenuarea riscurilor printr-un plan de îmbunătățire a conformității	<ul style="list-style-type: none"> • Gradul în care administrația fiscală atenuază riscurile evaluate pentru sistemul fiscal printr-un plan de îmbunătățire a conformității. 	M1
P2-5. Monitorizarea și evaluarea activităților de atenuare a riscului de conformitate	<ul style="list-style-type: none"> • Procesul utilizat pentru monitorizarea și evaluarea impactului activităților de atenuare a riscului de conformitate. 	M1
P2-6. Managementul riscurilor operaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Procesul utilizat pentru identificarea, evaluarea și atenuarea riscurilor operaționale. Măsura în care este testată, monitorizată și evaluată eficiența programului de continuitate a afacerii. 	M1
P2-7. Managementul riscurilor de capital uman	<ul style="list-style-type: none"> • Măsura în care administrația fiscală are capacitatea și structurile de a gestiona riscurile de capital uman. Gradul în care administrația fiscală evaluează starea riscurilor de capital uman și intervențiile de atenuare aferente. 	M1

*M1 este aplicat în acest context, deoarece o performanță scăzută într-o dimensiune poate submina o performanță excelentă în cealaltă dimensiune. De exemplu, existența unei metodologii robuste pentru evaluarea și prioritizarea riscurilor identificate (care ar obține un scor înalt în a doua dimensiune) ar putea fi afectată negativ dacă administrația fiscală nu depune eforturi adecvate pentru colectarea informațiilor și realizarea cercetărilor privind nivelurile de conformitate ale contribuabililor față de obligațiile fiscale cheie (ceea ce ar obține un scor scăzut în

prima dimensiune). Similar, un scor înalt în privința colectării de informații și cercetării conformității (prima dimensiune) ar putea fi compromis dacă lipsește un proces de evaluare a importanței relative a riscurilor identificate în termeni de consecințe și probabilitate (a doua dimensiune). În cadrul M1, scorul general pentru un indicator cu dimensiuni multiple este determinat de dimensiunea cu cel mai mic scor.

Tabelul 2.3 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 3

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P3-8. Domeniul de aplicare, moneda și accesibilitatea informațiilor	<ul style="list-style-type: none"> Gama de informații disponibile pentru contribuabili pentru a explica, în termeni clari, care sunt obligațiile și drepturile lor cu privire la fiecare impozit de bază. Gradul în care informațiile sunt actuale în ceea ce privește legislația și politica administrativă. Disponibilitatea contribuabililor de informații și îndrumări din partea administrației fiscale 	M1*
P3-9. Timp necesar pentru a răspunde solicitărilor de informații	<ul style="list-style-type: none"> Timpul necesar pentru a răspunde solicitărilor de informații ale contribuabililor și intermediarilor fiscali. 	M1
P3-10. Domeniul de aplicare al inițiativelor de reducere a costurilor de conformare a contribuabililor	<ul style="list-style-type: none"> Amploarea inițiativelor de reducere a costurilor de conformare a contribuabililor. 	M1
P3-11. Obținerea feedback-ului contribuabililor cu privire la produse și servicii	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea și frecvența metodelor de obținere a feedback-ului de la contribuabili cu privire la standardul serviciilor oferite. Măsura în care contribuția contribuabilului este luată în considerare în proiectarea proceselor și produselor administrative. 	M1**

*M1 este utilizat în acest caz deoarece un scor bun pentru o dimensiune va fi subminat de scorurile slabe pentru celelalte. De exemplu, în ciuda faptului că o administrație fiscală poate produce o gamă largă de informații pentru uzul contribuabililor (care ar avea un punctaj ridicat sub prima dimensiune), acest lucru ar fi subminat dacă o mare parte a informațiilor ar fi depășite (prin urmare, obținând un scor slab sub cea de-a doua dimensiune) sau a fost inaccesibil unui număr mare de contribuabili din cauza absenței mijloacelor convenabile de obținere a acestora (a treia dimensiune) sau a întârzierilor îndelungate în a răspunde solicitărilor de informații (a patra dimensiune). Sub M1, scorul general pentru un indicator cu dimensiuni multiple se bazează pe dimensiunea cu cel mai mic scor.

**M1 este folosit aici deoarece dimensiunile sunt conectate. De exemplu, obținerea frecventă a feedback-ului de la contribuabili (care ar avea un scor bun sub prima dimensiune) ar fi subminată dacă feedback-ul ar fi rar luat în considerare de către administrația fiscală în conceperea produselor și programelor de servicii (atrăgând astfel un scor slab în cadrul celei de-a doua dimensiuni). De asemenea, dacă toate sau majoritatea feedback-ului contribuabililor ar fi luate în considerare la proiectarea produselor (care ar avea un punctaj ridicat sub cea de-a doua dimensiune), acest lucru ar conta puțin în general dacă feedback-ul s-ar căuta rar de la contribuabili (un scor slab sub prima dimensiune).

Tabelul 2.4 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 4

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P4-12. Rata de depunere la timp	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de declarații CIT depuse până la scadența legală ca procent din numărul de declarații așteptate de la contribuabilii CIT înregistrați. Numărul de declarații PIT depuse până la scadența legală ca procent din numărul de declarații așteptate de la contribuabilii PIT înregistrați. Numărul de declarații de TVA depuse până la scadența legală ca procent din numărul de declarații așteptate de la contribuabilii înregistrați TVA. Numărul de declarații naționale de accize depuse până la scadența legală ca procent din numărul de declarații așteptate de la contribuabilii de accize naționali înregistrați. Numărul de declarații de reținere PAYE depuse de angajatori până la data scadență legală ca procent din numărul de declarații PAYE așteptate de la angajatorii înregistrați. 	M2
P4-13. Gestionarea non-filers	<ul style="list-style-type: none"> Măsuri luate pentru urmărirea persoanelor care nu depun declarații. 	M1
P4-14. Utilizarea facilităților de arhivare electronică	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care declarațiile fiscale sunt depuse electronic. 	M1

Tabelul 2.5 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 5

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P5-15. Utilizarea metodelor electronice de plată	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care impozitele de bază sunt plătite electronic. 	M1
P5-16. Utilizarea sistemelor de colectare eficiente	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care sunt utilizate sistemele de reținere la sursă și de plată în avans. 	M1
P5-17. Actualitatea plăților	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de plăți de TVA efectuate până la scadența legală în procente din numărul total de plăți datorate. Valoarea plăților de TVA efectuate până la scadența legală în procente din valoarea totală a plăților de TVA datorate. 	M1*
P5-18. Stocul și fluxul de arierate fiscale	<ul style="list-style-type: none"> Valoarea arieratelor totale din impozitul de bază la sfârșitul anului fiscal ca procent din colectarea totală a veniturilor fiscale de bază pentru anul fiscal. Valoarea arieratelor de impozit de bază colectabile la sfârșitul anului fiscal ca procent din veniturile totale colectate din impozitul de bază pentru anul fiscal. Valoarea arieratelor fiscale de bază mai vechi de 12 luni ca procent din valoarea tuturor arieratelor fiscale de bază. 	M2

* M1 este aplicat în acest context deoarece un scor scăzut în a doua dimensiune va submina un scor înalt în prima și viceversa. De exemplu, un număr mare de plăți efectuate până la data scadenței raportat la totalul plăților datorate (care ar avea un punctaj scăzut sub prima dimensiune) ar fi subminat de faptul că valoarea plăților efectuate la timp ar constitui un procent mic din valoarea totală a plăților datorate (care ar avea un scor scăzut sub a doua dimensiune). Similar, un scor înalt în ceea ce privește valoarea (a doua dimensiune) ar fi subminat dacă majoritatea contribuabililor, chiar dacă au sume relativ mici de datorat, își plătesc impozitele cu întârziere (prima dimensiune). Sub M1, scorul general pentru un indicator cu dimensiuni multiple este determinat de dimensiunea cu cel mai mic scor.

Tabelul 2.6 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 6

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P6-19. Domeniul acțiunilor de verificare luate pentru a detecta și a descuraja raportarea incorectă	<ul style="list-style-type: none"> Natura și domeniul de aplicare al programului de audit fiscal în vigoare pentru a detecta și a descuraja raportarea incorectă. Măsura în care programul de audit este sistematizat în jurul unor practici uniforme. Gradul în care este monitorizată calitatea auditurilor contribuabililor. Gradul în care administrația fiscală monitorizează eficacitatea funcției de audit a contribuabililor. 	M1
P6-20. Utilizarea sistemelor de potrivire a datelor la scară largă pentru a detecta raportări inexacte	<ul style="list-style-type: none"> Amploarea verificării încrucișate automate la scară largă pentru a verifica informațiile raportate în declarațiile fiscale. 	M1
P6-21. Inițiative întreprinse pentru a încuraja raportarea corectă	<ul style="list-style-type: none"> Natura și domeniul de aplicare a inițiativelor proactive întreprinse pentru a încuraja raportarea corectă. 	M1
P6-22. Monitorizarea decalajului fiscal pentru a evalua inexactitatea nivelurilor de raportare	<ul style="list-style-type: none"> Soliditatea metodelor de analiză a decalajelor fiscale utilizate de administrația fiscală pentru a evalua și monitoriza raportările inexacte. 	M1

Tabelul 2.7 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 7

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P7-23. Existența unui proces independent, funcțional și gradual de soluționare a litigiilor	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care un mecanism gradat corespunzător de control administrativ și judiciar este disponibil și utilizat de către contribuabili. Dacă mecanismul de revizuire administrativă este independent de procesul de audit. Dacă informațiile despre procesul de dispută sunt publicate și dacă contribuabilii sunt informați în mod explicit despre aceasta. 	M2
P7-24. Timp necesar pentru rezolvarea disputelor	<ul style="list-style-type: none"> Timpul necesar pentru a finaliza revizuirile administrative. 	M1
P7-25. Gradul în care se acționează asupra rezultatelor litigiilor	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care administrația fiscală răspunde la rezultatele litigiilor. 	M1

Tabelul 2.8 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 8

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P8-26. Contribuția la procesul de prognozare a veniturilor fiscale guvernamentale	<ul style="list-style-type: none"> Amploarea contribuției administrației fiscale la prognoza și estimarea veniturilor fiscale guvernamentale. 	M1
P8-27. Adecvarea sistemului de contabilitate a veniturilor fiscale	<ul style="list-style-type: none"> Adecvarea sistemului de contabilitate a veniturilor fiscale al administrației fiscale. 	M1
P8-28. Adecvarea procesării rambursării taxelor	<ul style="list-style-type: none"> Adecvarea sistemului de rambursare a TVA. Timpul necesar pentru plata (sau compensarea) rambursărilor de TVA. 	M2

Tabelul 2.9 Sinteza indicatorilor, dimensiunilor și metodelor de notare asociate pentru POA 9

Indicatori	Dimensiuni de măsurat	Metoda de punctare
P9-29. Mecanisme de asigurare internă	<ul style="list-style-type: none"> Asigurare oferită de auditul intern. Mecanisme de asigurare a integrității personalului. 	M2
P9-30. Supravegherea externă a administrației fiscale	<ul style="list-style-type: none"> Gradul de supraveghere externă independentă a operațiunilor administrației fiscale și a performanței financiare. Procesul de investigare pentru presupuse infracțiuni și administrare defectuoasă. 	M2
P9-31. Percepția publicului asupra integrității	<ul style="list-style-type: none"> Mecanismul de monitorizare a încrederii publicului în administrația fiscală. 	M1
P9-32. Publicarea activităților, rezultatelor și planurilor	<ul style="list-style-type: none"> Măsura în care performanța financiară și operațională a administrației fiscale este făcută publică și oportunitatea publicării. Măsura în care direcțiile și planurile viitoare ale administrației fiscale sunt făcute publice și oportunitatea publicării. 	M2

Anexa 3 Baza de date utilizată în cadrul raportului TADAT

Tabelul 3.1. Colectarea veniturilor fiscale

Tabelul 1. Colectare venituri fiscale, 2019-21			
	2019	2020	2021
Milion lei moldovenesti			
Prognoză venituri fiscale naționale bugetate² (administrare de SFS)	39 063.2	39 267.9	45 800.0
Total colectare venituri fiscale, inclusiv	57 812.4	58 510.4	70 702.1
Colectare venituri fiscale - administrate de SFS	39 135.1	40 517.5	47 285.4
Colectare venituri fiscale - administrate de Serviciul vamal (TVA + acciză)	21 147.5	20 824.0	26 346.0
Contribuții asigurări sociale - administrate de CNAS	387,9	54,2	47,9
Contribuții asigurări de sănătate - administrate de CNAM	135,5	148,5	143,8
Rambursări TVA și acciză - administrate de MF	-2 930.8	-2 968.7	-3 051.2
Impozit pe venit persoane juridice (IVPJ)	5 266.0	5 030.4	5 905.4
Impozit pe venit persoane fizice (IVPF)	4 132.0	4 323.5	5 307.7
Rambursări IVPF. procentual - administrat de MF	-62,8	-65,2	-69,9
Taxă pe valoare adăugată (TVA) - colectare internă brută	7 633.5	7 813.3	8 918.3
Taxă pe valoare adăugată (TVA) - colectare pe importuri	15 454.4	14 914.2	19 614.6
Taxă pe valoare adăugată (TVA) - rambursări aprobate și plătite	-2 904.6	-2 957.3	-3 024.2
Accize pe tranzacții interne	555,0	570,9	903,8
Accize - colectate pe importuri	5 693.1	5 909.8	6 731.5
Accize - rambursări aprobate și plătite	-26,2	-11,4	-27,0
Contribuții asigurări sociale (administrare de SFS și CNAS)	13 791.3	14 516.2	16 522.2
Contribuții asigurări de sănătate (administrare de SFS și CNAM)	4 822.7	5 008.8	5 705.0
Alte impozite interne ³ :			
- impozite pe proprietate	579,9	582,3	750,2
- taxe de drum	948,0	969,0	996,9
- taxe pe resurse naturale	44,1	46,0	55,3
- alte taxe	1 886.0	1 860.0	2 412.3
În procente din total colectare venituri fiscale			
Total colectare venituri fiscale	100.0	100.0	100.0
IVPJ	9,1	8,6	8,4
IVPF	7,0	7,3	7,4
Taxă pe valoare adăugată (TVA)	34,9	33,8	36,1
Accize	10,8	11,1	10,8
Contribuții asigurări sociale	23,9	24,8	23,4
Contribuții asigurări de sănătate	8,3	8,6	8,1
Alte impozite interne ³ :			
- impozite pe proprietate	1,0	1,0	1,1
- taxe de drum	1,6	1,7	1,4

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.2. Colectarea veniturilor fiscale (continuare)

- taxe pe resurse naturale	0,1	0,1	0,1
- alte taxe	3,3	3,2	3,4
În procente din PIB			
Total colectare venituri fiscale	27,5	29,3	29,2
IVPJ	2,5	2,5	2,4
IVPF	1,9	2,1	2,2
Taxă pe valoare adăugată (TVA)	9,6	9,9	10,5
Accize	3,0	3,2	3,1
Contribuții asigurări sociale	6,6	7,3	6,8
Contribuții asigurări de sănătate	2,3	2,5	2,4
Alte impozite interne ³ :			
- impozite pe proprietate	0,3	0,3	0,3
- taxe de drum	0,5	0,5	0,4
- taxe pe resurse naturale	0,0	0,0	0,0
- alte taxe	0,9	0,9	1,0
<i>Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul.</i>			
<i>În urma întâlnirilor avute cu experți TADAT. Suplimentar, acest tabel include veniturile administrate de Serviciul vamal. Casa națională de asigurări sociale și Compania națională de asigurări în medicină, după cum urmează:</i>			
<i>Rândul total colectare impozite include colectările administrate de SFS, colectările administrate de Serviciul vamal (numai TVA + acciză). Contribuțiile de asigurări sociale administrate de CNAS și contribuțiile de asigurare de sănătate administrate de CNAM</i>			
<i>Rândul Colectare venituri fiscale - administrate de SFS include colectările la Bugetul public național care sunt administrate de SFS</i>			
<i>Rândul Colectare venituri fiscale - administrate de Serviciul vamal (TVA + acciză) include TVA și acciză administrate de Serviciul vamal (informații postate pe customs.md)</i>			
<i>Rândul Contribuții asigurări sociale - administrate de CNAS include contribuțiile de asigurări sociale conform raportului Ministerului de Finanțe (informații postate pe mf.gov.md) minus sumele administrate de SFS</i>			
<i>Rândul Contribuții asigurări de sănătate - administrate de CNAM include contribuțiile de asigurări de sănătate administrate de CNAM conform raportului Ministerului de Finanțe (informații la mf.gov.md) minus sumele administrate de SFS</i>			
<i>Impozit pe venit persoane juridice (IVPJ) - include sumele colectate sub clasificările bugetare 111210 -111240</i>			
<i>Impozit pe venit persoane fizice (IVPF) - include sumele colectate sub clasificările bugetare 111110 -111130, 111261 și 111262</i>			

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.3. Mutări în Registrul contribuabililor 2019-2021

Tabelul 2. Mutări în Registrul contribuabililor 2019-21					
(Ref: AP1)					
	Contribuabili înregistrați¹ [A]	Contribuabili fără obligația de depunere declarații² [B]	Contribuabili cu obligația de depunere declarații [C] = [(A) - (B)]³	Articole memorandum⁴ [D]	
				Înregistrări noi [D1]	Contribuabili radiati în decursul anului [D2]
[2019]					
Impozit pe venit persoane juridice	134 267	49 742	84 525	5 846	6 704
Impozit pe venit persoane fizice	176 461	128 861	47 600	2 242	33 135
Reținere la sursă în sistem PAYE (# de angajatori)	116 734	28 828	87 906	6 692	17 968
Taxă pe valoare adăugată	28 243	0	28 243	1 960	1 845
Acciză internă ⁵	167	0	167	2	36
Alți contribuabili (instituții publice)	3 434	3 434	0	33	142
Total	314 162	182 037	132 125	8 121	39 981
[2020]					
Impozit pe venit persoane juridice	133 799	48 652	85 147	6 123	6 590
Impozit pe venit persoane fizice	160 654	111 500	49 154	1 886	17 695
Reținere la sursă în sistem PAYE (# de angajatori)	114 085	37 171	76 914	7 017	14 350
Taxă pe valoare adăugată	29 428	0	29 428	1 974	717
Acciză internă ⁵	151	0	151	5	3
Alți contribuabili	3,400	3,400	0	22	56
Total	297 853	163 552	134 301	8 031	24 341
[2021]					
Impozit pe venit persoane juridice	135 073	48 152	86 921	6 878	5 604
Impozit pe venit persoane fizice	150 610	119 884	30 726	1 945	11 985
Reținere la sursă în sistem PAYE (# de angajatori)	96 130	31 395	64 735	7 744	12 141
Taxă pe valoare adăugată	30 775	0	30 775	2 313	1 113
Acciză internă ⁵	150	0	150	11	5
Alți contribuabili	3 399	3 399	0	47	48
Total	289 082	171 435	117 647	8 870	17 637

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Note explicative:

¹ Un contribuabil înregistrat care este în baza de date cu contribuabili a administrației fiscale.

² Contribuabili fără obligația de depunere declarații înseamnă contribuabili care sunt înregistrați dar în acest moment nu au obligație de a depune declarații conform legii sau regulamentului și care sunt marcați explicit în sistemul automat al administrației fiscale.

³ Calcule depunere estimată de folosit la Indicatorul P4-12.

⁴ Informații activitate registru contribuabili.

⁵ În sensul evaluării TADAT, accentul cade pe acei contribuabili înregistrați plătitori de acciză internă care comercializează bunuri/servicii care contribuie cu 70% din totalul veniturilor din acciza internă, după valoare.

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul.

Rândul Impozit pe venit persoane juridice include numărul total de contribuabili conform Registrului Fiscal de Stat (selectați de instituția publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe pentru toate formele de organizare - juridice, cu excepția codurilor 420. 450. 980. 990. AIF și APF

Rândul Impozit pe venit persoane fizice include numărul de contribuabili conform Registrului Fiscal de Stat pentru formele de organizare - juridice 420. 450. 980. 990. AIF și APF

În urma discuțiilor cu experții TADAT, am exclus contribuabilii de tip GT care nu au depus o declarație pentru 2021, conform art. 83, paragraf (9) din Codul fiscal, din numărul de contribuabili activi (IVPF); o gospodărie țărănească care nu a avut angajați și nu a obținut venit impozabil în timpul perioadei fiscale este scutită de la obligația de a depune declarația de impozit pe venit) (selectat de IP CTIF)

Rândul Taxă pe valoare adăugată și Acciză internă arată numărul de plătitori TVA și plătitori acciză la 31.12.XX selectați din Rapoarte fiscale Sistem Informatic Automat

Numărul de angajatori (total) și angajatori inactivi este indicat în conformitate cu condițiile specificate în regulile de selecție.

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.4. Timp așteptare apel telefonic (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 3. Timp așteptare apel telefonic (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Numărul total de apeluri telefonice primite	Apeluri telefonice la care s-a răspuns în decurs de 6 minute timp așteptare	
		Număr	În procente din total apeluri
Iulie 2021	9 139	9 067	99,2
August 2021	7 493	7 437	99,3
Septembrie 2021	9 360	9 269	99,0
Octombrie 2021	8 326	8 246	99,0
Noiembrie 2021	12 196	11 967	98,1
Decembrie 2021	15 812	15 509	98,1
Ianuarie 2022	14 329	14 093	98,4
Februarie 2022	12 593	12 390	98,4
Martie 2022	13 001	12 792	98,4
Aprilie 2022	10 482	10 257	97,9
Mai 2022	10 640	10 336	97,1
Iunie 2022	13 926	12 923	98,8
Total la 12 luni	137 297	134 286	97,8

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.5. Depunerea la timp a declarațiilor IVPJ pentru 2021

Tabelul 4. Depunerea la timp a declarațiilor IVPJ pentru 2021			
	Număr declarații depuse la timp ¹	Număr declarații așteptat să fie depuse ²	Rată depunere la timp ³ (în procente)
Toți plătitorii IVPJ	70 474	86 921	81,1
Numai contribuabili mari	534	547	97,6

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații IVPJ pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la plătitori înregistrați de IVPJ care au obligația de a depune declarații fiscale.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații depuse până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații așteptat să fie depuse de contribuabilii înregistrați i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Numărul de declarații IVPJ depuse până la termenul limită}}{\text{Număr de declarații așteptate de la plătitorii de IVPJ înregistrați}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul total de declarații VEN12/SIMM20/NER17/ONG17 depuse până la termenul limită legal, cu excepția declarațiilor SIMM20 și VEN12 depuse la timp de GT și II (informații selectate de Instituția publică CITF).

Coloana **Număr declarații IVPJ așteptate să fie depuse** include numărul de contribuabili activi (IVPJ) din Tabelul 2, cu excepția instituțiilor publice (selectat de Instituția publică CITF).

Număr declarații așteptate de la contribuabili mari include numărul de contribuabili mari conform listei DCM - Direcția contribuabili mari, cu excepția a 13 contribuabili (3 instituții publice: Agenția Servicii Publice, CITF și Banca Națională a Moldovei, 5 contribuabili lichidați, 5 rezidenți IT).

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.6. Depunerea la timp a declarațiilor IVPF pentru 2021

Tabelul 5. Depunerea la timp a declarațiilor IVPF pentru 2021		
Număr declarații depuse la timp ¹	Număr declarații așteptat să fie depuse ²	Rată depunere la timp ³ (În procente)
25 902	30 726	84,3
<p>Note explicative:</p> <p>¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).</p> <p>² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații IVPF pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la plătitori înregistrați de IVPF care au obligația de a depune declarații fiscale.</p> <p>³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații depuse până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații așteptat să fie depuse de contribuabilii înregistrați i.e. exprimat ca raport:</p> $\frac{\text{Numărul de declarații IVPF depuse până la termenul limită}}{\text{Numărul de declarații IVPF așteptate de la contribuabili activi plătitori de IVPF}} \times 100$ <p><u>Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:</u></p> <p>Coloana Număr declarații depuse la timp include declarațiile UNIF18/DAJ17/DASS19/AI17 pentru anul 2021 depuse la timp. În același timp, a fost inclus și numărul de declarații SIMM20 și VEN12 depuse la timp de către GT și II (info selectate de IP CTIF).</p> <p>Coloana Numărul de declarații IVPF așteptat să fie depuse include numărul de contribuabili activi (IVPF) din Tabelul 2, dar, în urma discuțiilor cu experții TADAT, exclude contribuabilii de tip GT care nu au depus o declarație pentru 2021, conform art. 83, paragraf (9) din Codul fiscal; o gospodărie țărănească care nu a avut angajați și nu a obținut venit impozabil în timpul perioadei fiscale este scutită de la obligația de a depune declarația de impozit pe venit) (selectați de IP CTIF).</p>		

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.7. Depunere la timp declarații TVA - Toți contribuabilii plătitori de TVA
(pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 6. Depunere la timp declarații TVA - Toți contribuabilii plătitori de TVA (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Număr declarații depuse la timp¹	Număr declarații așteptat să fie depuse²	Rată depunere la timp³ (În procente)
Iulie 2021	28 197	30 153	93,5
August 2021	28 489	30 258	94,2
Septembrie 2021	28 492	30 376	93,8
Octombrie 2021	28 719	30 518	94,1
Noiembrie 2021	28 866	30 650	94,2
Decembrie 2021	29 040	30 767	94,4
Ianuarie 2022	28 983	31 158	93,0
Februarie 2022	29 230	31 317	93,3
Martie 2022	29 446	31 478	93,5
Aprilie 2022	29 649	31 613	93,8
Mai 2022	29 960	31 708	94,5
Iunie 2022	29 947	31 794	94,2
Total la 12 luni	177 215	189 068	93,7

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații TVA pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la plătitori înregistrați de TVA care au obligația de a depune declarații fiscale.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații TVA depuse până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații așteptat să fie depuse de contribuabilii înregistrați pentru scopuri de TVA, i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Numărul de declarații TVA depuse până la termenul limită}}{\text{Număr de declarații așteptate de la plătitorii de TVA înregistrați}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul de declarații depuse până la termenul limită legal, cu excepția a 2821 de declarații TVA depuse de contribuabili neplătitori de TVA (informații selectate de Instituția publică CITF).

Coloana **Număr declarații așteptat să fie depuse** reflectă numărul total de contribuabili plătitori de TVA de la începutul fiecărei luni (informații selectate de IP CTIF).

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.8. Depunere la timp declarații TVA - Numai contribuabili mari (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 7. Depunere la timp declarații TVA - Numai contribuabili mari (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Număr declarații depuse la timp¹	Număr declarații așteptat să fie depuse²	Rată depunere la timp³ (În procente)
Iulie 2021	535	546	98,0
August 2021	532	545	97,6
Septembrie 2021	538	545	98,7
Octombrie 2021	531	545	97,4
Noiembrie 2021	534	544	98,2
Decembrie 2021	533	543	98,2
Ianuarie 2022	533	543	98,2
Februarie 2022	535	541	98,9
Martie 2022	536	541	99,1
Aprilie 2022	529	541	97,8
Mai 2022	536	541	99,1
Iunie 2022	533	541	98,5
Total la 12 luni	3202	3248	98,6

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații TVA pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la contribuabili mari care au obligația legală de a depune declarații de TVA.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații TVA depuse de contribuabili mari până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații de TVA așteptat să fie depuse de contribuabili mari, i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Numărul de declarații TVA depuse până la termenul limită de contribuabili mari}}{\text{Număr de declarații TVA așteptate de la contribuabili mari}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul de declarații depuse de contribuabili mari până la termenul limită legal, cu excepția a 55 de declarații TVA depuse de contribuabili mari - neplătitori de TVA.

Coloana **Număr declarații așteptat să fie depuse** include numărul de contribuabili mari - plătitori de TVA de la începutul fiecărei luni.

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/xiii-alte-date-cu-referire-la-activitatea-sfs>

Tabelul 3.9. Depunerea la timp a declarațiilor de acciză internă [pentru acele categorii de bunuri/servicii purtătoare de acciză care contribuie după valoare cu 70% din totalul accizei] (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 8. Depunerea la timp a declarațiilor de acciză internă [pentru acele categorii de bunuri/servicii purtătoare de acciză care contribuie după valoare cu 70% din totalul accizei] (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Număr declarații depuse la timp ¹	Număr declarații așteptat să fie depuse ²	Rată depunere la timp ³ (în procente)
Iulie 2021	124	146	84,9
August 2021	126	146	86,3
Septembrie 2021	127	146	87,0
Octombrie 2021	123	147	83,7
Noiembrie 2021	131	148	88,5
Decembrie 2021	122	148	82,4
Ianuarie 2022	125	151	82,8
Februarie 2022	120	150	80,0
Martie 2022	123	151	81,5
Aprilie 2022	129	153	84,3
Mai 2022	127	153	83,0
Iunie 2022	129	153	84,3
Total la 12 luni	1506	1792	84,0

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă) de către contribuabili înregistrați plătitori de acciză internă care contribuie ca valoare cu până la 70% din veniturile totale din acciza internă.

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații de acciză pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la contribuabili înregistrați plătitori de acciză internă (accentul este pe acei contribuabili înregistrați plătitori de acciză internă care comercializează acele categorii de bunuri/servicii care contribuie cu 70% din totalul veniturilor din acciza internă, ca valoare) care au obligația legală de a depune declarații de acciză.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații de acciză depuse de contribuabili până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații de acciză așteptat de la contribuabili înregistrați plătitori de acciză internă care comercializează acele categorii de bunuri/servicii care contribuie cu 70% din totalul veniturilor din acciza internă, ca valoare, i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Numărul de declarații de acciză internă depuse până la termenul limită}}{\text{Numărul de declarații de acciză internă așteptat de la contribuabili înregistrați plătitori de acciză}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul de declarații depuse până la termenul limită legal.

Coloana **Număr declarații așteptat să fie depuse** include numărul total de contribuabili - deținători autorizați de depozite de la începutul fiecărei luni.

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.10. Depunerea la timp a declarațiilor de acciză internă - Numai contribuabili mari
(pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 9. Depunerea la timp a declarațiilor de acciză internă - Numai contribuabili mari (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Număr declarații depuse la timp¹	Număr declarații așteptat să fie depuse²	Rată depunere la timp³ (În procente)
Iulie 2021	22	27	81,5
August 2021	22	27	81,5
Septembrie 2021	22	27	81,5
Octombrie 2021	23	27	85,2
Noiembrie 2021	22	27	81,5
Decembrie 2021	24	27	88,9
Ianuarie 2022	27	27	100,0
Februarie 2022	27	27	100,0
Martie 2022	27	27	100,0
Aprilie 2022	27	27	100,0
Mai 2022	27	27	100,0
Iunie 2022	26	27	96,3
Total la 12 luni	296	324	91,4

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă) de către contribuabili mari înregistrați ca plătitori de acciză.

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații de acciză pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la TOȚI contribuabilii mari plătitori de acciză care au obligația legală de a depune declarații de acciză.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații de acciză depuse de contribuabili mari până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații de acciză așteptat de la contribuabili mari înregistrați ca plătitori de acciză, i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Număr declarații acciză de la contribuabili mari depuse până la termenul limită}}{\text{Nr. declarații acciză așteptate de la contribuabili mari activi înregistrați pentru scopuri de acciză}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul de declarații depuse până la termenul limită legal.

Coloana **Număr declarații așteptat să fie depuse** include numărul total de contribuabili - deținători autorizați de depozite de la începutul fiecărei luni.

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.11. Depunere la timp declarații reținere la sursă sistem PAYE (depuse de angajator)
(pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)

Tabelul 10. Depunere la timp declarații reținere la sursă sistem PAYE (depuse de angajator) (pentru perioada iulie 2021 - iunie 2022)			
Luna	Număr declarații depuse la timp¹	Număr declarații așteptat să fie depuse²	Rată depunere la timp³ (În procente)
Iulie 2021	51 813	68 296	75,9
August 2021	52 286	68 285	76,6
Septembrie 2021	52 434	68 623	76,4
Octombrie 2021	52 675	64 565	81,6
Noiembrie 2021	52 950	64 591	82,0
Decembrie 2021	54 151	64 610	83,8
Ianuarie 2022	52 355	67 788	77,2
Februarie 2022	53 163	68 355	77,8
Martie 2022	53 114	68 959	77,0
Aprilie 2022	53 239	69 196	76,9
Mai 2022	53 704	69 519	77,3
Iunie 2022	53 797	69 629	77,3
Total la 12 luni	635 681	812 416	78,2

Note explicative:

¹ Depunere „la timp” înseamnă declarațiile depuse până la termenul legal de depunere (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).

² „Declarații așteptate” înseamnă numărul de declarații de reținere la sursă în sistem PAYE pe care administrația fiscală se așteaptă să le primească de la angajatori înregistrați au obligația de reținere la sursă în sistem PAYE care au obligația legală de a depune aceste declarații.

³ „Rata de depunere la timp” este numărul de declarații de reținere la sursă în sistem PAYE depuse de angajatori până la termenul limită legal ca procent din numărul total de declarații de reținere la sursă în sistem PAYE așteptat de la contribuabilii înregistrați în acest scop, i.e. exprimat ca raport:

$$\frac{\text{Număr declarații reținere la sursă în sistem PAYE depuse până la termenul limită}}{\text{Număr declarații reținere la sursă în sistem PAYE așteptate de la angajatori înregistrați în acest scop}} \times 100$$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

Coloana **Număr declarații depuse la timp** include numărul de declarații IPC21, TAXI18 și IU17 depuse până la termenul limită legal.

Coloana **Număr declarații așteptat să fie depuse** include numărul de angajatori activi din Tabelul 2 (plus contribuabilii înregistrați minus contribuabilii radiați din luna respectivă) la sfârșitul fiecărei luni.

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.12. Folosirea de servicii electronice 2019-211

Tabelul 11. Folosirea de servicii electronice 2019-21¹				
	2019	2020	2021	6 luni 2022
Depunere electronică²				
(În procente din toate declarațiile depuse pentru fiecare tip de impozit)				
CIT (VEN12. IVAO15. NER17. ONG17. SIMM20)	63,3	65,9	70,4	75,7
PIT (AI17. DAJ17. DASS19. UNIF18)	14,1	17,3	21,2	26,4
PAYE (Reținere la sursă) (IPC18 și IU17)	80,0	87,7	89,0	88,6
TVA	99,9	99,9	99,95	99,95
Acciză internă (pentru toți contribuabilii înregistrați)	99,0	99,0	99,2	99,0
Contribuabili mari (toate impozitele principale)	100,0	100,0	100,0	100,0
Plăți electronice³				
(Procent din numărul total de plăți primite pentru fiecare tip de impozit)				
CIT (VEN12. IVAO15. NER17. ONG17. SIMM20)	100,0	100,0	100,0	100,0
PIT (AI17. DAJ17. DASS19. UNIF18)	100,0	100,0	100,0	100,0
PAYE (Reținere la sursă) (IPC18 și IU17)	100,0	100,0	100,0	100,0
TVA	100,0	100,0	100,0	100,0
Acciză internă (pentru toți contribuabilii înregistrați)	100,0	100,0	100,0	100,0
Contribuabili mari (toate impozitele principale)	100,0	100,0	100,0	100,0
Plăți electronice				
(Procent din valoarea totală de plăți primite pentru fiecare tip de impozit)				
CIT (VEN12. IVAO15. NER17. ONG17. SIMM20)	100,0	100,0	100,0	100,0
PIT (AI17. DAJ17. DASS19. UNIF18)	100,0	100,0	100,0	100,0
PAYE (Reținere la sursă) (IPC18 și IU17)	100,0	100,0	100,0	100,0
TVA	100,0	100,0	100,0	100,0
Acciză internă (pentru toți contribuabilii înregistrați)	100,0	100,0	100,0	100,0
Contribuabili mari (toate impozitele principale)	100,0	100,0	100,0	100,0
Note explicative:				
¹ Datele din acest tabel vor oferi o imagine asupra gradului în care administrația fiscală folosește tehnologie modernă pentru a transforma anumite operațiuni, în special în zona de depunere și plată.				
² Pentru scopul acestui tabel, depunere electronică implică facilități care permit contribuabililor să completeze declarații fiscale online și să le depună prin Internet.				
³ O plată electronică este o plată făcută dintr-un cont bancar în altul prin mijloace electronice, fără intervenția directă a personalului băncii, în locul folosirii de cash sau cecuri, personal sau prin poștă. Între metodele de plată electronică se numără carduri credit, carduri debit și transfer electronic de fonduri (caz în care banii sunt transferați electronic prin Internet dintr-un cont bancar al unui contribuabil în contul trezoreriei). De exemplu, plățile electronice se pot face de pe telefonul mobil, caz în care tehnologia este folosită pentru a transforma telefonul mobil într-un terminal Internet de pe care se pot face plăți.				

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.13. Plăți TVA făcute

Tabelul 12. Plăți TVA făcute						
	Plăți TVA făcute la timp ¹		Plăți TVA scadente ²		Rată de plată la timp ³ (În procente)	
	Toți plătitorii TVA	Contribuabili mari plătitori TVA	Toți plătitorii TVA	Contribuabili mari plătitori TVA	Toți plătitorii TVA	Contribuabili mari plătitori TVA
În decursul anului 2021						
Număr plăți	18 006	506	18 626	512	96,7	98,8
Valoare plăți	8 887 926,6	4 402 435,8	9 055 665,6	4 456 515,0	98,1	98,8
La 6 luni 2022						
Număr plăți	17 070	474	18 429	486	92,6	97,5
Valoare plăți	4 502 649,1	2 054 285,0	4 833 386,6	2 082 539,9	93,2	98,6
Note explicative:						
<p>¹Plată „la timp” înseamnă plata la sau până la data scadentă legală de plată (plus orice „zile de grație” aplicate de administrația fiscală ca parte din politica administrativă).</p> <p>²„Plăți scadente” includ toate plățile scadente, fie auto-evaluate sau evaluate administrativ (inclusiv ca urmare a unui control).</p> <p>³„Rata de plată la timp” este numărul (sau valoarea) plăților TVA făcute până la data scadentă legală ca procent din numărul total (sau valoarea) plăților TVA scadente, i.e. exprimate ca rapoarte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rata de plată la timp după număr este: $\frac{\text{Număr plăți TVA făcute până la data scadentă}}{\text{Număr total plăți TVA scadente}} \times 100$ • Rata de plată la timp după valoare este: $\frac{\text{Valoare plăți TVA făcute până la data scadentă}}{\text{Valoare totală plăți TVA scadente}} \times 100$ <p><i>Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:</i></p> <p>Coloana Plăți TVA făcute la timp arată suma TVA administrată de SFS colectată în anul 2021/la 6 luni din 2022, precum și numărul de plătitori care fac plata o singură dată.</p> <p>Coloana Plăți TVA scadente include suma TVA administrată de SFS calculată în anul 2021/la 6 luni din 2022, inclusiv prin RCF (Formular privind rezultatele controlului fiscal), precum și numărul de contribuabili.</p>						

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/iii-taxa-pe-valoarea-adaugata>

Tabelul 3.14. Valoare arierate fiscale 2019 – 21

Tabelul 13. Valoare arierate fiscale 2019 - 21			
	2019	2020	2021
	Milioane lei moldovenești		
Colectări totale impozite principale (din Tabelul 1) (A)	48 132,5	48 583,8	58 879,1
Total arierate fiscale la sfârșit de an fiscal ² (B)	1 060,5	1 394,2	1 858,5
Din care: Recuperabile ³ (C)	1 060,5	1 394,2	1 858,5
Din care: Mai vechi de 12 luni (D)	457,3	576,0	598,3
	În procente		
Raport (B) față de (A) ⁴	2,2	2,9	3,2
Raport (C) față de (A) ⁵	2,2	2,9	3,2
Raport (D) față de (B) ⁶	43,1	41,3	32,2

Note explicative:

¹ Datele din acest tabel vor fi folosite pentru evaluarea valorii arieratelor fiscale relativ la colectările anuale și pentru analiza gradului în care obligațiile fiscale neplătite au depășit semnificativ data scadentă (i.e. mai vechi de 12 luni).

² „Total arierate fiscale” include penalități și dobânzi acumulate.

³ Arierate fiscale „recuperabile” sunt definite drept suma totală a impozitelor, inclusiv dobândă și penalități, care sunt restante la plată și care nu prezintă impedimente la colectare. Astfel, arieratele fiscale recuperabile exclud în general: (a) sumele contestate formal de contribuabil și pentru care acțiunea de colectare a fost suspendată în așteptarea unei soluționări, (b) sumele care nu sunt legal recuperabile (e.g. datorii șterse prin efectul falimentului), și (c) arierate altfel nerecuperabile (e.g. debitorul nu are fonduri sau alte active).

⁴ i.e. $\frac{\text{Valoare arierate fiscale totale la sfârșit de an fiscal (B)}}{\text{Total impozite colectate pentru anul fiscal (A)}} \times 100$

⁵ i.e. $\frac{\text{Valoare arierate fiscale recuperabile la sfârșit de an fiscal (C)}}{\text{Total impozite colectate pentru anul fiscal (A)}} \times 100$

⁶ i.e. $\frac{\text{Valoare arierate fiscale mai vechi de 12 luni la sfârșit de an (D)}}{\text{Valoare arierate fiscale totale la sfârșit de an fiscal (B)}} \times 100$

Notă de la SFS despre cum a fost completat tabelul:

În urma întâlnirilor cu experții TADAT, au fost incluse numai datele privind impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, contribuțiile de asigurări sociale și contribuțiile de asigurări de sănătate din Tabelul nr. 1.

Rândul **Total colectare venituri fiscale** (din Tabelul 1) include sumele colectate anual cu titlu de impozit pe venit, taxă pe valoare adăugată, contribuții de asigurări sociale și contribuții de asigurări de sănătate, conform cu Tabelul nr. 1.

Rândul **Total arierate fiscale la sfârșit de an fiscal** arată arieratele totale (plățile de bază și dobânzile pentru plată întârziată) conform rapoartelor CC12CE privind impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, contribuțiile

de asigurări sociale și contribuțiile de asigurări de sănătate la 31.12.XX **fără suma obligațiilor fiscale din evidente speciale (plăți de bază și dobânzi pentru plată întârziată).**

Rândul **Recuperabile** arată suma totală a arieratelor (plățile de bază și dobânzile pentru plată întârziată) conform rapoartelor CC12CE privind impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, contribuțiile de asigurări sociale și contribuțiile de asigurări de sănătate la 31.12.XX.

Rândul **Mai vechi de 12 luni** arată arieratele istorice (plățile de bază și dobânzile pentru plată întârziată) conform rapoartelor CC12CE privind impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, contribuțiile de asigurări sociale și contribuțiile de asigurări de sănătate la 31.12.XX **fără suma obligațiilor fiscale din evidente speciale (plăți de bază și dobânzi pentru plată întârziată).**

Tabelul 3.15. Finalizarea evaluărilor administrative iulie 2021 - iunie 2022

Tabelul 14. Finalizarea evaluărilor administrative iulie 2021 - iunie 2022											
Luna	Număr cazuri evaluare administrativă					Finalizate în decurs de 30 de zile		Finalizate în decurs de 60 de zile		Finalizate în decurs de 90 de zile	
	Stoc la începutul lunii [A]	Primate în decursul lunii [B]	Stoc în decursul lunii [C] = [A + B]	Finalizate în decursul lunii [D]	Stoc la sfârșitul lunii [E] = [C - D]	Număr [F]	Procent din total [G] = [F / C]	Număr [H]	Procent din total [I] = [H / C]	Număr [J]	Procent din total [K] = [J/ C]
Iulie 2021	34	27	61	38	23	29	47,5	9	14,8	0	0
August 2021	23	28	51	25	26	21	41,2	4	7,8	0	0
Septembrie 2021	26	28	54	39	15	30	55,6	9	16,7	0	0
Octombrie 2021	15	35	50	23	27	19	38,0	4	8,0	0	0
Noiembrie 2021	27	40	67	38	29	33	49,3	5	7,5	0	0
Decembrie 2021	29	30	59	37	22	33	55,9	4	6,8	0	0
Ianuarie 2022	22	22	44	24	20	20	45,5	4	9,1	0	0
Februarie 2022	20	24	44	15	29	11	25,0	4	9,1	0	0
Martie 2022	29	17	46	23	23	19	41,0	3	6,5	1	2,1
Aprilie 2022	23	18	41	14	27	11	26,0	3	7,3	0	0
Mai 2022	27	20	47	15	32	12	25,0	3	6,4	0	0
Iunie 2022	32	13	45	23	22	16	35,0	7	8,8	0	0
Total la 12 luni						254		59		1	

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/VIII-control-fiscal>

Tabelul 3.16. Rambursări TVA (pentru perioada 1 iulie 2021 - 30 iunie 2022)

Tabelul 15. Rambursări TVA (pentru perioada 1 iulie 2021 - 30 iunie 2022)		
	Număr cazuri	Valoare în moneda locală - mil lei moldovenești
Total solicitări rambursare TVA primite (A)	3 039	4 564,31
Total rambursări TVA plătite ¹	2 714	3 849,18
Din care: plătite în decurs de 30 de zile (B) ²	2 031	2 388,64
Din care: plătite după 30 de zile	683	1 460,54
Total solicitări rambursare TVA refuzate ³	125	457,68
Din care: refuzate în decurs de 30 de zile (C)	118	454,73
Din care: refuzate după 30 de zile	7	2,95
Total solicitări rambursare TVA neprocesate ⁴	200	257,46
Din care: nu s-a luat decizia de a refuza rambursarea	-	-
Din care: aprobate, dar încă nu plătite sau compensate	200	257,46
		În procente
Raport (B+C) față de (A) ⁵	70,71	62,3
<p>Note explicative:</p> <p>¹ Include toate rambursările plătite, precum și rambursările compensate cu alte obligații fiscale.</p> <p>² TADAT măsoară performanța după un standard de 30 de zile.</p> <p>³ Include cazurile în care s-a luat o decizie formală de a refuza să se dea curs solicitării de rambursare a contribuabilului (e.g. când cerințele legale pentru rambursare nu au fost îndeplinite).</p> <p>⁴ Include toate cazurile în care procesarea rambursărilor este incompletă - i.e. când (a) nu s-a luat decizia formală de a refuza solicitarea de rambursare; sau (b) rambursarea a fost aprobată dar încă nu plătită sau compensată.</p> <p>⁵ i.e., $\frac{\text{Rambursări TVA plătite în decurs de 30 de zile (B)} + \text{rambursări TVA refuzate în decurs de 30 de zile (C)}}{\text{Total solicitări rambursare TVA primite (A)}} \times 100$</p> <p>Notă: Diferența dintre suma solicitată și suma aprobată (suma refuzată) este inclusă în rândul „refuzate în decurs de 30 de zile”.</p>		

Sursa: <https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/iii-taxa-pe-valoarea-adaugata>

**Anexa 4 Sistemul-bloc cantitativ și calitativ al indicatorilor eficacității activității de control
fiscal**

Indicatori	Formula de calcul	Evaluarea performanței
1. Evaluarea generală a performanței		
1.1. Dinamica sumelor impozitelor și taxelor acumulate suplimentar la bugetul consolidat în baza rezultatelor controlului de teren și de birou, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Ddin = \frac{D(bp)1}{D(bp)0} \cdot 100$	3·KC1
1.2. Dinamica sumelor plăților fiscale colectate suplimentar în baza rezultatelor activității de control comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Pdin = \frac{P1}{P0} \cdot 100$	7·KC1
2. Evaluarea indicatorilor activității de control a autorităților fiscale privind organizarea și desfășurarea auditurilor fiscale de birou		
2.1. Dinamica sumelor plăților fiscale colectate suplimentar în cadrul auditurilor de birou comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Pab(bp)(din) = \frac{Pab(bp)1}{Pab(bp)0} \cdot 100$	5·KC1
2.2. Ponderea plăților fiscale colectate suplimentar în cadrul auditurilor de birou (cu excepția penalităților pentru datoriile curente) din suma totală a plăților fiscale colectate suplimentar în cadrul auditurilor de teren și de birou	$PPab(bp) = \frac{Pab(bp)}{Pab(bp)0} \cdot 100$	2·KC1
2.3. Ponderea audutului de birou, în urma cărora au fost utilizate documente și explicații suplimentare, din numărul total	$PPab(doc) = \frac{Bab(doc)}{Kab} \cdot 100$	3·KC1
3. Evaluarea indicatorilor activității de control a autorităților fiscale privind organizarea și desfășurarea auditurilor fiscale de teren		
3.1. Ponderea inspecțiilor de teren efective (raportul dintre numărul de inspecții de teren ale organizațiilor care au identificat încălcări față de numărul total al acestora)	$Pbprez = \frac{Bbprez}{Bifl} \cdot 100$	3·KC1
3.2. Dinamica sumei plăților colectate suplimentar în baza rezultatelor controalelor de teren (per audit) comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Ebpt(din) = \frac{Pifl1/Bifl1}{Pifl0/Bifl0} \cdot 100$	3·KC1
3.3. Ponderea sumelor acumulate suplimentar în baza rezultatelor inspecțiilor de teren, reduce, prin decizii ale autorităților judiciare și superioare, în suma totală a plăților	$PPp = \frac{Dc1}{Dbp1 + Dc1} \cdot 100$	$\frac{1}{2} \cdot KC1$

suplimentare acumulate		
3.4. Ponderea inspecțiilor de teren ale organizațiilor și persoanelor fizice, în procesul cărora au fost efectuate inventarierea patrimoniului, implicarea experților, interogarea martorilor, din numărul total de inspecții de teren	$PPcbpOio = \frac{Bbpio}{BbpO} \cdot 100$	1·KC1
4. Evaluarea muncii cu organizațiile și antreprenorii individuali care nu depun rapoarte autorităților fiscale sau nu prezintă rapoarte "zero"		
4.1. Dinamica numărului de organizații care nu depun rapoarte sau nu prezintă raportări "zero" la sfârșitul perioadei de raportare comparativ cu începutul anului	$Bo(n/o)(din) = \frac{Bo(n/o)1}{Bo(n/o)0} \cdot 100$	5·KC2
4.2. Dinamica numărului de întreprinzători individuali care nu depun rapoarte sau nu prezintă raportări "zero" la sfârșitul perioadei de raportare comparativ cu începutul anului	$Bîi(n/o)(din) = \frac{Bîi(n/o)1}{Bîi(n/o)0} \cdot 100$	3·KC2
5. Evaluarea activității de control privind respectarea legislației cu privire la utilizarea caselor de marcat în implementarea decontărilor în numerar cu populația		
5.1. Dinamica numărului de inspecții ale organizațiilor și întreprinzătorilor individuali privind respectarea legislației cu privire la utilizarea caselor de marcat comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Bcm(din) = \frac{Bcm1}{Bcm0} \cdot 100$	1·KC1
5.2. Dinamica sumei penalităților încasate în baza rezultatelor controalelor privind respectarea legislației cu privire la utilizarea caselor de marcat comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent	$Pî cm(din) = \frac{Pî cm1}{Pî cm0} \cdot 100$	2·KC1

Realizat de autor în baza [201, 202, 204, 205]

Anexa 5 Informația privind încasările la BPN

Tabelul 5.1. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2018 (adm SFS), mii lei

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
111110	impozit pe venitul reținut din salariu	3 847 931,0	1 636 799,0	2 211 132,0
111121	impozit pe venitul persoanelor fizice spre plata/achitat	176 009,9	67 240,4	108 769,6
111124	impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfășoară activități independente în domeniul comerțului	2 098,9		2 098,9
111130	impozit pe venitul aferent operațiunilor de predare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	16 419,3	7 945,2	8 474,1
111210	impozit pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător	3 986 305,0	3 866 167,3	120 137,7
111220	impozit pe venitul reținut la sursa de plată	574 632,1	564 120,0	10 512,1
111230	impozit pe venit reținut din suma dividendelor achitate și veniturilor îndreptate fondatorilor întreprinzătorilor individuali	543 686,4	537 649,1	6 037,2
111240	impozitul pe venitul din activitatea operațională	148 374,6	144 914,4	3 460,2
111261	impozit pe venitul obținut din activități profesionale în sectorul justiției	103 724,4	101 568,5	2 155,9
111	IMPOZITELE PE VENIT (TOTAL)	9 399 181,6	6 926 404,0	2 472 777,7
113110	impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă cu excepția gospodăriile țărănești (de fermier)	104 798,2		104 798,2
113120	impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă de la gospodăriile țărănești (de fermier)	43 544,4		43 544,4
113130	impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	9 272,0		9 272,0
113140	impozitul funciar încasat de la persoane fizice	20 510,0		20 510,0
113150	impozitul funciar pe pasuni și finete	7 517,2		7 517,2
113210	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	26 000,7		26 000,7
113220	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	10 457,4		10 457,4
113230	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	148 918,2		148 918,2
113240	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele fizice - cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	142 458,6		142 458,6
113311	impozit privat încasat în bugetul de stat	8 126,7	8 126,7	
113312	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul II	314,9		314,9
113313	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul I	436,7		436,7
113611	impozitul pe avere încasat în bugetul de stat	41 448,7	41 448,7	
113	IMPOZITELE PE BUNURILE IMOBILIARE	563 803,7	49 575,3	514 228,4
114110	taxa pe valoarea adăugată la marfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii Moldova	7 105 512,8	7 017 203,1	88 309,7
114100	Taxa pe valoarea adăugată	7 105 512,8	7 017 203,1	88 309,7
114211	accize la rachiu, lichioruri, divinuri și alte băuturi spirtoase produse pe teritoriul republicii Moldova	236 760,0	236 734,9	25,1
114213	accize la vinuri produse pe teritoriul republicii Moldova	3 850,5	3 168,9	681,6
114215	accize la berea produsă pe teritoriul republicii Moldova	183 065,9	183 065,9	
114221	accize la produsele din tutun produse pe teritoriul republicii Moldova	70 656,5	72 345,0	-1 688,5
114241	accize la produsele petroliere produse pe teritoriul republicii Moldova	1 610,9		1 610,9
114261	accize la bijuterii (inclusiv bijuterii cu diamante) produse pe teritoriul republicii Moldova	-79,2	-86,1	6,9
114271	accize la alte marfuri produse pe teritoriul republicii Moldova	310,6	301,6	9,0
114200	Accize	496 175,2	495 530,2	644,9
114411	taxa de piață	26 828,8		26 828,8
114412	taxa pentru amenajarea teritoriului	60 158,4		60 158,4
114413	taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor)	24 742,7		24 742,7
114414	taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei)	1 666,2		1 666,2
114415	taxa pentru dispozitivele publicitare	27 407,8		27 407,8
114416	taxa pentru parcare	5 628,0		5 628,0

Tabelul 5.1. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2018 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
114417	taxa pentru parcaj	87,1		87,1
114418	taxa pentru unitatile comerciale si/sau de prestari servicii	255 790,8		255 790,8
114421	taxa pentru cazare	18 222,3		18 222,3
114422	taxa balneara	2 050,7		2 050,7
114423	taxa pentru aplicarea simbolicii locale	2 837,7		2 837,7
114424	taxa pentru efectuarea expertizei ecologice	281,9	281,9	
114426	taxa pentru salubritate	11 297,4		11 297,4
114400	Taxe pentru servicii specifice	436 999,7	281,9	436 717,8
114521	taxa de licenta pentru anumite genuri de activitate	57 990,2	57 990,2	
114522	taxa pentru patenta de intreprinzitor	45 854,2		45 854,2
114523	taxa pentru eliberarea autorizatiilor de deschidere si prelungire a termenului de activitate a reprezentantelor, firmelor, bancilor, organizatiilor straine	9,7	9,7	
114524	taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizarii in calitate de carburanti pentru unitatile de transport auto	8 907,7	8 907,7	
114526	taxa de licenta pt. anumite genuri de activitate incasate la bugetul local de nivelul ii	785,8		785,8
114534	taxa pentru marfurile care in procesul utilizarii cauzeaza poluarea mediului	243 166,9	243 166,9	
114535	plati pentru poluarea mediului in limitele/cu depasirea normativelor stabilite	4 228,1	4 228,1	
114536	alte plati pentru poluarea mediului	957,7	957,7	
114500	Taxe și plăți pentru utilizarea mărfurilor și pentru practicarea unor genuri de activitate	361 900,2	315 260,2	46 640,0
114611	taxa pentru apa	26 501,0		26 501,0
114612	taxa pentru extragerea mineralelor utile	15 755,4		15 755,4
114613	taxa pentru lemnul eliberat pe picior	489,4		489,4
114610	Taxele pentru resursele naturale	42 745,8		42 745,8
114621	taxa pentru efectuarea prospectiunilor geologice	1,5		1,5
114622	taxa pentru efectuarea explorarilor geologice	43,4		43,4
114623	taxa pentru folosirea spatiilor subterane in scopul constructiei obiectivelor subterane, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	31,3		31,3
114624	taxa pentru exploatarea constructiilor subterane in scopul desfasurarii activitatii de intreprinzator, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	7,5		7,5
114620	Taxele pentru lucrări geologice și folosirea spațiilor subterane	83,7		83,7
114633	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova	759 584,7	759 584,7	
114634	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova a caror masa totala, sarcina masica pe axa sau ale caror dimensiuni depasesc limitele admise	5 943,7	5 943,7	
114635	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru efectuarea lucrarilor de constructie si montaj	168,4	168,4	
114636	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea publicitatii exterioare	440,1	440,1	
114637	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	2 088,5	2 088,5	
114638	vinieta	103 587,0	103 587,0	
114630	Taxa pentru folosirea drumurilor	871 812,4	871 812,4	
114	IMPOZITE ȘI TAXE PE MĂRFURI ȘI SERVICII	9 315 229,8	8 700 087,9	615 142,0
141221	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul de stat	152 624,4	152 624,4	
141222	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul local de nivelul ii	4 596,2		4 596,2
141223	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul local de nivelul 1	2 270,0		2 270,0

Tabelul 5.1. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2018 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
141231	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul de stat	50 037,2	50 037,2	
141232	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul local de nivelul ii	1 791,2		1 791,2
141233	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul local de nivelul i	223,8		223,8
141200	Dividende primite	211 542,8	202 661,6	8 881,2
141511	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul in stat	0,8	0,8	
141512	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul local de nivelul ii			
141513	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul local de nivelul i	3 667,9		3 667,9
141521	arenda terenurilor cu destinatie agricola incasata in bugetul local de nivelul ii	31,0		31,0
141522	arenda terenurilor cu destinatie agricola incasata in bugetul local de nivelul i	44 601,8		44 601,8
141531	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul de stat	403,9	403,9	
141532	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul local de nivelul ii	28 716,5		28 716,5
141533	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul local de nivelul i	21 833,3		21 833,3
141500	Renta	99 255,1	404,7	98 850,4
141	VENITURI DIN PROPRIETATE	310 797,9	203 066,3	107 731,6
142211	taxa de organizare a licitatiilor si loteriilor pe teritoriul unitatii administrativ-teritoriale	1 222,1		1 222,1
142212	taxa de inregistrare a asociatiilor obstesti si a mijloacelor mass-media incasata in bugetul local de nivelul ii	57,0		57,0
142213	taxa de inregistrare a asociatiilor obstesti si a mijloacelor mass-media incasata in bugetul local de nivelul i	1,5		1,5
142214	plata pentru certificatele de urbanism si autorizarile de construire sau desfiintare incasata in bugetul local de nivelul ii	266,7		266,7
142215	plata pentru certificatele de urbanism si autorizarile de construire sau desfiintare incasata in bugetul local de nivelul i	1 147,9		1 147,9
142216	taxa de posesorii de ciini	-1,4		-1,4
142220	taxa de stat	195 349,1	195 349,1	
142231	incasarile de la vinzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul de stat	7 157,1	7 157,1	
142232	incasarile de la vinzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul local de nivelul ii			
142233	incasarile de la vinzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul local de nivelul i	26,0		26,0
142235	mijloace incasate la bugetul de stat in calitate de prejudicii, conform documentelor executorii, inclusiv din succesiune.	784,4	784,4	
142244	taxa pentru eliberarea actelor permise de catre agentia nationala de reglementare a activitatilor nucleare si radioactive	-30,8	-30,8	
142246	incasari din salariu net al executantului serviciului civil	4 226,4	4 226,4	
142251	plata pentru locatiunea patrimoniului public incasata in bugetul local de nivelul ii	18 991,1		18 991,1
142252	plata pentru locatiunea patrimoniului public incasata in bugetul local de nivelul i	5 094,2		5 094,2
142	VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ȘI SERVICIILOR	234 291,3	207 486,2	26 805,2
143111	amenzi si sanctiuni contraventionale incasate in bugetul de stat	12 982,2	12 982,2	
143113	amenzi aplicate de catre agentii constatatori din cadrul subdiviziunilor inspectoratului general al politiei	20 384,3	20 384,3	
143116	amenzi aplicate de inspectoratul pentru protectia mediului	3 542,8	3 542,8	
143117	amenzi aplicate de consiliul concurentei	7 341,9	7 341,9	
143120	amenzi si sanctiuni contraventionale incasate in bugetul local de nivelul ii	1 775,2		1 775,2
143130	amenzi si sanctiuni contraventionale incasate in bugetul local de nivelul i	592,3		592,3

Tabelul 5.1. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2018 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
143210	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare	108 412,5	108 412,5	
143220	amenzi aplicate de sectiile de supraveghere si control ale traficului rutier	77,9		77,9
143230	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video	4 500,8	4 500,8	
143241	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul ii			
143242	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul i	2,5		2,5
143311	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul de stat	24 592,5	24 592,5	
143312	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul local de nivelul ii	1,3		1,3
143321	amenzi aplicate de catre organele serviciului fiscal de stat incasate in bugetul de stat	88 521,2	88 521,2	
143323	amenzile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat	7 689,5	7 689,5	
143324	amenzile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat pentru incalcarea termenilor de repatriere a mijloacelor materiale si mijloacelor banesti	22,9	22,9	
143350	amenzi aplicate de politia de frontiera	1 054,3	1 054,3	
143410	amenzi aplicate de inspectia de stat in constructii	525,7	525,7	
143420	amenzi aplicate de instanțele judecătorești in cauze administrative si penale	58 806,5	58 806,5	
143440	amenzi pentru nerespectarea regulilor transportului de calatori, deteriorarea drumurilor auto, a constructiilor si utilajelor rutiere, a platatiilor aferente drumurilor			
143450	amenzi aplicate de centrele de medicina preventiva	358,0	358,0	
143480	amenzi pentru nerepatrierea la termen a incasarilor valutare	3 253,4	3 253,4	
143491	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul de stat	8 009,9	8 009,9	
143492	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul ii	2,4		2,4
143493	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul i	41,6		41,6
143	AMENZI ȘI SANCTIUNI	352 491,5	349 998,4	2 493,1
145111	alte venituri incasate in bugetul de stat	744,7	744,7	
145141	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul ii	1 466,8		1 466,8
145142	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul i	15 632,3		15 632,3
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	38 749,6	38 222,5	527,1
145171	taxa de la declararea voluntară a mijloacelor bănești	26,4	26,4	
145174	întreprinderi	0,0	0,0	
145	ALTE VENITURI	56 619,8	38 993,6	17 626,2
1	TOTAL VENITURI LA BS ȘI BL ADMINISTRATE DE SFS	20 232 415,8	16 475 611,7	3 756 804,1
121100	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori	9 697 316,2		
121200	contributii individuale de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori pentru persoane asigurate	2 768 017,1		
121310	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce isi desfasoara activitatea pe cont propriu	73 342,6		
121340	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	7,3		
121410	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen de catre angajatori a contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii	20 382,2		
121420	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen a contributiilor individuale de asigurari sociale de stat obligatorii	7 092,5		
143430	amenzile aferente platilor la bugetul asigurarilor sociale de stat	4 722,0		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	70 889,7		

Tabelul 5.1. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2018 (adm SFS), mii lei (continuate)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
	BUGETUL ASIGURARILOR SOCIALE DE STAT (TOTAL)(5)	12 641 769,6	0,0	0,0
122100	prime de asigurare obligatorie de asistenta medicala in forma de contributie procentuala din salariu si la alte recompense, achitate de angajatori si angajati	4 007 228,0		
143322	amenzi aplicate de catre organele serviciul fiscal de stat incasate in bugetul fondurilor asigurarilor obligatorii de asistenta medicala	1 429,2		
143325	amenzi contravenționale aplicate de către serviciul fiscal de stat încasate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	372,9		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	19 958,0		
	FONDURILE ASIG.OBLIGATORII DE ASIST. MEDICALA (TOTAL)(6)	4 028 988,1	0,0	0,0
	TOTAL VENITURI ACHITAT IN BPN ADMINISTRATE DE SFS	36 903 173,4	16 475 611,7	3 756 804,1
142241	plata lunara pentru prestarea serviciilor de telefonie mobila	85 732,3		
142245	taxa la cumpararea valutei straine de catre persoanele fizice in casele de schimb valutar	20 718,1		
	TOTAL FSP	106 450,4		

Tabelul 5.2. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2019 (adm SFS), mii lei

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
111110	impozit pe venitul retinut din salariu	3.759.431,8	1.562.806,6	2.196.625,2
111121	impozit pe venitul persoanelor fizice spre plata/achitat	226.167,5	90.077,5	136.090,0
111124	impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfasoara activitati inepedente in domeniul comertului	3.432,9		3.432,9
111125	impozitul pe venitul persoanelor fizice in domeniul transprtului rutier de persoane in regim de taxi	21.002,7	9.958,1	11.044,6
111130	impozit pe venitul aferent operatiunilor de predare in posesie si/sau folosinta a proprietatii imobiliare	22.709,8	10.930,8	11.779,1
111210	impozit pe venitul obtinut din activitatea de intreprinzator	3.737.670,3	3.643.970,1	93.700,3
111220	impozit pe venitul retinut la sursa de plata	611.856,9	601.031,9	10.824,9
111230	impozit pe venit retinut din suma dividendelor achitate	704.966,6	699.695,7	5.270,9
111240	impozitul pe venitul din activitatea operationala	211.550,2	207.001,7	4.548,5
111261	impozit pe venitul obtinut din activitati profesionale in sectorul justitiei	99.204,9	97.638,5	1.566,4
111262	impozit pe venitul din activitati profesionale in domeniul sanatatii	50,2	50,2	
111	IMPOZITELE PE VENIT (TOTAL)	9.398.043,9	6.923.161,0	2.474.882,9
113110	impozitul funciar pe terenurile cu destinatie agricola cu exceptia gospodariile taranesti (de fermier)	114.757,2		114.757,2
113120	impozitul funciar pe terenurile cu destinatie agricola de la gospodariile taranesti (de fermier)	32.906,3		32.906,3
113130	impozitul funciar pe terenurile cu alta destinatie decit cea agricola	10.673,7		10.673,7
113140	impozitul funciar incasat de la persoane fizice	19.589,7		19.589,7
113150	impozitul funciar pe pasuni si finete	7.039,1		7.039,1
113210	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	32.180,8		32.180,8
113220	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	10.752,8		10.752,8
113230	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de catre persoanele juridice si fizice inregistrate in calitate de intreprinzator din valoarea estimata(de piata) a bunurilor imobiliare	149.627,1		149.627,1
113240	impozitul pe bunurile imobiliare achitat de catre persoanele fizice - cetateni din valoarea estimata (de piata) a bunurilor imobiliare	150.693,0		150.693,0
113311	impozit privat incasat in bugetul de stat	9.730,3	9.730,3	
113312	impozit privat incasat in bugetul local de nivelul ii	217,3		217,3
113313	impozit privat incasat in bugetul local de nivelul i	686,4		686,4
113611	impozitul pe avere incasat in bugetul de stat	41.090,0	41.090,0	
113	IMPOZITELE PE BUNURILE IMOBILIARE	579.943,7	50.820,3	529.123,4
114110	taxa pe valoarea adaugata la marfurile produse si serviciile prestate pe teritoriul republicii moldova	7.633.465,8	7.546.797,4	86.668,5
114100	Taxa pe valoarea adăugată	7.633.465,8	7.546.797,4	86.668,5
114211	accize la rachiu, lichioruri, divinuri si alte bauturi spirtoase produse pe teritoriul republicii moldova	263.322,5	263.312,5	10,0
114213	accize la vinuri produse pe teritoriul republicii moldova	1.256,5	830,6	425,9
114215	accize la berea produsa pe teritoriul republicii moldova	188.379,6	188.379,6	
114221	accize la produsele din tutun produse pe teritoriul republicii moldova	100.807,4	100.088,4	719,0
114241	accize la produsele petroliere produse pe teritoriul republicii moldova	642,3		642,3
114261	accize la bijuterii (inclusiv bijuterii cu briliante) produse pe teritoriul republicii moldova			
114271	accize la alte marfuri produse pe teritoriul republicii moldova	623,4	623,4	0,0
114200	Accize	555.031,7	553.234,5	1.797,2
114411	taxa de piata	25.912,9		25.912,9
114412	taxa pentru amenajarea teritoriului	60.238,3		60.238,3
114413	taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de calatori pe teritoriul municipiilor, oraselor si satelor (comunelor)	21.374,6		21.374,6
114414	taxa de plasare (amplasare) a publicitatii (reclamei)	1.481,5		1.481,5

Tabelul 5.2. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2019 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
114415	taxa pentru dispozitivele publicitare	32.887,4		32.887,4
114416	taxa pentru parcare	5.773,9		5.773,9
114417	taxa pentru parcaj	64,7		64,7
114418	taxa pentru unitatile comerciale si/sau de prestari servicii	269.469,3		269.469,3
114421	taxa pentru cazare	22.318,1		22.318,1
114422	taxa balneara	1.514,7		1.514,7
114423	taxa pentru aplicarea simbolicii locale	2.054,0		2.054,0
114424	taxa pentru efectuarea expertizei ecologice	177,8	177,8	
114426	taxa pentru salubritate	13.963,7		13.963,7
114400	Taxe pentru servicii specifice	457.230,9	177,8	457.053,2
114521	taxa de licenta pentru anumite genuri de activitate	59.090,4	59.090,4	
114522	taxa pentru patenta de intreprinzitor	42.651,5		42.651,5
114523	taxa pentru eliberarea autorizatiilor de deschidere si prelungire a termenului de activitate a reprezentantelor, firmelor, bancilor, organizatiilor straine	11,8	11,8	
114524	taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizarii in calitate de carburanti pentru unitatile de transport auto	10.584,0	10.584,0	
114525	taxa de eliberare a autorizatiilor pentru transporturi rutiere internationale	58.642,8	58.642,8	
114526	taxa de licenta pt. anumite genuri de activitate incasate la bugetul local de nivelul ii	669,1		669,1
114534	taxa pentru marfurile care in procesul utilizarii cauzeaza poluarea mediului	254.633,0	254.633,0	
114535	plati pentru poluarea mediului in limitele/cu depasirea normativelor stabilite	13.244,7	13.244,7	
114536	alte plati pentru poluarea mediului	1.605,5	1.605,5	
114500	Taxe și plăți pentru utilizarea mărfurilor și pentru practicarea unor genuri de activitate	441.132,7	397.812,2	43.320,5
114611	taxa pentru apa	26.027,9		26.027,9
114612	taxa pentru extragerea mineralelor utile	17.672,3		17.672,3
114613	taxa pentru lemnul eliberat pe picior	359,2		359,2
114610	Taxele pentru resursele naturale	44.059,4		44.059,4
114621	taxa pentru efectuarea prospectiunilor geologice	0,1		0,1
114622	taxa pentru efectuarea explorarilor geologice	49,5		49,5
114623	taxa pentru folosirea spatiilor subterane in scopul constructiei obiectivelor subterane, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	-2,0		-2,0
114624	taxa pentru exploatarea constructiilor subterane in scopul desfasurarii activitatii de intreprinzator, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	7,3		7,3
114620	Taxele pentru lucrări geologice și folosirea spațiilor subterane	54,8		54,8
114633	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova	799.477,6	799.477,6	
114634	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova a caror masa totala, sarcina masica pe axa sau ale caror dimensiuni depasesc limitele admise	6.336,2	6.336,2	
114635	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru efectuarea lucrarilor de constructie si montaj	244,1	244,1	
114636	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea publicitatii exterioare	654,1	654,1	
114637	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	1.805,7	1.805,7	
114638	vinieta	139.450,1	139.450,1	
114630	Taxa pentru folosirea drumurilor	947.967,9	947.967,9	
114	IMPOZITE ȘI TAXE PE MĂRFURI ȘI SERVICII	10.078.943,3	9.445.989,7	632.953,6
141221	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul de stat	93.659,3	93.659,3	
141222	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul local de nivelul ii	1.061,3		1.061,3
141223	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul local de nivelul 1	5.938,8		5.938,8

Tabelul 5.2. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2019 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
141231	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul de stat	43.646,4	43.646,4	
141232	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul local de nivelul ii	1.731,6		1.731,6
141233	defalcari de la profitul net al intreprinderilor de stat (municipale) in bugetul local de nivelul i	511,9		511,9
141241	mijloace incasate din depasirea veniturilor asupra cheltuielilor pe autoritati/institutii publice la autogestiune	205,8	205,8	
141200	Dividende primite	146.755,1	137.511,5	9.243,6
141511	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul in stat	0,8	0,8	
141512	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul local de nivelul ii	3,2		3,2
141513	arenda pentru resursele naturale incasata in bugetul local de nivelul i	3.985,5		3.985,5
141521	arenda terenurilor cu destinatie agricola incasata in bugetul local de nivelul ii	77,8		77,8
141522	arenda terenurilor cu destinatie agricola incasata in bugetul local de nivelul i	51.331,3		51.331,3
141531	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul de stat	250,7	250,7	
141532	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul local de nivelul ii	34.499,3		34.499,3
141533	arenda terenurilor cu alta destinatie decit cea agricola incasata in bugetul local de nivelul i	26.775,2		26.775,2
141500	Renta	116.923,8	251,5	116.672,3
141	VENITURI DIN PROPRIETATE	263.678,9	137.763,0	125.915,9
142211	taxa de organizare a licitatiilor si loteriilor pe teritoriul unitatii administrativ-teritoriale	2.107,6		2.107,6
142212	taxa de inregistrare a asociatiilor obstesti si a mijloacelor mass-media incasata in bugetul local de nivelul ii			
142213	taxa de inregistrare a asociatiilor obstesti si a mijloacelor mass-media incasata in bugetul local de nivelul i			
142214	plata pentru certificatele de urbanism si autorizarile de construire sau desfiintare incasata in bugetul local de nivelul ii	211,5		211,5
142215	plata pentru certificatele de urbanism si autorizarile de construire sau desfiintare incasata in bugetul local de nivelul i	1.048,6		1.048,6
142216	taxa de posesorii de ciini			
142219	taxe percepute de participanții privați pentru schimbul de date prin platforma de interoperabilitate	63,0	63,0	
142220	taxa de stat	232.607,0	232.607,0	
142231	incasarile de la vnzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul de stat	14.356,3	14.356,3	
142232	incasarile de la vnzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul local de nivelul ii			
142233	incasarile de la vnzarea averii si valutei confiscate incasate in bugetul local de nivelul i	80,2		80,2
142234	recuperarea bunurilor infractionale indisponibilizate prin hotarire judecatoreasca definitiva,incasata in bugetul de stat	1,0	1,0	
142235	mijloace incasate la bugetul de stat în calitate de prejudicii, conform documentelor executorii, inclusiv din succesiune.	213,4	213,4	
142244	taxa pentru eliberarea actelor permise de catre agentia nationala de reglementare a activitatilor nucleare si radioactive			
142246	incasari din salariu net al executantului serviciului civil	3.811,1	3.811,1	
142251	plata pentru locatiunea patrimoniului public incasata in bugetul local de nivelul ii	14.528,5		14.528,5
142252	plata pentru locatiunea patrimoniului public incasata in bugetul local de nivelul i	5.481,6		5.481,6
142	VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ȘI SERVICIILOR	274.509,8	251.051,8	23.458,0
143111	amenzi si sanctiuni contraventionale incasate in bugetul de stat	12.901,5	12.901,5	
143113	amenzi aplicate de catre agentii constatatatori din cadrul subdiviziunilor inspectoratului general al politiei	43.656,8	43.656,8	
143114	amenzi aplicate de catre agenti constatatatori din cadrul autoritatii administrative "agentia nationala transport auto", incasate la bugetul de stat	13.384,9	13.384,9	
143116	amenzi aplicate de inspectoratul pentru protectia mediului	4.785,7	4.785,7	
143117	amenzi aplicate de consiliul concurentei	4.148,6	4.148,6	
143120	amenzi si sanctiuni contraventionale incasate in bugetul local de nivelul ii	2.038,6		2.038,6

Tabelul 5.2. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2019 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
143130	amenzi si sanctiuni contravenționale incasate in bugetul local de nivelul i	480,8		480,8
143210	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare	59.640,6	59.640,6	
143220	amenzi aplicate de sectiile de supraveghere si control ale traficului rutier	4,3		4,3
143230	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video	15.200,0	15.200,0	
143241	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul ii			
143242	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul i			
143311	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul de stat	43.279,3	43.279,3	
143312	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul local de nivelul ii	6,0		6,0
143321	amenzi aplicate de catre organele serviciului fiscal de stat incasate in bugetul de stat	72.535,9	72.535,9	
143323	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat	9.089,6	9.089,6	
143324	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat pentru incalcarea termenilor de repatriere a mijloacelor materiale si mijloacelor banesti	29,0	29,0	
143350	amenzi aplicate de politia de frontiera	1.404,0	1.404,0	
143410	amenzi aplicate de inspectia de stat in constructii	1.539,7	1.539,7	
143420	amenzi aplicate de instantele judecatoresti in cauze administrative si penale	56.804,5	56.804,5	
143440	amenzi pentru nerespectarea regulilor transportului de calatori, deteriorarea drumurilor auto, a constructiilor si utilajelor rutiere, a platatiilor aferente drumurilor			
143450	amenzi aplicate de centrele de medicina preventiva	268,9	268,9	
143470	amenzi aplicate pentru utilizarea muncii nedeclarate	3,0	3,0	
143480	amenzi pentru nerepatrierea la termen a incasarilor valutare	3.715,4	3.715,4	
143491	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul de stat	2.859,0	2.859,0	
143492	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul ii	1,0		1,0
143493	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul i	92,6		92,6
143	AMENZI ȘI SANCTIUNI	347.869,6	345.246,3	2.623,2
145111	alte venituri incasate in bugetul de stat	1.724,7	1.724,7	
145141	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul ii	3.258,3		3.258,3
145142	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul i	15.139,7		15.139,7
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	80.340,8	79.182,9	1.157,9
145171	taxa de la declararea voluntară a mijloacelor bănești	874,1	874,1	
145172	taxa de declarare voluntara a tranzactiilor de vanzare-cumparare a bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport	69,6	69,6	
145174	taxa de la declararea voluntară a tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a cotelor-părți din întreprinderi	30,0	30,0	
145175	taxa de declarare voluntara a diferentelor pozitive rezultate din reevaluarea bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport	93,6	93,6	
145	ALTE VENITURI	101.530,8	81.974,9	19.555,8
1	TOTAL VENITURI LA BS ȘI BL ADMINISTRATE DE SFS	21.044.520,0	17.236.007,1	3.808.512,9
121100	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori	9.914.627,8		
121200	contributii individuale de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori pentru persoane asigurate	3.238.383,3		
121310	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce isi desfasoara activitatea pe cont propriu	82.352,4		
121340	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	-26,4		
121410	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen de catre angajatori a contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii	13.860,3		
121420	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen a contributiilor individuale de asigurari sociale de stat obligatorii	5.641,5		

Tabelul 5.2. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2019 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	6	7	8
143430	amenzile aferente platilor la bugetul asigurarilor sociale de stat	1.549,4		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	146.978,0		
5	BUGETUL ASIGURARILOR SOCIALE DE STAT (TOTAL)(5)	13.403.366,3		
122100	prime de asigurare obligatorie de asistenta medicala in forma de contributie procentuala din salariu si la alte recompense, achitate de angajatori si angajati	4.645.137,6		
143322	amenzi aplicate de catre organele serviciul fiscal de stat incasate in bugetul fondurilor asigurarilor obligatorii de asistenta medicala	297,2		
143325	amenzi contravenționale aplicate de către serviciul fiscal de stat încasate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	352,7		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	41.379,5		
6	FONDURILE ASIG.OBLIGATORII DE ASIST. MEDICALA (TOTAL)(6)	4.687.167,0		
	TOTAL VENITURI ÎNCASATE LA BPN	39.135.053,3	17.236.007,1	3.808.512,9
114640	plata obligatorie a producatorilor de produse vitivinicole achitata in fondul viei si vinului	26.102,0		
142241	plata lunara pentru prestarea serviciilor de telefonie mobila	83.592,3		
142245	taxa la cumpararea valutei straine de catre persoanele fizice in casele de schimb valutar	20.359,6		
8	TOTAL ALTE FONDURI	130.053,9	0,0	0,0

Tabelul 5.3. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2020 (adm SFS), mii lei

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
111110	impozit pe venitul reținut din salariu	4.011.695,8	1.445.847,7	2.565.848,0
111121	impozit pe venitul persoanelor fizice spre plata/achitat	173.007,5	57.416,3	115.591,2
111124	impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfășoară activități independente în domeniul comerțului	3.479,7		3.479,7
111125	impozitul pe venitul persoanelor fizice în domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi	16.812,5	6.831,5	9.981,0
111130	impozit pe venitul aferent operațiunilor de predare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	25.810,9	11.466,0	14.344,8
111210	impozit pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător	3.564.830,1	3.475.086,4	89.743,7
111220	impozit pe venitul reținut la sursa de plată	554.461,1	545.115,0	9.346,1
111230	impozit pe venit reținut din suma dividendelor achitate	703.715,1	698.292,9	5.422,2
111240	impozitul pe venitul din activitatea operațională	207.376,8	202.902,2	4.474,6
111261	impozit pe venitul obținut din activități profesionale în sectorul justiției	91.900,6	90.596,3	1.304,3
111262	impozit pe venitul din activități profesionale în domeniul sănătății	743,0	743,0	
111	IMPOZITELE PE VENIT (TOTAL)	9.353.833,1	6.534.297,4	2.819.535,7
113110	impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă cu excepția gospodăriile țărănești (de fermier)			
113120	impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă de la gospodăriile țărănești (de fermier)			
113130	impozitul funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă			
113140	impozitul funciar încasat de la persoane fizice			
113150	impozitul funciar pe pasuni și finete			
113161	impozitul funciar al persoanelor juridice și fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător	114.074,6		114.074,6
113171	impozitul funciar al persoanelor fizice-cetățeni	64.495,8		64.495,8
113210	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	24.157,0		24.157,0
113220	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	11.187,2		11.187,2
113230	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	153.652,3		153.652,3
113240	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele fizice - cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	168.173,1		168.173,1
113311	impozit privat încasat în bugetul de stat	3.737,2	3.737,2	
113312	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul II	518,7		518,7
113313	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul I	488,7		488,7
113611	impozitul pe avere încasat în bugetul de stat	41.844,6	41.844,6	
113	IMPOZITELE PE BUNURILE IMOBILIARE	582.329,2	45.581,8	536.747,4
114110	taxa pe valoarea adăugată la marfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii Moldova	7.813.252,1	7.729.491,4	83.760,7
114100	Taxa pe valoarea adăugată	7.813.252,1	7.729.491,4	83.760,7
114211	accize la rachiu, lichioruri, divinuri și alte băuturi spirtoase produse pe teritoriul republicii Moldova	213.685,5	213.465,6	219,9
114213	accize la vinuri produse pe teritoriul republicii Moldova	631,3	357,3	274,0
114215	accize la berea produsă pe teritoriul republicii Moldova	190.282,9	190.282,9	
114221	accize la produsele din tutun produse pe teritoriul republicii Moldova	165.665,6	163.199,6	2.465,9
114241	accize la produsele petroliere produse pe teritoriul republicii Moldova	113,5		113,5
114271	accize la alte marfuri produse pe teritoriul republicii Moldova	519,0	519,0	
114200	Accize	570.897,8	567.824,5	3.073,4
114411	taxa de piață	21.790,2		21.790,2
114412	taxa pentru amenajarea teritoriului	61.881,0		61.881,0
114413	taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor)	13.275,4		13.275,4

Tabelul 5.3. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2020 (adm SFS), mii lei (Continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
114414	taxa de plasare (amplasare) a publicitatii (reclamei)	1.054,2		1.054,2
114415	taxa pentru dispozitivele publicitare	33.019,7		33.019,7
114416	taxa pentru parcare	5.486,4		5.486,4
114417	taxa pentru parcaj	95,7		95,7
114418	taxa pentru unitatile comerciale si/sau de prestari servicii	291.262,5		291.262,5
114421	taxa pentru cazare	8.185,2		8.185,2
114422	taxa balneara	694,8		694,8
114423	taxa pentru aplicarea simbolicii locale	1.795,5		1.795,5
114424	taxa pentru efectuarea expertizei ecologice	210,8	210,8	
114426	taxa pentru salubritate	17.727,6		17.727,6
114400	Taxe pentru servicii specifice	456.479,0	210,8	456.268,1
114521	taxa de licenta pentru anumite genuri de activitate	54.507,5	54.507,5	
114522	taxa pentru patenta de intreprinzitor	29.022,4		29.022,4
114523	taxa pentru eliberarea autorizatiilor de deschidere si prelungire a termenului de activitate a reprezentantelor, firmelor, bancilor, organizatiilor straine	10,2	10,2	
114524	taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizarii in calitate de carburanti pentru unitatile de transport auto	10.932,1	10.932,1	
114525	taxa de eliberare a autorizatiilor pentru transporturi rutiere internationale	49.129,8	49.129,8	
114526	taxa de licenta pt. anumite genuri de activitate incasate la bugetul local de nivelul ii	599,4		599,4
114534	taxa pentru marfurile care in procesul utilizarii cauzeaza poluarea mediului	296.013,3	296.013,3	
114535	plati pentru poluarea mediului in limitele/cu depasirea normativelor stabilite	13.775,0	13.775,0	
114536	alte plati pentru poluarea mediului	2.362,5	2.362,5	
114500	Taxe și plăți pentru utilizarea mărfurilor și pentru practicarea unor genuri de activitate	456.352,3	426.730,5	29.621,8
114611	taxa pentru apa	27.792,0		27.792,0
114612	taxa pentru extragerea mineralelor utile	17.693,8		17.693,8
114613	taxa pentru lemnul eliberat pe picior	416,0		416,0
114610	Taxele pentru resursele naturale	45.901,8		45.901,8
114621	taxa pentru efectuarea prospectiunilor geologice			
114622	taxa pentru efectuarea explorarilor geologice	62,8		62,8
114623	taxa pentru folosirea spatiilor subterane in scopul constructiei obiectivelor subterane, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	5,5		5,5
114624	taxa pentru exploatarea constructiilor subterane in scopul desfasurarii activitatii de intreprinzator, altele decit cele destinate extractiei mineralelor utile	10,2		10,2
114620	Taxele pentru lucrări geologice și folosirea spațiilor subterane	78,5		78,5
114633	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova	801.406,7	801.406,7	
114634	taxa pentru folosirea drumurilor de catre autovehicolele inmatriculate in republica moldova a caror masa totala, sarcina masica pe axa sau ale caror dimensiuni depasesc limitele admise	4.829,0	4.829,0	
114635	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru efectuarea lucrarilor de constructie si montaj	173,9	173,9	
114636	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea publicitatii exterioare	567,0	567,0	
114637	taxa pentru folosirea zonei de protectie a drumurilor din afara perimetrului localitatilor pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	2.299,1	2.299,1	
114638	vinieta	95.452,8	95.452,8	
114630	Taxa pentru folosirea drumurilor	904.728,5	904.728,5	
114	IMPOZITE ȘI TAXE PE MĂRFURI ȘI SERVICII	10.247.690,0	9.628.985,7	618.704,3
141221	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul de stat	104.460,9	104.460,9	
141222	dividende primite de la cota parte a proprietatii publice in societatile pe actiuni in bugetul local de nivelul ii	3.725,5		3.725,5

Tabelul 5.3. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2020 (adm SFS), mii lei (Continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
141223	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul local de nivelul I	2.509,1		2.509,1
141231	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul de stat	87.093,5	87.093,5	
141232	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul II	2.254,5		2.254,5
141233	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul I	636,9		636,9
141241	mijloace încasate din depășirea veniturilor asupra cheltuielilor pe autorități/instituiții publice la autogestiune	6.523,3	6.523,3	
141200	Dividende primite	207.203,8	198.077,7	9.126,0
141511	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul în stat	0,8	0,8	
141512	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul II			
141513	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul I	3.649,1		3.649,1
141521	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul II	50,9		50,9
141522	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul I	50.451,1		50.451,1
141523	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul de stat	2.600,9	2.600,9	
141531	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul de stat	3.438,7	3.438,7	
141532	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul II	29.464,5		29.464,5
141533	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul I	26.535,3		26.535,3
141534	arenda terenurilor fondului forestier, încasată în bugetul de stat			
141541	redeventa din concesionarea activelor și terenurilor aferente	14.364,1	14.364,1	
141542	redeventa din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul II	1.093,4		1.093,4
141543	redeventa din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul I	17,2		17,2
141500	Renta	131.665,9	20.404,5	111.261,5
141	VENITURI DIN PROPRIETATE	338.869,7	218.482,2	120.387,5
142211	taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale	1.165,0		1.165,0
142212	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul II			
142213	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul I			
142214	plata pentru certificatele de urbanism și autorizarile de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul II	168,4		168,4
142215	plata pentru certificatele de urbanism și autorizarile de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul I	1.142,8		1.142,8
142216	taxa de posesorii de ciini	1,3		1,3
142218	taxa pentru emiterea soluției fiscale individuale anticipate	30,0	30,0	
142219	taxele percepute de participanții privați pentru schimbul de date prin platforma de interoperabilitate	1.375,3	1.375,3	
142220	taxa de stat	223.801,4	223.801,4	
142231	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul de stat	7.317,2	7.317,2	
142232	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul II			
142233	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul I	51,4		51,4
142234	recuperarea bunurilor infracționale indisponibilizate prin hotărâre judecătorească definitivă, încasată în bugetul de stat	37,2	37,2	
142235	mijloace încasate la bugetul de stat în calitate de prejudicii, conform documentelor executorii, inclusiv din succesiune.	2.526,2	2.526,2	
142246	incasări din salariu net al executantului serviciului civil	3.970,7	3.970,7	
142251	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul II	20.826,8		20.826,8
142252	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul I	5.693,0		5.693,0

Tabelul 5.3. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2020 (adm SFS), mii lei (Continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
142	VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ȘI SERVICIILOR	268.106,8	239.058,0	29.048,8
143111	amenzi si sanctiuni contravenționale incasate in bugetul de stat	16.415,9	16.415,9	
143113	amenzi aplicate de catre agentii constatatori din cadrul subdiviziunilor inspectoratului general al politiei	52.668,9	52.668,9	
143114	amenzi aplicate de catre agenti constatatori din cadrul autoritatii administrative "agentia nationala transport auto", incasate la bugetul de stat	9.557,7	9.557,7	
143116	amenzi aplicate de inspectoratul pentru protectia mediului	4.481,5	4.481,5	
143117	amenzi aplicate de consiliul concurenței	8.125,7	8.125,7	
143120	amenzi si sanctiuni contravenționale incasate in bugetul local de nivelul ii	1.949,2		1.949,2
143130	amenzi si sanctiuni contravenționale incasate in bugetul local de nivelul i	310,3		310,3
143210	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare	67.776,8	67.776,8	
143220	amenzi aplicate de sectiile de supraveghere si control ale traficului rutier	0,1		0,1
143230	amenzi aplicate de inspectoratul national de patrulare pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video	10.798,0	10.798,0	
143241	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul ii			
143242	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al politiei pentru incalcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, incasate pentru sustinerea bugetului local de nivelul i			
143311	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul de stat	10.281,9	10.281,9	
143312	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul local de nivelul ii	30,4		30,4
143321	amenzi aplicate de catre organele serviciului fiscal de stat incasate in bugetul de stat	32.184,1	32.184,1	
143323	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat	4.840,6	4.840,6	
143324	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat pentru incalcarea termenilor de repatriere a mijloacelor materiale si mijloacelor banesti	3,7	3,7	
143326	majorarea de intirziere aplicata executorilor judecatoresti conform codului fiscal	0,0	0,0	
143350	amenzi aplicate de politia de frontiera	7.271,9	7.271,9	
143361	amenzi aplicate de catre comisia nationala a pietei financiare	43,9	43,9	
143410	amenzi aplicate de inspectia de stat in constructii	1.189,6	1.189,6	
143420	amenzi aplicate de instantele judecatoresti in cauze administrative si penale	35.147,5	35.147,5	
143450	amenzi aplicate de centrele de medicina preventiva	501,7	501,7	
143470	amenzi aplicate pentru utilizarea muncii nedeclarate			
143480	amenzi pentru nerepatrierea la termen a incasarilor valutare	854,8	854,8	
143491	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul de stat	39,1	39,1	
143492	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul ii			
143493	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul i	21,8		21,8
143	AMENZI ȘI SANCTIUNI	264.495,1	262.183,3	2.311,8
145111	alte venituri incasate in bugetul de stat	8.658,2	8.658,2	
145113	alte venituri incasate in bugetul de stat de la creantele banesti bazate pe dispozitii de drept public	783,4	783,4	
145141	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul ii	282,7		282,7
145142	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul i	14.154,6		14.154,6
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	115.832,7	114.183,5	1.649,2
145171	taxa de la declararea voluntară a mijloacelor bănești	0,1	0,1	
145172	taxa de declarare voluntara a tranzactiilor de vanzare-cumparare a bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145174	taxa de declarare voluntară a tranzactiilor de vânzare-cumpărare a cotelor-părți din întreprinderi			
145175	taxa de declarare voluntara a diferentelor pozitive rezultate din reevaluarea bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145	ALTE VENITURI	139.711,7	123.625,2	16.086,5
1	TOTAL VENITURI LA BS ȘI BL ADMINISTRATE DE SFS	21.195.035,5	17.052.213,6	4.142.821,9

Tabelul 5.3. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2020 (adm SFS), mii lei (Continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
121100	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori	10.753.745,8		
121200	contributii individuale de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori pentru persoane asigurate	3.375.502,0		
121310	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce isi desfasoara activitatea pe cont propriu	86.359,7		
121340	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	68,2		
121410	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen de catre angajatori a contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii	23.696,1		
121420	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen a contributiilor individuale de asigurari sociale de stat obligatorii	7.945,1		
142237	mijloacele încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor executorii privind răspunderea subsidiară	0,0		
143430	amenzile aferente platilor la bugetul asigurarilor sociale de stat	2.862,0		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	211.908,1		
5	BUGETUL ASIGURARILOR SOCIALE DE STAT (TOTAL)(5)	14.462.087,0		
122100	prime de asigurare obligatorie de asistenta medicala in forma de contributie procentuala din salariu si la alte recompense, achitate de angajatori si angajati	4.800.508,9		
143322	amenzi aplicate de catre organele serviciul fiscal de stat incasate in bugetul fondurilor asigurarilor obligatorii de asistenta medicala	202,4		
143325	amenzi contravenționale aplicate de către serviciul fiscal de stat încasate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	28,9		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	59.659,7		
6	FONDURILE ASIG.OBLIGATORII DE ASIST. MEDICALA (TOTAL)(6)	4.860.399,9		
	TOTAL VENITURI ÎNCASATE LA BPN	40.517.522,5	17.052.213,6	4.142.821,9
114640	plata obligatorie a producatorilor de produse vitivinicole achitata in fondul viei si vinului	20.213,6		
142241	plata lunara pentru prestarea serviciilor de telefonie mobila	78.776,6		
142245	taxa la cumpararea valutei straine de catre persoanele fizice in casele de schimb valutar	14.841,2		
142392	taxa de portabilitate a numerelor	12.355,4		
142393	taxa aeroportuara	9.669,3		
8	TOTAL ALTE FONDURI	135.856,2	0,0	0,0

Tabelul 5.4. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2021 (adm SFS), mii lei

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
111110	impozit pe venitul reținut din salariu	4.849.173,5	1.742.493,4	3.106.680,1
111121	impozit pe venitul persoanelor fizice spre plată/achitat	296.655,0	105.318,5	191.336,4
111124	impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfășoară activități independente în domeniul comerțului	4.505,0		4.505,0
111125	impozitul pe venitul persoanelor fizice în domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi	19.755,2	7.762,7	11.992,5
111130	impozit pe venitul aferent operațiunilor de predare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	33.704,2	14.786,0	18.918,2
111210	impozit pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător	4.029.162,4	3.945.517,2	83.645,2
111220	impozit pe venitul reținut la sursa de plată	837.830,5	821.054,8	16.775,7
111230	impozit pe venit reținut din suma dividendelor achitate	780.997,2	774.112,1	6.885,1
111240	impozitul pe venitul din activitatea operațională	257.416,6	251.627,4	5.789,2
111261	impozit pe venitul obținut din activități profesionale în sectorul justiției	102.865,2	101.334,7	1.530,5
111262	impozit pe venitul din activități profesionale în domeniul sănătății	1.019,6	1.019,6	
111	IMPOZITELE PE VENIT (TOTAL)	11.213.084,3	7.765.026,4	3.448.057,9
113161	impozitul funciar al persoanelor juridice și fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător	135.156,8		135.156,8
113171	impozitul funciar al persoanelor fizice - cetățeni	73.703,8		73.703,8
113210	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	25.303,9		25.303,9
113220	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	14.050,2		14.050,2
113230	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	179.160,7		179.160,7
113240	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele fizice - cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	274.639,5		274.639,5
113311	impozit privat încasat în bugetul de stat	655,7	655,7	
113312	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul ii	790,9		790,9
113313	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul i	971,6		971,6
113611	impozitul pe avere încasat în bugetul de stat	45.790,4	45.790,4	
113	IMPOZITELE PE BUNURILE IMOBILIARE	750.223,6	46.446,1	703.777,5
114110	taxa pe valoarea adăugată la marfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii moldova	8.918.330,2	8.818.970,1	99.360,1
114100	Taxa pe valoarea adăugată	8.918.330,2	8.818.970,1	99.360,1
114211	accize la rachiu, lichioruri, divinuri și alte băuturi spirtoase produse pe teritoriul republicii moldova	267.275,6	267.087,3	188,3
114213	accize la vinuri produse pe teritoriul republicii moldova	949,6	1.008,1	-58,5
114215	accize la berea produsă pe teritoriul republicii moldova	225.949,9	225.949,9	
114221	accize la produsele din tutun produse pe teritoriul republicii moldova	408.872,7	390.997,9	17.874,8
114241	accize la produsele petroliere produse pe teritoriul republicii moldova	23,0		23,0
114271	accize la alte mărfuri produse pe teritoriul republicii moldova	759,0	759,3	-0,4
114200	Accize	903.829,8	885.802,6	18.027,2
114411	taxa de piață	28.378,3		28.378,3
114412	taxa pentru amenajarea teritoriului	74.701,8		74.701,8
114413	taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor)	14.891,1		14.891,1
114414	taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei)	1.286,7		1.286,7
114415	taxa pentru dispozitivele publicitare	20.361,4		20.361,4
114416	taxa pentru parcare	7.461,8		7.461,8
114417	taxa pentru parcaj	27,0		27,0
114418	taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii	334.842,5		334.842,5
114421	taxa pentru cazare	6.923,4		6.923,4

Tabelul 5.4. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2021 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
114422	taxa balneară	1.179,8		1.179,8
114423	taxa pentru aplicarea simbolicii locale	2.469,6		2.469,6
114424	taxa pentru efectuarea expertizei ecologice	255,0	255,0	
114425	taxa de la investitori sau proprietarii construcțiilor pentru elaborarea documentelor normative în construcție	8.482,8	8.482,8	
114426	taxa pentru salubritate	23.615,1		23.615,1
114400	Taxe pentru servicii specifice	524.876,0	8.737,7	516.138,2
114521	taxa de licență pentru anumite genuri de activitate	55.934,5	55.934,5	
114522	taxa pentru patenta de întreprinzător	33.279,2		33.279,2
114523	taxa pentru eliberarea autorizațiilor de deschidere și prelungire a termenului de activitate a reprezentanțelor, firmelor, băncilor, organizațiilor străine	4,4	4,4	
114524	taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizării în calitate de carburanți pentru unitățile de transport auto	12.573,3	12.573,3	
114525	taxa de eliberare a autorizațiilor pentru transporturi rutiere internaționale	50.385,1	50.385,1	
114526	taxa de licență pt. anumite genuri de activitate încasate la bugetul local de nivelul ii	726,8		726,8
114534	taxa pentru mărfurile care în procesul utilizării cauzează poluarea mediului	362.936,5	362.936,5	
114535	plăți pentru poluarea mediului în limitele/cu depășirea normativelor stabilite	15.133,3	15.133,3	
114536	alte plăți pentru poluarea mediului	2.059,0	2.059,0	
114500	Taxe și plăți pentru utilizarea mărfurilor și pentru practicarea unor genuri de activitate	533.032,1	499.026,1	34.006,0
114611	taxa pentru apa	26.731,3		26.731,3
114612	taxa pentru extragerea mineralelor utile	28.339,7		28.339,7
114613	taxa pentru lemnul eliberat pe picior	200,6		200,6
114614	taxa pentru folosirea subsolului	4,8		4,8
114610	Taxele pentru resursele naturale	55.276,3		55.276,3
114632	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele neînmatriculate în republica moldova a căror masă totală, sarcina masică pe axă sau ale căror dimensiuni depășesc limitele admise	7.252,8	7.252,8	
114633	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în republica moldova	862.510,0	862.510,0	
114634	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în republica moldova a căror masă totală, sarcină masică pe axă sau ale căror dimensiuni depășesc limitele admise	3.936,5	3.936,5	
114635	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru efectuarea lucrărilor de construcție și montaj	523,8	523,8	
114636	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea publicității exterioare	503,4	503,4	
114637	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	2.824,4	2.824,4	
114638	vinieta	119.346,4	119.346,4	
114630	Taxa pentru folosirea drumurilor	996.897,3	996.897,3	
114	IMPOZITE ȘI TAXE PE MĂRFURI ȘI SERVICII	11.932.241,7	11.209.433,8	722.807,9
141221	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul de stat	52.625,1	52.625,1	
141222	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul local de nivelul ii	14.594,5		14.594,5
141223	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul local de nivelul i	4.593,6		4.593,6
141231	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul de stat	47.547,1	47.547,1	
141232	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul ii	8.334,9		8.334,9
141233	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul i	1.106,5		1.106,5
141241	mijloace încasate din depășirea veniturilor asupra cheltuielilor pe autorități/instituții publice la autogestiune	4.486,2	4.486,2	

Tabelul 5.4. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2021 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
141200	Dividende primite	133.287,9	104.658,3	28.629,6
141511	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul de stat			
141512	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul ii			
141513	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul i	3.862,8		3.862,8
141521	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul ii	-105,2		-105,2
141522	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul i	71.366,5		71.366,5
141523	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul de stat	5.905,6	5.905,6	
141531	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul de stat	4.620,5	4.620,5	
141532	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul ii	37.009,3		37.009,3
141533	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul i	40.817,9		40.817,9
141534	arenda terenurilor fondului forestier, încasată în bugetul de stat	3.049,0	3.049,0	
141541	redevența din concesionarea activelor și terenurilor încasată în bugetul de stat	8.695,5	8.695,5	
141542	redevența din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul ii			
141543	redevența din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul i	308,4		308,4
141500	Renta	175.530,5	22.270,6	153.259,9
141	VENITURI DIN PROPRIETATE	308.818,4	126.929,0	181.889,5
142211	taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale	3.349,7		3.349,7
142212	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul ii			
142213	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul i			
142214	plata pentru certificatele de urbanism și autorizările de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul ii	262,7		262,7
142215	plata pentru certificatele de urbanism și autorizările de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul i	1.686,5		1.686,5
142216	taxa de posesorii de cîini	2,7		2,7
142218	taxa pentru emiterea soluției fiscale individuale anticipate	60,0	60,0	
142219	taxele percepute de participanții privați pentru schimbul de date prin platforma de interoperabilitate	3.635,8	3.635,8	
142220	taxa de stat	311.025,3	311.025,3	
142231	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul de stat	9.051,7	9.051,7	
142232	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul ii	0,6		0,6
142233	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul i	84,3		84,3
142234	recuperarea bunurilor infracționale indisponibilizate prin hotărâre judecătorească definitivă, încasată în bugetul de stat			
142235	mijloace încasate la bugetul de stat în calitate de prejudicii, conform documentelor executorii, inclusiv din succesiune	250,2	250,2	
142243	mijloace încasate în bugetul de stat în legătură cu excluderea terenurilor din circuitul agricol	586,5	586,5	
142246	incasări din salariu net al executantului serviciului civil	6.071,0	6.071,0	
142249	mijloace încasate în bugetul local de nivelul i în legatură cu excluderea terenurilor din circuitul agricol	33.875,3		33.875,3
142251	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul ii	60.636,4		60.636,4
142252	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul i	5.613,7		5.613,7
142	VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ȘI SERVICIILOR	436.192,4	330.680,4	105.512,0
143111	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul de stat	13.556,2	13.556,2	
143112	amenzi și sancțiuni contravenționale aplicate pentru neachitarea viniției, încasate la bugetul de stat	1.332,0	1.332,0	

Tabelul 5.4. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2021 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
143113	amenzi aplicate de către agenții constatatori din cadrul subdiviziunilor inspectoratului general al poliției	65.348,2	65.348,2	
143114	amenzi aplicate de către agenți constatatori din cadrul autorității administrative "agenția națională transport auto", încasate la bugetul de stat	8.707,8	8.707,8	
143116	amenzi aplicate de inspectoratul pentru protecția mediului	5.251,2	5.251,2	
143117	amenzi aplicate de consiliul concurenței	1.900,0	1.900,0	
143118	amenzi aplicate de inspectoratul general de carabinieri	325,4	325,4	
143120	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul local de nivelul ii	2.216,6		2.216,6
143130	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul local de nivelul i	336,4		336,4
143210	amenzi aplicate de inspectoratul național de patrulare	116.786,8	116.786,8	
143220	amenzi aplicate de secțiile de supraveghere și control ale traficului rutier			
143230	amenzi aplicate de inspectoratul național de patrulare pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video	12.404,8	12.404,8	
143241	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al poliției pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, încasate pentru susținerea bugetului local de nivelul ii			
143242	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al poliției pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, încasate pentru susținerea bugetului local de nivelul i			
143311	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul de stat	10.958,2	10.958,2	
143312	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul local de nivelul ii	0,4		0,4
143321	amenzi aplicate de catre organele serviciului fiscal de stat incasate in bugetul de stat	49.411,8	49.411,8	
143323	amenzile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat	5.423,0	5.423,0	
143324	amenzile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat pentru încălcarea termenilor de repatriere a mijloacelor materiale și mijloacelor banesti	54,7	54,7	
143326	majorarea de intirziere aplicata executorilor judecatoresti conform codului fiscal			
143350	amenzi aplicate de politie de frontiera	24.992,1	24.992,1	
143361	amenzi aplicate de catre comisia nationala a pietei financiare	169,9	169,9	
143410	amenzi aplicate de inspectia de stat in constructii	1.347,9	1.347,9	
143420	amenzi aplicate de instantele judecatoresti in cauze administrative si penale	38.635,6	38.635,6	
143450	amenzi aplicate de centrele de medicina preventiva	603,0	603,0	
143460	amenzi aplicate de agentia pentru protectia consumatorilor si supravegherea pietei	901,5	901,5	
143470	amenzi aplicate pentru utilizarea muncii nedeclarate			
143480	amenzi pentru nerepatrierea la termen a incasarilor valutare	1.486,4	1.486,4	
143491	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul de stat	344,9	344,9	
143492	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul ii	56,3		56,3
143493	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul i	77,2		77,2
143	AMENZI ȘI SANCTIUNI	362.628,1	359.941,2	2.686,9
145111	alte venituri incasate in bugetul de stat	70.896,7	70.896,7	
145113	alte venituri incasate in bugetul de stat de la creantele banesti bazate pe dispozitii de drept public	84,6	84,6	
145141	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul ii	66,6		66,6
145142	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul i	16.281,9		16.281,9
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	160.008,2	157.776,7	2.231,5
145171	taxa de la declararea voluntară a mijloacelor bănești			
145172	taxa de declarare voluntara a tranzacțiilor de vanzare-cumparare a bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145174	taxa de la declararea voluntară a tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a cotelor-părți din întreprinderi			
145175	taxa de declarare voluntara a diferentelor pozitive rezultate din reevaluarea bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145181	recuperarea creanței/restanței fiscale conform aplicării prevederilor tratatelor internaționale ale republicii moldova	3,9	3,9	

Tabelul 5.4. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2021 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
145191	mijloace încasate în bugetul de stat de la agenția națională pentru reglementare în energetică, din contul executării garanțiilor	1,8	1,8	
145	ALTE VENITURI	247.343,7	228.763,7	18.580,0
1	TOTAL VENITURI LA BS ȘI BL ADMINISTRATE DE SFS	25.250.532,3	20.067.220,7	5.183.311,6
121100	contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii virate de angajatori	16.019.844,5		
121310	contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce își desfășoară activitatea pe cont propriu	119.265,6		
121340	contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	28,2		
121410	majorarea de întârziere (penalitatea) calculată pentru neachitarea în termen de către angajatori a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii	40.439,2		
142237	mijloacele încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor executivii privind răspunderea subsidiară			
143430	amenzile aferente platilor la bugetul asigurărilor sociale de stat	1.969,1		
145161	impozit unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației	292.724,0		
5	BUGETUL ASIGURARILOR SOCIALE DE STAT (TOTAL)(5)	16.474.270,7		
122100	prime de asigurare obligatorie de asistență medicală în forma de contribuție procentuală din salariu și la alte recompense, achitate de angajatori și angajați	5.477.997,5		
143322	amenzii aplicate de către organele serviciului fiscal de stat încasate în bugetul fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală	201,0		
143325	amenzii contravenționale aplicate de către serviciul fiscal de stat încasate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	0,5		
145161	impozit unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației	82.412,2		
6	FONDURILE ASIG.OBLIGATORII DE ASIST. MEDICALA (TOTAL)(6)	5.560.611,3		
	TOTAL VENITURI ÎNCASATE LA BPN	47.285.414,3	20.067.220,7	5.183.311,6
114640	plata obligatorie a producătorilor de produse vitivinicole achitată în fondul viei și vinului	14.872,4		
142241	plata lunară pentru prestarea serviciilor de telefonie mobilă	75.947,2		
142245	taxa la cumpărarea valutei străine de către persoanele fizice în casele de schimb valutar	21.187,1		
142392	taxa de portabilitate a numerelor	31.249,7		
142393	taxa aeroportuară	84.363,6		
8	TOTAL ALTE FONDURI	227.620,1	0,0	0,0

Tabelul 5.5. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2022 (adm SFS), mii lei

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
111110	impozit pe venitul reținut din salariu	5,596,256.6	2,010,333.1	3,585,923.5
111121	impozit pe venitul persoanelor fizice spre plată/achitat	417,057.7	138,066.7	278,991.0
111124	impozitul pe venitul persoanelor fizice ce desfășoară activități independente în domeniul comerțului	4,951.2		4,951.2
111125	impozitul pe venitul persoanelor fizice în domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi	16,961.6	6,521.0	10,440.6
111130	impozit pe venitul aferent operațiunilor de predare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	41,889.3	18,571.8	23,317.4
111210	impozit pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător	6,230,895.6	6,076,512.7	154,382.8
111220	impozit pe venitul reținut la sursa de plată	1,111,105.9	1,094,544.5	16,561.5
111230	impozit pe venit reținut din suma dividendelor achitate	981,603.5	968,151.3	13,452.2
111240	impozitul pe venitul din activitatea operațională	301,700.6	294,222.7	7,477.8
111261	impozit pe venitul obținut din activități profesionale în sectorul justiției	101,954.9	100,531.3	1,423.6
111262	impozit pe venitul din activități profesionale în domeniul sănătății	1,287.1	1,287.1	
111	IMPOZITELE PE VENIT (TOTAL)	14,805,663.9	10,708,742.3	4,096,921.7
113161	impozitul funciar al persoanelor juridice și fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător	129,620.0		129,620.0
113171	impozitul funciar al persoanelor fizice - cetățeni	67,984.4		67,984.4
113210	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	36,047.8		36,047.8
113220	impozitul pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	15,364.0		15,364.0
113230	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele juridice și fizice înregistrate în calitate de întreprinzător din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	183,344.4		183,344.4
113240	impozitul pe bunurile imobiliare achitate de către persoanele fizice - cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	272,084.9		272,084.9
113311	impozit privat încasat în bugetul de stat	10.9	10.9	
113312	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul ii	2,109.9		2,109.9
113313	impozit privat încasat în bugetul local de nivelul i	830.8		830.8
113611	impozitul pe avere încasat în bugetul de stat	47,862.6	47,862.6	
113	IMPOZITELE PE BUNURILE IMOBILIARE	755,259.7	47,873.5	707,386.2
114110	taxa pe valoarea adăugată la marfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii moldova	9,532,038.1	9,426,934.4	105,103.8
114100	Taxa pe valoarea adăugată	9,532,038.1	9,426,934.4	105,103.8
114211	accize la rachiu, lichioruri, divinuri și alte băuturi spirtoase produse pe teritoriul republicii moldova	271,329.4	271,146.1	183.3
114213	accize la vinuri produse pe teritoriul republicii moldova	870.4	760.5	109.9
114215	accize la berea produsă pe teritoriul republicii moldova	237,414.5	237,414.5	
114221	accize la produsele din tutun produse pe teritoriul republicii moldova	375,532.1	372,379.3	3,152.8
114241	accize la produsele petroliere produse pe teritoriul republicii moldova	-5.7		-5.7
114271	accize la alte mărfuri produse pe teritoriul republicii moldova	1,074.2	1,074.2	
114200	Accize	886,214.9	882,774.6	3,440.3
114411	taxa de piață	26,976.9		26,976.9
114412	taxa pentru amenajarea teritoriului	80,704.8		80,704.8
114413	taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor)	15,064.8		15,064.8
114414	taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei)	1,636.1		1,636.1
114415	taxa pentru dispozitivele publicitare	19,989.9		19,989.9
114416	taxa pentru parcare	7,924.0		7,924.0
114417	taxa pentru parcaj	41.7		41.7
114418	taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii	379,441.6		379,441.6
114421	taxa pentru cazare	18,426.3		18,426.3

Tabelul 5.5. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2022 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
114422	taxa balneară	1,923.4		1,923.4
114423	taxa pentru aplicarea simbolicii locale	3,343.1		3,343.1
114424	taxa pentru efectuarea expertizei ecologice	189.6	189.6	
114425	taxa de la investitori sau proprietarii construcțiilor pentru elaborarea documentelor normative în construcție	8,129.5	8,129.5	
114426	taxa pentru salubritate	29,406.9		29,406.9
114400	Taxe pentru servicii specifice	593,198.3	8,319.1	584,879.3
114521	taxa de licență pentru anumite genuri de activitate	51,712.6	51,712.6	
114522	taxa pentru patenta de întreprinzător	29,970.5		29,970.5
114523	taxa pentru eliberarea autorizațiilor de deschidere și prelungire a termenului de activitate a reprezentanțelor, firmelor, băncilor, organizațiilor străine	13.1	13.1	
114524	taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizării în calitate de carburanți pentru unitățile de transport auto	7,597.3	7,597.3	
114525	taxa de eliberare a autorizațiilor pentru transporturi rutiere internaționale	31,892.8	31,892.8	
114526	taxa de licență pt. anumite genuri de activitate încasate la bugetul local de nivelul ii	586.6		586.6
114534	taxa pentru mărfurile care în procesul utilizării cauzează poluarea mediului	412,694.9	412,694.9	
114535	plăți pentru poluarea mediului în limitele/cu depășirea normativelor stabilite	18,639.6	18,639.6	
114536	alte plăți pentru poluarea mediului	1,635.5	1,635.5	
114500	Taxe și plăți pentru utilizarea mărfurilor și pentru practicarea unor genuri de activitate	554,743.0	524,185.8	30,557.2
114611	taxa pentru apa	30,300.4		30,300.4
114612	taxa pentru extragerea mineralelor utile	29,745.7		29,745.7
114613	taxa pentru lemnul eliberat pe picior	3.3		3.3
114614	taxa pentru folosirea subsolului	6.2		6.2
114610	Taxele pentru resursele naturale	60,055.5		60,055.5
114632	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele neînmatriculate în republica moldova a căror masă totală, sarcina masică pe axă sau ale căror dimensiuni depășesc limitele admise	6,547.3	6,547.3	
114633	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în republica moldova	885,380.1	885,380.1	
114634	taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în republica moldova a căror masă totală, sarcină masică pe axă sau ale căror dimensiuni depășesc limitele admise	2,898.9	2,898.9	
114635	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru efectuarea lucrărilor de construcție și montaj	597.9	597.9	
114636	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea publicității exterioare	637.0	637.0	
114637	taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	2,730.3	2,730.3	
114638	vinieta	118,681.0	118,681.0	
114630	Taxa pentru folosirea drumurilor	1,017,472.5	1,017,472.5	
114	IMPOZITE ȘI TAXE PE MĂRFURI ȘI SERVICII	12,643,722.3	11,859,686.4	784,035.9
141221	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul de stat	133,512.2	133,512.2	
141222	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul local de nivelul ii	5,351.7		5,351.7
141223	dividende primite de la cota parte a proprietății publice în societățile pe acțiuni în bugetul local de nivelul i	6,304.9		6,304.9
141231	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul de stat	53,433.1	53,433.1	
141232	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul ii	4,054.7		4,054.7

Tabelul 5.5. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2022 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificăției	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
141233	defalcări de la profitul net al întreprinderilor de stat (municipale) în bugetul local de nivelul i	156.9		156.9
141241	mijloace încasate din depășirea veniturilor asupra cheltuielilor pe autorități/instituții publice la autogestiune	9,285.6	9,285.6	
141200	Dividende primite	212,099.1	196,230.9	15,868.2
141511	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul de stat			
141512	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul ii			
141513	arenda pentru resursele naturale încasată în bugetul local de nivelul i	5,002.1		5,002.1
141521	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul ii	79.8		79.8
141522	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul local de nivelul i	76,168.5		76,168.5
141523	arenda terenurilor cu destinație agricolă încasată în bugetul de stat			
141531	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul de stat			
141532	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul ii	34,295.4		34,295.4
141533	arenda terenurilor cu altă destinație decât cea agricolă încasată în bugetul local de nivelul i	34,280.5		34,280.5
141534	arenda terenurilor fondului forestier, încasată în bugetul de stat	4,485.7	4,485.7	
141541	redevența din concesionarea activelor și terenurilor încasată în bugetul de stat			
141542	redevența din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul ii	2,723.9		2,723.9
141543	redevența din concesionarea activelor și terenurilor, încasată în bugetul local de nivelul i	873.4		873.4
141500	Renta	157,909.1	4,485.7	153,423.5
141	VENITURI DIN PROPRIETATE	370,008.3	200,716.6	169,291.7
142211	taxa de organizare a licitațiilor și loterțiilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale	5,131.4		5,131.4
142212	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul ii			
142213	taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media încasată în bugetul local de nivelul i			
142214	plata pentru certificatele de urbanism și autorizările de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul ii	195.2		195.2
142215	plata pentru certificatele de urbanism și autorizările de construire sau desființare încasată în bugetul local de nivelul i	1,127.4		1,127.4
142216	taxa de posesorii de cîini			
142218	taxa pentru emiterea soluției fiscale individuale anticipate	-59.9	-59.9	
142219	taxele percepute de participanții privați pentru schimbul de date prin platforma de interoperabilitate	5,157.5	5,157.5	
142220	taxa de stat	332,922.9	332,922.9	
142231	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul de stat	40,198.3	40,198.3	
142232	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul ii			
142233	incasările de la vânzarea averii și valutei confiscate încasate în bugetul local de nivelul i	23.9		23.9
142234	recuperarea bunurilor infracționale indisponibilizate prin hotărîre judecătorească definitivă, încasată în bugetul de stat			
142235	mijloace încasate la bugetul de stat în calitate de prejudicii, conform documentelor executorii, inclusiv din succesiune	812.2	812.2	
142243	mijloace încasate în bugetul de stat în legătură cu excluderea terenurilor din circuitul agricol			
142246	incasări din salariu net al executantului serviciului civil	6,874.2	6,874.2	
142249	mijloace încasate în bugetul local de nivelul i în legatură cu excluderea terenurilor din circuitul agricol	81,557.3		81,557.3

Tabelul 5.5. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificăției veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2022 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificației	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
142251	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul ii	60,889.7		60,889.7
142252	plata pentru locațiunea patrimoniului public încasată în bugetul local de nivelul i	6,337.8		6,337.8
142	VENITURI DIN VÎNZAREA MĂRFURILOR ȘI SERVICIILOR	541,167.8	385,905.2	155,262.7
143111	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul de stat	19,304.6	19,304.6	
143112	amenzi și sancțiuni contravenționale aplicate pentru neachitarea viniței, încasate la bugetul de stat	2,555.1	2,555.1	
143113	amenzi aplicate de către agenții constatați din cadrul subdiviziunilor inspectoratului general al poliției	59,468.7	59,468.7	
143114	amenzi aplicate de către agenți constatați din cadrul autorității administrative "agenția națională transport auto", încasate la bugetul de stat	6,921.5	6,921.5	
143116	amenzi aplicate de inspectoratul pentru protecția mediului	7,980.5	7,980.5	
143117	amenzi aplicate de consiliul concurenței	1,306.4	1,306.4	
143118	amenzi aplicate de inspectoratul general de carabinieri	368.8	368.8	
143120	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul local de nivelul ii	3,338.7		3,338.7
143130	amenzi și sancțiuni contravenționale încasate în bugetul local de nivelul i	336.5		336.5
143210	amenzi aplicate de inspectoratul național de patrulare	129,398.6	129,398.6	
143220	amenzi aplicate de secțiile de supraveghere și control ale traficului rutier			
143230	amenzi aplicate de inspectoratul național de patrulare pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video	15,912.4	15,912.4	
143241	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al poliției pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, încasate pentru susținerea bugetului local de nivelul ii			
143242	amenzi aplicate de subdiviziunile inspectoratului general al poliției pentru încălcarea traficului rutier constatate cu ajutorul mijloacelor foto-video, încasate pentru susținerea bugetului local de nivelul i			
143311	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul de stat	5,162.6	5,162.6	
143312	amenzi aplicate de inspectia financiara incasate in bugetul local de nivelul ii	6.1		6.1
143321	amenzi aplicate de catre organele serviciului fiscal de stat incasate in bugetul de stat	55,857.2	55,857.2	
143323	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat	3,829.0	3,829.0	
143324	amenziile contravenționale aplicate de organele serviciului fiscal de stat pentru încălcarea termenilor de repatriere a mijloacelor materiale și mijloacelor banesti	0.0	0.0	
143326	majorarea de intirziere aplicata executorilor judecatoresti conform codului fiscal			
143350	amenzi aplicate de politie de frontiera	7,168.9	7,168.9	
143361	amenzi aplicate de catre comisia nationala a pietei financiare	545.9	545.9	
143362	amenzi aplicate de către agenția națională pentru reglementare în energetică	106.3	106.3	
143410	amenzi aplicate de inspectia de stat in constructii	851.1	851.1	
143420	amenzi aplicate de instantele judecatoresti in cauze administrative si penale	29,191.8	29,191.8	
143450	amenzi aplicate de centrele de medicina preventiva	218.2	218.2	
143460	amenzi aplicate de agentia pentru protectia consumatorilor si supravegherea pietei	364.1	364.1	
143470	amenzi aplicate pentru utilizarea muncii nedeclarate			
143480	amenzi pentru nerepatrierea la termen a incasarilor valutare	1,670.9	1,670.9	
143491	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul de stat	8,839.9	8,839.9	
143492	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul ii			
143493	alte amenzi si sanctiuni pecuniare incasate in bugetul local de nivelul i	61.2		61.2
143	AMENZI ȘI SANCTIUNI	360,765.1	357,022.6	3,742.5
145111	alte venituri incasate in bugetul de stat	2,032.6	2,032.6	
145113	alte venituri incasate in bugetul de stat de la creantele banesti bazate pe dispozitii de drept public	6,771.5	6,771.5	

Tabelul 5.5. Informația privind încasările la BPN corespunzător clasificației veniturilor bugetare pentru perioada 01.01 - 31.12.2022 (adm SFS), mii lei (continuare)

Codul clasificației	DENUMIREA VENITURILOR	La BPN	inclusiv la	
			BS (2)	BUAT(3)
1	2	3	4	5
145141	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul ii	-1.5		-1.5
145142	alte venituri incasate in bugetele locale de nivelul i	15,401.4		15,401.4
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	230,023.1	226,801.1	3,222.0
145171	taxa de la declararea voluntară a mijloacelor bănești			
145172	taxa de declarare voluntara a tranzactiilor de vanzare-cumparare a bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145174	taxa de la declararea voluntară a trnzacțiilor de vânzare-cumpărare a cotelor-părți din întreprinderi			
145175	taxa de declarare voluntara a diferentelor pozitive rezultate din reevaluarea bunurilor imobiliare/mijloacelor de transport			
145181	recuperarea creanței/restanței fiscale conform aplicării prevederilor tratatelor internaționale ale republicii moldova	102.6	102.6	
145191	mijloace încasate în bugetul de stat de la agenția națională pentru reglementare în energetică, din contul executării garanțiilor	290.9	290.9	
145	ALTE VENITURI	254,620.7	235,998.8	18,621.9
1	TOTAL VENITURI LA BS ȘI BL ADMINISTRATE DE SFS	29,731,207.8	23,795,945.2	5,935,262.6
121100	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de angajatori	18,336,778.8		
121310	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii, virate de persoanele fizice ce isi desfasoara activitatea pe cont propriu	128,703.1		
121340	contributii de asigurari sociale de stat obligatorii virate de persoanele fizice, proprietarii de terenuri agricole	86.4		
121410	majorarea de intirziere (penalitatea) calculata pentru neachitarea in termen de catre angajatori a contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii	61,027.7		
142237	mijloacele încasate în bugetul asigurărilor sociale de stat conform documentelor executorii privind răspunderea subsidiară			
143430	amenzile aferente platilor la bugetul asigurarilor sociale de stat	887.3		
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	420,811.4		
5	BUGETUL ASIGURARILOR SOCIALE DE STAT (TOTAL)(5)	18,948,294.8		
122100	prime de asigurare obligatorie de asistenta medicala in forma de contributie procentuala din salariu si la alte recompense, achitate de angajatori si angajati	6,218,953.3		
143322	amenzi aplicate de catre organele serviciul fiscal de stat incasate in bugetul fondurilor asigurarilor obligatorii de asistenta medicala	114.5		
143325	amenzi contravenționale aplicate de către serviciul fiscal de stat încasate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală			
145161	impozit unic perceput de la rezidentii parcurilor pentru tehnologia informatiei	118,473.4		
6	FONDURILE ASIG.OBLIGATORII DE ASIST. MEDICALA (TOTAL)(6)	6,337,541.2		
	TOTAL VENITURI ÎNCASATE LA BPN	55,017,043.8	23,795,945.2	5,935,262.6
114640	plata obligatorie a producatorilor de produse vitivinicole achitata in fondul viei si vinului	16,244.0		
142241	plata lunara pentru prestarea serviciilor de telefonie mobila	6,560.7		
142245	taxa la cumpararea valutei straine de catre persoanele fizice in casele de schimb valutar	27,422.8		
142392	taxa de portabilitate a numerelor	19,864.1		
142393	taxa aeroportuara	99,330.7		
8	TOTAL ALTE FONDURI	169,422.4		

Anexa 6 Chestionar aferent procedurii de control fiscal. Analiza SWOT a procedurii de control fiscal

Stimate respondent!

Acest chestionar este parte a cercetărilor realizate în cadrul Școlii Doctorale ASEM privind Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova. Studiul reprezintă un proiect finanțat. Rezultatele obținute vor contribui la performanța și particularitățile eficientizării sistemului fiscal.

Participanții la acest chestionar trebuie să fie persoane angajate cu competențe de raportare financiar-contabilă, care cunosc și sunt în raporturi cu SFS.

Capitolul I. PUNCTELE FORTE

1. Evaluarea unui sistem fiscal eficient:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, importanța următoarelor criterii pentru un sistem fiscal eficient. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Echitate și justiție fiscală
  - Eficiența în colectarea veniturilor
  - Stimularea creșterii economice
  - Claritate și suport fiscal pentru contribuabili
  - Simplificarea regulilor fiscale
  - Adaptabilitate la schimbări economice și sociale
  - Transparență în ceea ce privește colectarea și cheltuirea veniturilor fiscale
  - Responsabilitate în utilizarea veniturilor fiscale pentru a furniza servicii publice de calitate

2. Modalități de verificare a veridicității calculării impozitelor:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, cele mai eficiente modalități prin care autoritățile fiscale pot verifica veridicitatea calculării, declarării și achitării impozitelor și taxelor la BPN. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Instituirea posturilor fiscale
  - Efectuarea controalelor fiscale inopinate
  - Efectuarea controalelor fiscale planificate
  - Aplicarea acțiunilor de conformare fiscală benevole
  - Aplicarea acțiunilor de conformare fiscală forțată
  - Monitorizarea electronică
  - Contrapunerea datelor aferent impozitelor și taxelor estimate cu cele calculate, declarate și achitate de către contribuabili
  - Alte metode

3. Influența pozitivă a controlului fiscal asupra contribuabililor:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, influența pozitivă pe care rezultatele controlului fiscal o au asupra contribuabililor. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Identificarea și remedierea potențialelor probleme fiscale înainte de a deveni mai mari și mai costisitoare
  - Dezvăluirea ineficiențelor în procesele fiscale ale unei entități
  - Oferirea unei mai bune înțelegeri a modului în care o entitate își gestionează impozitele
  - Sporirea transparenței financiare a unei entități
  - Identificarea și prevenirea erorilor fiscale, a litigiilor fiscale sau a sancțiunilor fiscale
  - Creșterea nivelului de reputație în fața clienților și partenerilor de afaceri

4. Avantajele controlului fiscal pentru contribuabilii onești:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, avantajele observate ale controlului fiscal pentru un contribuabil onest. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Încrederea că toți contribuabilii respectă regulile fiscale și plătesc corect impozitele
  - Stimularea respectării regulilor fiscale
  - Creșterea încrederii în sistemul fiscal
  - Schimbarea strategiei fiscale
  - Consolidarea cunoștințelor legate de legislația fiscală
  - Evaluarea transparenței financiare ale entității

5. Puncte tari ale controlului fiscal pentru contribuabili:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, punctele tari ale controlului fiscal pentru contribuabili. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Oferă o oportunitate pentru educarea contribuabililor cu privire la obligațiile lor fiscale
  - Încurajează respectarea regulilor fiscale și declararea corectă a veniturilor
  - Asigură tratament echitabil pentru fiecare contribuabil
  - Ajută contribuabilii să identifice deduceri și facilități fiscale
  - Previn sau descurajează potențialele fraude fiscale
  - Familiarizarea cu procedura de control
  - Acumularea experienței

Capitolul II. OPORTUNITĂȚI

6. Indicatori de performanță pentru îmbunătățirea sistemului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, indicatorii de performanță care pot fi utilizați de guvern pentru îmbunătățirea sistemului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Total încasări fiscale la Bugetul Public Național
  - Rata de conformare fiscală
  - Costul administrării fiscale raportat la total încasări fiscale la BPN
  - Suma estimată a veniturilor fiscale neîncasate din cauza evaziunii fiscale
  - Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili
  - Ponderea timpului necesar pentru a îndeplini cerințele fiscale
  - Gradul de transparență fiscală
  - Gradul de utilizare a tehnologiei
  - Impactul încasărilor la BPN asupra creșterii economice

7. Indicatori de performanță pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, indicatorii de performanță necesari pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Nivelul de evaziune fiscală
  - Eficiența divizării încasărilor fiscale la BPN
  - Gradul de echitate în sistemul fiscal
  - Impactul sistemului fiscal asupra investitorilor străini
  - Gradul de conformare
  - Nivelul de satisfacere

8. Criterii pentru colectarea adecvată a veniturilor și îmbunătățirea sistemului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, criteriile care ar putea asigura colectarea adecvată a veniturilor fiscale și ar îmbunătăți funcționalitatea generală a sistemului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)

- Ponderea contribuabililor conformați
- Suma veniturilor fiscale încasate raportat la suma veniturilor fiscale prognozate
- Timpul de procesare a declarațiilor/cererilor/petițiilor
- Costurile administrării fiscale
- Rata de eroare în evaluarea fiscală
- Gradul de satisfacție a contribuabililor
- Gradul de echitate în sistemul fiscal
- Gradul de utilizare a tehnologiei
- Claritate și suport fiscal pentru contribuabili
- Intensificarea acțiunilor de conformare fiscală
- Majorarea sancțiunilor fiscale

9. Indicatori pentru corectitudinea unui sistem fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, indicatorii care asigură corectitudinea unui sistem fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Abilitatea sistemului fiscal de a colecta veniturile prognozate
  - Abilitatea sistemului fiscal de a estima veniturile colectate
  - Gradul de transparență a sistemului fiscal
  - Nivelul de susținere a obiectivelor fiscale și economice
  - Nivelul de satisfacere a contribuabililor
  - Nivelul de evaziune fiscală
  - Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili

10. Perspectivele controlului fiscal asupra performanțelor sistemului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, perspectivele controlului fiscal asupra performanțelor sistemului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Monitorizarea veniturilor impozabile
  - Evaluarea corectă a veniturilor impozabile
  - Sistematizarea plăților fiscale
  - Prevenirea și combaterea evaziunii fiscale
  - Aplicarea legislației fiscale în mod consistent
  - Identificarea și colectarea eficientă a veniturilor
  - Adaptabilitatea la schimbări fiscale

11. Modalități de îmbunătățire a procesului de control fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, modalitățile considerate oportune pentru îmbunătățirea procesului de control fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Informații detaliate cu privire la motivele pentru care a fost inițiat controlul, procedurile și etapele acestuia
  - Utilizarea software-urilor avansate pentru analiza datelor fiscale
  - Consultarea cu contribuabilii cu privire la experiența lor în timpul procesului de control fiscal
  - Investiții în educație fiscală pentru o mai bună înțelegere a regulilor fiscale
  - Simplificarea procedurilor și a documentației necesare pentru controlul fiscal
  - Comunicare mai bună și mai eficientă cu autoritățile fiscale pentru a evita întârzierile și confuziile în timpul procesului de control
  - Implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale
  - Organizarea și participarea la consultări publice

Capitolul III. PUNCTE SLABE

12. Influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, influența indicatorilor de performanță a

sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)

- Asigură colectarea corectă a veniturilor fiscale
- Micșorează ponderea contribuabililor neconformați
- Reduce nivelul de evaziune fiscală
- Contribuie la creșterea transparenței fiscale
- Contribuie la îmbunătățirea percepției sistemului fiscal de către contribuabili
- Contribuie la menținerea stabilității fiscale în economie
- Contribuie la formarea unui sistem fiscal eficient și echitabil

13. Puncte slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, punctele slabe în contextul controlului fiscal la contribuabili. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Controlul fiscal poate fi insuficient de transparent
  - Inspectorii fiscali pot comite erori sau pot face interpretări incorecte ale legilor fiscale
  - Controalele fiscale pot dura mult timp
  - Controlul fiscal este perceput ca fiind prea birocratic și complicat
  - Îngrijorarea cu privire la protecția informațiilor, în special pentru secretele comerciale
  - În urma controlului fiscal, există riscul minimizării obligațiilor fiscale prin metode legale sau ilegale
  - Factorii umani afectați de integritate
  - Contribuabilii nu sunt suficient de informați aferent procedurii de control fiscal

14. Influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Stresul și perturbarea activității economice
  - Costurile de asistență juridică
  - Schimbarea strategiei fiscale
  - Afectarea reputației
  - Costuri de conformitate
  - Amenzi și penalități

Capitolul IV. AMENINȚĂRI

15. Problemele întâmpinate în cadrul acțiunilor de control fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, problemele cu care vă-ați confruntat în cadrul acțiunilor de control fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Nu m-am confruntat cu nicio problemă
  - Inspectorii fiscali nu sunt bine pregătiți
  - Inspectorii nu acționează în mod corect și etic
  - Nu se oferă informații adecvate cu privire la motivele și procedurile de control
  - Comunicare slabă care duce la confuzie și neînțelegeri
  - Confiscarea bunurilor sau blocarea conturilor bancare ale contribuabililor
  - Dezvăluirea publică a problemelor fiscale ale unei companii
  - Lipsa clarității în interpretarea legilor fiscale
  - Conformarea incorectă la cerințele fiscale
  - Gestionarea incorectă a evidenței contabile de către persoanele responsabile din cadrul entității

16. Cauzele inițierii controalelor fiscale:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, cauzele inițierii controalelor fiscale. (1 -

nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)

- Număr neobișnuit de mare de verificări fiscale în ultimii ani
- Interesul crescut al autorităților fiscale în privința afacerii
- Implicații în nereguli fiscale anterioare
- Efectuarea tranzacțiilor dubioase sau în adresa entităților cu o reputație fiscală scăzută
- Furnizarea de informații incorecte sau incomplete în declarațiile fiscale
- Denunțuri anonime
- Declarațiile fiscale ale contribuabilului nu se potrivesc cu cele din alte surse declarate
- Verificarea unor surse și fonduri suplimentare nejustificate
- Raportarea autorităților privind activitățile suspecte
- Verificări planificate
- Riscul salariului în plic și a muncii nedeclarate
- Neconformarea benevolă

17. Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemului fiscal:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemului fiscal. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Riscul de a plăti taxe și impozite suplimentare
  - Riscul experienței stresante
  - Riscul de impediment asupra activității economice
  - Riscul angajării de profesioniști contabili sau avocați pentru a pregăti documentația fiscală pentru control
  - Riscul angajării de profesioniști contabili sau avocați pentru a perfecta documentația fiscală pentru control după efectuarea controlului
  - Riscul de a pierde imaginea afacerii și relațiile cu clienții, furnizorii și investitorii
  - Riscul supunerii unui nivel mai ridicat de supraveghere fiscală

18. Riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului:

- Vă rugăm să evaluați, pe o scală de la 1 la 5, riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului. (1 - nivel minim, 5 - nivel maxim, Greu de răspuns)
  - Riscuri de interpretări a legislației
  - Riscuri de influențări asupra factorilor de decizii
  - Riscul de inechitate
  - Riscul presiunii specifice
  - Riscul intereselor specifice

19. Gradul de satisfacere în rezultatul interacțiunii cu organele de control:

- Apreciați gradul de satisfacere pe o scară de la 1 la 10 în rezultatul interacțiunii cu organele de control.
  - Scrieți o cifră de la 1 la 10
  - Introduceți unul sau câteva cuvinte...

Capitolul V. ÎNTREBĂRI CARE CARACTERIZEAZĂ EȘANTIONUL

20. Experiența de muncă în domeniul economic:

- Selectați categoria în care vă încadrați ca respondent.
  - Până la 1 an

- De la 1-5 ani
- 6-10 ani
- Mai mult de 10 ani

21. Mărimea întreprinderii în care activați după numărul de angajați:

- Selectați categoria în care vă încadrați ca respondent.
  - Micro (max 9 angajați)
  - Mici (max 49 angajați)
  - Mijlocii (max 249 angajați)
  - Mari (mai mult de 250 angajați)

22. Genul de activitate/mediul de activitate al întreprinderii în care activați:

- Alegeți un răspuns:
  - Comerț
  - Transport și depozitare
  - HORECA (Hoteluri, Restaurante, Catering)
  - Activități financiare
  - Sănătate și asistență socială
  - Activități profesionale, științifice și tehnice
  - Construcții
  - Altele (specificarea altui domeniu, dacă este cazul)

23. Frecvența interacțiunii dvs cu serviciile de control de stat în an:

- Selectați o variantă:
  - Nici o dată
  - De 1-5 ori
  - 6-12 ori
  - Mai mult de 12

Nota: În această secțiune, întrebările vizează caracteristicile și experiența respondenților în domeniul economic, precum și interacțiunea lor cu serviciile de control de stat. Răspunsurile la aceste întrebări vor contribui la obținerea unei imagini detaliate a eșantionului și vor permite analiza în profunzime a rezultatelor cercetării în contextul experienței și caracteristicilor grupului de participanți.

Anexa 7 Răspunsurile primite la chestionar

Prin această cercetare se urmărește furnizarea de informații relevante și utile autorităților fiscale și altor decidenți pentru a lua decizii informate și pentru a crește *eficiența* și *eficacitatea* controlului fiscal în Republica Moldova.

Structura chestionarului se încadrează în tipul de chestionar cu întrebări închise și deschise, care are scopul de a evalua aspecte calitative și cantitative ale experienței și percepțiilor respondenților. Chestionarul începe cu o introducere care informează respondenții despre scopul și contextul cercetării, precum și despre finanțarea proiectului, care include și o mențiune a contribuției potențiale la perfecționarea sistemului fiscal.

Primele întrebări vizează *caracteristicile demografice* și de *experiență* ale respondenților, cum ar fi: experiența de muncă în domeniul economic, mărimea întreprinderii și domeniul de activitate. Aceste date sunt esențiale pentru segmentarea și analiza rezultatelor în funcție de profilul respondenților.

O întrebare cu răspunsuri predefinite vizează frecvența interacțiunilor respondenților cu serviciile de control de stat într-un an, scopul întrebării fiind furnizarea de informații cu privire la nivelul de expunere a respondenților la procedurile de control fiscal. De asemenea, există întrebări de *evaluare calitativă* care cer respondenților să evalueze diverse aspecte legate de controlul fiscal, precum: pregătirea inspectorilor fiscali, transparența procedurilor, comunicarea și potențialele probleme întâlnite în cadrul acțiunilor de control fiscal.

Metodologia folosită pentru a evidenția *punctele tari ale controlului fiscal* și pentru a obține perspectivele contribuabililor a inclus primele 5 întrebări din chestionar. Aceste întrebări au fost concepute pentru a evalua percepțiile și experiențele participanților în ceea ce privește eficiența și beneficiile controlului fiscal pentru contribuabili.

Întrebarea 1 a inclus determinarea importanței diferitelor criterii pentru un sistem fiscal eficient, inclusiv echitatea și justiția fiscală, eficiența în colectarea veniturilor, stimularea creșterii economice, claritatea și suportul fiscal pentru contribuabili, simplificarea regulilor fiscale, adaptabilitatea la schimbări economice și sociale, transparența în ceea ce privește colectarea și cheltuirea veniturilor fiscale, precum și responsabilitatea în utilizarea veniturilor fiscale pentru a furniza servicii publice de calitate.

Întrebarea 2 a analizat cele mai eficiente modalități prin care autoritățile fiscale pot verifica veridicitatea calculării, declarării și achitării impozitelor și taxelor. Aceasta a inclus instituirea posturilor fiscale, efectuarea controalelor fiscale inopinate și planificate, aplicarea acțiunilor de conformare fiscală benevole și forțate, monitorizarea electronică, contrapunerea datelor aferent impozitelor și taxelor estimate cu cele calculate, declarate și achitate de către contribuabili, precum și alte metode.

Întrebarea 3 a evidențiat influența pozitivă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor, punând accent pe aspectele, precum: identificarea și remediarea potențialelor probleme fiscale înainte de a deveni mai mari și mai costisitoare, dezvăluirea ineficiențelor în procesele fiscale ale unei entități, oferirea unei mai bune înțelegeri a modului în care o entitate își gestionează impozitele, sporirea transparenței financiare a unei entități, identificarea și prevenirea erorilor fiscale, a litigiilor fiscale sau a sancțiunilor fiscale, precum și creșterea nivelului de reputație în fața clienților și partenerilor de afaceri.

Întrebarea 4 a analizat avantajele observate ale controlului fiscal pentru un contribuabil onest, concentrându-se pe aspectele, precum: încrederea că toți contribuabilii respectă regulile fiscale și plătesc corect impozitele, stimularea respectării regulilor fiscale, creșterea încrederii în sistemul fiscal, schimbarea strategiei fiscale, consolidarea cunoștințelor legate de legislația fiscală, precum și evaluarea transparenței financiare a entității.

Întrebarea 5 a determinat punctele tari ale controlului fiscal pentru contribuabili, concentrându-se pe aspectele, precum: oportunitatea pentru educarea contribuabililor cu privire la obligațiile lor fiscale, încurajarea respectării regulilor fiscale și declararea corectă a veniturilor, asigurarea unui tratament echitabil pentru fiecare contribuabil, ajutarea contribuabililor să identifice deduceri și facilități fiscale, prevenirea sau descurajarea potențialelor fraude fiscale, familiarizarea cu procedura de control și acumularea experienței în relație cu controlul fiscal.

Cu referire la *punctele slabe* menționăm că au fost determinate pe baza răspunsurilor primite la întrebările 12, 13 și 14 ale chestionarului.

Întrebarea 12 a analizat influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat al controlului fiscal, solicitând participanților să evalueze, pe o scală de la 1 la 5, impactul acestuia asupra unor aspecte, precum: asigurarea colectării corecte a veniturilor fiscale, micșorarea ponderii contribuabililor neconformați, reducerea nivelului de evaziune fiscală, contribuția la creșterea transparenței fiscale, extinderea percepției sistemului fiscal de către contribuabili, menținerea stabilității fiscale în economie și formarea unui sistem fiscal eficient și echitabil.

Întrebarea 13 a determinat evidențierea punctelor slabe ale controlului fiscal la contribuabili, concentrându-se pe aspectele, precum: lipsa de transparență a controlului fiscal, erorile și interpretările incorecte ale legilor fiscale de către inspectorii fiscali, durata îndelungată a controalelor fiscale, caracterul birocratic și complicat al procesului, îngrijorările legate de protecția informațiilor, riscul minimizării obligațiilor fiscale prin metode legale sau ilegale, impactul asupra factorilor umani în ceea ce privește integritatea și insuficiența informațiilor furnizate contribuabililor în cadrul procedurilor de control fiscal.

Întrebarea 14 a analizat influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor, incluzând

aspectele, precum: stresul și perturbarea activității economice, costurile ridicate ale asistenței juridice, schimbarea strategiilor fiscale, afectarea reputației, costurile ridicate de conformitate, dar și amenzi și penalități financiare. Aceste întrebări au avut scopul de a evidenția și de a evalua impactul negativ al controlului fiscal asupra contribuabililor din diferite perspective.

1. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte Care este cel mai important criteriu care trebuie să îndeplinească un sistem fiscal eficient?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Echitate și justiție fiscală	2	5	29	69	130	6
Eficiența în colectarea veniturilor	2	4	35	73	119	8
Stimularea creșterii economice	5	9	26	63	132	6
Claritate și suport fiscal pentru contribuabili	4	10	29	57	140	1
Simplificarea regulilor fiscale	3	9	52	80	94	3
Adaptabilitate la schimbări economice și sociale	6	11	42	74	104	4
Transparență în ceea ce privește modul în care se colectează și se cheltuie veniturile fiscale	5	19	23	63	128	3
Responsabilitate în utilizarea veniturilor fiscale pentru a furniza servicii publice de calitate	12	12	25	64	126	2

2. Vă rugăm, evaluați Care este cea mai bună modalitate prin care autoritățile fiscale ar putea verifica veridicitatea calculării, declarării și achitării a impozitelor și taxelor la BPN?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Instituirea posturilor fiscale	16	14	62	89	54	6
Efectuarea controalelor fiscale inopinate	19	23	41	91	61	6
Efectuarea controalelor fiscale planificate	11	9	49	76	94	2
Aplicarea acțiunilor de conformare fiscală benevole	4	12	42	75	106	2
Aplicarea acțiunilor de conformare fiscală forțată	33	34	54	65	46	9
Monitorizarea electronică	1	10	43	85	97	5
Contrapunerea datelor aferent impozitelor și taxelor estimate cu cele calculate, declarate și achitate de către contribuabili	6	8	50	105	65	7
Alte metode	16	14	62	89	54	6

3. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte ce influență pozitivă au rezultatele controlului fiscal asupra contribuabililor?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Poate ajuta o entitate să identifice și să remedieze potențialele probleme fiscale înainte de a deveni mai mari și mai costisitoare	9	12	45	91	79	5
Poate dezvălui ineficiențe în procesele fiscale ale unei entități, cum ar fi gestionarea documentelor, colectarea și raportarea datelor fiscale	5	14	51	99	67	5
Poate oferi o mai bună înțelegere a modului în care o entitate își gestionează impozitele și pot furniza informații pentru a dezvolta strategii fiscale mai eficiente	7	11	38	84	96	5
Poate spori transparența financiară a unei entități	4	11	49	96	74	7
Poate ajuta la identificarea și prevenirea erorilor fiscale, a litigiilor fiscale sau a sancțiunilor fiscale	7	3	39	87	99	6
În cazul unor rezultate pozitive (lipsa încălcărilor), ar	6	11	36	93	87	8

putea spori nivelul de reputație bună în fața clienților, partenerilor de afaceri și a altor părți						
--	--	--	--	--	--	--

4. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte avantajele controlului fiscal observat în calitate de contribuabil onest?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Încrederea că toți contribuabilii respectă regulile fiscale și plătesc impozitele și taxele corect	8	17	37	91	83	5
Stimularea respectării regulilor fiscale	4	9	24	84	117	3
Creșterea nivelului de încredere în sistemul fiscal	10	13	35	94	85	4
Schimbarea strategiei fiscale	7	15	51	83	74	11
Consolidarea nivelului de cunoștințe aferent legislației fiscale	8	8	40	102	79	4
Evaluarea transparenței financiare ale entității	8	8	37	102	81	5

5. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte Care sunt punctele tari ale controlului fiscal pentru contribuabili?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Oferă o oportunitate pentru educarea contribuabililor cu privire la obligațiile lor fiscale	9	10	45	92	83	2
Încurajează contribuabilii să respecte legile fiscale și să-și declare veniturile corect	9	11	29	78	108	6
Asigură ca fiecare contribuabil să fie tratat în mod echitabil și că nici unu să nu fie în avantaj sau detrimentul altuia	9	19	43	81	84	5
Ajuta contribuabilii să identifice deduceri și facilități fiscale de care pot beneficia	10	20	47	89	71	4
Oferă oportunitate pentru educarea contribuabililor cu privire la obligațiile lor fiscale	7	12	39	99	77	7
Previne sau descurajează potențialele fraude fiscale	4	7	33	82	104	11
Familiarizarea cu procedura de control	5	10	53	82	81	10
Acumularea experienței	3	8	36	90	98	6

6. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte care indicatori de performanță ar putea fi folosiți de guvern, pentru îmbunătățirea sistemului fiscal al unei țări?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Total încasări fiscale la Bugetul Public Național	5	12	29	96	85	14
Rata de conformare fiscală	2	8	33	96	92	10
Costul administrării fiscale raportat la total încasări fiscale la BPN	4	7	55	62	93	20
Suma estimată a veniturilor fiscale care nu sunt colectate din cauza evaziunii fiscale	5	12	39	75	95	15
Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferitor categorii de contribuabili	3	9	35	74	113	7
Ponderea timpului necesar pentru a îndeplini cerințele fiscale	5	20	44	84	80	8
Gradul de transparență fiscală	5	8	33	80	109	6
Gradul de utilizare a tehnologiei	4	5	31	75	122	4
Impactul încasărilor la BPN asupra creșterii economice	4	11	54	61	99	12

7. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte ce indicatori de performanță sunt necesari pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Nivelul de evaziune fiscală	10	8	50	99	66	8
Eficiența divizării încasărilor fiscale la BPN	6	6	43	86	89	11
Gradul de echitate în sistemul fiscal	5	9	48	87	85	7
Impactul sistemului fiscal asupra investitori străini	7	6	33	90	96	9
Gradul de conformare	5	5	51	95	82	3
Nivelul de satisfacere	10	8	50	99	66	8

8. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte Care sunt criteriile care ar putea asigura colectarea adecvată a veniturilor fiscale și ar îmbunătăți funcționalitatea generală a sistemului fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Ponderea contribuabililor conformați	8	9	45	83	87	9
Suma veniturilor fiscale încasate raportat la suma veniturilor fiscale prognozate	6	10	53	76	86	10
Timpul de procesare a declarațiilor/cererilor/petițiilor	5	15	41	95	76	9
Costurile administrării fiscale	6	18	41	76	93	7
Rata de eroare în evaluarea fiscală	8	14	41	112	55	11
Gradul de satisfacție a contribuabililor	2	12	62	76	81	8
Gradul de echitate în sistemul fiscal	3	10	35	101	85	7
Gradul de utilizare a tehnologiei	2	12	45	76	103	3
Claritate și suport fiscal pentru contribuabili	3	8	39	77	107	7
Intensificarea acțiunilor de conformare fiscală	8	9	45	83	87	9
Majorarea sancțiunilor fiscale	6	10	53	76	86	10

9. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte Ce indicatori asigură corectitudinea unui sistem fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Abilitatea sistemului fiscal de a colecta veniturile prognozate	9	11	39	111	67	4
Abilitatea sistemului fiscal de a estima veniturile colectate	2	12	41	71	113	2
Gradul de transparență a sistemului fiscal	5	14	26	105	85	6
Nivelul de susținere a obiectivelor fiscale și economice	3	10	41	72	110	5
Nivelul de satisfacere a contribuabililor	9	7	36	99	82	8
Nivelul de evaziune fiscală	3	9	31	112	81	5
Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferitor categorii de contribuabili	9	11	39	111	67	4

10. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte perspectivele controlului fiscal asupra performanțelor sistemului fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Monitorizarea veniturilor impozabile	5	11	42	81	97	5
Evaluarea corectă a veniturilor impozabile	3	11	34	79	109	5
Sistematizarea plăților fiscale	2	9	37	96	92	5
Prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	3	15	34	83	101	5
Aplicarea legislației fiscale în mod consistent	1	11	34	89	99	7
Identificarea și colectarea eficientă a veniturilor	3	9	29	77	120	3

11. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte modalitățile de îmbunătățire a procesului de control fiscal considerați oportune?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Informații detaliate cu privire la motivele pentru care a fost inițiat controlul, procedurile și etapele acestuia	7	10	34	106	80	4
Utilizarea software-urilor avansate pentru analiza datelor fiscale	1	11	34	91	102	2
Consultarea cu contribuabilii cu privire la experiența lor în timpul procesului de control fiscal	1	5	42	82	107	4
Investiții în educație fiscală pentru a ajuta la înțelegerea mai bună a regulilor fiscale	0	11	25	79	120	6
Simplificarea procedurilor și a documentației necesare pentru controlul fiscal	2	4	32	66	132	5
Comunicare mai bună și mai eficientă cu autoritățile fiscale pentru a evita întârzierile și confuziile în timpul procesului de control	2	5	30	92	111	1
Implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale	1	9	33	73	117	8
Organizarea și participarea la consultări publice	0	12	35	88	103	3

12. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat a controlului fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
asigură colectarea corectă a veniturilor fiscale	6	11	47	105	69	3
micșorează ponderea contribuabililor neconformați	7	17	46	103	61	7
reduce nivelul de evaziune fiscală	3	14	57	80	81	6
contribuie la creșterea transparenței fiscale	4	13	36	108	72	8
contribuie la îmbunătățirea percepției sistemului fiscal de către contribuabililor	5	12	49	101	67	7
contribuie la menținerea stabilității fiscale în economie	4	17	38	87	83	12
contribuie la formarea unui sistem fiscal eficient și echitabil	4	15	45	81	91	5

13. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte punctele slabe în contextul controlului fiscal la contribuabilii?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Control fiscal poate fi insuficient de transparent	21	46	52	63	52	7
Inspectorii fiscali pot comite erori sau pot face interpretări incorecte ale legilor fiscale	28	23	41	69	75	5
Controalele fiscale pot dura mult timp	27	35	37	67	69	6
Control fiscal este perceput ca fiind prea birocratic și complicat	28	29	30	71	75	8
Îngrijorarea de protecția informațiilor în special pentru tainele comerciale	19	44	44	60	66	8
În urma controlului fiscal, există risc de minimizare a obligațiilor fiscale prin metode legale sau ilegale	19	11	51	82	56	22
Factorii umani afectați de integritate	13	29	39	67	65	28
Contribuabilii nu sunt suficient de informați aferent procedurii de control fiscal	15	21	38	86	74	7

14. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Stresul și perturbarea activității economice	8	15	40	102	73	3
Costurile de asistență juridică	7	12	55	96	65	6
Schimbarea strategiei fiscale	4	11	46	107	65	8
Afectarea reputației	8	15	57	87	71	3
Costuri de conformitate	8	13	63	97	54	6
Amenzi și penalități	8	15	40	102	73	3

15. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte problemele cu care va-ți confruntat în cadrul acțiunilor de control fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Nu m-am confruntat cu careva probleme	23	28	63	64	49	14
Inspectorii fiscali nu sunt bine pregătiți	21	32	46	81	54	7
Inspectorii nu acționează în mod corect și etic	30	24	60	68	42	17
Nu se oferă informații adecvate cu privire la motivele și procedurile de control	29	35	55	62	46	14
Comunicarea slabă care duce la confuzie și neînțelegeri	20	31	53	71	54	12
Confiscarea bunurilor sau blocarea conturilor bancare ale contribuabililor	21	21	55	86	41	17
Dezvăluirea publică a problemelor fiscale ale unei companii	27	19	66	81	33	15
Lipsa clarității în interpretarea legilor fiscale	23	28	63	64	49	14
Conformarea incorectă la cerințele fiscale	21	32	46	81	54	7
Gestionarea incorectă a evidenței contabile de către persoanele responsabile din cadrul entității	30	24	60	68	42	17

16. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte cauzele inițierii controalelor fiscale?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Număr neobișnuit de mare de verificări fiscale în ultimii ani	16	21	62	91	41	10
Interesul crescut al autorităților fiscale în privința afacerii	7	18	59	92	55	10

Implicații în nereguli fiscale anterioare	15	16	48	86	63	13
Efectuarea tranzacțiilor dubioase sau în adresa entităților cu o reputație fiscală scăzută	16	18	37	87	68	15
Furnizarea de informații incorecte sau incomplete în declarațiile fiscale	18	13	54	64	83	9
Denunțuri anonime	28	9	56	62	74	12
Declarațiile fiscale ale contribuabilului nu se potrivesc cu cele din alte surse declarate	16	26	45	73	73	8
Verificarea unor surse și fonduri suplimentare nejustificate	17	17	44	87	65	11
Raportarea autorităților privind activitățile suspecte	20	11	53	83	63	11
Verificări planificate	10	11	49	84	77	10
Riscul salariului în plic și a muncii nedeclarate	15	10	52	80	76	8
Neconformarea benevolă	14	21	42	79	70	15

17. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemul fiscal?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Riscul de a plăti taxe și impozite suplimentare	12	25	52	77	69	6
Riscul experienței stresante	8	15	47	87	82	2
Riscul de impediment asupra activității economice	5	13	50	88	79	6
Riscul angajării de profesioniști contabili sau avocați pentru a pregăti documentației fiscale pentru control	10	17	59	80	69	6
Riscul angajării de profesioniști contabili sau avocați pentru a perfectarea documentației fiscale pentru control după efectuarea controlului	11	11	67	83	57	12
Riscul de a pierde imaginea afacerii și relațiile cu clienții, furnizorii și investitorii	13	17	60	80	64	7
Riscul supunerii unui nivel mai ridicat de supraveghere fiscală	11	25	56	84	57	9

18. Vă rugăm, evaluați, la o scală de 5 puncte riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului?

Întrebări	Nivel minim 1	2	3	4	Nivel maxim 5	Greu de răspuns
Riscuri de interpretări a legislației	15	15	61	90	54	6
Riscuri de influențări asupra factorilor de decizii	6	19	55	89	63	9
Riscul de inechitate	10	12	67	85	54	13
Riscul presiunii specifice	8	29	55	88	52	9
Riscul intereselor specifice	10	30	62	75	54	10

19. Apreciați gradul de satisfacere pe scara de la 1 la 10 în rezultatul interacțiunii cu organele de control

Răspuns	Respondenți
8	30
5	17
7	13
6	13
10	11
9	6
4	4
2	2
8. Am întâlnit și profesioniști,	1

8	1
7 in ultimii ani s-a imbunatatit calitatea discutiilor cu organele de control	1
7, de la caz la caz, personal diferit în sistem	1
7	1
5	1
3-5	1
1	1
0	1
Satisfăcător	1
Satisfăcător	1
Per total, unele persoane ce aparțin organelor de control vorbesc arogant	1
Lasa de dorit	1
In concluzie pot sa afirm că inspectorii fiscali de vârstă medie sunt mult mai amabili indulgenti și dispuși sa explice neclaritatile in comparatie cu angajatii fiscali "inradaciați".	1
Este o schimbare spre bine in comparatie cu perioadele anilor precedenti. Gradul de satisfacere 9	1
Desigur7	1
Cinci	1
cinci	1
Activitatea procedurii de control este de 9 baluri.	1

20. Care este experiența de muncă in domeniul economic

Categorii	Respondenți
De la 1-5 ani	84
Până la 1 an	83
Mai mult de 10	38
6-10 ani	36

21. Mărimea întreprinderii in care activați după numărul de angajați

Categorii	Respondenți
Mici max 49 angajați	88
Micro max 9 angajați	73
Mari mai mult de 250 angajați	43
Mijlocii max 249 angajați	37

22. Genul de activitate/mediul de activitate al întreprinderii in care activați

Categorii	Respondenți
Altele	51
Comerț	79
Activități financiare	34
Sănătate și asistență socială	12
Activități profesionale, științifice și tehnice	14
Transport și depozitare	21
HORECA	18
Construcții	12

23. Care este frecvența interacțiunii DVS cu serviciile de control de stat in an

Categorii	Respondenți
De 1-5 ori	152
Nici o data	33
6-12 ori	45

Mai mult de 12	7
----------------	---

Anexa 8 Analiza statistică a chestionarului

Tabelul 8.1. Care este cel mai important criteriu care trebuie să îndeplinească un sistem fiscal eficient?

		Statistics							
		Echitate si justitie fiscala	Eficienta in colectarea veniturilor	Stimularea cresterii economice	Claritate si suport fiscal pentru contribuabili	Simplificarea regulilor fiscale	Adaptabilitate la schimbari economice si sociale	Transparenta in ceea ce priveste modul in care se colecteaza si se cheltuie veniturile fiscale	Responsabilitate in utilizarea veniturilor fiscale pentru a furniza servicii publice de calitate
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	10.616	8.518	9.680	11.149	8.495	8.750	9.748	10.098
	Median	7.00	10.00	8.50	9.00	13.00	11.50	9.50	7.50
	Mode	1 ^a	1 ^a	4	1 ^a	2 ^a	1 ^a	2 ^a	2 ^a
	Std. Deviation	26.003	20.865	23.710	27.309	20.808	21.433	23.878	24.734
	Skewness	1.626	.834	1.641	2.102	1.302	1.065	1.895	1.678
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	2.206	-1.765	2.378	4.596	1.337	.104	3.599	2.408
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	1	1	2	1	2	1	2	2
	Maximum	67	48	63	73	56	55	65	65

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.2. Care este cea mai bună modalitate prin care autoritățile fiscale ar putea verifica veridicitatea calculării, declarării și achitării a impozitelor și taxelor la BPN?

		Statistics							
		Instituirea posturilor fiscale	Efectuarea controalelor fiscale inopinate	Efectuarea controalelor fiscale planificate	Aplicarea actiunilor de conformare fiscala benevole	Aplicarea actiunilor de conformare fiscala fortata	Monitorizarea electronica	Contrapunerea datelor aferent impozitelor si taxelor estimate cu cele calculate, declarate si achitate de catre contribuabili	Alte metode
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	4.423	4.086	6.755	7.657	2.915	8.860	6.675	5.534
	Median	20.50	20.00	15.00	13.00	21.50	11.50	15.00	17.50
	Mode	5 ^a	4 ^a	2 ^a	1 ^a	22	3	38	4 ^a
	Std. Deviation	10.834	10.008	16.546	18.755	7.139	21.702	16.351	13.556
	Skewness	-.247	-.085	.467	.594	-2.137	.902	.333	.305
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	-2.442	.889	-2.062	-1.993	4.954	-.548	-2.574	-1.674
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	5	4	2	1	5	0	4	4
	Maximum	30	34	40	44	25	54	38	37

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.3. Ce influență pozitivă au rezultatele controlului fiscal asupra contribuabililor?

Statistics

		Poate ajuta o entitate sa identifice si sa remedieze potentialele probleme fiscale inainte de a deveni mai mari si mai costisitoare	Poate dezvalui ineficiente in procesele fiscale ale unei entitati, cum ar fi gestionarea documentelor, colectarea si raportarea datelor fiscale	Poate oferi o mai buna intelegere a modului in care o entitate isi gestioneaza impozitele si pot furniza informatii pentru a dezvolta strategii fiscale mai eficiente	Poate spori transparenta financiara a unei entitati	Poate ajuta la identificarea si prevenirea erorilor fiscale, a litigiilor fiscale sau a sanctiunilor fiscale	In cazul unor rezultate pozitive (lipsa incalcarilor), ar putea spori nivelul de reputatie buna in fata clientilor, partenerilor de afaceri si a altor parti
N	Valid	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		6.237	8.693	6.539	5.357	7.092	7.134
Median		15.50	9.50	14.00	18.00	13.50	13.50
Mode		4 ^a	1 ^a	2 ^a	5 ^a	3 ^a	3 ^a
Std. Deviation		15.276	21.292	16.018	13.121	17.371	17.475
Skewness		.531	.811	.560	.122	.507	.582
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-1.789	-1.858	-1.777	-2.641	-2.248	-2.103
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		4	1	2	5	3	3
Maximum		40	48	41	34	41	41

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.4. Avantajele controlului fiscal observat în calitate de contribuabil onest?

Statistics

		Increderea ca toti contribuabilii respecta regulile fiscale si platesc impozitele si taxele corect	Stimularea respectarii regulilor fiscale	Cresterea nivelului de incredere in sistemul fiscal	Schimbarea strategiei fiscale	Consolidarea nivelului de cunostinte aferent legislatiei fiscale	Evaluarea transparentei financiare ale entitatii
N	Valid	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		6.237	8.693	6.539	5.357	7.092	7.134
Median		15.50	9.50	14.00	18.00	13.50	13.50
Mode		4 ^a	1 ^a	2 ^a	5 ^a	3 ^a	3 ^a
Std. Deviation		15.276	21.292	16.018	13.121	17.371	17.475
Skewness		.531	.811	.560	.122	.507	.582
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-1.789	-1.858	-1.777	-2.641	-2.248	-2.103
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		4	1	2	5	3	3
Maximum		40	48	41	34	41	41

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.5. Care sunt punctele tari ale controlului fiscal pentru contribuabili?

		Statistics							
		Ofera o oportunitate pentru educarea contribuabililor cu privire la obligatiile lor fiscale	incurajeaza contribuabilii sa respecte legile fiscale si sa-si declare veniturile corect	Asigura ca fiecare contribuabil sa fie tratat in mod echitabil si ca nici unu sa nu fie in avantaj sau detrimentul altuia	Ajuta contribuabilii sa identifice deduceri si facilitati fiscale de care pot beneficia	Ofera oportunitate pentru educarea contribuabililor cu privire la obligatiile lor fiscale	Previne sau descurajeaza potentialele fraude fiscale	Familiarizarea cu procedura de control	Acumularea experientei
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	6.911	7.574	6.161	5.338	6.925	7.445	6.867	8.158
	Median	17.50	10.00	16.00	18.00	14.00	12.50	17.00	11.50
	Mode	2 ^a	5 ^a	2 ^a	3 ^a	4	3 ^a	2 ^a	5
	Std. Deviation	16.928	18.552	15.092	13.075	16.964	18.236	16.822	19.984
	Skewness	.097	1.207	.528	.074	.496	.712	.224	.923
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	-2.966	-.100	-1.213	-2.127	-2.270	-1.729	-2.516	-.636
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	2	5	2	3	4	3	2	1
	Maximum	38	50	41	35	40	45	41	51

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.6. Care indicatori de performanță ar putea fi folosiți de guvern, pentru îmbunătățirea sistemului fiscal al unei țări?

		Statistics								
		Total incasari fiscale la Bugetul Public National	Rata de conformare fiscala	Costul administrarii fiscale raportat la total incasari fiscale la BPN	Suma estimata a veniturilor fiscale care nu sunt colectate din cauza evaziunii fiscale	Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferitor categorii de contribuabili	Pondereea timpului necesar pentru a indeplini cerintele fiscale	Gradul de transparenta fiscala	Gradul de utilizare a tehnologiei	Impactul incasarilor la BPN asupra cresterii economice
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	6.498	6.954	5.868	6.258	7.418	6.715	8.565	8.882	6.896
	Median	12.50	14.00	21.50	16.50	11.50	16.00	10.50	10.50	15.50
	Mode	4 ^a	2 ^a	3	3 ^a	3 ^a	4	5	3	3 ^a
	Std. Deviation	15.917	17.034	14.372	15.329	18.170	16.449	20.980	21.757	16.893
	Skewness	.888	.483	-.122	.321	.900	.230	1.467	1.139	.897
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	-1.244	-2.161	-2.091	-2.203	-1.108	-2.760	1.724	.312	-.058
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	4	2	3	3	3	4	3	2	3
	Maximum	43	41	37	38	47	38	57	56	47

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.7. Ce indicatori de performanță sunt necesari pentru evaluarea eficienței sistemului fiscal?

		Statistics					
		Nivelul de evaziune fiscal	Eficienta divizarii incasarilor fiscale la BPN	Gradul de echitate in sistemul fiscal	Impactul sistemului fiscal asupra investitori straini	Gradul de conformare	Nivelul de satisfacere
N	Valid	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		6.096	6.620	7.400	7.842	7.653	6.710
Median		18.50	16.00	11.50	11.00	17.50	15.00
Mode		5	4	5	5	2	2 ^a
Std. Deviation		14.932	16.216	18.126	19.209	18.745	16.437
Skewness		.060	.265	.702	.715	.134	.492
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-3.101	-2.648	-1.915	-1.931	-2.908	-1.975
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		5	4	4	2	2	2
Maximum		36	38	44	45	42	40

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.8. Care sunt criteriile care ar putea asigura colectarea adecvată a veniturilor fiscale și ar îmbunătăți funcționalitatea generală a sistemului fiscal?

		Statistics										
		Ponderea contribuabililor conformati	Suma veniturilor fiscale incasate raportat la suma veniturilor fiscale prognozate	Timpul de procesare a declaratiilor/cererilor/petițiilor	Costurile administrării fiscale	Rata de eroare in evaluarea fiscală	Gradul de satisfacție a contribuabililor	Gradul de echitate in sistemul fiscal	Gradul de utilizare a tehnologiei	Claritate si suport fiscal pentru contribuabili	Intensificarea actiunilor de conformare fiscale	Majorarea sanctiunilor fiscale
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		6.167	5.648	6.030	6.332	6.650	7.731	7.441	8.863	9.228	7.512	3.719
Median		14.50	19.00	17.00	17.50	15.50	16.00	13.50	13.00	11.00	15.00	19.50
Mode		6	8	3 ^a	2 ^a	4 ^a	1 ^a	41	1 ^a	2	2 ^a	5 ^a
Std. Deviation		15.105	13.834	14.770	15.510	16.290	18.936	18.225	21.711	22.605	18.400	9.109
Skewness		.444	-.009	.274	.346	1.470	.490	.481	1.208	1.302	.536	-.399
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-2.375	-3.081	-2.173	-1.601	2.351	-1.630	2.229	.978	1.186	-1.654	.134
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		6	4	3	2	4	1	1	1	2	2	5
Maximum		38	34	38	41	49	47	41	57	59	46	31

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.9 Ce indicatori asigură corectitudinea unui sistem fiscal?

		Statistics						
		Abilitatea sistemului fiscal de a colecta veniturile prognozate	Abilitatea sistemului fiscal de a estima veniturile colectate	Gradul de transparenta a sistemului fiscal	Nivelul de sustinere a obiectivelor fiscale si economice	Nivelul de satisfacere a contribuabililor	Nivelul de evaziune fiscala	Echitatea cotelor de impozite aplicate pentru diferite categorii de contribuabili
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		5.810	6.493	9.372	7.538	8.179	6.300	7.653
Median		16.50	16.00	13.00	11.50	13.00	13.50	12.00
Mode		3 ^a	4 ^a	0 ^a	4	1 ^a	5 ^a	5
Std. Deviation		14.233	15.905	22.956	18.465	20.034	15.433	18.745
Skewness		.579	.687	1.470	.980	.705	.635	.651
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-.789	-.904	2.134	-.899	-1.387	-1.975	-1.898
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		3	4	0	4	1	5	2
Maximum		41	44	61	48	49	40	45

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.10. Perspectivele controlului fiscal asupra performanțelor sistemului fiscal?

		Statistics						
		Monitorizarea veniturilor impozabile	Evaluarea corecta a veniturilor impozabile	Sistematizarea platilor fiscale	Prevenirea si combaterea evaziunii fiscale	Aplicarea legislatiei fiscale in mod consistent	Identificarea si colectarea eficienta a veniturilor	Adaptabilitatea la schimbari fiscale
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		7.282	7.833	8.171	7.454	8.616	8.627	6.892
Median		15.50	12.00	11.00	15.50	11.50	9.50	18.00
Mode		2 ^a	2 ^a	2 ^a	2	1 ^a	3	30
Std. Deviation		17.837	19.188	20.014	18.258	21.104	21.132	16.881
Skewness		.489	.951	.714	.644	1.036	1.030	.266
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-1.735	-.521	-1.950	-1.077	-.116	-.629	-2.315
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		2	2	2	2	1	3	2
Maximum		45	50	46	47	54	53	42

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.11. Modalitățile de îmbunătățire a procesului de control fiscal considerați oportune?

		Statistics							
		Informatii detaliate cu privire la motivele pentru care a fost initiat controlul, procedurile si etapele acestuia	Utilizarea software-urilor avansate pentru analiza datelor fiscale	Consultarea cu contribuabilii cu privire la experienta lor in timpul procesului de control fiscal	Investitii in educatie fiscala pentru o mai buna intelegere a regulilor fiscale	Simplificarea procedurilor si a documentatiei necesare pentru controlul fiscal	Comunicare mai buna si mai eficienta cu autoritatile fiscale pentru a evita intarzierile si confuziile in timpul procesului de control	Implementarea unor mecanisme alternative de rezolvare a disputelor fiscale	Organizarea si participarea la consultari publice
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean		7.985	8.990	9.152	10.061	9.938	10.307	8.175	8.964
Median		11.50	11.50	9.50	9.00	10.00	7.50	13.50	13.00
Mode		2 ^a	1	1	0 ^a	0 ^a	1	1 ^a	0 ^a
Std. Deviation		19.559	22.022	22.418	24.645	24.343	25.246	20.024	21.958
Skewness		.772	1.218	.787	1.544	1.319	1.442	.817	.911
Std. Error of Skewness		.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis		-1.481	.652	-1.716	1.937	1.137	1.269	-.672	-.282
Std. Error of Kurtosis		1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum		2	1	1	0	0	1	1	0
Maximum		48	57	51	64	62	64	51	55

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.12. Influența indicatorilor de performanță a sistemului fiscal ca rezultat a controlului

fiscal?

		Statistics						
		Asigura colectarea corecta a veniturilor fiscale	Micsoreaza ponderea contribuabililor neconformati	Reduce nivelul de evaziune fiscala	Contribuie la cresterea transparentei fiscale	Contribuie la imbunatatirea perceptiei sistemului fiscal de catre contribuabili	Contribuie la mentinerea stabilitatii fiscale in economie	Contribuie la formarea unui sistem fiscal eficient si echitabil
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	7.199	6.615	7.134	7.382	6.964	5.805	6.405
	Median	18.00	14.50	18.00	14.50	15.50	17.00	16.50
	Mode	2 ^a	4 ^a	1 ^a	2 ^a	4 ^a	4 ^a	4 ^a
	Std. Deviation	17.634	16.204	17.475	18.082	17.058	14.219	15.690
	Skewness	.268	.724	.450	.750	.860	.473	.220
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	-2.332	-1.113	-1.459	-.941	-.281	-1.426	-2.716
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	2	4	1	2	4	4	4
	Maximum	43	44	45	47	47	40	38

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.13. Punctele slabe în contextul controlului fiscal la contribuabilii?

		Statistics							
		Controlul fiscal poate fi insuficient de transparent	Inspectorii fiscali pot comite erori sau pot face interpretari incorecte ale legilor fiscale	Controalele fiscale pot dura mult timp	Controlul fiscal este perceput ca fiind prea birocratic si complicat	ingrijorarea cu privire la protectia informatiilor, in special pentru secretele comerciale	in urma controlului fiscal, exista riscul minimizarii obligatiilor fiscale prin metode legale sau ilegale	Factorii umani afectati de integritate	Contribuabilii nu sunt suficient de informati aferent procedurii de control fiscal
N	Valid	6	6	6	6	6	6	6	6
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
	Std. Error of Mean	5.624	6.964	6.935	8.264	6.519	7.078	5.952	6.838
	Median	19.50	14.50	15.00	10.00	16.50	16.50	16.50	14.50
	Mode	4 ^a	1 ^a	3 ^a	3	3 ^a	3 ^a	2 ^a	3 ^a
	Std. Deviation	13.776	17.058	16.987	20.243	15.968	17.337	14.580	16.750
	Skewness	.048	.619	.383	.832	.338	.768	.258	.534
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
	Kurtosis	-2.604	-1.378	-2.404	-1.683	-2.161	-.484	-2.053	-2.058
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	4	1	3	3	3	3	2	3
	Maximum	36	44	40	48	40	47	37	40

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.14. Influența negativă a rezultatelor controlului fiscal asupra contribuabililor?

		Statistics						
		Stresul si perturbarea activitatii economice	Costurile de asistenta juridica	Schimbarea strategiei fiscale	Afectarea reputatiei	Costuri de conformitate	Amenzi si penalitati	
N	Valid	6	6	6	6	6	6	
	Missing	0	0	0	0	0	0	
	Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	
	Std. Error of Mean	7.341	6.580	6.660	6.524	6.024	7.245	
	Median	14.00	16.50	16.50	16.00	18.00	14.50	
	Mode	2 ^a	4	6	2 ^a	4 ^a	2 ^a	
	Std. Deviation	17.982	16.117	16.315	15.980	14.757	17.747	
	Skewness	.446	.237	.363	.370	.455	.587	
	Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	
	Kurtosis	-2.331	-2.645	-2.064	-2.091	-1.445	-1.708	
	Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	
	Minimum	2	4	3	2	4	2	
	Maximum	41	39	42	39	41	44	

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.15. Problemele cu care va-ți confruntat în cadrul acțiunilor de control fiscal?

	Statistics										
	Nu m-am confruntat cu nicio problema	Inspectorii fiscali nu sunt bine pregatiti	Inspectorii nu actioneaza in mod corect si etic	Nu se ofera informatii adecvate cu privire la motivele si procedurile de control	Comunicarea slaba care duce la confuzie si neintelegeri	Confiscarea bunurilor sau blocarea conturilor bancare ale contribuabililor	Dezvaluirea publica a problemelor fiscale ale unei companii	Lipsa claritatii in interpretarea legilor fiscale	Conformarea incorecta la cerintele fiscale	Gestionarea incorecta a evidentelor contabile de catre persoanele responsabile din cadrul entitatii	
Valid N	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	
Std. Error of Mean	3.331	4.949	3.637	3.754	4.347	2.167	2.725	4.070	3.554	3.351	
Median	22.00	14.50	18.50	17.50	19.50	19.00	20.00	19.00	18.00	17.50	
Mode	9	8 ^a	9 ^a	10 ^a	6 ^a	19	11 ^a	26	29	11 ^a	
Std. Deviation	8.159	12.123	8.909	9.196	10.647	5.307	6.676	9.968	8.704	8.208	
Skewness	-.685	1.232	.209	.412	-.122	.330	-.105	.170	.215	.424	
Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	
Kurtosis	-1.899	.675	-1.930	-1.952	-2.763	-.833	-1.411	-2.573	-2.472	-1.978	
Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	
Minimum	9	8	9	10	6	13	11	9	10	11	
Maximum	27	40	31	32	30	27	28	32	29	29	

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.16. Cauzele inițierii controalelor fiscale?

	Statistics												
	Numar neobisnuit de mare de verificari fiscale in ultimii ani	Interesul crescut al autoritatilor fiscale in privinta afacerii	Implicatii in nereguli fiscale anterioare	Efectuarea tranzactiilor dubioase sau in adresa entitatilor cu o reputatie fiscala scazuta	Furnizarea de informatii incorecte sau incomplete in declaratiile fiscale	Denunturi anonime	Declaratiile fiscale ale contribuabilului nu se potrivesc cu cele din alte surse declarate	Verificarea unor surse si fonduri suplimentare nejustificate	Raportarea autoritatilor privind activitatile suspecte	Verificari planificate	Riscul salariului in plic si a muncii nedeclarate	Neconformarea benevola	
Valid N	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	
Std. Error of Mean	4.622	5.636	4.475	5.461	5.700	4.600	4.354	5.406	5.759	6.069	6.295	4.316	
Median	18.00	16.00	16.00	13.50	19.00	21.00	17.00	19.00	19.50	15.50	17.50	18.00	
Mode	8 ^a	5 ^a	9 ^a	9	4 ^a	5 ^a	6 ^a	3 ^a	3 ^a	7	4	9	
Std. Deviation	11.321	13.805	10.962	13.378	13.963	11.268	10.666	13.243	14.106	14.865	15.420	10.572	
Skewness	.101	.352	.745	1.217	.175	-.308	.353	.363	.101	.376	.472	.699	
Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845	
Kurtosis	-2.996	-2.308	-1.074	.445	-1.915	-1.942	-1.319	-.821	-1.829	-2.293	-1.342	-.445	
Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	
Minimum	8	5	9	9	4	5	6	3	3	5	4	9	
Maximum	32	37	36	42	38	32	34	39	38	39	42	36	

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.17. Riscurile controlului fiscal care pot influența performanța sistemul fiscal?

Statistics							
	Riscul de a plati taxe si impozite suplimentare	Riscul experientei stresante	Riscul de impediment asupra activitatii economice	Riscul angajarii de profesionisti contabili sau avocati pentru a pregati documentatia fiscala pentru control	Riscul angajarii de profesionisti contabili sau avocati pentru a perfecta documentatia fiscala pentru control dupa efectuarea controlului	Riscul de a pierde imaginea afacerii si relatiile cu clientii, furnizorii si investitorii	Riscul supunerii unui nivel mai ridicat de supraveghere fiscala
N Valid	6	6	6	6	6	6	6
N Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17	19.33
Std. Error of Mean	4.922	6.358	6.473	5.822	5.522	5.307	4.998
Median	21.50	18.00	19.00	16.50	15.50	17.00	17.50
Mode	5 ^a	2 ^a	2 ^a	5 ^a	7 ^a	10	5 ^a
Std. Deviation	12.057	15.575	15.855	14.261	13.527	12.999	12.242
Skewness	-.271	.303	.058	.257	.700	.206	.432
Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis	-2.603	-1.734	-2.823	-2.583	-1.107	-2.144	-1.136
Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum	5	2	2	5	7	4	5
Maximum	31	41	38	37	40	36	37

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.18. Riscurile controlului fiscal asupra performanței contribuabilului?

Statistics					
	Riscuri de interpretari a legislatiei	Riscuri de influentari asupra factorilor de decizii	Riscul de inechitate	Riscul presiunii specifice	Riscul intereselor specifice
N Valid	6	6	6	6	6
N Missing	0	0	0	0	0
Mean	19.17	19.17	19.17	19.17	19.17
Std. Error of Mean	5.594	5.695	5.250	6.024	5.344
Median	19.00	18.00	18.50	18.00	20.00
Mode	4 ^a	5	6 ^a	28	4 ^a
Std. Deviation	13.703	13.949	12.859	14.757	13.091
Skewness	.235	.133	.125	.364	.017
Std. Error of Skewness	.845	.845	.845	.845	.845
Kurtosis	-1.983	-2.599	-2.805	-2.022	-2.067
Std. Error of Kurtosis	1.741	1.741	1.741	1.741	1.741
Minimum	4	5	6	5	4
Maximum	38	35	35	40	36

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.19. Analiza repondenților în funcție de experiența de muncă în domeniul economic, mărimea întreprinderii în care activează după numărul de angajați, genul de activitate/mediul de activitate al întreprinderii în care activează și frecvența interacțiunii cu serviciile de control de stat în an.

Statistics				
	Experienta in munca	Marimea intreprinderii	Genul de activitate al intreprinderii	Frecventa interactiunii cu activitatile de control
N Valid	4	4	8	4
N Missing	4	4	0	4
Mean	28.75	28.75	14.38	29.25
Std. Error of Mean	7.227	6.663	3.968	16.059
Median	30.00	30.00	9.50	19.50
Mode	10 ^a	14 ^a	8 ^a	4 ^a
Std. Deviation	14.454	13.326	11.224	32.118
Range	35	27	29	70
Minimum	10	14	2	4
Maximum	45	41	31	74

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Tabelul 8.20 Date despre respondenti

Descriptive Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
Experienta in munca	28.75	14.454	4
Marimea intreprinderii	28.75	13.326	4
Genul de activitate al intreprinderii	14.38	11.224	8
Frecventa interactiunii cu activitatile de control	29.25	32.118	4

Tabelul 8.21 Corelarea datelor despre respondenti

Correlations					
		Experienta in munca	Marimea intreprinderii	Genul de activitate al intreprinderii	Frecventa interactiunii cu activitatile de control
Experienta in munca	Pearson Correlation	1	.628	.408	.425
	Sig. (2-tailed)		.372	.592	.575
	Sum of Squares and Cross-products	626.750	362.750	181.000	591.250
	Covariance	208.917	120.917	60.333	197.083
	N	4	4	4	4
Marimea intreprinderii	Pearson Correlation	.628	1	.883	.859
	Sig. (2-tailed)	.372		.117	.141
	Sum of Squares and Cross-products	362.750	532.750	361.000	1103.250
	Covariance	120.917	177.583	120.333	367.750
	N	4	4	4	4
Genul de activitate al intreprinderii	Pearson Correlation	.408	.883	1	.997*
	Sig. (2-tailed)	.592	.117		.003
	Sum of Squares and Cross-products	181.000	361.000	881.875	983.000
	Covariance	60.333	120.333	125.982	327.667
	N	4	4	8	4
Frecventa interactiunii cu activitatile de control	Pearson Correlation	.425	.859	.997*	1
	Sig. (2-tailed)	.575	.141	.003	
	Sum of Squares and Cross-products	591.250	1103.250	983.000	3094.750
	Covariance	197.083	367.750	327.667	1031.583
	N	4	4	4	4

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ACT DE IMPLEMENTARE

ASOCIAȚIA CONTABILILOR ȘI AUDITORILOR PROFESIONIȘTI
DIN REPUBLICA MOLDOVA

ASOCIAȚIA CONTABILILOR ȘI AUDITORILOR
PROFESIONIȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA
ACAP RM

Membru cu drepturi depline al Federației Internaționale a Contabililor

ACAP RM, str. Mitropolit Varlaam 65, of. 434, Chișinău, MD-2012, Republica Moldova, tel./fax: (+373)22 541 495; (+373)22 541 412, E-mail: info@acap.md; www.acap.md

CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

Subiectul administrării fiscale reprezintă un interes comun al guvernării și contribuabililor. Găsim oportună cercetarea cu tema *Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova* elaborată de ȘARGU Nicu drept un subiect actual și de importanță pentru Republica Moldova.

Cercetarea implică un studiu calitativ cu utilizarea chestionarului pentru identificarea punctelor tari și slabe ale sistemului de control fiscal din Republica Moldova.

Prin prezenta, confirmăm participarea la studiu prin distribuirea și completarea chestionarului în calitate de contribuabili și respondenți. Rezultatele cercetărilor prezentate de autor în cadrul tezei de doctor în economie la specialitatea 522.01. Finanțe, aduc o contribuție semnificativă la înțelegerea și abordarea problemelor specifice din domeniul fiscal. Constatăm că metoda utilizată de autor l-au ajutat să atingă obiectivele stabilite. Cercetarea implică extinderea și adâncirea cunoștințelor cu semnificație teoretică și valoare practică.

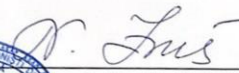
Metodologia de cercetare, baza teoretică, studiul științific argumentat, relevanța științifică a rezultatelor au permis autorului să ducă la concluzii finale, furnizând astfel o bază teoretică relevantă pentru luarea deciziilor și elaborarea politicilor fiscale în țară.

Analiza și comentarea critică a cadrului legal și normativ relevant pentru controlul fiscal și sistemul fiscal vor contribui la reformularea de îmbunătățiri al sistemului operațional. Adaptarea teoriilor la contextul specific al Republicii Moldova, furnizând astfel o bază teoretică relevantă pentru luarea deciziilor și elaborarea politicilor fiscale în țară.

Valoarea aplicativă a cercetării va îmbunătăți practicile și politicile fiscale în Republica Moldova prin furnizarea de cunoștințe, instrumente și orientări practice pentru îmbunătățirea proceselor și a performanței în domeniul controlului fiscal și al administrației fiscale.

Autorul aduce o contribuție nouă și semnificativă la cunoașterea existentă în domeniul fiscal, iar lucrarea reprezintă un concept clar și logic exprimat, cu un mesaj științific finalizat.

Urmare a celor menționate mai sus, considerăm, că teza de doctorat cu tema *Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova* prezintă un ridicat nivel științific, concretizat prin abordarea unui domeniu de vârf al cercetării științifice, iar autorul merită să i se confere titlul științific de doctor în științe economice, la specialitatea 522.01. Finanțe.

Conf. univ., dr. Natalia ZLATINA
Director executiv ACAP RM

ACT DE IMPLEMENTARE

CERTIFICAT

**de implementare a rezultatelor cercetărilor științifice
în cadrul tezei de doctor în economie la specialitatea 522.01. Finanțe, cu tema *Implicațiile
controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova,*
elaborată de ȘARGU Nicu**

Ca urmare a examinării tezei de doctorat, considerăm că lucrarea nominalizată reprezintă rezultatul unei cercetări științifice complexe, caracterizat printr-un grad înalt de originalitate și inovație.

Relevanța științifică a lucrării este condiționată de modalitățile prin care controlul fiscal poate contribui la optimizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova. Valoarea practică a lucrării rezumă din rezultatele și concluziile studiului pentru îmbunătățirea practicilor și politicilor fiscale în Republica Moldova, oferind informații relevante autorităților în domeniul finanțelor publice, domeniul economic, pentru înțelegerea și formularea de politici eficiente în controlul fiscal și sistemul fiscal.

Menționăm că contribuția esențială a cercetării constă în:

1. examinarea particularităților legislative, instituționale și economice ale Republicii Moldova, care contribuie la înțelegerea și abordarea problemelor specifice din domeniul fiscal;
2. realizarea analizei SWOT a procedurii aferente controlului fiscal operat în Republica Moldova;
3. formularea de recomandări și măsuri concrete pentru îmbunătățirea controlului fiscal și eficientizarea sistemului fiscal, în conformitate cu specificul și nevoile participanților la proces;
4. oferirea unor orientări practice și fezabile pentru autoritățile fiscale în contextul armonizării cadrului legislativ național cu Directivele Uniunii Europene;
5. formularea de recomandări privind dezvoltarea politicilor fiscale adaptate, care să stimuleze activitatea economică și să reducă inegalitățile sociale.

Considerăm că rezultatele obținute în cadrul prezentei cercetări ar putea permite stabilirea corectă a obiectivelor și soluționarea probleme similare în domeniul fiscal, facilitarea proceselor de armonizare a proceselor în administrarea fiscală și îmbunătățirea controlului fiscal.

Rezumând din cele expuse, apreciem pozitiv teza de doctor la specialitatea 522.01. Finanțe, cu tema *Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova* și considerăm rezultatele cercetării de o importanță științifică și practică.

În contextul dat, susținem conferirea titlului de doctor în științe economice autorului ȘARGU Nicu.

Digitally signed by Țurcanu Constantin
Date: 2024.06.12 16:55:36 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Constantin ȚURCANU
Șef Direcția Politici de Dezvoltare a Antreprenoriatului,
Ministerul Dezvoltării Economice
și Digitalizării al Republicii Moldova

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

La teza de doctor cu titlul „ Implicațiile controlului fiscal în eficientizarea sistemului fiscal al Republicii Moldova”

Autor Nicu Șargu

Prin prezenta declarăm pe propria răspundere personală că:

1. materialele prezentate în teza de doctor/habilitat/lucrare de sinteză și rezumatele tezei sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice;

2. teza de doctor/habilitat/lucrare de sinteză și rezumatele tezei, plasate pe site-ul ANACEC, coincid cu versiunea pe hârtie ce urmează să fie depuse la ANACEC împreună cu dosarul pentru confirmarea titlului științific.

În contextul celor expuse, conștientizăm că, în caz contrar, urmează să suportăm consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Pretendentul la titlul științific:

Nicu Șargu

Semnătura _____

Data _____

Conducător științific:

Profesor universitar, doctor habilitat

COBZARI Ludmila

Semnătura _____

CV-ul AUTORULUI

Curriculum Vitae

Nicu ȘARGU

INFORMAȚII PERSONALE

Nicu ȘARGU Constantin

📍 str. Hristo – Botev nr. 27, ap. 17, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD 2023

☎ 022 28-64-10 📠 + 373 67 666 112

✉ nicu.sargu@mail.ru

Sexul masculin | Data nașterii 04 martie 1996 | Naționalitatea Moldovean

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

27.09.2021 - prezent

Inspector superior

Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală control, Direcția control operativ nr. 1 MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 9, mail@sfs.md

- Efectuarea controalelor fiscale de complexitate medie
- Întocmirea actului pe marginea controlului efectuat
- Participarea la activitățile de instruire profesională
- Asigurarea încasării la buget a sumelor calculate în cadrul controlului
- Perfectarea proiectelor deciziilor și altor materiale de încălcare fiscal

01.09.2021 – prezent

Asistent universitar

Universitatea de Studii Europene din Moldova, Facultatea de Științe Economice, catedra Finanțe și Contabilitate

MD-2069, mun. Chișinău, str. Ghenadie Iablocikin 2/1

- Colaborare permanentă cu titularul cursului
- Activități de seminar, proiecte de an, lucrări practice și de laborator
- Îndrumare de proiecte, de lucrări de licență și de absolvire, de practica pedagogică, productivă și de cercetare științifică
- Executare de cercetări științifice
- Monitorizarea activității de informare bibliografică și formare aplicativă a studenților
- Activități de evaluare a performanțelor prin note sau calificative
- Consultații, îndrumarea cercurilor științifice studențești

01.01.2021 – 26.09.2021

Ofițer de investigații, locotenent al SFS

Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală control, Direcția control operativ nr. 1 MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 9, mail@sfs.md

- Activitatea specială de investigații
- Efectuarea măsurilor speciale de investigație
- Culegerii informațiilor ce vin pentru prevenirea și combaterea criminalității în domeniul economic
- Descoperirea și cercetarea infracțiunilor economice
- Asigurarea securității statului
- Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor

01.10.2019 – 31.12.2020

Inspector

Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău, Direcția control fiscal operativ nr. 3

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 9, mail@sfs.md

- Efectuarea controalelor fiscale de complexitate medie
- Întocmirea actului pe marginea controlului efectuat
- Participarea la activitățile de instruire profesională
- Asigurarea încasării la buget a sumelor calculate în cadrul controlului
- Perfectarea proiectelor deciziilor și altor materiale de încălcare fiscal

- 16.07.2018 – 30.09.2019 **Inspector**
Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău,
Direcția control fiscal postoperațional nr. 5
MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 9, mail@sfs.md
- Efectuarea controalelor fiscale de complexitate medie
  - Întocmirea actului pe marginea controlului efectuat
  - Participarea la activitățile de instruire profesională
  - Asigurarea încasării la buget a sumelor calculate în cadrul controlului
- Perfectarea proiectelor deciziilor și altor materiale de încălcare fiscală
- 01.01.2017 – 05.09.2017 **Instalator**
MKW SURFACES LTD, 20-22 Wenlock Road London, N1 7GU, Great Britain
- Instalarea/dezinstalarea/reparația suprafețelor de lucru din piatră naturală și artificială
  - Convorbiri cu clienți
  - Evidența zilnică a lucrărilor efectuate
  - Gestiunea materialelor și instrumentelor
- 1.03.2016 – 30.04.2016 **Sef echipă fierar - betonist**
S.A. „INTERACTIV”, mun. Chișinău, str. Ion Inculeț nr. 105
- Repartizarea lucrului în echipă
  - Respectarea proiectului
  - Executarea și formarea scheletului de rezistență din armătură

DUCAȚIE ȘI FORMARE

- 2020 – prezent **Doctorand**
Școala doctorală ASEM
- 2020 – 2021 **Recalificare**
Programul de recalificare Psihopedagogie, Institutul de Formare Continuă Diplomă 60 credite
- 2018 – 2020 **Studii superioare masterat în științe economice**
Specialitatea Audit și Expertiză Financiară Universitatea de Stat din Moldova diploma dublă
Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, România
- 2020 – 2022 **Studii superioare masterat în drept economic**
Specialitatea Drept economic, Universitatea de Studii Europene din Moldova
- 2015 – 2020 **Studii superioare în drept**
Specialitatea Drept, Universitatea de Studii Europene din Moldova
- 2015 – 2018 **Studii superioare în științe economice**
Specialitatea Contabilitate, Universitatea de Studii Europene din Moldova
- 2012 – 2016 **Studii de specialitate**
Specialitatea Construcții Civile Industriale și Agricole, Tehnician în Construcții, Colegiul de Construcții
din Chișinău
- 2015 **Diplomă de bacalaureat**
În incinta liceului teoretic „Bogdan Petriceicu Hașdeu” profil real (l. română, matematica, chimia, l.
engleză)

COMPETENȚE PERSONALE

Limba(i) maternă(e) Română

Alte limbi străine cunoscute

	INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
	Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral	
Engleza	C2	B2	B2	B1	B2
Scrieți denumirea certificatului. Scrieți nivelul, dacă îl cunoașteți.					
Rusa	C1	B2	B2	C1	A2
Scrieți denumirea certificatului. Scrieți nivelul, dacă îl cunoașteți.					

Niveluri: A1/2: Utilizator elementar - B1/2: Utilizator independent - C1/2: Utilizator experimentat
 Cadrul european comun de referință pentru limbi străine

Competențe
 organizaționale/manageriale
 Alte competențe
 Permis de conducere

Punctualitate, lucru în echipă orientare în spațiu, coordonare, ingentiv

Windows, MS Office applications: Word, Excel, Power Point, Autocad, Photoshop, 1C.

Permis de conducere categoria B